

Tuhansia merkkejä IV

Ajankohtaiskommentareja politiikasta ja kulttuurista

2018–2019

MIKKO MAJANDER

© Mikko Majander 2024

Sisällys

Saatteeksi	7
”Herneitä ei tarvitsisi vetää enää kovin syvälle nenään”	10
”SDP:n anteeksipyyntö 1918 kapinasta ei ole enää tarpeen”	12
Savukkeiden sosiologiaa	12
Tutkijat arvostelevat Sauli Niinistöä epäselvyydestä ja rajoittuneesta maailmankuvasta	15
Vapauden kaksi kaihoa 1918	16
Sdp:n Haatainen jää kauaksi Lipposen lukemista...	18
Det blev ett kort val	19
Perinteet murtuvat politiikassa	20
Rinne: Meitä äänestävästä iso osa vain piti Niinistöä niin hemmetin hyvänä	21
Mr President and the Seven Dwarfs	22
Ingmar Bergman ja kansankoti	24
Matteot ja heidän veljensä	29
Sdp nousi suurimmaksi puolueeksi	32
Kaupunkien aika	35
”Pidän pienenä ihmeenä, jos sote-uudistus viedään maaliin asti”	39
Kiikarissa alueiden Suomi 2040	45
Koettelemusten aika	49
Euroopan demarit syöksyvät	54
Blokit murtuvat Ruotsin vaaleissa	55
1918 / 1968 / 2018	57
Kovat panokset kansankodissa	58
Misstroende mot Soini tas upp i riksdag nästa vecka	61
Kadonnut yhteisrintama	62
Kansankodin perilliset	64
Sirpaloituminen uhkaa Euroopan kehitystä	69
Kosmopoliitti ja kansalliskielet	72
Häämöttääkö ensi keväänä punavihreän blokin ”sisällissota”?	76
”Miksi hallituksen muodostaminen on niin hiton vaikeaa?”	78
Keskusta on eurooppalaisittain kummajainen	80

Tosiasioiden tunnistaminen on viisauden alku	82
Dostojevski ja Tolstoi Arkadianmäellä	84
Vanhojen friikkujen juhlaa: Happy New Ears!	86
Henrik Tikkasen kanssa verikokeessa	89
Henrik Tikkanen Mauno Koiviston tukimiehenä	91
Pekka ja Paavo individualisteina	96
SDP:n paluu tulevaisuuteen	98
Muuripolitiikkaa, ennen ja nyt	101
Shakespearen tekstejä ei aika nakerra	104
SS-miesten jäljillä kohti pimeyden ydintä	105
Lågt valdeltagande gynnar SFP	109
SFP:s mandat i EU-parlamentet hänger som vanligt på håret	111
Tulos ja ulos	113
Hyvä kuolema	114
Babylon Berlin Töölönlahdella	115
Ruotsin malliin	116
Suurin puolue voi vaihtua Helsingissä	121
Edustajaehdokkaiden poliittiset esikuvat	122
Finlands riksdagsval: En kamp mellan jämnstora partier	124
SFP:s mandat i Egentliga Finland är i riskzonen	127
Me ei olla enää me	128
Sinipunan rappio	131
”Tulos tai ulos -Sipilän olisi erittäin vaikea lähteä junioriministeriksi”	133
Sdp nousi täpärästi vaalivoittoon...	135
”Keskusta romahti Bermudan kolmioon”	137
Vaalipiirien Suomi	138
Kun Keskustapuolue romahti 1970	140
Äänestikö kansa Keskustan oppositioon?	142
Myrsky Tampereella, Hamlet Turussa	144
Tämän vaalimainoksen maksoi...	146
”Kansanrintama” syntyi torjumaan natsi-Saksan uhkaa	147
Antti Rinteen ”vihreä kansanrintama” kertoo politiikan isosta murroksesta	148
”Tämä on vähän kuin peilikuva edellisestä hallituksesta”	148
Lear liikemaailmassa, Macbeth Sin Cityssä	151

Helsingfors kraftigt överrepresenterat...	153
Rampa ankka Säätytalolla	154
SFP har de yngsta kandidaterna i EU-valet...	156
Milanosta Roomaan – ja Brysseliin	157
Mikä selittää Eero Heinäluoman valtaisan äänivyöryn?	158
Sdp on jumittunut keskikastin puolueeksi Helsingissä	159
Mammutin jäljillä	160
Antti Rinteen suuri päivä	162
Snapchat-polven Salinger	165
Sonny Rollins, Neitsytsaaret ja Pride	166
Skandinaavisen ja slaavilaisen melankolian risteyskohdassa	168
Vietnamista maailmalle	170
Puolue pulassa	172
Boris Johnson, aikamme Churchill!?	173
Regeringen Rinne inleder kampen om den nordiska välfärdsmodellen	175
Toistasataa gallupia eduskuntavaaleihin	178
Suomen Keskustaa ei voi johtaa kuin yritystä	179
Uusien sotilaiden valapäivänä	182
Gloaalissa luokkahuoneessa	183
Tasavalta ei jaa valtaa tasan	184
Demokratian juhlaa ja krapulaa	186
Ruotsi-argumentti elää ja voi hyvin	186
Brexit on silkkaa Kafkaa	189
Ilmastoahdistusta Göteborgissa	191
Suhteellinen vaalitapa vai enemmistövaali	192
Etuvartiossa vai etupiirissä?	194
Grass on jazz	197
Anders Borg ja porvariallianssin poikkeustie	199
SDP ja identiteettipolitiikan haasteet	201
Suomen ja Ruotsin puoluekentät lähenevät toisiaan	202
Klarar SDP statsministerns och partiledarens dubbelmakt?	204
Marin vai Lindtman?	207
SDP valitsee tänään nuoren pääministerin kovaan paikkaan	208
Så här ser ministerrotationen ut	209

Antti Rinteen ”koko tarina” kaipaa uutta epilogia	210
Pääministeristä tuli brändi	212
Kuppikuntia ja itsenäisiä ihmisiä	214
Punamulta 2.0	215
Kolme suurta?	217
Hakemisto	219

Saatteeksi

NIIN HISTORIOITSIJA kuin identiteetiltä olenkin, menneen hahmottaminen on aina ollut minulle väline ympäröivän yhteiskunnan ja ajankohtaisen maailman ymmärtämiseen. Historialla on itseisarvonsa menneisyytenä, mutta se on myös läsnä tässä ja nyt, osana jokapäiväistä arkea ja asenteita, päätösten perusteluja ja orientoitumista tulevaan.

Tältä pohjalta siirtyminen historian tutkijasta Suomessa virinneelle ajatuspajakentälle ei ollut niinkään suuri, vaikka aikaperspektiivin polttopiste vaihtui vuosien takaisesta eilisestä paremminkin päiväkohtaiseen ja huomiseen. Toimenkuva paimensi myös entistä aktiivisempaan osallistumiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun, jota toki olin harjoitellut ja harjoittanut eri muodoissaan oikeastaan jo opiskeluajoista lähtien.

Ajatuspaja Kalevi Sorsa -säätio on julkaissut kolme kokoelmaa ajankohtaiskommentaarieni kronikkaa vuosilta 2012–2017.¹ Niiden rungon ovat muodostaneet artikkelit ja kolumnit eri lehdissä ja foorumeilla sekä blogipalstani ajatuspajan nettisivuilla. Mausteita lisäsivät lopulta päivitykset Facebookiin, johon liityin sosiaalisen paineen alla vasta pääsiäisenä 2016.

”Jatkuuko kommentointi, missä muodoissa tai millä foorumeilla, sitä en osaa tällä hetkellä ennustaa”, pohdiskelin kolmannen kokoelman saatesanoissa, kun kypsymässä oli päätös jättää Sorsa-säätio, mutta uusista tehtävistä ei ollut tietoa. Aikomus oli

joka tapauksessa jatkossakin flaneerata kaupungilla ja kulttuuritapahtumissa pää pystyssä, seurata aikamme kysymyksiä, jos kohta sukeltaa syvemmälle historiaan. Kirjoihin ja kirjoittamiseen on yhtä kaikki kasvanut kiinni niin, ettei niihin ole aikomustakaan tehdä eroa.

Näin on myös tapahtunut. Olen sittemmin onnistunut tyydyttämään historioitsijan kutsumustani parilla laajemmalla tutkimuksella,² samalla kun ajankohtaisen maailman seuraaminen on jatkunut ajatuspaja Magman tutkijana. Siinä roolissa on syntynyt liuta raportteja, selvityksiä ja kartoituksia, Suomen ruotsinkielisten asenteista ja mielipiteistä sekä Suomen ja Ruotsin suhteista (ks. www.magma.fi).

Lyhyempien kommentaarieni julkaisufoorumit ovat säilyneet osin entisellään, mutta Sorsa-säätion palsta on korvautunut lähinnä omilla kotisivuillani (www.mikkomajander.fi). Temaattisesti kirjoitukset ovat rönsyilleet ennen muuta kulttuurin suuntaan, joka tosin ei ole mikään uusi harras-

¹ Mikko Majander: *Tuhansia merkkejä politiikasta I–III* (2013, 2015, 2017), nettilinkit näihin löytyvät muun muassa kotisivujeni www.mikkomajander.fi kautta.

² Mikko Majander: *Komplekseja, kilpailua ja kumppanuutta Suomen ja Ruotsin suhteissa* (2020) & *Kylmän sodan ja ristiriitojen puolue. SDP:n historia 4. 1952–1957* (2022).

tus. Vuonna 2014 julkaisin kulttuurisia kohtaamisia käsitelleistä kolumneista kokoelman itselleni 50-vuotislahjaksi.³

Näin kymmenen vuotta myöhemmin jatkan näkemysteni turhamaista dokumentointia *Tuhansilla merkeillä IV–VI* kattaen ajanjakson 2018–2023. Tekstit ovat entiseen tapaan alkuperäisessä muodossaan, mutta kirjojen, äänilevyjen ja elokuvien yhteyteen on lisätty tarkentavia tietoja, samoin joitakin viitteitä kannanottojen kontekstin ymmärtämiseksi.

Varsinaiset kirja-arvostelut on karsittu pois. Sen sijaan mukaan on otettu kommentaareja, joita olen ”päivystävänä dosenttina” ja ajatuspajan tutkijana antanut eri tiedotusvälineille. Kokoelma ei ole tältä osin aivan täydellinen. Puutteet eivät johdu itsesensuurista vaan siitä, että kaikista lausunnoista ei ole jäänyt arkistoihini tallenteita, kuten ei televisio- tai radiohaastatteluistakaan.

Enempiä selittelemättä,

Helsingin Töölössä 24. lokakuuta 2024

Mikko Majander

³ Mikko Majander: *Lukemisen hulluus. Esseitä aikamme kulttuurista* (2014).

[...]

MITEN SE menikään... Bill Clinton myönsi polttaneensa opiskelijapoikana marihuanaa, mutta presidenttinä kiisti vetäneensä tötsyjä henkeen. Eikä hänellä ollut seksuaalista suhdetta Monica L:n kanssa (I did not have sexual relations with that woman), vaan sopimaton sellainen.

Nyt Britannian valtiosihteerin, käytännössä varapääministerin Damian Greenin tietokoneelta on löytynyt pornoa, mutta tämä kiistää sitä koskaan katsoneensa. Mistäpä miehen tavat tietää. Mutta mieleen nousee vanha vitsi siitä, että Britanniassa työväenpuolueen jehut kompastelevat talouskupruihin ja konservatiivit seksiskandaaleihin.

Poliittisissa kulttuureissa on sitkoa, kuten Suomenkin eduskunnasta kantautuvat viinahöyryiset uutiset taas todistavat.⁴

Facebook 21.12.2017

JERE, TARE vai Juti – kas siinä aatonaaton dilemmaa kirjakaupassa...⁵ Viime aikoina kuulunut joutain vikinää tasa-arvonäkökuilmasta urheiluun. Luoko kysyntä tarjontaa vai tarjonta kysyntää, taloustietäjät (ja kustantajat) kertokaa, kumpi teoria on tätä nykyä ja näkyä niskan päällä.

Facebook 23.12.2017

NYT KUN Juha Hurme on noussut kulttipuolelta koko kansan tietoisuuteen, niin saataisiinko seuraavaksi Asko Sahlberg samaan seuraan. Jos kohta mielelläni minä nämä pidän vaikka ihan omistani. *Amandan maailmat* (2017), s'il vous plait: häikäiseviä lauseita, harmaita kuvia ja tuulisia tunnelmia keskeltä aikamme apokalypsiä.

Facebook 3.1.2018

⁴ Perussuomalaisten kansanedustajan Teuvo Hakkaraisen uutisoitiin suudelleen humalapäissään ja pikkujoulutunnelmissa väkisin kokoomuslaista kollegaansa Veera Ruohoa eduskunnan kuppilassa.

⁵ Vuoden 2017 uutusteoksista olivat esillä muun muassa Aki Linnanahde: *Jere* [Karalahti], Simo Rantalainen: *Tare* [Tarmo Uusivirta]. *Mestarinyrkkeilijän muotokuva*, Mika Saukkonen: *Juti. Timo Jutilan tarina*.

”Herneitä ei tarvitsisi vetää enää kovin syvälle nenään”

SUOMEN sisällissodan syttymisestä tulee tammikuun lopulla (27.1.) kuluneeksi 100 vuotta. Pian taistelujen alettua sotaa ryhdyttiin molemmin puolin rintamaa nimeämään tavoilla, jotka palvelivat omia päämääriä. Sotavuoden päätyttyä nimet ovat jääneet elämään ja niitä on keksitty lisää. Kalevi Sorsa -säätöön toiminnanjohtaja Mikko Majander suosii historiantutkimuksen kautta arkikäyttöön vakiintunutta nimitystä sisällissota.

– Englanninkielisenä terminä *civil war* on käytetty koko ajan, kun on puhuttu Suomen 1918 tapahtumista. Luulen, että suomenkielisen sisällissota-nimen läpimurto on aika myöhäistä perua. Nimitys popularisoitui Heikki Ylikankaan *Tie Tampereelle* -kirjan (1993) yhteydessä, vaikka Ylikangas ei tietenkään sitä keksinyt, Majander sanoo.

Aikaisemmin sovittelevampana nimenä käytettiin 1960-luvulla vakiintunutta kansalaissotaa, jossa oli Majanderin mukaan sisällissotaa suurempi poliittinen lataus. Haussa oli jakolinjat ylittävä konsensus.

– Kansalaissota oli toiseen tasavaltaan sopiva demarisana. Sisällissota tuntui tässä suhteessa vielä neutraalimmalta.

Varsinaisen sodan aikana, taistelujen jo käynnistyttyä keväällä 1918, sodalle keksittiin Majanderin mukaan propagandistinen nimi. Valkoinen osapuoli brändäsi sotansa vapaussodaksi.

– Ylikangas toi tutkimuksessaan esiin vahvasti sen, että Pohjanmaalta lähdettiin taistelemaan nimenomaan ryssiä vastaan eli vapauttamaan Suomea. Sitten Tampereella hölmistyneenä huomattiin, että siellä onkin suomalaisia vastassa. Voi olla, että tulkinta meni överiksi, mutta kyllä mobilisaatio vapaussotaan oli käyttövoima jo sodan aikana.

Työväenliikkeelle vapaussota on ollut nimenä myrkyä. Majanderin mukaan nimeen kytkeytyy myös takaperoista historiantulkintaa, jota tapaa vielä nykyäänkin. Vapaussodista puhutaan hänen mukaansa yleisesti kansakuntien syntymyyteissä.

– Taistelemalla vapaudutaan jostakin alistussuhteesta. Jos vapaussodan voittaja on vapautunut jostakin, niin silloinhan koko kansakunta kuuluu voittajalle ja häviöjapuoli rajautuu sen ulkopuolelle tai ainakin toisen luokan kansalaisiksi. Sen takia työväenliike kokee sanan vääryydeksi. Taistelivatko punaiset epävapauden puolesta, Majander kysyy.

Valkoisessa historiankirjoituksessa vapaussotaan on liitetty Neuvosto-Venäjän pelko. Ajatus siitä, että Suomi olisi punaisten voiton myötä sulautunut osaksi Neuvostoliittoa voi jälkikäteen arvioiden pitää paikkansa, mutta se on sikäli erikoinen, ettei Neuvostoliittoa ollut sisällissodan aikana olemassakaan. Harva uskoi bolsevikivallan kestävän.

– Bolševikit juhlivat talvella 1918 sitä, että olivat pysyneet pystyssä Pariisin kommuunia kauemmin ja olivat siitä itsekkin ihmeissään. On anakronistista ja virheellistä tulkita punaisten sotiin Neuvosto-Venäjään liittymisen puolesta.

Luokkasota-nimi vuoden 1918 tapahtumille kuulostaa Majanderin korvissa SKP:läiseltä, vaikka toki sisällissodan leirejä sopii tarkastella sosioekonomisestakin näkökulmasta. Käsite vakiintui sodan jälkeen Moskovassa perustetun Suomen kommunistisen puolueen SKP:n analyyseihin.

– SKP:n linjan mukaista oli tuoda mukaan luokkakäsite, joka on yhteiskuntateoreettisesti käypä, mutta elävä elämä on moniulotteisempaa. Siinä on vähän akateemis-marxilaista leimaa. Eivät ihmiset ole ja toimi joka tilanteessa mekanistisesti luokkansa edustajina.

Aikalaiskokemusta kuvaa Majanderin mukaan paremmin molemmin puolin rintamaa käytetty sana kapina. Toki merkitys vaihteli riippuen siitä oliko puhujana punainen vai valkoinen.

– Punaisten näkökulmasta kapinaan oli kunniallista ryhtyä sortovaltaa vastaan. Sitähän työväenliike oli saarnannut kaikissa lauluissaan jo parikymmentä vuotta ennen sotaa.

– Sorto ja kapina kuuluvat samaan vokabulaariin. Vallankumous on jo vähän finimpi, valtioteoreettinen sana. Kapina on arkisempi ja henkilökohtaisempi. Tykkään itse kapinasta. Sana on iskevä ja hyvä.

Veljessotaa Majander pitää neutraalina ilmaisuna, joka ei ota kantaa siihen kumpi puoli on oikeassa.

– Veljessota pukee sanoiksi tragedian ja yleistää kokemuksen, joita sisällissodan aikana esiintyi, kun sota jakoi perheitä rintamalinjojen molemmille puolelle.

Tutkijan näkökulmasta Majander suosii sanaa sisällissota, mutta ei pane pahakseen muitakaan nimityksiä.

– Olen koko lailla salliva tässä suhteessa. Historian tutkimukselle ja menneisyyteen suhtautumiselle on arvokasta, jos tunnustetaan, että moni asia näyttäytyy eri kulmasta erilaiselta ja eri käsitykset pystyvät elämään rauhanomaisesti rinnakkain.

Hän kuitenkin toivoisi, että vuoden 1918 tapahtumista käytettäisiin eri nimiä fiksusti.

– En ole allerginen vapaussota-nimellekään muussa kuin siinä mielessä, että joku nuijii sodan olleen vapaussota eikä mitään muuta. Ajatus siitä, että meillä on vain yksi historia on aika lailla vanhahtava, valtiouskoinen tapa jäsentää maailmanhistoriaa. Vapaussota ankkuroituu siihen vähän tiukemmin kuin joku muu nimi.

– Jos oma näkemys halutaan totalisoida kattamaan kaikkien kokemus, tai tulkintahierarkian huipulle, se on vaarallista. Vapaussodan vaalijat rajaavat helposti positionsa aika kapeasti.

Majander uumoilee, ettei sisällissotaa kyetä tänä vuonnakaan muistelemaan täysin sopuisti.

– Joku tulee varmasti närkästymään joistakin lausumista. Hyvä esimerkki tästä oli, kun Paavo Lipponen käytti sisällissodan vankileireistä Ykkösaamussa nimitystä keskitysleiri ja älähdys kuului. Herkässä asiassa tulee helposti sanomista. Toivon ja ajattelisin, että suomalaiset ovat näistä asioista puhuneet niin runsaasti ja niin monella tavalla, että herneitä ei tarvitsisi vetää enää kovin syvälle nenään.

Väitteet siitä, ettei sisällissodan tapahtumista olisi tarjolla tietoa, Majander kuittaa väärinä. Tietoa on ollut hänen mukaansa tarjolla jo vuosikymmeniä kaikille, joilla on ollut halua ottaa selvää.

– Presidentti puhui uudenvuoden puheessaan aika hyvin toleranssista mitä tämä kansalaisilta vaatii. Tuntuisi hassulta, että joku puoli vaatisi nyt yksinoikeutta määrittellä, että mikä se sota oli.

Demokraatti.fi 3.1.2018

”SDP:n anteeksipyyntö 1918 kapinasta ei ole enää tarpeen”

KALEVI SORSA -säätiön toiminnanjohtaja Mikko Majander ei näe tarpeellisena, että SDP pyytäisi anteeksi vuoden 1918 aseellista kapinaa.

– SDP sanoutui selkeästi irti väkivallasta uudestisyntymiskokouksessaan syksyllä 1918. En pidä mielekkäänä palata tähän. Syntyisi vain uusi kiistojen kierre, kenen pitää pyytää anteeksi mitään, ja hyvä tarkoitus kääntyisi itseään vastaan.

Majander muistuttaa, että sisällissotaan johtanut tilanne oli sidoksissa aikaansa. Venäjän valtakumouksellinen liikehdintä heijastui myös Suomeen.

– SDP ei ollut mikään työväenliikkeen suvereeni johtaja. Ammattiyhdistysliike ja punakaartit elivät pitkälti omaa elämäänsä. Ne eivät olleet yksiselitteisesti puolue-elinten komennettavissa. SDP:ssä vaikuttanut maltillinen parlamentaariseen toimintaan ja reformeihin nojaava siipi ei pystynyt ottamaan johtajuutta tuossa tilanteessa, sanoo Majander.

Majander muistuttaa, että SDP:n johtoon sisällissodan jälkeen noussut Väinö Tanner tuomitsi kapinan ja katsoi SDP:n harhautuneen länsimaalaisen työväenliikkeen tieltä. Sosiaalidemokratia oli tullut Suomeen Saksasta Ruotsin kautta. Tälle parlamentaarisen vaikuttamisen tielle Tanner ryhtyi SDP:tä ohjaamaan.

Sisällissodan jälkeen SDP:ssä käytiin itsekriittistä keskustelua siitä, miten vallankumouksen tielle päädyttiin. Monen valinnassa taisi toimia sellainen käytännön laki, että ”vaikka tyhmyyksiä tehdään, niitä on parempi tehdä yhdessä”. Porukan paine veti mukaan.

Rajankäyntiä käytiin musertavan tappion jälkeen pitkään. Työväenliike hajosi ja vallankumousta edelleen ajavat voimat olivat Venäjällä perustamassa kommunistista puoluetta.

– SDP on elävässä elämässä todistanut luonteensa ja pessyt pyykkinsä, katsoo Majander.

Historioitsijana Majander ei näe, että vuoden 1918 sisällissota olisi Suomessa enää todellinen trauma. Siitä on tehty runsaasti tutkimusta ja sitä on käsitelty myös kulttuurissa laajasti. Väinö Linnan *Täällä Pohjantähden alla* (1959–1962) toi viimeistään sisällissodan teemat esiin koko kansalle. Vuosien kuluessa on nähty erilaisia sovinnon eleitä, esimerkiksi evankelisluterilaisen kirkon taholta.

Tutkimuksen ja sovinnon eleiden tiellä kannattaisi Majanderin mukaan jatkaa myös kuluvana vuonna kun sisällissodasta tulee kuluneeksi sata vuotta. Hänestä on turha vääntää kättä esimerkiksi vuoden 1918 tapahtumien nimestä:

– Sisällissota toimii oikein hyvin. Asiayhteys ja tietty näkökulma voi perustella toisiakin nimiä. Viisasta olisi pidättäytyä provosoimasta näillä asioilla, Mikko Majander painottaa.

Iltalehti.fi 5.1.2018 (Juha Keskinen)

AAMUN HeSassa oli hyviä uutisia meille sohvan pohjalle: ”Lukeminen pidentää elämää enemmän kuin liikunta tai terveellinen ruokavalio.”

Facebook 10.1.2018

Savukkeiden sosiologiaa

AMERIKKALAISET savukkeet ja nylonit olivat – näkökulmasta riippuen – turmeluksen tai luksuksen merkkituotteita, kun Eurooppa toisen maailmansodan päältä kärsi kulutustavaroiden puutteesta. Katteet olivat korkeat ja menekki taattu, kuka vain onnistui organisoimaan kauppaa yli Atlantin.

SDP ryhtyi tupakan tukkukauppiaksi, kun ”ystävät” Yhdysvalloissa lahjoittivat sille dollareita, joiden arvon saattoi onnistuneilla affääreillä moninkertaistaa markoiksi puolueyön rahoittamiseen. Mutta mitä ostaa ja myydä, kun liikkeellä oli monenmoista lipeväkielistä välittäjää ja välittä vetäjää.

Asiantuntijaksi löytyi Frank Aaltonen, joka oli vuosisadan alussa lähtenyt Lahdesta Amerikan raitille ja touhunnut pitkään muun muassa osuustoiminnassa. Hän haukkui suomalaisille tyrkytetyt Marvel-savukkeet roskana, jota puskettiin Eurooppaan, kun ei muualle kelpaa.

”Kyllä teillä pitäisi olla laatu-savukkeitakin, jotka eivät repisi tupakkamiesten kurkkuja hajalle”, Aaltonen kirjoitti ja tuprutteli New Yorkin toimistossaan lähes 50 vuoden kokemuksella eri merkkien näyte-eriä. Itse hän oli päätenyt Cameleihin sen jälkeen, kun paha yskä pani pohtimaan jopa tupakoinnin lopettamista.

Frankki hankki välittömästi tarjouksen Marvelia parempimaineisesta Clubista, mutta lopulta päädyttiin Convoy-savukkeisiin. Vai tuotattiko SDP Suomeen sittenkin Brigsejä?

DEMARITUPAKOIDEN merkit eivät ole jääneet klassikoiksi kulttuurihistoriaan. Kysyntää pulavuosina riitti, kunhan savukkeet olivat amerikkalaisia. Hienojakoisempi brändäys osaksi yksilön identiteettiä levisi sitten lännestä sitä mukaa, kun ulkomaankauppa vapautui ja elintaso nousi.

Kerran oli kyllä tarjolla edullisesti erä ensiluokkaisia Old Gold -savukkeita, jotka ovat yhä elävä osa 1950- ja 1960-luvun tyylimaisemaa. Esimerkiksi William Burroughs kiteytti kulttikirjassaan *Alaston lounas* (engl. 1959), että oli ”jotenkin niin jeparien tapaista polttaa Old Goldeja”.

Maistuivat ne muillekin. Television nostalgisessa hittisarjassa *Mad Men* (2007–2015) Don Draper kyselee baarin värilliseltä tarjoilijalta, miksi tämä polttaa Old Goldeja eikä Lucky Strikeja, joille hän oli rakentamassa mainoskampanjaa.

Myös Paul Austerin viime vuonna ilmestyneessä mammuttiteoksessa *4321* päähenkilön äiti, valokuvausputiikkia pyörittävä moderni nainen sauhuttelee 1950-luvun alussa Old Goldeja. Muiden nimeltä mainittujen merkkien kavalkadi on vielä tutumpi: Chesterfields, Pall Malls, Parliaments...

Lukijana jään harmittelemaan, etten osaa liittää kuhunkin aikansa imagollisia merkityksiä. Myöhemmiltä ajoilta mieltää paremmin, millaisia ovat Marlboro- tai Camel-miehet, jotka kulkevat omia polkujaan.

TUPAKKASTAILAUS on taaksejäänyttä elämää, niin uskon ja toivon, vaikka katson yhä kaiholla sen kultakauden elokuvia. Mitä on tullut tilalle? Brändäys liittyy tietysti joka kulutustuotteeseen, mutta kaikki ne eivät kannata elämää suurempia illuusioita.

Urheilutossuissa päästiin aika pitkälle, kun valitsemalla Niket liittyi samalla uskonlahkoon, joka palvoi Michael Jordania. Conversen All Starit jalassa taas taitaa käydä ikuisesta cityhipsteristä.

Matkapuhelimissa Apple on onnistunut luomaan huikaisevan heimon, joka käyttää i-tuotteita, mihin niitä vain keksitään kehitellä. Kerro mitä mobiilia näpräät, niin tiedän millainen olet!

Itse olen vetänyt viimeisen tupakkani jo vuosia sitten ja selvinnyt tähänastisesta kännykkä-elämästä neljällä viidellä Nokialla. Uhkaako nyt identiteettikriisi, kun hyvin palvellut Lumiani vetee viimeisiä?

Demokraatti 11.1.2018

SUOMETTUNEELLA 70-luvulla kiersi huhu, että Kekkonen testamentti alkaa sanoilla: ”Jos minä kuolen...” Juttu pääsi Jari Tervon ja kumppaneiden tv-sarjaan,⁶ mutta saattaa olla myös maailmalla kaikkein levinnein Kekkos-kasku. Joseph Brodsky nimittäin kirjasi sen vuonna 1980 loppunousuksi yhteen esseeseensä, joka Nobel-palkinnon myötä levisi erikielisinä käännöksinä hänen *Less Than One* -kokoelmansa (1986) mukana. Esseen otsikko on, eh... ’On Tyranny’.

Facebook 13.1.2018

”TOISEN maailmansodan jäkeiset vuosikymmenet Viro oli vastentahtoinen osa Neuvostoliittoa.” Antero Mukalla päivän HeSassa taitava muotoilu, joka väistää suoraan määrittelemästä, oliko Neuvosto-Viro miehitetty maa. Mutta käsitejuristeriasta riippumatta toivon, että Suomi ja suomalaiset yltyvät isosti Viro100-juhlintaan.

Facebook 14.1.2018

Tutkijat arvostelevat Sauli Niinistöä epäselvyydestä ja rajoittuneesta maailmankuvasta, ykköshetki huipputapaamiset

SAULI Niinistön kuusivuotinen presidenttikausi lähenee loppuaan, ja Yle pyysi kuudelta tutkijalta arvioita Niinistön suurimmista onnistumisista ja epäonnistumisista.

[...]

Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtaja Mikko Majander jatkaa, että pienen maan valtionpäämiehelle on harvinaislaatuista tavata vuoden sisään maailman ykköspresidentit kahden kesken, eikä vain yleisissä huippukokouksissa.

[...]

⁶ *Kylmän sodan Suomi* (2021).

Mikko Majander jatkaa, että perinteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan paluu keskiöön avasi Niinistölle mahdollisuuksia, karsituista valtaoikeuksista huolimatta.

[...]

Mikko Majanderin mielestä Niinistö olisi voinut myös puolustaa EU:ta vahvemmin.

Useampi tutkija kuitenkin korosti, että Niinistön kauteen ei ole mahtunut suuria epäonnistumisia.

Yle.fi 19.1.2018 (Antti Pilke)

MITÄ ON raha? Tähän on tultu: Ennen vaihdoimme reissuun lähtiessä varoiksi kohdemaan konttanttia, jos vaikka kortit eivät sattuisi perillä pelittämään. Nyt kahtena iltana peräkkäin ei Göteborgin jazzklubeissa ollut kurnuilla käyttöä, kun pelkkä muoviraha käypää valuuttaa. Näin on kuulemma täällä muuttumassa normiksi, kuten kyltti baaritiskin takana sen muotoili: ”No cash, plastic is fantastic.” Että kortittomat älkööt vaivautuko.

Facebook 20.1.2018

Vapauden kaksi kaihoa 1918

VAPAUS lienee kaikkein ”jaloin” abstrakti ja romantisoitu ideaali, jonka puolesta kamppailla – ja tarpeen niin vaatiessa vaikka kaatua. Sen nimissä vuodatettiin Suomessa 1918 verta, omaa ja vihollisen, molemmin puolin rintamaa.

Valkoiset keksivät keväthangilla brändätä oman taistelunsa vapaussodaksi, joka teki heistä suomalaiskansallisen suuren kertomuksen kantajia. Hegeliläinen valtioaatteeseen tiivistyvä historia oli heidän puolellaan.

Punaiset tekivät vallankumousta vapautuakseen sortovallasta, kuten sosialistinen agitaatio oli pari vuosikymmentä joukkoliikkeen voiman liekkiä lietsonut. Siinä kiteytyi marxilaisuuden luokkapohjainen kehityskulku, jossa toki oli variaatioita sovellettavan menettelytavan suhteen.

Sekä valkoiset että punaiset katsoivat edustavansa Suomen kansaa, sitä aitoa ja oikeaa. Väliin jäi kovin vähän tilaa kompromisseille, tinkimisen varaa. Vapauskäsitteet olivat dialektisesti törmäyskurssilla, jonka lopputulos ratkaistiin väkivallalla.

NÄIN EI olisi tarvinnut käydä. Suomen sisällissota ei ollut historiallinen välttämättömyys, vaikka jälkikäteen tarkasteltuna kovin vääjäämättömästi sitä kohti kuljettiin koko pitkä syksy 1917.

Vanha järjestys ja sitä kannatellut järjestysvalta olivat romahtaneet, mutta mitä tilalle. Elettiin ikään kuin ”pahan kierteessä”, jossa kansakuntaa jakaneet epäluulot ja teot ruokkivat toinen toisiaan.

Vapaussotaperspektiivistä on paradoksaalista, että sosiaalidemokraatit olivat itse asiassa olleet Suomen valtiollisen itsemääräämisoikeuden vahvistamisen eturintamassa. He näkivät yhteiskunnallisen edistyksen edellyttävän pesäeroa taantumuksellisesta Venäjästä.

SDP puski Maalaisliiton sekä muutamien muiden itsenäisyysmiesten tukemana läpi valtalain, jonka eduskunta hyväksyi 18. heinäkuuta äänin 136–55. Voimaan asti se ei ehtinyt, sillä porvaripuolueet alistuivat Venäjän väliaikaisen hallituksen määräämään eduskunnan hajotukseen.

Suomi hukkasi mahdollisuuden kansallisesti yhdistävään vapautusrintamaan. Seuranneessa vaalikamppailussa sosiaalidemokraatit kävivät katkeraa luokkataistelua vastavallankumouksen voimia vastaan. Agitaatio koveni samaa tahtia kurjistuvien elinolosuhteiden kanssa.

SDP:N OLI vaikea hyväksyä, että se menetti lokakuun alun vaaleissa enemmistönsä eduskunnassa. Uutta hallitusta ei saatu kootuksi enää leirirajan ylitse, mutta asetelma ei kuitenkaan välittömästi kääntynyt täysin toivottomaksi yhteisesiintymisen kannalta.

Bolševikkien vallankaappaus Pietarissa vakuutti viimein Suomen porvaritkin siitä, että maa oli riuhtaistava irti Venäjän kaaoksesta. Sen myötä eduskunta päätti 15. marraskuuta äänin 127–68 ryhtyä korkeimman vallan käyttäjäksi. Enemmistön muodostivat samat ryhmät kuin kesällä valtalaisissa, mutta siitä ei ollut tälläkään kertaa kestäväksi koalitioksi.

Työväenliike oli ryhtynyt suurlakkoon, jonka yhteydessä puntaroiitiin vakavasti valtiollisen vallan ottamista omiin käsiin. Vaikka varsinainen vallankumous vielä lykkääntyi, lakon aikana tapahtui lukuisia väkivaltaisuuksia ja veritekoja, jotka painoivat porvaripuolen tiivistämään rivejään.

Paluuta ei enää ollut, vaan punakaartit ja suojeluskunnat hankkivat jo parhaansa mukaan aseistusta – omien puolustamiseksi, järjestyksen ylläpitämiseksi, vihollisuuksien varalta. Enää ei kyetty yhdistymään edes itsenäisyysjulistuksen merkeissä, jonka eduskunta hyväksyi 6. joulukuuta porvarien äänin 100–88.

Ei SDP itse asiaa vastustanut, mutta sillä oli oma ehdotus menettelytavasta sen toteuttamiseksi, nyt neuvotellen vallankumouksellisen Venäjän kanssa. Siltähän P. E. Svinhufvudin senaatti sitten joutuikin hakemaan tunnustuksen, ennen kuin muut maat rohkenivat siunaamaan Suomen itsenäisyyden tammikuun alkupäivinä.

MUSTE itsenäisyyden kansainvälisissä tunnustusasiakirjoissa oli tuskin kuivunut, kun Suomessa jo kahakoitiin ja aikaisempaa järjestäytyneemmissä muodoissa. Sipoon Nikkilässä otettiin yhteen 9.

tammikuuta, kun suojeluskuntalaiset torjuivat ampumalla punaisten tekemää aseiden takavarikointiretkettä.

Aloite ja auktoriteetti olivat karanneet SDP:n puolue-elinten käsistä. Kadun ja kentän kaartit tekivät paikallisesti kumousta, jonka vietäväksi myös työväenliikkeen keskusjohto antautui. Sisällissota syttyi käytännössä Viipurin seudulla yli viikkoa ennen kuin Helsingissä sytytettiin punainen lyhty työväentalon torniin vallankumouksen merkiksi.

Köyhä Suomen kansa ryhtyi katkomaan kahleitansa, vapauslaulut huulillaan. Valkoinen armeija alkoi riisua Venäjän sotaväkeä aseista, mutta joutuikin sotimaan suomalaisia ”puna-ryssiä” vastaan saavuttaakseen nyt kiihkeästi janoamansa kansallisen vapautuksen.

Vaan vallasta siinä taisi viime kädessä olla kyse molemmilla, enemmän kuin vapaudesta. Kuka saisi määrittää sen, mikä ja millainen olisi uusi uljas itsenäinen Suomi.

Työmies (Demokraatti) 25.1.2018

Sdp:n Haatainen jää kauaksi Lipposen lukemista, jos kovaa loppukiriä ei synny

Kuusi vuotta sitten entinen pääministeri ja Sdp:n entinen puheenjohtaja Paavo Lipponen sai presidentinvaalien ensimmäisellä kierroksella 6,7 prosenttia äänistä. Tulosta pidettiin aikanaan kehnona Sdp:lle.

Nyt Sdp:n ehdokas Tuula Haatainen olisi saamassa Yleisradion torstaina julkistaman mielipidemittauksen mukaan kaksi prosenttia äänistä eli paljon vähemmän kuin Lipponen.

[...]

Vaalien lähtöasetelmat ovat olleet toki poikkeukselliset, koska istuva presidentti Sauli Niinistö on korkeassa suosiossa. Ylen mittauksen mukaan 60 prosenttia Sdp:n kannattajista on Niinistön takana ja vain 16 prosenttia Haataisen kannalla.

– Luvut ovat osoitus siitä, että liikeuskollisuus on rapautunut. Voimattomuuden tunnetta tästä syntyy. Nämä ovat tosin hirmuisen poikkeukselliset vaalit, kun monet tuntuvat haluavan perinteistä ulko- ja turvallisuuspoliittista johtajuutta, pohtii sosiaalidemokraattisen ajatushautomon, Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtaja Mikko Majander.

Presidentinvaalit ovat korostuneesti henkilövaalit. Majander ei usko, että mahdollinen heikko tulos näissä vaaleissa säteilesi Sdp:n kannatukseen jatkossa.

– Mutta ei tästä potkua uuteen tulemiseenkaan tule. Se myös pehmentää paljon, että naapurissa, toisella perinteisellä kansanpuolueella keskustalla ei mene näissä vaaleissa paljon paremmin, Majander miettii.

Haataisen kampanjassa on korostettu feminististä ulkopoliittikkaa, joka tarkoittaa esimerkiksi kehitysapua, kurjuuden vähentämistä, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia. Kampanja on näin ollut lähellä sosialidemokraattisia arvoja.

– Haataisen päälle kannatuslukuja ei voi kaataa. Hän on kantanut erinomaisesti ehdokkuutta koko kampanjan ajan, tehnyt paljon töitä, kasvanut kampanjan aikana ja saanut kiitosta esiintymisistään. Jälkiarvioinneissa saatetaan kriittisesti keskustella siitä, onko onnistuttu avartamaan kuvaa sosialidemokraattisesta liikkeestä. Harvat ovat haaveilleet presidentin paikasta. Kampanjoinnissa on kyse muustakin kuin valituksi tulemisesta, Majander kertoo.

[...]

Lännen Media 25.1.2018 (Ossi Rajala)

MAAILMALLA leviää jo tieto, että pressa voitti jatkokauden niukasti 51 prossan kannatuksella. ”Anti-immigrant and pro-Putin leader takes decisive victory over liberal...” – siis Tšekin tasavallassa.

Facebook 28.1.2018

Det blev ett kort val

[...]

– Tuula Haatainen har försökt utvidga presidentens roll på ett sätt som passar in på Tarja Halonens syn på världen, medan Niinistö byggt på en annan tradition av gamla säkerhetspolitiska teman – och dessa teman har varit dominerande under de senaste åren, säger Mikko Majander som leder tanke-smedjan Kalevi Sorsa-fonden.

Kombinationen av den traditionella säkerhetspolitiken, synliga världsledare och en Sauli Niinistö som intagit mittenfåran har tagit ut utmanarna.

I samma veva har Niinistö tillskrivits en roll som ser starkare ut trots att presidentens befogenheter är samma som förr – och det är inte enbart han som påverkat det, menar Majander.

– Våra senaste statsministrar har inte tagit en stor utrikespolitisk roll, och de har lämnat utrymme för Niinistö, säger Majander och tillägger att detta, i kombination med det inbitna sukktandet efter en president som landsfader bland även Centerväljare, bidragit till fenomenet.

[...]

Hufvudstadsbladet 29.1.2018 (Sylvia Bjon)

Perinteet murtuvat politiikassa

Eiliset vaalit osoittavat,⁷ että presidentinvalinnassa korostuu yhä enemmän henkilö, ei puolue. Samaan aikaan perinteiset puoluejärjestelmät horjuvat, toteavat asiantuntijat.

Vaalimittelön alusta asti oli selvää, että istuvalla presidentillä Sauli Niinistöllä on muihin ehdokkai-siin verrattuna huikea etumatka. Niinistön suosiota on selitetty muun muassa hänen kiinnostavalla persoonallaan ja hyvin hoidetulla presidenttikaudellaan.

Tästä huolimatta herää kysymys siitä, miksi perinteisten puolueiden ehdokkaat pärjäisivät heikosti.

– Pitkä 1900-luku on poliittisessa järjestelmässä ohitse. Se tarkoittaa sitä, että poliittinen järjestelmä ei ole enää alisteinen vanhalle puoluevallalle vaan toisinpäin: puoluevalta on alisteinen poliittiselle kentälle ja kulttuurille, sanoo toiminnanjohtaja Mikko Majander Kalevi Sorsa -säätöstä.

Majander on poliittisen historian dosentti, joka on tutkinut muun muassa vasemmiston ja työväenliikkeen historiaa. Majanderin mukaan perinteiset puoluerakenteet ja -järjestelmät horjuvat koko Euroopassa.

Siinä, missä aikaisemmin esimerkiksi maalaisliitolla, sosiaalidemokraateilla ja kansanliitolla [p.o. kansandemokraateilla] oli perinteisesti lojaalit äänestäjät kautta linjan, heidän perillispuolueidensa kannattajat eivät enää olekaan yhtä uskollisia puolueilleen. Tämä näkyi myös presidentinvaaleissa.

– Sdp:llä meni heikosti sekä ehdokkaan hakeminen että asettaminen, ja heidän ykköskenttänsä vetäytyi vapaaehtoisesti sivuun. Se meni kaikella tavalla huonosti. Toisaalta keskusta teki täysin päinvastoin: se nimitti jo pari vuotta sitten ykkösketjun ehdokkaan, ja silti heillä meni ihan yhtä huonosti. Aikaisemmin vallinnut lojaalius on katkennut.

⁷ Sauli Niinistö sai 62,6 % äänistä ja valittiin toiselle presidenttikaudelle heti kansanvaalin ensimmäisellä kierroksella. Muut ehdokkaat jäivät kauaksi taakse: Pekka Haavisto (Vihr) 12,4 %, Laura Huhtasaari (PS) 6,9 %, Paavo Väyrynen (valitsijayhd.) 6,2 %, Matti Vanhanen (Kesk) 4,1 %, Tuula Haatainen (SDP) 3,2 %, Merja Kyllönen (Vas) 3,0 %, Nils Torvalds (RKP) 1,5 %.

– Onhan se aika tyrmäävä muutos poliittisessa kulttuurissa, Majander sanoo.

Majander ei silti pidä esimerkiksi Tuula Haataisen (Sdp) verrattain heikkoa kannatusta miinään Sdp:n kohtalon sinetöivänä tuloksena.

– Tulos alleviivaa sitä, että nyt ei ollut sen enempää protestien kuin huumankaan aika. Tämä oli hirveän turvallisuushakuinen vaali, jossa jatkuvuus oli keskeistä. Se peilaa sitä, että on kansainvälisesti epävarmuuden aika, ja kun Niinistö on hoitanut hommansa hyvin, ei näy mitään siihen viittaavaa, että haluttaisi vaihtelua.

[...]

Lännen Media 29.1.2018 (Ida Roivainen)

Rinne: Meitä äänestävästä iso osa vain piti

Niinistöä niin hemmetin hyvänä

[...]

KALEVI SORSA -säätiön toiminnanjohtaja, poliittisen historian dosentti Mikko Majander on sitä mieltä, että SDP:n oli asetettava oma ehdokas presidentinvaaleihin.

– Pääministeripaikkaan tähtäävän puolueen pitää olla vaaleissa ja keskustelussa mukana, oli tulos mikä hyvänsä, Majander sanoo.

[...]

PERINTEISTEN kansanliikepuolueiden äänestäjäpohja murenee suorissa presidentinvaaleissa, arvioi Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtaja, poliittisen historian dosentti Mikko Majander.

– Suora kansanvaali ei ole puolueuskollisuuden mittari, vaan siihen yhdistyy ajan henki, periaatteellista asennoitumista, ehkä antipatioita.

Majanderin mielestä presidentinvaaleja pitäisikin jäsentää mielummin erilaisten ryhmien kuin puolueiden kautta.

– Meillä on punavihreä globalistiliberaaliryhmä, kansalliskonservatiivinen populistiryhmä ja maltillinen keskustaoikeistolainen ryhmä. Jokainen näistä saa yleensä yhden kärkiehdokkaan, jonka taakse kannatus pakkautuu – oli se iso tai pieni kannatus.

Majanderin mukaan SDP:n Haatainen ja vasemmistoliiton Merja Kyllönen hävisivät kärkiehdokkuuden Pekka Haavistolle jo varhain.

SDP:n kannattaakin hänestä nyt miettiä strategiaansa, yrittääkö se yhä torjua vuotoa perussuomalaisiin vai yrittääkö se voittaa globalistiliberaalin punavihreän äänestäjäkunnan johtajuusase-

man.
Näihin presidentinvaaleihin ei ole Majanderin mielestä mitään syytä jäädä piehtaroimaan.

– Nämä olivat niin poikkeukselliset asetelmat. Alkuasetelma herra presidentti ja seitsemän kääpiötä pysyi myös loppuasetelmana. Sauli Niinistö oli vaalien ainoa ilmiö.

[...]

Suomen Tietotoimisto STT 29.1.2018 (Sanna Nikula)

Mr President and the Seven Dwarfs

Sauli Niinistö secures a second term with a landslide victory

THE ELECTION night was over before it actually started. When the polling stations closed on Sunday 28 January at 8pm, the figures of advance voting filled the Finnish TV screens showing that the current president Sauli Niinistö had obtained almost two thirds of the votes. The rest of the vote count was a mere formality, and his second six-year term was secured with the final result of 62.7 percent.

This is the first time the Finnish president has been elected in the first round of the direct popular vote. Such superiority illustrates that in these turbulent times the Finns are seeking continuity in foreign and security policy, which is the dominant field of the president's otherwise rather limited powers. The international 'zeitgeist' does not favour rocking the boat.

Niinistö is generally acknowledged for managing skillful diplomacy in the midst of rising geopolitical tensions that Russia's actions have also created in the Baltic region after the Crimea takeover and the war in Eastern Ukraine. He has kept the dialogue open with the president Vladimir Putin but last year also conducted head-to-head talks with China's Xi Jinping and Donald Trump of the USA.

Although a former chairman of the centre-right National Coalition party, Niinistö ran as an independent candidate, thus placing himself above daily political quarrels. In comparison to him the seven other candidates were dwarfs from the beginning – and remained that way to the end of the race.

The main challenger from the previous presidential election, Pekka Haavisto of the Greens, was also this time the runner-up but only with 12.4 percent of the votes. Even this result was way

ahead of other progressive candidates, the social democrat Tuula Haatainen and Merja Kyllönen of the Left Alliance, who both obtained a shockingly poor 3 percent.

The two Eurosceptic populists, Laura Huhtasaari of the Finns party and the independent veteran Paavo Väyrynen, did not do much better with their 6.9 and 6.2 percent respectively. These low figures are a further proof that Finland remains a very committed member of the European Union with a will to sit at the core tables of integration.

However, the president is not in charge of Finland's EU policies that according to the constitution belong to the prime minister and his government. Despite this, Niinistö is very keen on promoting the common security and defence policy. The logic goes that together with military cooperation, especially with neighbouring Sweden, this European dimension would strengthen Finland's strategic position without irritating Russia by NATO's enlargement in Northern Europe.

Even if stability was the main theme of the Finnish presidential election, it also provides another example to the more general European trend in which the old party structures are in turmoil. The social democrats dropped to yet another historical low, as did the other traditional people's party, the Centre, whose candidate Matti Vanhanen scored only 4.1 percent of the vote. Not an encouraging result for the current prime minister's party.

On the other hand, one should not rush into too extensive conclusions. The special feature of these Finnish presidential elections was Sauli Niinistö's personal popularity that cannot be transformed into a single party backing. The upcoming parliamentary elections in the spring of 2019 will be a brand new ball game in which change and renewal are likely to have more appeal.

The Progressive Post 30 Jan 2018

KÄVIN perjantaina Lahdessa historiapäivillä alustamassa, miten SDP joutui ääriainesten haltuun 1917–1918. Viikonloppuna sitten luin kiinnostavan kiteytyksen punikkien mobilisaatiosta Runar Schildtin novellista *Kotiinpahuu*, joka on kirjoitettu tuoreeltaan 1919:

...asia kävi niinkuin kävi. Ja päin helvettiähän se meni. Johtajamme pettivät meitä jo alun pitäen, ja kaikki perhanan lörpötys meni meihin kuin häkä. Myöhemmin huomasimme tosin yhtä ja toista, mutta silloin oli jo päästy sotaelämän makuun ja sitäpaitsi oli liian myöhäistä kääntyä takaisin [...] Kun nyt ajattelee taapäin niitä asioita, niin pää ei ota käsittääkseen, kuinka kaikki kävi niin nopeaan. Sahalle tuli aseita, pieni herraskainen mies Helsingistä piti puheita niin että sylki roiskui – ja siinä sitä oltiin... (suom. Ilmari Ahma, 1922)

Facebook 13.2.2018

ENNEN MeToo-aikaa tyttökoulu juhlasalissa⁸ evästettiin neitokaisia elämänpolulle näin: ”Herran pelko on viisauden alku”.

Facebook 14.2.2018

Ingmar Bergman ja kansankoti

KUN YYA-Suomi 1970-luvulla luovi parhaan harkintansa mukaan kansainvälisessä liennytyso-politiikassa, Ruotsi puolestaan esiintyi edistyksen esikuvana, maailman omatuntona ja moraalisen suurvaltana. Siinä perspektiivissä saatettiin suomalaisiin suhtautua kuin Moskovaa myötäileviin juoksupoikiin.

Suomi toki myös tarjosi aiheita joihin tarttua. Kansakunta kiemurtelee yhä häpeästä sen muiston edessä, ettei sillä ollut kanttia julkaista tuoreeltaan Aleksandr Solženitsynin *Vankileirien saaristoa* (ven. 1973). Suurteoksen ensimmäinen osa ilmestyi suomen kielellä ensin – missäpä muualla kuin Ruotsissa.

Toisaalta, samoihin aikoihin Max Jakobsonin bravuureihin kuului muistuttaa suomalaisia julkisesti vaarallisesta naapurista. Šokkivaikutus kuulijoiden korvien välissä suli vasta taidepaussin jälkeen, kun hän lisäsi tarkoittavansa tietenkin Ruotsia.

Pohjanlahden takana rakennettiin sellaista hyvinvointivaltion mallia, johon köyhemmillä ei Jakobsonin ja muiden markkinatalousmiesten mielestä ollut varaa. Ja oliko pitkän päälle Ruotsilla-kaan? Julkiset menot kun kasvoivat niin hurjaa vauhtia, että veroruuvista olivat kiristyksen kierteet loppua.

RUOTSALAISEN kansankodin historiassa on omat häpeän hetkensä. Kiusallisiin klassikoihin kuuluu 30. tammikuuta 1976, jolloin poliisi kävi hakemassa Ingmar Bergmanin kuulusteluihin suoraan kansallisen päänäyttämön Dramatenin teatteriharjoituksista.

Maailmankuulua ohjaajaa suurine tuloineen epäiltiin korkeimman luokan kansankotirikoksesta, verovilpistä. Isoa kalaa ei sopinut päästää luiskahtamaan tasa-arvoista yhteiskuntaa ylläpitävän verkon silmistä. Kotietsintä oli jo käynnissä.

Rikolliseksi leimaaminen vieläpä eettisessä kunnia-asiassa oli julkinen nöyryytys, joka syöksi Bergmanin viikoiksi sairaalahoitoon. Sieltä kesti rämpiä takaisin luovaan työkuuntoon, vaikka syytteistä luovuttiin koko lailla nopeasti.

⁸ Nykyään G18-sali Svenska folkskolans vännerin talossa Helsingin Yrjönkadulla.

”Olen ollut vakaumuksellinen sosiaalidemokraatti”, Bergman kirjoitti lehtiartikkelissa, jossa hän ilmoitti lähtevänsä Ruotsista. ”Vilpittömän intohimoisesti olen ottanut omakseni tämän harmaiden kompromissien ideologian.”

Jotain kantavaa oli nyt särkynyt, sekä Bergmanin sisällä että koko Ruotsin imagossa. Pääministeri Olof Palme sai selitellä monilla kielillä, että paisuteltu jupakka ei suinkaan johtunut sosiaalidemokraattien veropolitiikasta. Syksyn vaaleissa tuli kuitenkin tappio, ja työväenpuolue joutui ensi kertaa oppositioon sitten 1930-luvun.

VUONNA 1982 valmistunut *Fanny ja Alexander* merkitsi paluuta kotiin ja lapsuuteen, vaikka Bergman asui tuolloin yhä Münchenissa. Elokuva valloitti yhtä lailla palkintoraadit kuin suuren yleisön. Mellan-svenssoneillahan oli ollut usein hankala fanittaa ohjaajan vaikeina pidettyjä filmejä.

Omaehtoaisesta traumaattisuudestaan huolimatta *Fanny ja Alexanderia* on pidetty Bergmanin mittapuulla valoisana elokuvana, joka päättyy sovitteluun kompromissiin. Myönteinen elämänilo lopulta voittaa ankaran ahdistavan askeesin, jossa valtahierarkiat nojaavat jatkuvaan synnin- ja syyllisyydentuntoon.

Elokuvan piispa on tietty itse perkele. Lapsuusmuistojen ohella kirjailija-kolumnisti Lena Andersson (*Dagens Nyheter* 20.1.) on tulkinnut karaktääriin viittaavan myös kylmään kansankotiin, joka juuri oli kohdellut Bergmania julmasti. Sitä vasten korostuu porvarillisen suurperheen humaani lämpö ja armeliaisuus, ”den lilla världen”.

Ylitulkintaa, ehkä, mutta vähintään mielenkiintoisesti oivaltaen. Näin Bergmanin satavuotisjuhlavuonna sopii hyvin kuoria mestarin elokuvista uusia kerroksia.

Demokraatti 15.2.2018

OPETUKSIA vai epäilyksiä viikon varrelta: Kun amerikkalainen Nato-haukka sanoo turvallisuuspoliittisessa seminaarissa viidennen kerran ”trust me”, vankkumattomat liittoutumisen kannattajatkin alkavat epäillä uskoaan...

Facebook 16.2.2018

MADAMA Butterflyn (pakahduttava Hiromi Omura) päältä takki tyhjä ja sydän täys: Puccini on peto – ja niin on Pinkertonkin!

Facebook 22.2.2018

UUESSA Donnerissa (*Blod är tunnare än vatten / Vesi on verta sakeampaa*) pörrätään rajan pinnassa ja piirissä 1918, mukana autenttista nojaa muun muassa sekasortoisesta Viipurista. Väleissä historianfilosofiaa a la Jörn:

On sanonta että joku on vapaa kuin lintu. Siinä ei ole juuri kadehtimista. Ei lintu ole vapaa, vaan sillä on joka päivä täysi työ hankkia itselleen ruokaa, ellei kyseessä sitten ole kotka joka on saalistanut ison aterian, jota ei voi syödä yhdellä kertaa: esimerkiksi Venäjän kaksoiskotka, joka on kuvattuna keisarillisessa vaakunassa ja joka onnistui nielaisemaan suuren joukon alueita maapallolta ennen kuin alkoi oksentaa, liian paljon nieltävää. Liian monia kieliä, kansallisuuksia, tapoja. Liian suuria maa-alueita. [...] Mutta mitä vapautta linnulla on? Jos lintu on pieni, isommat tappavat sen, syövät pois, tai sitten se takertuu verkkoon. (suom. Kari Koski)

Hmm, kyyninen kyllä muttei ihan huono muotoilu. Saas nähdä, mitä kirjan jälkipuoliskolta löytyy...

Facebook 26.2.2018

JÄIN KUUKAUSI sitten vapaalle ajatuspaja Kalevi Sorsa -säätien johdosta. Ja katso, SDP pomp-sahti saman tien kannatusmittausten kärkisijalle... Hmm.

Facebook 2.3.2018

SAATTANS, sanku katkesi lukulaseista! Eli elämä suistui raiteiltaan, kun pitäis vaan lukea ja kirjoittaa. Soitetaanko ambulanssi, vai onko marketin hyllytavarasta hätäavuksi. Kukamikä optiikkoliike jeesais, huokaa uusavuton lauantaiaamuna. – Onneksi korvat kuulevat, ja Nina Simone laulaa 'Oh Lord, please don't let me be misunderstood'. Että onko noilla näköelimillä sittenkään niin kiire...

Facebook 3.3.2018

VIIVI LÄHTI bilettämään jonkun soittajapojan keikalle. Yksinäinen mutta neuvokas Wagner meni keittiöön, pani soimaan Rollareiden *Blue & Lonesome* (2016) ja kaivoi köksäkirjasta parhaan pastakastikkeensa reseptin. Pinaattia ja homejuustoa, nam!

Facebook 3.3.2018

SATTUIPA sata vuotta sitten punaisessa Helsingissä:

Tuo mies on suuri roisto, eräs rouva kivahti maitojonossa, kun (mm. punakaartien ylipäällikkö) Eero Haapalainen ajoi autolla ohi. Hän on murhannut veljensä ja tehnyt lukuisia muita tihutöitä.

Akkain kesken syntyi kova kahakka. Mielet kiihtyivät niin, että paikalle haettiin miliisi, joka kysyi: Kuka te olette?

Hänen vaimonsa, rouva vastasi. (Santeri Alkion päiväkirja 8.4.1918, *Profeetta*, 2012)

JONOSSA taisi motkottaa ex-rouva Vera Kosloff – jos jutussa ylipäätään on perää. Sitä kun puhutaan kaikenlaista... Mutta ilmeisen pahapäinen oli Haapalainen päissään, ja aina mainitaan miehelle usein maistuneen.

Facebook 7.3.2018

SUOMALAISEEN kansallisgalleriaan kuuluu mielikuva Justiinasta, joka on Pekkaa ja Pätää kau-
lin kädessä kurmoottava rouva Puupää ja näyttää Siiri Angerkoskelta.

Mutta Justiina on myös Regina Linnanheimo elokuvassa *Eteenpäin – elämään* (1939), jonka Toivo Särkkä ja Yrjö Norta ohjasivat Hella Wuolijoen näytelmästä *Justiina* (1937). Pyyteettömämpää ja fiksumpaa kumppania ei mies voi löytää, vaikka Tauno Palolta meneekin siihen muutama vuosi harharekillä Helsingin synneissä, ennen kuin palaa maaseudulle jatkamaan perintötilan pitoa.

Fantastisia, ikonisia naisia kaikki kolme, Siiri, Regina ja Hella, joiden saattelemana sopii toivottaa hyvää ja monikasvoista justiinanpäivää!

Facebook 8.3.2018

WANHA MARI on pettämätön kirppis Urjala city centerin autoituneessa liiketilassa. Olisi kiinnostava tietää, mitä reittiä Ingmar Bergmanin neljännen vaimon Käbi Laretein muistelmat (*Såsom i en översättning*, 2004) ovat kulkeutuneet sen alahyllylle valittujen palojen kirjavalioiden sekaan. Tänään böge sai eurolla uuden kodin, kuten myös L. Onervan 30-luvun novellikokoelma (*Häistä hautajaisiin*, 1934), jonka graafista kansitaidetta tosin patinoi kevyt kosteusvaurio.

Facebook 9.3.2018

MIKA WALTARIN alter egoa Juhania heikotti joskus 1930-luvun alkupuolella Senaatintorin kullmassa tullessaan yliopiston kirjastosta. Mieleen tunki hirveänä painajaisena ”epäily, että keuhkoissa saattoi olla vikaa. Se oli heillä suvussa, isä oli kuollut siihen, samoin Armas-setä, ja joskus syvään hengittäessään hän tunsi salpaavan pistoksen rinnassaan.”

Ei muuta kuin tutulle lääkärille, joka kuunteli keuhkoja ja katseli rintaa, josta kylkiluut paisuivat. ”Sitten hän tarjosi Juhanielle savukkeen” ja ”sanoi, ettei hänen tarvinnut olla lainkaan huolissaan... Jos se kovin kauan jatkui, oli ehkä syytä otattaa röntgenkuva.”

(*Isästä poikaan*, 1943/1933–1935)

Facebook 10.3.2018

SIPERIA on opettanut Martti Anhavaa uudessa esseekokoelmassa. Aloitan sattumanvaraisesti lukemalla sen keskeltä profiilikuvan Juri Trifonovista, jonka tuotannosta muistettaneen *Talo Rantakadulla* (ven. 1976, suom. 1977), jos ei muuta. Sen yhteyteen Anhava on kirjannut Molotovin murjaisun vanhoilta päiviltään: ”Stalin oli lammas Leniniin verrattuna.” Se ei varsinaisesti tee Josifista vielä järin suurta humanistia, tohtisin lisätä...

Facebook 14.3.2018

VIIKON ratikkakirjana on matkassa kulkenut Hectorin *Asfalttihippi* (2017), josta merkitsen muistiin iskulauseaforismin: ”Tämän päivän siat ovat huomisen pekonia!” 60-lukulaisessa vastakulttuurissa ”Pigs” viittasi poliiseihin, miten lie nykyisessä MeToo-maailmassa...

Facebook 16.3.2018

ONKO Iiro Rantala Suomen Brad Mehldau vai Mehldau muun maailman Rantala? Tai sitten toisinpäin...

Ei sen väliä, mutta hyvänä meitä pidettiin tänään Didrichsenin taidemuseossa, jossa Iiro soitti puolen tunnin keikan Ahti (ja Maija) Lavosen näyttelyn ja 90-vuotispäivän kunniaksi. Improvisaatio taulun ’Keltainen U’ pohjalta oli sitten jo Jarretin Kiitsua, kuin myös encore ’Over the Rainbow’.

Jaa, miten Björlingin Jussi sopii tuohon kuvaan? Oli kuulemma Lavosen suosikkeja, ja siksi-pä Rantala varioi teemaa Bizet'n *Carmenista*. Hieno happening, kun vielä kävi alakerrassa rothkon pohjalla maistamassa Didrichsenin kokoelman herkkuja.

Facebook 21.3.2018

Matteot ja heidän veljensä

LÄHDIN aikanaan ensimmäiselle interraililleni sillä ajatuksella, että ennen Firenzeä en pysähdy. Unelmassa Italiasta oli luultavasti takana historiaa antiikin Roomasta asti, joka poikavuosina kiehtoi muun muassa Hollywoodin speaktaakkelienvälityksellä.

Sittemmin leffat vaihtuivat, mutta niiden vaikutus vain kasvoi. Istuin 1980-luvun alussa Kapteeninkadun Joukolassa läpi elokuva-arkiston kattaukset, jotka johdattivat Ranskan uudesta aallosta Italian puolelle. Rossellinit, Fellinit, Pasolinit, Viscontit, Antonionit ja vielä Bertoluccit olivat runoutta ohjaajien nimiä myöten.

Firenzeen vietteli myös Michelangelon David-patsas, joka oli vastikään hallinnut Ryhmäteatterin näyttämöä Jussi Parviaisen *Jumalan rakastajassa*. Botticellin Venus Uffizin galleriassa kiinnosti nuorukaista enemmän kuin Machiavelli, jonka hautasijaa Basilica di Santa Crocessa kävin kunnioittamassa vasta poliittisen historian dosenttina.

TOSCANA ikuistui mieleen Euroopan kauneimpana maakuntana. Mutta Italia itsessään ei ollut silkkaa idylliä, hyvä jos ylipäätään pysyi koossa.

Etelä oli yhtä köyhä kuin pohjoinen vauras, ja Rooma rimpui siinä välissä korruptoituneena keskusvaltana. Poliittinen järjestelmä tiedettiin mädäksi jo ennen kuin se romahti osana kylmän sodan loppuselvityksiä.

Konkurssipesästä ei kuitenkaan noussut kestävää tilalle. Päinvastoin, Silvio Berlusconi ilmestyksessä valtopoliitiikan keskiöön henkilöityi jo 25 vuotta sitten kaikki se, mitä nyt Donald Trumpin kohdalla paheksomme.

Bisneksistä kulttuuriin, ikään kuin tv-viihteen ”tissejä ja bisseä” riittäisi tyydyttämään aikamme henkistä nälkää. Samanaikaisesti voi kysyä, mihin on huvennut se intellektuaalinen kapasiteetti, joka pitkään kantoi italialaista vasemmistoa ja elähdytti Eurooppaa yli rajojen.

Jalkapallossa on riittänyt maailmanluokan menestystä, jos kohta ensimmäistä kertaa 60 vuoden Italiaa ei nähdä kesän MM-kisoissa, kun Ruotsi löi ”azzurrit” dramaattisessa jatkokarsinnassa. Milanot pitävät kutinsa myös muodin ja muun luksusdesignin eturivissä.

Mutta kuinka monta italialaista nykykirjailijaa ja -ohjaajaa osaa keskiverto kulttuurin kuluttaja nimetä? Elena Ferrante taitaa olla poikkeus, joka vahvistaa vaatimattoman saldon.

FIRENZEN pormestari Matteo Renzi nousi 2013 keskustavasemmiston johtajaksi ja sitä tietä Italian pääministeriksi. Euroopan parlamentin vaaleissa kannatus kasvoi yli 40 prosenttiin, mikä pitkälti pelasti koko sosialistien ja demokraattien ryhmän tuloksen.

Karismalle rakennettu suosio on kuitenkin katoavaista. Renzi hävisi ensin joulukuun 2016 kansanäänestyksen ja nyt maaliskuussa kohtalokkaan oloisesti Italian parlamenttivaalit. Sen paremmin ei sujunut veljillä vasemmalla, jotka olivat erkaantuneet Demokraattisesta puolueesta omilleen.

Punainen vyöhyke pirstoutui pilkuiksi Italian poliittisella kartalla. Etelää dominoi paikoin suvereenisti populistinen Viiden tähden liike, jonka kykyyn hallita ei tosin luota oikein kukaan.

Kovan takana se on oikeistokoalitiollakin, jossa Berlusconi Forzan ohi kiilasi Pohjoisen liitto, nykyään pelkkä Lega. Se on ehtinyt ajaa separatistista Padaniaa, eroa niin etelästä kuin eurosta, mutta valtakunnalliseksi voimaksi puolueen nosti vasta pakolaisvastaisuus.

Jos Legan johtajasta Matteo Salviniasta tulee pääministeri, siihen hallitukseen rasistit saanevat rinnalleen myös fasistit, Italian veljet, joka saavutti runsaan neljän prosentin kannatuksen osana oikeiston rintamaa.

POLITIIKASSA jylläävät keskipakoisvoimat, mutta Rooma on ikuinen eikä Italia menetä viehätystään. En väheksyisi myöskään sen yhteiskunnallista kykyä, vaikeuksien keskellä ja heilahtelevista hallituksista riippumatta.

Renzi ei tuonut Firenzestä uutta renessanssia. Sitä odotellessa jatkan jazzvinyyliä keräämistä, joita italialaiset levymerkit julkaisivat avantgardistisesta marginaalistaan kulttuurisen kunniansa vuosina.

Demokraatti 22.3.2018

PÄÄSIÄISKATTAUKSENI tulee Ruotsista, tai oikeastaan Iranista asti. Ja kuten herkkujen kanssa helposti käy, niitä maistaa ennen aikojaan ja huomaa kohta hotkaisseensa hela hoidon. Tämä pasha tosin repii sielua, mutta sopii piinaviikkoon: panee pohtimaan ihmisenä rimpuilua elämässä kuoleman varjoja vasten, universaalisti. Jos kirjan lukeekin liki kertaistumalta, jälkimaku kestää pitkään. Olkaa hyvät – Golnaz Hashemzadeh Bonde: *Olimme kerran* (2018; ruots. 2017).

Facebook 27.3.2018

”MUUTTUUKO suomalainen ihminen moderniksi, jos hän rupeaa ryypiskelemään ja jatsaamaan?” Näin kysyi Olavi Paavolainen vuonna 1932 julkaistussa *Suursiivouksessa*, jossa hän teki talkkunaa nuoresta suomalaisesta proosasta, tulenkantajakollega Mika Waltarista alkaen. ”Euroopasta olemme tuottaneet vain kansainvälisen jazzkultin, ei ideoita.”

Ehkä parempi niin, näin jälkikäteen voisi ajatella, noin 30-luvun mannereurooppalaisen poliittisen historian valossa...

Facebook 1.4.2018

POSTI LAITTOI kännykkääni viestin, että Limepopin paketti on nyt noudettavissa S-market Utran pakettiautomaatista, lokerokoodit ja kaikki – eikä maksa mitään. Paitsi että kyseinen marketti sijaitsee Joensuussa. Mitähän herkkua tällainen minulle tuntematon Limepop lähettää, että kannattaako lähteä noutamaan?

Facebook 11.4.2018

DIGITALISAATIO on mahtava edistysarppaus, mutta kyllä se välillä rassaa tällaista laiskaa teknologiakonservatiivia, joka ei välittäisi opetella kuin ihan välttämättömän...

Helsinki-Vantaan check in -automaateilla ei ole valittavana AirBalticia. Ystävällinen virkailija neuvoo kirjautumaan kyytiin mobiilisti. Vieressä on kyllä kaksi yhtiön luukua, joilla ei yhtään asiakasta, mutta niiden vaivaaminen maksaa erikseen.

Minä siis kaivamaan vanhaa hidasta Nokiaani esiin, luen monenlaista AirBalticin ohje- ja ehtosivua, jotka kertovat kuinka kätevästi voin valita eri mahdollisuuksista. Ennen kuin osun ei ihan helposti löytyvälle saitille, joka kertoo että sivusto tilapäisesti poissa käytöstä: koeta puolen tunnin kuluttua uudelleen.

Puoli tuntiahan tässä hiki päässä jo menikin, mutta tiskin coolilta virkailijalta vain pari minuuttia, kun hän näppäilee minulle saman tien boarding passit, myös paluumatkalle. Eläköön, työnjako ja palveluyhteiskunta, Riga here I come!

Facebook 17.4.2018

Sdp nousi suurimmaksi puolueeksi

[...]

POLIITTISEN historian dosentti Mikko Majander arvioi, että Sdp:n nousulla suurimmaksi puolueeksi⁹ on ennen kaikkea symbolinen merkitys.

”On kiinnostavaa nähdä, jähmettäkö se vai vapauttaako se [Sdp:tä].”

Hallituspuolueiden kannatusta voi nostaa se, että monet hallitusohjelman keskeisistä taloustavoitteista ovat toteutumassa osin hallituksen politiikan ansiosta ja osin maailmantalouden kasvun takia.

Hallitukset eivät Majanderin mukaan nykyään enää juuri koskaan pääse nauttimaan hyvistä tuloksistaan. Syy on jo demokraattisessa järjestelmässä.

”On turha ajatella, että jengi äänestäisi kiitokseksi. Koskaan ei mene niin hyvin, että äänestäjä kiittää. Suraava huoli odottaa jo”, sanoo Majander, joka on paraikaa kirjoitusvapaalla Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtajan toimesta.

HALLITUSTA on arvosteltu siitä, että sen uudistuksia joudutaan niiden säätämisen jälkeen korjaamaan. Viime aikoina tällaisia muutoksia on tehty esimerkiksi työttömien aktivoimiseksi tarkoitettuun aktiivimalliin.

Hallituksen suosiota nakertavat myös sote- ja maakuntauudistuksen läpimenon vaikeudet eduskunnassa ja niistä noussut laaja kansalaiskeskustelu.

”Vaikka talouden myötätuuli mahdollistaa jotain, sote-uudistuksen pelko peittää sen”, Majander sanoo.

”Uskoisin, että erittäin suuri epävarmuus soten suhteen vaikuttaa kaikkeen.”

TÄMÄ epävarmuus ruokkii enemmän Sdp:n kuin vihreiden kannatusta, Majander arvioi.

Syynä on se, että Sdp koetaan vihreitä enemmän perinteiseksi vakauden puolustajaksi, hän sanoo.

Sdp:n kannatusta voi lisätä myös se, että kun äänestäjät katsovat tarvitsevansa puolustajaa työmarkkina-asioissa, he luottavat nimenomaan Sdp:hen ja ay-liikkeeseen.

”Kuvaavaa tälle ajalle on, että ay-liike on kuin eräänlainen ostopalvelu, jolle ulkoistetaan edunvalvonta, mutta jota voi samalla vihata”, Majander pohtii.

⁹ HS-gallup: SDP 21,4 (+0,6), Kokoomus 20,6 (-0,6), Keskusta 15,7 (-0,4), Vihreät 14,0 (-0,5), Vasemmistoliitto 8,9 (+0,4), Perussuomalaiset 8,1, RKP ???, Kristilliset ???, Siniset 1,6 (+0,2).

SAMAAN aikaan Majander näkee Sdp:n potentiaalisen kannatuspohjan kaventuneen erityisesti ”politiikan keskikentällä” olevien äänestäjien keskuudessa, varsinkin jos tilannetta verrataan Sdp:n kannatuspohjan laajuuteen esimerkiksi vuoden 2003 tienoilla.

Tästä yhtenä signaalina voi Majanderin mukaan pitää sitä, että kokoomukseen loikannut Juhana Vartiainen ja entinen puoluesihteerä Mikael Jungner ovat eronneet puolueesta.

HS-GALLUPISSA 37 prosenttia ei osannut tai halunnut kertoa, mitä puoluetta äänestäisi tai sanoi, ettei kävisi lainkaan äänestämässä.

Epätietoisten tämänhetkinen osuus on hieman suurempi kuin pitkän aikavälin keskiarvo, joka on 33 prosenttia.

Majanderin mukaan on huomionarvoista, miten suuri osa ihmisistä ei halua lyödä puoluekantaansa lukkoon tiedusteluissa.

”Se on aikamme ilmiöitä, joka symbolisoi edustuksellisen demokratian käymistilaa.”

Muutokset kannatuksessa voivat heilahdella lyhyenä aikana rajustikin.

”Politiikka on niin raadollista, että vaalit tulevat dominoimaan toimintaa ja ratkaisuja rajusti, kunhan kesähelteet ovat ohi.”

[...]

Helsingin Sanomat 18.4.2018 (Juha-Pekka Raeste)

MAHTAVA kevätpäivä avata pyöräilykausi. Kunnes kännykkään puhuva pakukuski on keilata minut pyörätieltä. Että tarkkana tässä saadaan olla, sekä satulassa että ratin takana. Että totutaan taas toisiimme. Lasten liikennelaulua näillä kilsoilla yhä tapaillen: Muista aina... (Ja vielä kun saisi renkasiin yhtä paljon ilmaa kuin keuhkoihin.)

Facebook 19.4.2018

”VAALIMATEMATIIKKAA ymmärtävä taho” on kyllä hieno lisä suomalaisen politiikan sanakirjaan. D’Hondtin menetelmä on tunnetusti paha pähkinä...

Facebook 19.4.2018

”HYVIKSET” tuntuvat olevan vähissä, kun täältä etäältä seuraa nyky-Unkarin tapausta.

Populismianalyysien arvostettu auktoriteetti Jan-Werner Müller (*What Is Populism?*, 2017) esittelee ja arvioi *New York Review of Books*issa uutta Viktor Orbánia käsittelevää teosta, joka käy yleisesitykseksi koko kommunismin jälkeisestä Unkarista. Jos kuva päähenkilöstä ei ole erityisen mairitteleva, niin eipä kirjan tekijä Paul Lendvai silittele muitakaan osapuolia. Merkitsen muistiin pari muotoilua:

Unkarin vasemmistosta ei ole vastavoimaksi, sillä nykyinen sosialistipuolue on ”a disgusting snake pit of old Communists and left-wing careerists posing as Social Democrats”. Euroopan unioni puolestaan on lähinnä avittanut Orbánia apureineen, kun tukiaisrahat ovat

a free resource that can be distributed at will to buy political support and strengthen Fidesz oligarchs. In effect, the EU finances its most vocal internal enemy, an enemy who says he feels more at home with politicians in Astana, the capital of Kazakhstan, than in Brussels.

Toisaalta, Forbes listaa Orbánin perheen arvoksi vain 23 miljoonaa euroa. Sillä ei taida päästä putinien kanssa edes samaan pelipöytään.

Facebook 20.4.2018

”SILTI SE kriisi, josta Harkimo puhuu, on ihan todellinen”, Marko Junkkari kirjoittaa päivän HeSassa, että ”homma ei toimi. Yhä harvempi jaksaa käydä äänestämässä.”

Duoda, duoda... Nopeasti vilkaisten eduskuntavaalien 2015 ja 2011 äänestysprosentit olivat 70,1 ja 70,5 (Suomessa asuvat) eli korkeimmat sitten vuoden 1995 (71,9%). Absoluuttisena määränä ääniä on käsittääkseni annettu vain kerran (muutama tuhat) enemmän kuin 2015, vuoden 1983 eduskuntavaaleissa, jolloin äänestysprosentti 81,0 tavoitteli hyvää skandinaavista tasoa.

Facebook 22.4.2018

OLEN JOSKUS harmitellut, että olin liian nuori kuuskytlukulaiseksi, kuuluakseni vuoden 1968 sukupolveen. Missasin oman aikamme parhaat bileet 10–15 vuodella. Yhtä usein siunaan myöhäisen syntymisen onnea, etten altistunut tuon murroksen tuottamille tyhmyyksille ja harharetkille. Ties mitä tilityksiä sitä saisikaan tämän päivän näkökulmasta tehdä.

Pariisin toukokuusta tulee kuluneeksi nyt 50 vuotta. Moni osallistuja on jo tielle uupunut, mutta muistelijoitakin riittää. ”For members of the generation of ’68 there were three deadly sins:

voting, eating oysters, and getting married”, Claus Leggewie palauttaa mieliin *New York Review of Booksissa*.

Kuolemansynneissä (vai konservatiiviksi kasvamisessa?) on vetoa, sillä iän myötä huomaan arvostavani noita kaikkia kolmea entistä enemmän. Mutta niin näkyy tehneen jutussa haastateltu ”Punainen Danny” (Dany le rouge) eli Daniel Cohn-Benditkin.

Facebook 25.4.2018

”SUOMESSA ei saa puhua omistamisesta, kun ne ovat riistäjiä.” Höh ja pah! Tylsää ja surullista-kin, että Elina Lepomäki sortuu tällaisiin vanhakantaisiin propagandistisiin kärjistyksiin, kun muuten pyrkii profiloitumaan tuoreen ja ennakkoluulottoman puhujaksi.

Facebook 27.4.2018

YLEN Aamu-TV esitteli puolueiden uusimpia kannatuslukuja: kärjessä Kokoomus ja SDP (20 %), sitten Keskusta (17 %) ja Vihreät (15 %). Taloustutkimuksen mies arvioi Keskustalla olevan kuitenkin sen verran kannatuspotentiaalia, että se voi vielä nousta mukaan pääministerikilpaan.

Aamun HeSa puolestaan kertoo, että tuore puoluebarometri povaa Keskustalle jättitappiota. Puolue on vasta viidenneksi ”houkuttelevin” äänestyskohde, Vasemmistoliitonkin takana. Keskustan ”potentiaali” on laskenut 23 prosenttiin, kun vastaava luku lokakuussa 2014 oli 39.

Gallup-teollisuuden rintamalta ei siten mitään uutta: voipi käydä näin, tai sitten toisinpäin...

Facebook 3.5.2018

Kaupunkien aika

BRIGHT LIGHTS, Big City (1984) pani Jay McInerney 1980-luvun puolivälissä nimeksi esikoisromaanilleen, joka suomennettiin *Manhattanin valoiksi* (1986). Siitä tuli juppiaallon kulttikirja, jossa nuoret ja rohkeat rypivät suurkaupungin syntisessä yössä.

Ja meidän nilkit painoivat tietenkin perässä sitä mukaa, kun sulkeutunut Suomi avautui halvalle rahalle. Mitä oli bailata Rautatietorin laidalla Fennian talon Café Metropolissa sen rinnalla, että lennähti hetken mielijohdeesta päivälliselle Pariisiin...

Radio City sai kaverikseen City-lehden uuden kaupunkikulttuurin lipunkantajaksi. Historiasta haettiin haikuja tulenkantajista, jotka 1920-luvun nousukaudella romantisoivat urbaania unelmaansa valoreklaamien häikäisemänä.

Ja niin se on, suuret kaupungit kihisevät vastustamatonta vetoa, vaikka sitä ei jalostaisikaan narsistiseksi sukupolvikokemukseksi. Kaupungistuminen on ollut pitkään globaali trendi, joka vahvistaa alueellisia keskuksia ja muokkaa metropoleista megapoleja.

RIIKA ON Baltian suurin kaupunki, johon esimerkiksi brittituristit tykkäävät tulla pämppäämään. Heistä kaikille ei ole lainkaan selvää, missä maassa sitä kohelletaan. Eikä sillä tunnu olevan suurta väliä, menevätkö latviat ja liettuat sekaisin, kunhan kaupungin nimi kantaa kotokollegojen korvissa.

Helsingissä on hoettu jo vuosia, että vetovoimassa se kilpailee omassa liigassaan Itämeren alueen keskusten kanssa. Huhtikuussa haettiin uutta viestintäjohtajaa, joka vastaa (muun muassa) ”Helsingin maineen ja mielikuvan rakentumisesta Suomessa ja ulkomailla” sekä ”kaupungin brändin johtamisen ja vieraanvaraisuuden kokonaisvaltaisesta uudistamisesta”.

Onnea matkaan, kuka vaatimattomasti sanottuna vaativan viran mitat sitten täyttääkään.

Kaupunkien kasvava painoarvo sekoittaa myös valtioiden sisäisiä valtasuhteita. Latviassa ei ole poliittisesti täysin ongelmatonta se, että maan suuri venäläisvähemmistö on Riikassa vahvoilla. Eikä Suomessa se, jos Helsinki vetää uudistuksissa eri suuntaan kuin maan hallitus.

TULEVAISUUDEN kannalta keskeiset kysymykset ratkaistaan kaupungeissa, tai ne jäävät ratkaisematta. Tämä pätee yhtä lailla ilmastonmuutokseen ja muuhun kestävään kehitykseen kuin työhön, terveyteen ja palveluihin.

Politiikassa pärjätäkseen tulisi menestyä pääkallonpaikoilla ja yliopistollisissa hermokeskuksissa. Kyse ei ole vain akuuteista vaalituloksista vaan pidemmän päälle osallistujien ja kykyjen rekrytoinnista viemään puoluetta tai liikettä eteenpäin.

Kuntavaalit 2017 soittivat tältä osin SDP:lle hälytyskelloja, mihin puolue ilmoitti reagoivansa pontevasti. Vuoden sisällä vastaan tuleva vaalikimara osoittanee, onko käännettä saatu aikaiseksi.

Paavo Lipposen sosiaalidemokraatit olivat 15 vuotta sitten ”pääministerivaaleissa” Helsingin suurin puolue 24,3 prosentin kannatuksella. Jan Vapaavuoren menestyksessä viime vuoden ”pormestarivaalissa” oli vastaavaa henkeä. Hypesiirtymä on huomattava, varsinkin kun vihreät ovat vahvistaneet asemaansa pääkaupungissa Kokoomuksen ykköshaastajana.

KOULUHISTORIA esitti aikanaan kaupunkivaltiot vaiheena, jonka kansallisvaltiot vääjäämättä korvasi poliittisen järjestelmän kehittyneempänä muotona. Avautuuko kaupunkien roolille nyt uutta tilaa, kun globalisaatio ja teknologinen murros murentavat valtioiden perinteistä voimaa?

Niin tai näin, sitä kokemusta tuskin voi kukaan jatkossakaan unohtaa, kun ensi kerran näkee omin silmin Manhattanin silhuetin ja sukeltaa sen pilvenpiirtäjäviidakon syövereihin.

Demokraatti 10.5.2018

EILINEN HBL tarjoili samalla aukeamalla kaksi aikalaisen reflektiota 50 vuoden taakse. Ensin Pär Stenbäck kertasi vuoden 1968 tapahtumia otsikolla ”Det var nog värre förr”. Sitten Gunn Gestrin (frilansjournalist i Paris) viittasi Ranskan lakkoiluihin silloin ja nyt ja huomautti: ”Då krävde man reformer, nu vill man stoppa dem”.

Taidatkos aikojen muutosta sarkastisen terävämmin kiteyttää – parempaan vai huonompaan, sen voi jokainen tarkistaa omalta arvokartaltaan.

Facebook 11.5.2018

POLITIIKAN yleismaailmallista käymistilaa ilmentää osaltaan villitys, jossa perinteisistä puolueista lohkeaa yksittäisten henkilöiden ympärille luotuja liikkeitä. Muodin kärjessä kulkee Ranska Emmanuel Macronin innoittamana.

Benoît Hamon jäi vuosi sitten sosialistien ehdokkaana presidentinvaaleissa viidenneksi kuuden prosentin kannatuksella. Sen päälle hän erosi päreiksi menneestä puolueesta ja perustaa nyt uutta liikettä ”Génération.s” vasemmistovoimien kokoamiseksi – saman tien koko EU:n laajuisesti muun muassa Kreikan gurun Yanis Varoufakisin kanssa.

Eilisessä *Liberationin* haastattelussa Hamon julistautuu vastamyrkyksi Macronille ja vetää johtopäätöksiä vuoden takaisista kokemuksistaan: Ranskassa ei voi tulla valituksi presidentiksi, jos tekee Ruotsin pääministerin kaltaisen kampanjan.

Että terveisiä Stefan Löfvenille. Syksyllähän se nähdään, kuinka vanhantyylinen pragmaattinen sosiaalidemokratia kestää sen menestyneimmässä sydänmaassa...

Facebook 15.5.2018

NO EI KAIKKI onnistu Emmanuel Macroniltakaan... Esimerkiksi eurofutuksen cupfinaalin voitto, vaikka kannusti Olympique de Marseillea *Liberationin* kannessa kaulakkain vasemman laidan hyökkääjän Jean-Luc Melenchonin kanssa. Laiha lohtu, että Atlético Madridin maalitykkinä riehui ranskis Griezmann.¹⁰

Facebook 17.5.2018

HÄTKÄHDÄN unisena aamun HeSan ääressä minun silmääni uutta suomen kielen sanaa ”uskontoveri” (uskonto-veri), kunnes ymmärrän, että uskon-toverihan se siinä ”aikoo viiltää satii-rikon kurkun auki”. Tarkempi tutustuminen Johannes Anyurun haastatteluun ja kirjan (*He hukkuvat äitiensä kyyneliin*, 2018; ruots. 2017) arvioon panee miettimään, luinko sittenkään ensiksi ihan väärin...

Facebook 20.5.2018

MONEN dylanistin uskoa koeteltiin, kun Bob 1970-luvun lopulla ryhtyi evankelistaksi uudestisyntyneen vakaumuksella. Oli siinä minullakin nielemistä, mutta julistusta enemmän korpesi levyjen latteus. *Slow Train* (1979) vielä kulki, mutta *Saved* (1980) ja *Shot of Love* (1981) eivät juuri levy-lautasella pyörineet.

Mutta katso, Trouble No More. Viime vuonna Dylanin arkistoista ammentava Bootleg Series tarjoili 13. ihmeensä ja osoitti, että uskisvuosien 1979–1981 live-esiintymisissä oli kuin oli-kin potkua, kunnon gospelmeininkiä, joka ei samojen biisien studioversioista välittynyt.

Näin tuli pelastetuksi profeetan tämäkin vaihe. Myönnän nöyrästi, että uskoni yhä horjui: ostin tavallisille kuolevaisille suunnatun tuplan enkä kymmenen cd:n deluxe versiota. Nyt nuukuus kalvaa sielua, sillä mikä hinta parisataa euroa olisi ollut tuosta taivasosuudesta...

Facebook 21.5.2018

¹⁰ Atlético Madrid voitti Lyonissa pelatun Eurooppa-liigan finaalin 3–0.

”Pidän pienenä ihmeenä, jos sote-uudistus viedään maaliin asti”

SOTE- JA maakuntauudistus on henkiihieverissä ja hallituksen kaatumisesta puhutaan Suomessa jo tosissaan. Kokoomuslaisia lipeää yksi kerrallaan uudistuksen takaa. Soten tulevaisuus riippuu siitä, miten vakavaksi perustuslakivaliokunta näkee soten valinnanvapausesityksen ongelmat.

[...]

Poliittisen historian dosentti, tutkija Mikko Majander on puolestaan [Markku] Jokisipilää suorasanaisempi.

– Totta kai ennenaikaiset vaalit ovat tässä tilanteessa mahdolliset. Olihan Juha Sipilä (kesk.) jo viime kesänä kerran lentämässä presidentin luokse, hän muistuttaa.

Majander kuitenkin huomauttaa, että mikäli eduskunta hajoaa ennen vaaleja, mitataan samalla myös Suomen uuden perustuslain toimivuutta. Presidentti kyllä hajottaa eduskunnan, mutta ei oma-aloitteisesti, vaan tarvitsee siihen pääministerin esityksen. Myös syyn pitää olla perusteltu. Mikäli näin kävisi, ennen uusia vaaleja pitäisi tunnustella, löytyisikö olemassa olevasta eduskunnasta hallituspohjaa.

[...]

Majander katsoo kokoomuksen ja keskustan tilanteen olevan hallituskumppanuudesta huolimatta erilaiset. Sipilä on alusta alkaen ankkuroinut itsensä kiinni sote- ja maakuntauudistukseen.

– Hän on todennut useasti asemansa olevan tulos tai ulos. Jos uudistus kaatuu, niin hän ei voi enää pyörtää puheitaan. Orpo puolestaan ei ole hirttämässä itseään yhtä vahvasti uudistukseen. Tietyllä logiikalla kokoomus voi esiintyä soten kaatamisessa jopa pelastajana. Valtakunnan etu asetettaisiin puolueen edun edelle. Keskustalla ei tätä mahdollisuutta ole, sillä uudistuksen maakuntalullottuvuus on sen verran voimakas, Majander arvioi.

[...]

Majanderkaan ei usko, että oppositiolla olisi enää tässä vaiheessa suuria vaikuttamismahdollisuuksia tai edes -haluja esiintyä uudistuksen kaatajana. Hän huomioi, kuinka esimerkiksi SDP:n Antti Rinne on asetellut sanansa tarkoin puhuessaan hallituksen mallista, ja tuonut esiin, kuinka uudistuksessa on sen huonojen puolien lisäksi paljon käyttökelpoisiakin osia.

– Jos uudistus on kaatuakseen, en usko, että opposition tarvitsee edes hirveästi räksyttää, hän toteaa.

Perustuslakivaliokunta voi esittää lausunnossaan, että valinnanvapauteen pitäisi tehdä viilauksia, jotka voidaan toteuttaa eduskuntakäsittelyssä. Mutta jos valiokunta katsoo, että uudistusta

pitäisi rukata enemmän, voi se vaatia esityksen palauttamista ministeriön käsittelyyn. Tällöin myös aikataulut venyisivät pahemmin.

Majander ei näe, että uudistusten voimaanastumisen viivästyminen vielä riittäisi uudistuksen kaatumiseen. Hän katsoo, että äänestys hallitusten esityksistä määrää lopulta sen kohtalon.

Liian optimistinen Majander ei kuitenkaan soten toteutumisen suhteen ole, vaan korostaa kokoomuksen keskeistä roolia uudistuksen hyväksymisessä. Hän muistuttaa, että tietysti myös perustuslaki- sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntojen sisällöt toimivat vaa'ankielenä.

– Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei pysy uudistuksen takana uskollisuuttaan. Samaan aikaan elementit, joiden takia puolueessa on uskottu uudistuksen kannattavuuteen sen negatiivisista puolista huolimatta, ovat murentuneet jatkuvasti. Kokoomuksen uudistuksesta saamat plussat ovat siis jatkuvasti vähentyneet. Pidän pienenä ihmeenä, jos kokoomus saa pidettyä rivinsä kasassa äänestyksessä ja uudistus viedään maaliin asti, Majander toteaa.¹¹

[...]

Demokraatti 31.5.2018 (Topi Juga)

KOKOOMUKSEN eduskuntaryhmä ei pysy uudistuksen takana uskollisuuttaan. Samaan aikaan elementit, joiden takia puolueessa on uskottu uudistuksen kannattavuuteen sen negatiivisista puolista huolimatta, ovat murentuneet jatkuvasti. Kokoomuksen uudistuksesta saamat plussat ovat siis jatkuvasti vähentyneet. Pidän pienenä ihmeenä, jos kokoomus saa pidettyä rivinsä kasassa äänestyksessä ja uudistus viedään maaliin asti,

kommentoin viime viikolla *Demokratille* Suomen sotetilaa. Sama kuultiin eilen A-studiossa Jan Vapaavuoren suusta, ja hänellä luulisi Kokoomuksen tällä hetkellä ehkä suosituimpana poliitikkona olla tuntuma paitsi pääkaupunkiseudun, myös puolueen sisäisiin tunnelmiin.

Viikonlopun puoluekokouksesta tulee kiinnostava, ja kerrankin muiden asioiden kuin henkilövalintojen takia. Vapaavuorella ja toisella sotekriitikolla Elina Lepomäellä on ollut huomattavaa kannatusta aina Kokoomuksen johtotehtäviin asti. Voiko heidän näkemyksensä olla heijastumatta näin suureen ratkaisuun?

Facebook 5.6.2018

RUOTSIN blokkijärjestelmä kulkee kohti murenemistaan syyskuun 2018 vaaleissa, kun Sverigedemokraterna sen kun porskuttaa kohti sinikeltaista jytkyä. Porvariallianssin kvartetista voi hyvin

¹¹ Sipilän hallituksen sote- ja maakuntauudistus kariutui lopulta maaliskussa 2019, jonka seurauksena pääministeri jätti hallituksensa eroanomuksen. Aikaa eduskuntavaaleihin oli enää kuukausi, joten skenaario eduskunnan hajottamisesta ja ennaaikaisista vaaleista jäi koettelematta.

joku jäädä alle äänikynnyksen, eikä sen johtotähti Kokoomus ole kyennyt – johtajavaihdoksistaan huolimatta – lainkaan nostamaan oppositioasemassa kannatustaan.

Sosiaalidemokraatit puolestaan vuotavat joka laidalta, niin Ruotsidemokraatteihin, Kokoomukseen, vasureihin kuin katsomoon, vaikka maan talous on mallillaan. Ja kun yhtä pakoa tilkitsee, niin helposti lietsoo toista, kuten esimerkiksi maahanmuuttolinjan tiukentamisessa on tainnut käydä.

Kiinnostavaa seurattavaa, eikä Suomenkaan kannalta merkityksetöntä.

Facebook 6.6.2018

VUOROVAIKUTUKSEN ja liikehdinnän lisääminen akateemisen maailman ja muun työelämän välillä on tervetullutta. Tämän seurauksena kampuksille on ilmestynyt niin sanottuja työelämäprofessoreja (Professor of Practice). Julkisuudessa akateeminen pakka menee kuitenkin koko lailla sekaisin, kun keskustelijoita tituleerataan periaatteella ”professori kuin professori”. Me dosentit taidamme saada kohta rinnallemme ”kaiken maailman professoreita”.

Facebook 8.6.2018

TASAVALTA kesäbalanssissa: Kepu on koolla Sotkamossa ja kokkarit Turuus, pressa vie perheensä Kultarantaan – ja Sipoossa pallogrillipihvin kanssa kotimaisia varhaisperunoita (ei sentään vielä pottupitäjän omaa tuotantoa, vaan taitavat olla saaristosta).

PS. Panee miettimään tuota balanssia ja kesäistä ateriaani, kun huomaan työväenliikkeen koontuneen tänään Tammisaareen...

Facebook 9.6.2018

YLE TARJOAA veronmaksajilleen vastinetta 64 ottelua ja parisataa tuntia MM-futista. Onko se paljon vai vähän, sen päättää kukin kohdallaan.

Itse olen taipuvainen samalle kannalle kuin Zlatan neljä vuotta sitten: Kisat ilman Zlatania eivät ole katsomisen arvoiset – eivätkä etenkin ilman Italiaa... Mutta voi olla, että muut svenskit ja messit vielä kääntävät mielen.

Ja parisataa tuntia, paljonkos tuo nyt on kulttuurikattaukseksi. Julkaisivat juuri Herbert von Karajanin levytyksistä tuplasti pidemmän boksen, joka sisältää 330 cd:tä, 24 dvd:tä ja pari blue rayta päälle. Tonni dollareita, niin pääsee käsiksi.

Korvia säästävimmän vaihtoehdon tarjoaa kirjallisuus. Mutta noilla tuntimäärillä ei taida Balzacin *Inhimillisessä komediassa* päästä kuin vähän alkuun...

Facebook 11.6.2018

MIKKO SEURAA jalkapallon italiattomia MM-kisoja tekstiteeveestä: Ronaldo teki kolme maalia, sai kaksi vuotta vankeutta ja 18 miljoonan euron sakot.¹² Mitä helv...

Facebook 16.6.2018

KESÄ ON kisoja ja festareita – ja yhtä seminaaria. Kotisohvalla jäin koukkuun, kun Virtasen Matti vetää mainiosti Kultarannassa EU- & kv-keskustelua. Juhannuksen jälkeen sakki suuntaa – kellä kunto kestää – kohti SuomiAreenaa, toivottavasti Sastamalan kirjallisuuskekkereiden kautta.

Facebook 18.6.2018

NÄINÄ päivinä on hyvä muistaa, että Baijeri on viralliselta nimeltään Baijerin vapaavaltio, Freistaat Bayern – ja kaukana Berliinistä. Naapurustossa Katalonia ja Padania, Venetokin. Tosin juuri nyt pohjoisen Lega taitaa satsata Italian keskusvaltaan.¹³

Facebook 18.6.2018

¹² Portugalin ja Real Madridin tähtipelaaja Cristiano Ronaldo tuomittiin Espanjassa veropetoksesta kierrätettyään tuloja veroparatiiseissa sijaitsevien yhtiöiden kautta.

¹³ Saksa ajautui hallituskriisiin, kun kristillisdemokraattien baijerilainen sisarpuolue CSU lanseerasi rajat kiinni -tyyppisen maahanmuutto-ohjelman sisäministeri Horst Seehoferin johdolla, piittaamatta tuon taivaallista liittokansleri Angela Merkelin Eurooppa-politiikasta. Naapuruston rikkaissa maakunnissa esiintyi vastaavia ”itsenäisyysliikkeitä”.

ONKO TÄÄ johdatusta, vai algoritmien taitavaa laskelmointia, että Adlibriksen paketti tulee Eliten terassin viereiselle R-kioskille? Tänään tosin tähän on muutenkin hyvä syy istahtaa, kun Ruotsi jatkaa kisoissa ja fritzit pakkaavat kamojaan – taas kerran lyötyinä kaukana Venäjällä...

Facebook 27.6.2018

PALUU Sastamalan kirjapäiviltä kulki Punkalaitumen kautta, jonka torin kupessa on Niittäjäpatsaan jalustaan hakattu elämän ohjeeksi ”Rukoile ja tee työtä”. Muutama sata metriä eteenpäin ja tien varressa on muistokivi sotiemme veteraanien kunniaksi: ”Sisu – voima – uskollisuus”.

Näillä eväillä lukemaan Markku Eskelisen suomenkielisen proosakirjallisuuden uutta historiaa *Raukoilla rajoilla* (2016), panee kuulemma vanhaa kaartia uuteen järjestykseen...

ONHAN TÄÄ vetävää... ja aika villiä. Merkitsen muistiin Haanpään ja talouspulan kohdalla Eskeliseltä tiivistyvän aforismin:

omistajia emme ole, sosialisteja meistä ei tule, olkaamme siis agraarifasisteja. Kuten tunnettua, tämän maailman häiriintyneimmille toimijoille tärkeintä ei enää ollut liike eikä päämäärä vaan kyydytykset.

Jep jep...

Facebook 30.6.2018

SAKSA kriisissä, kun liittohallitus natisee liitoksistaan ja Mannschaft putoaa futiskisoista ennen aikojaan? Mitä vielä, parlamentin budjettivaliokunta nostaa samaan aikaan taiteen ja kulttuurin määrärahoja yhdeksällä prosentilla (9 %) 1,78 miljardiin euroon (1 780 000 000 €) vuodelle 2019!

Facebook 3.7.2018

SPOTIFY lähetti sähköpostia: ”Lempiartistiesi keikkoja lähellä sinua” – Suzi Quatro syksyllä Hesan jäähallissa ja Tapani Kansa verkatehtaalla Hämeenlinnassa, lämppäriksi Markku Aro Hyrylän koulukeskuksen auditoriossa jo heinäkuussa. Kaikki kunnia rokkivaarille ja nahkamummulle, mutta olisikohan Spotifylla vielä vähän säätämistä näissä algorytmeissä...

Facebook 4.7.2018

PYÖRÄ ON yksi ihmiskunnan suurista keksinnöistä. Sen ylittää vain – polkupyörä (ja huonolla ke-
lillä punainen Citroën). Kulkee suurin piirtein vauvasta vaariin (eli vaippaiästä toiseen), keltaisella
jaffalla. Terv. nimim. ”Perillä Sipoossa”

Facebook 7.7.2018

AJATTELEN aktiivimallia, näin lepopäivänä. Pistäisikö työhakemuksen Ähtäriin, jos vaikka tarvit-
sisivat Bao Baolle lomittajaa. Edellytyksiä on: silmänympärystöt yhtä mustat ja syöminen sujuu,
nukkumisen kanssa heikompaa mutta makuuasento muuten luonteva... Kiinassakin käyty kansan-
tasavallan vieraana.

Facebook 8.7.2018

KUN JOKU suuri ja mahtava syö pienen ja laadukkaan, niin siinä yleensä mieli mustenee. Niin
kuin että K-ryhmä ostaa Reinin lihan...

Mutta ei tänään. Söderkullan K-kaupan tiskillä kysyin, että mistäs tuo luomukaritsan kare on
kotoisin. ”Reinin lihasta”, poika vastasi pokkana. Ei muuta kysyttävää...

Juuri nyt tuntuu, että ei tässä olla paljon kehitytty Cro-Magnon ihmisistä – paitsi tietty per-
heen vegaanit. Mutta sitä ihmettelen, miten ne saivat 40 000 vuotta sitten viinipullot auki ilman
korkkiruuvia...

Facebook 9.7.2018

OTEPÄÄN pappilassa kesäkuussa 1884 vannottiin, ”ettei tämän lipun alla pelättäisi tuhatta pirua-
kaan”. Paljon on sittemmin vettä virrannut Emajoessa, mutta tuossa se nyt makaa näytillä Tartossa,
vapaan maan mainiossa Rahva Muuseumissa. Ja rouva hiljentyy sen ääreen kuin mausoleumissa.
Onnea Viro 100!

Facebook 18.7.2018

KURITÖÖ ja karistus [Rikos ja rangaistus] – on ilmaisuvoimainen ja vänkä tämä Eesti keel. Ja
näköjään elävää harrastusta Olavi Paavolaiseen, kun *Sünge monoloog* (suom. 1946) raamatupoodin
paraatipaikalla ja *Volga virtaa nyt Moskovaan* (2016) sekini käännetty viroksi.

Facebook 19.7.2018

EKSKURSIO Viron historiaan jatkui tänään Kuussaaren piiskopilinnussa. Runsaan näyttelyn kuvakimarasta tarttuivat silmään muun muassa Itämeren venepakolaiset, joita Ruotsin rannikkovartiosto noukki turvaan vuonna 1944.

Facebook 22.7.2018

Kiikarissa alueiden Suomi 2040

POLEMIKKI kysyi ajatuspajojen näkemyksiä siitä, millainen Suomi meillä on 2040-luvulla – ja mistä se saa leipänsä. Miltä näyttää maakuntien ja niiden asukkaiden tulevaisuus?

[...]

MIKKO MAJANDER muistuttaa, että näkymä runsaan parin kymmenen vuoden päähän merkitsee ihmisiässä noin yhtä sukupolvea.

– Demografisesti se ei merkitse enää huoltosuhteen kiihtyvää kurjistumista, vaan loppupäästä jo asetelman tasoittumista luonnollisen poistuman myötä. Kun ajattelee Suomen kuntien ja alueiden ikärakenteita, niin jo tälläkin on aika tavalla merkitystä, Majander summaa.

Toivoa tuovat siis uudet sukupolvet.

– Sukupolvessa ehtii moninkertaistua digitaaliseen maailmaan ja sen edellyttämiin taitoihin luonnostaan kasvava ja sopeutuva väestö – ainakin jos pidämme huolta vahvuutemme kivijalasta, kattavasta ja laadukkaasta koulutuksesta.

Majander arvioi, että tulevaisuuden ansaintalogiikat ovat yksilötasoa myöten moninaisemmat kuin osaamme tällä hetkellä ajatella.

Majander uskoo, että palvelusektoritkin avautuvat entistä enemmän rajat ylittävälle kilpailulle.

– Palvelemaan puhelimeen voidaan vastata yhtä hyvin Pielisen kuin Suomenlahden takaa – tai Bangaloresta. Verojen keruu perinteisen infrastruktuurin ylläpitämiseksi tuskin käy helpommaksi, saati yksinkertaisemmaksi.

Mitä tämä sitten tarkoittaa Suomen aluekehitykselle?

– Tulevaisuus syntyy tunnetusti siellä, mihin nuoret naiset muuttavat, ja tässä kilpailussa kaupunkikeskittymät taitavat olla yliveraisia. Pääkaupunkiseudun imu ja suhteellinen osuus koko väestöstä painottuu entisestään, Majander tiivistää.

Hänen mukaansa isossa roolissa ovat kaupunkiverkostot: Helsinki ja Tallinna kehittyvät ”kaksoiskaupungin” suuntaan ilman meren alittavaa tunneliakin, ja nopeat raide- ja tietoliikennetyhdet integroivat Tamperetta ja Turkuu yhdeksi työssäkäyntialueeksi.

Majander ennakoi, että länsirannikon tuotantoklustereilla on kaikki mahdollisuudet menestyä.

– Meri aukeaa rannikolta maailman ääriin asti. Jalostusasteen ja tuotekehittelyn on pysyttävä korkeana, sillä bulkin välittämisestä ei Suomeen jää riittävästi lisäarvoa.

Sisä-Suomen pärjäämistä tukee metsä, jonka innovaatiokyky ei Majanderin mukaan ole – satojen vuosien jälkeenkään – tullut tiensä päähän.

– Maataloudesta ei ole jatkossakaan ”koko maan” asuttajaksi, vaikka ilmastonmuutoksen vaikutuksista on vaikea sen osalta ennustaa suuntaa tai toiseen. Matkailussa on pohjoisen lisäksi paljon potentiaalia järvi-Suomeen ja kulttuuria omaaviin kaupunkeihin.

Mikko Majander painottaa, että kansainvälisesti kilpailevaa tiedepolitiikkaa ei kannata tehdä kotimaisen aluepolitiikan ehdoilla.

– Mutta alueelliset keskuksot eivät kukoista ilman henkisesti vireää ilmapiiriä, joissa korkeammilla koulutusasteilla on keskeinen merkitys.

Majanderin mukaan kaupungistumisnäkyvät eivät ole uhkakuva kuin pienyhteisönostalgian vaalimisen näkökulmasta.

– Kenties kestävän kehityksen edellyttämät ratkaisut on parhaiten löydettävissä ja toteutettavissa urbanisaatiota fiksusti kehittämällä. Päämääränä ei tietenkään ole viiden miljoonan ihmisen megalopoli.

Majanderin mielestä ”koko Suomen” asuttuna pitäminen tarkoittaa 2040-luvulla sitä, että maassa on eripuolilla elinvoimaisia keskuksia – ja mitä useampia, sen parempi.

[...]

MIKKO MAJANDER arvioi, että tulevina vuosikymmeninä aluepolitiikkaa määrittää se, kuinka toteutuvat aluekeskusten omaehtoinen elinvoima ja dynaamisuus.

– Valtion toimesta niille kannattaa jatkossakin luoda edellytyksiä. Esimerkiksi sekä fyysisen että tietoliikenteen infrastruktuurista tulee pitää huolta, oli sen toteuttamiskeino sitten millainen public-private-partnership hyvänsä.

Henkisten resurssien jaossa tarvitaan Majanderin mukaan myös alueellista näkökulmaa, esimerkiksi koulutus- ja kulttuuripalveluissa.

– Pelkkä markkinaehtoisuus ei riitä lähestymistavaksi, hän korostaa.

Majander muistuttaa, että alueiden eriytyminen ja eriarvoistuminen on totta jo nyt, eikä tulevaisuus muuta asetelmaa tasaisemmaksi.

– Kansalaisten peruspalvelujen turvaaminen edellyttää kyllä jonkinlaista normitusta, mutta sen kattavuus, taso ja järjestämisen tavat ovat 2040-luvulla kuten nykyäänkin poliittisen kamppailun kenttää.

ENTÄ DEMOKRATIA 2040-luvulla?

[...]

– Edustuksellisen demokratian ahdinko syvenee sitä mukaa, kun välittävät mekanismit päätöksenteon tai päättävän eliitin ja kansalaisten väliltä heikkenevät. Tämä on näkynyt erityisesti perinteisten puolueiden ja median käymistilassa, eivätkä ne 2040-luvulla ole senkään näköisiä kuin tänä päivänä.

Majanderin mukaan demokratian tulevaisuuden avainkysymys on, kuinka julkisen vallan käyttö onnistuu jatkossa hakemaan oikeutuksensa eli legitimizeettinsä.

– Maailmalla on jo trendin omaisia merkkejä siitä, että puolueet eivät nosta poliittisia johtajia, vaan poliittiset liikkeet syntyvät karismaattisen henkilön ympärille. Ja kuitenkin kansalaisten luottamusta nauttivat instituutiot ovat jatkossakin toimivan demokratian tae.

Majander sanoo, että suoran vaikuttamisen ja demokratian väylät kasvattanevat jatkossa merkitystään.

– Ja hyvä niin: elinvoimainen kansakunta nojaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Siinä on toisaalta myös edustuksellista demokratiaa rapauttava ulottuvuutensa, ikään kuin annetun mandaatin voisi kiistää koska vaan – kuin kuluttaja, joka palauttaa pettymykseksi osoittautuneen tuotteen.

Majanderin mukaan jatkossa ammattimaiset lobbaus- ja viestintäverkostot pikemminkin kasvattavat kuin menettävät merkitystään.

– Demokratian näkökulmasta uhkakuvana on kansalaistaitojen polarisoituminen osallistuviin aktivisteihin ja passivoituviin, joiden äänelle ei löydy kanavia kuin korkeintaan protestien muodossa.

Majander ei lähde ennakoimaan maakuntavaalien tulevaisuutta.

– Pidemmällä perspektiivillä en oikein usko kolmiportaiseen vaalidemokratiaan Suomen väestöpohjalla ja maantieteellä. Eurovaalit säilyvät jos Euroopan unioni kestää, mutta demokraattisin väylä integraatioon vaikuttamiseen kulkee jatkossakin kansallisten parlamenttien ja hallitusten kautta.

[...]

MIKKO MAJANDERIN mukaan julkisen ja yksityisen sektorin dikotomia on jo nyt enemmän poliittisen taistelun retoriikkaa kuin todellisuutta, sillä käytännön ratkaisuissa ne ovat paljolti dynaamisessa vuorovaikutussuhteessa, jopa yhteen kietoutuneita.

– En näe – ainakaan onnellista – tulevaisuutta, jossa jommankumman laidan fundamentalistit saisivat ylivallan. Yhteisen potin kerääminen julkisen vallan kassaan verotuksen keinoin voi 2040-luvulla olla jo yllättävän haasteellista, Majander pohtii.

Polemiikki 3/2018 (Eeva-Liisa Hynynen)

EN TIEDÄ, kertooko vai valehteleeko kuva enemmän kuin tuhat sanaa, mutta sanattoman vaikuttuneena jään taas katsomaan näitä World Press Photoja. Oheiseen otokseen tuli kännykkäkameralla Sanomatalon aulassa vähän auringonsädelisää. Originaali by Neil Aldridge, nuori isosarvikuono siinä odottelee huumattuna palautustaan takaisin luontoon. Toivottavasti kaveri on pärjaillyt.

Facebook 31.8.2018

PRINSESSA Ruusunen herää aina prinssin pusuun, mutta Romeo ja Julia eivät vaan saa ajoitustaan kohilleen, vaikka ovat yli 400 vuotta sitä treenailleet. Ei, vaikka Julia on ohjaksissa. ”Join Me in Death”, Shakespeare sanoitti stoorin niin, että se kelpasi HIMin Ville Valollekin. Kansallisteatterin *Juliassa & Romeossa* on teinihittiaimesta.

Facebook 1.9.2018

BACK TO the think tank business! Tuosta Tankesmedjan Magman ovesta huomenna kohti uusia seikkailuja. På två språk, eller flera. Voi olla, että dosentti palaa myös päivystämään. Sveriges riksdagsval tycks väcka intresse också här i Finland. Ja kaikenlaista muuta jännää tulossa. Spännande!

Facebook 2.9.2018

Koettelemusten aika

Eurooppalainen sosiaalidemokratia on potentu pitkään neuvottomuutta, ja monet keskusta-vasemmiston puolueet ovat kärsineet raskaita tappioita. Odotukset Ruotsissakaan eivät vaalien alla ole korkealla. Suomessa SDP:n tulee silti lähteä itseensä luottaen kohti kevään 2019 vaalikimaraa. Mitään ei voi ottaa annettuna, mutta mitään ei myöskään ole menetetty.

SOSIAALIDEMOKRATIA on kokenut vaikeita aikoja, niin Suomessa kuin koko Euroopassa. Se näkyi ja tuntui koko sen kuuden vuoden ajan, jonka työskentelin ajatuspaja Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtajana.

Liikkeen ja puolueen piiristä kohdistui ymmärrettäviä paineita, eikä ajatuspajalla olisi esittää käyttökelpoisia avauksia siitä, mitä sosiaalidemokraattiseen arvo- ja aatepohjaan nojaavan tulevaisuuden yhteiskuntapolitiikan tulisi pitää sisällään.

Toisaalta toimittajat soittivat sitä varmemmin, mitä synkemmiltä SDP:n kannatusluvut näyttivät, vaatimattomista vaalituloksista puhumattakaan. Kaipa se oli jonkinlainen journalistinen voitto, jos Sorsa-säätiön johtajalta saatiin puolueen kompurointia kommentoiva otsikko.

Ajatuspajan näkökulmasta dilemma oli kahtalainen. Ei Säätiössä mitään viisasten kiveä haudottu ja piiloteltu, vaan sama neuvottomuus siellä vaivasi kuin muuallakin. Aina oli helpompi analysoida ja eritellä, miten ja miksi tähän on tultu, kuin hahmottaa kantavia visioita eteenpäin.

Kansainvälisten keskustelujen seuraaminen ja yhteydenpito ulkomaille eivät tuoneet akuutteihin kysymyksiin suuria apuja, sillä kollegat ympäri Eurooppaa tuntuivat painiskelevan koko lailla vastaavissa ahdingossa. Puheet ja teoriat olivat enimmäkseen radikaalimpia ja idealistisempia kuin teot ja esitykset.

Samanaikaisesti vaikutti eräänlainen pragmaattinen jarru. Ajatuspajan tehtäviin kuuluu tarttua tabuiksikin koettuihin asioihin, nostaa niitä ennakkoluulottomaan keskusteluun. Mutta osapuoleksi puolueen jäsentenvälisiin vääntöihin sen ei ole mielekästä heittäytyä.

Katsomosta huutelu ei ole erityisen kunniaakasta, ja sivusta neuvominenkin helposti hapanta, vaikka perusteluilla olisi painoa. Jos joku kerran väittää tietävänsä, mitä politiikassa on tehtävä, niin silloin on reilumpaa panna itsensä peliin, työntää nyrkit saveen ja mennä täysillä mukaan.

PUHETTA sosiaalidemokratian kriisistä on riittänyt niin pitkään, että se alkaa tuntua kalutululta teemalta. Huomaan kirjoittaneeni jo vuonna 2009 *Yliopisto-lehteen* otsikolla 'Sosiaalidemokratian

kumma kuolema’, tosin kysymysmerkillä varustettuna. Sen jälkeen olen alustanut lukuisissa keskustelutilaisuuksissa vasemmiston tilasta, sekä Suomessa että Euroopassa.

Neljä vuotta sitten näyttää olleen erityisen vilkasta. Kaikesta kriisitunnelmasta huolimatta syksyllä 2014 eivät sosiaalidemokraattien puhtaat valta-asetat itse asiassa olleet niinkään huonot. EU:n 28 jäsenmaasta peräti kolmeatoista johti keskustavasemmiston edustaja. Juniorikumppanina koalitionhallituksessa he olivat kahdeksassa maassa ja oppositiossa seitsemässä.

Sosiaalidemokraattisten puolueiden hallitusasemat EU-maissa 2014/2018

	pääministeri		juniorikumppani		oppositio	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Belgia	X					X
Britannia					X	X
Bulgaria	X					X
Espanja		X			X	
Hollanti			X			X
Irlanti			X			X
Italia	X					X
Itävalta	X					X
Kreikka			X			X
Kroatia	X					X
Kypros					X	X
Latvia					X	X
Liettua	X			X		
Luxemburg			X	X		
Malta	X	X				
Portugali		X			X	
Puola					X	X
Ranska	X					X
Romania	X	X				
Ruotsi	X	X				
Saksa			X	X		
Slovakia	X	X				
Slovenia			X	X		
Suomi			X			X
Tanska	X					X
Tšekki	X			X		
Unkari					X	X
Viro			X	X		

Kuten taulukosta näkyy, pelkkä numeerinen pudotus on sittemmin ollut valtava. Vain Maltalla, Romaniassa ja Slovakiassa sosiaalidemokraatit ovat pystyneet pitämään pääministeriaseman,

Ruotsissa se ratkeaa ensi viikonlopun vaaleissa. Juniorikumppaneina he sinnittelevät Liettuassa, Luxemburgissa, Saksassa, Sloveniassa, Tšekissä ja Virossa.

Hallituksesta on pudottu oppositioon peräti kymmenessä maassa: Belgiassa, Bulgariassa, Irlannissa, Italiassa, Itävallassa, Kreikassa, Kroatiassa, Ranskassa, Suomessa ja Tanskassa. Ennestään siellä ovat olleet ja pysyneet Britannia, Kypros, Latvia, Puola ja Unkari.

Noususuuntaan ovat kulkeneet vain Portugalin sosialistit¹⁴, jotka vuodesta 2015 lähtien ovat johtaneet hallitusta muun vasemmiston tuella. Myös Espanjan PSOE muodosti kuluneena kesänä vähemmistöhallituksen, mutta se tapahtui ilman parlamenttivaaleja oikeistolaisen kansanpuolueen rampauduttua korruptioskandaaleissa.

KANSALLISTEN vaalitulosten tarkempi erittely synkentää kokonaiskuvaa entisestään. Erityisesti vuosi 2017 teki sosiaalidemokraattien leirissä pahaa jälkeä.

Perinteisesti merkittävistä voimista Hollannin työväenpuolue romahti seitsemännelle sijalle alle kuuden prosentin kannatuksella. Ranskassa sosialistien ehdokas jäi presidenttikisassa viidenneksi ja parlamenttivaaleissa puolue ylsi valtakautensa päältä vain seitsemään prosenttiin.

Saksan SPD teki 20 prosentilla liittopäivävaaleissa historiansa heikoimman tuloksen ja ilmoitti saman tien jättäytyvänsä oppositioon. Kuukausien kahvauksen jälkeen puolue kuitenkin alistui vaihtoehtojen puutteessa juniorikumppaniksi hallituskoalitioon.

Kiistanalaista on, oliko ratkaisu merkki vahvuudesta vai heikkoudesta. Uudet vaalit kun uhkasivat mielipidemittausten mukaan syödä kannatusta edelleen.

Tämän vuoden puolella pahin tappio on koettu Italiassa, jossa Demokraattinen puolue sai väistyä populistien hallituskoalition tieltä. Italia jatkaa näin puoluejärjestelmän uusjaon etujoukoissa, johon se kylmän sodan päättyessä Berlusconi-ilmioineen asettui.

Keskusta-vasemmiston paras vaalitulos on koettu yllättäen Britanniassa, jossa työväenpuolue nousi kesäkuussa 2017 40 prosentin kannatukseen ensimmäistä kertaa sitten Tony Blairin parhaiden päivien. Valtaan asti se ei kuitenkaan riittänyt.

Vaikka Labourin menestystä avittivat konservatiivien virhearviot ja brexit-ongelmat, tulos stabilisoi Jeremy Corbynin asemaa vasemmalle kallellaan olevana sosialistijohtajana. Suureksi suunnannäyttäjäksi muulle Euroopalle hänestä ei kuitenkaan ole toistaiseksi ollut, hyvä kun omiensa kanssa pärjää.

Ensi vuoden Euroopan parlamenttivaaleista uhkaa tulla sosiaalidemokraattien ryhmälle (S&D) raaka koitos. Viisi vuotta sitten tuloksen pelasti siedettäväksi lähinnä Italian demokraatit,

¹⁴ Portugalin sosialisteja ei pidä sekoittaa maan sosiaalidemokraattiseen puolueeseen, joka puoluekartalla sijoittuu keskusta-oikeistoon.

jotka ratsastivat silloin vielä suosittua Matteo Renzin siivellä. Se aalto on laantunut, eikä korvaavia nosteita ole näköpiirissä.

Menestystä tuli viimeksi myös Romaniasta, jonka rämettyneet sosialistit lienevät nykyään eurotovereille lähinnä rasite. Henkinen etäisyys itäisen Keski-Euroopan puolueiden ja perinteisen länsieurooppalaisen sosiaalidemokratian välillä ei näytä muutenkaan kaventuneen.

KUN SUOMI alkaa nyt poliittisen syksyn myötä valmistautua ensi kevään vaalikimaraan, on selvää, että SDP ei voi tukeutua suotuisiin kansainvälisiin virtauksiin. Toisaalta yhtä virheellistä olisi lähteä siitä, että sosiaalidemokraatit olisivat jotenkin tuomittuja häviämään.

Kansallisia vaaleja ratkaisevat kovin kansalliset kysymykset, joissa hallitus- ja oppositio- puolueet ovat aina erityisellä kiikkulaudalla. Sekään ei tarjoa yksiselitteistä kaavaa tuleviin tuloksiin.

Norjan työväenpuolue koki syyskuun 2017 vaaleissa karvaan tappion, vaikka mielipidemittauksissa sen kannatus oppositiopuolueena huiteli parhaimmillaan pitkälti yli 40 prosentin luvuissa. Oikeistopopulistinen hallituskoalitio saattoi jatkaa toiselle kaudelleen.

Tanskan sosiaalidemokraatit taas onnistuivat 2015 kasvattamaan kannatustaan pääministeri- asemasta käsin, vaikka valta sitten lipsuikin käsistä. Samoin kävi 2017 Itävallassa, jota on poliittiselta järjestelmältään voitu pitää Suomen kaltaisena blokkirajan ylittävänä konsensusyhteiskuntana.

SDP:llä on siten kaikki mahdollisuudet omissa käsissään, kävipä viikonloppuna Ruotsin vaaleissa miten tahansa. Mitään ei voi ottaa annettuna, mutta mitään ei myöskään ole menetetty. Kannatuskyselyissä puolue pitää kärkisijaa, jos kohta marginaalit ovat pienet.

Ulospäin näyttäisi siltä, että sosiaalidemokraattien sisäinen käymistila on olennaisesti rauhoittunut. Monista tärkeistä teemoista on tullut punniten valmisteltuja avauksia. Sisällöistä voi olla monta mieltä, niin kuin politiikassa pitääkin, mutta jopa aina kriittinen valtamedia tuntuu suhtautuvan niihin vakavasti.

SOSIAALIDEMOKRAATEILLA on uskottava pohja lähteä tavoittelemaan Suomessa pääministeripuolueen asemaa. Hankkeen heikoimmaksi lenkiksi on maalailtu puheenjohtaja Antti Rinteen henkilökohtaista karismaa, tai paremminkin sen puutetta, harvemmin kykyä.

Kaupungilla on kiertänyt pitkään kokoomuspiirien piikkiin pantu arvio, jonka mukaan parin prosentin takamatka mielipidemittauksissa SDP:hen nähden ei merkitse mitään. Rinne kun ei kuulemma tule pärjäämään ratkaisevissa televisiotenteissä ja muissa vaalikeskusteluissa.

Tuollaisten laskelmien varaan ei uskoisi itseään kunnioittavien puolueiden ripustautuvan. Kilpailijoiden aliarvioiminen on politiikassakin kohtalokas helmasynti.

Syksyn 1994 ensimmäisissä kaksintaisteluissa pääministeri Esko Aho pyöritti oppositiojohtaja Paavo Lipposta menen tullen. Seuraavana keväänä SDP nousi maan johtavaksi puolueeksi, ja Lipponen kesti pääministerinä kahdeksan vuotta.

Populistinen aikamme kieltämättä asettaa poliittiselle johtajuudelle entisestään kasvaneita paineita, kun kannatuspohjat fragmentoituvat eivätkä perinteiset lojaalisuudet enää välttämättä päde. Jokainen ääni on voitettava jokaisessa vaalissa aina uudelleen.

Silti pidemmässä perspektiivissä SDP:n tulevaisuuden ratkaisee se, kykeneekö sosiaalidemokratia jatkossa tarjoamaan toimivia ratkaisuja ihmisten tasavertaisuuden ja taloudellisen menestyksen yhtälöön digitaaliajan maailmassa. Loistava menneisyys velvoittaa, historia voi olla sekä voimavara että taakka.

VUOSITUHANNEN vaihteen ”kolmas tie” ei ole enää aikoihin nauttinut suosiota sosiaalidemokraattien joukoissa, ja blairismin aatteellinen jatkumo löytyneekin mieluummin Emmanuel Macronin liikkeestä. Sen nopea nousu on haavoittuvainen jyrkille vastareaktioille, mutta vastaava mobilisaatio olisi piristysruiske mille tahansa perinteisemmälle poliittiselle puolueelle.

Uskottavuutensa nimissä sosiaalidemokratia kaipaisi kipeästi menestystä jossain merkittävämmässä EU-maassa. Kultakaudellaan se saattoi vaikeuksienkin keskellä aina viitata Saksan ja Ruotsin kaltaisiin mahtiliikkeisiin. Kaikki kunnia Portugalille ja Maltalle, mutta niiden painoarvo ei oikein riitä yleiseurooppalaiseksi johtotähdeksi.

VAIKEATKIN ajat voivat olla antoisia. Vaikka tämä viimeinen analyysini Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtajana sosiaalidemokratian tilasta Euroopassa ei ole sen ruusuisempi kuin aikaisemmatkaan, on ajatuspaja tarjonnut mitä mielenkiintoisimmat näköalat ja verkostot monisäikeiseen murrosaikaan.

Tahdon kiittää kaikkia, jotka ovat antaneet eri tavoin panoksensa ja osallistuneet kanssani tähän intellektuaaliseen vuorovaikutukseen. Hyväkään yhteiskunta ei ole koskaan valmis, uudistumatta ei kukaan eikä mikään säästy rappeutumiselta.

Toivotan Sorsa-säätiölle parhainta menestystä niin ajankohtaisten kysymysten avaajana kuin yli vaalikausien tähyävänä yhteiskunnallisen keskustelun generaattorina. Edelläkävijän on oltava rohkea.

Kalevi Sorsa -säätiö 5.9.2018

Euroopan demarit syöksyvät

[...]

RUOTSIN demareiden ahdinko¹⁵ heijastelee yleiseurooppalaista ilmiötä, sillä sosiaalidemokraattiset puolueet ovat kokeneet karvaita äänikatoja muun muassa Ranskassa, Tšekissä, Italiassa, Itävallassa, Saksassa ja Hollannissa.

[...]

Vaikka käymistilassa on koko perinteinen puoluekartta, kukaan ei kuitenkaan puhu ”keskustaoikeiston kriisistä”. Se johtuu siitä, että keskustaoikeiston politiikka ei nojaa sellaisiin vahvoihin tulevaisuudenvisioihin, joihin demarit luottavat, sanoo poliittisen historian dosentti, demareita lähellä olevan Kalevi Sorsa -säätiön entinen toiminnanjohtaja ja ajatuspaja Magman tutkija Mikko Majander.

Hyvinvointivaltiota on kuitenkin rakennettu eri puolueiden kanssa yhteisvoimin. Toisin väittäminen on haitallista myös demareille, Majander sanoo. ”Jos haluaa omia hyvinvointivaltion, silloin saa myös vihat niskoilleen, jos hammaslääkärin jono on liian pitkä.”

[...]

Menneet saavutukset kansankodin rakentamisessa eivät välttämättä paina paljon äänestäjän va’assa, jos nykyhetki huolestuttaa. Palavat autot tulevat enemmän iholle kuin pienentyvä valtionvelka, Mikko Majander selittää. ”Ihminen ei äänestä kiitollisuudesta”, hän huomauttaa.

[...]

MAJANDERIN mielestä olennaista on kysyä, mitä perinteisten puolueiden ahdinko tarkoittaa edustukselliselle demokratialle.

Vakiintuneet puolueet kadottavat äänestäjensä äärihaloille ja yhden asian liikkeisiin. Äänestäjistä on tullut kuluttajia, jotka shoppailevat itseään miellyttävän yksityiskohdan populistiselta palveluntarjoalta.

Populistiset puolueet murentavat uskoa perinteisiin valtiota ylläpitäviin instituutioihin, kuten parlamenttiin, Majander sanoo. Hän on myös huolissaan siitä, osaavatko yhden asian liikkeet hallita kokonaiskuvaa.

”Vaikka mandaatin saa nyt paljon kapeammalla agendalla, hallitsija joutuu silti vastaamaan kaikenlaisista asioista.”

[...]

Helsingin Sanomat 5.9.2018 (Alma Onali)

¹⁵ ”Ruotsin sosiaalidemokraatit [...] odottavat sunnuntain parlamenttivaaleissa huonointa vaalitulostaan yli sataan vuoteen, ja Euroopan vasemmisto pidättää hengitystään.”

Blokkit murtuvat Ruotsin vaaleissa

Oikeistopopulistisen ruotsidemokraattien odotetaan vaikeuttavan hallitusneuvotteluja vaa'ankieliasemasta.

RUOTSIN viikonlopun parlamenttivaaleissa jännitetään viime vuodet salonkikelpoisuutta tavoitelleen ruotsidemokraattien (SD) menestystä. Poliitiikan tutkija Mikko Majanderin mukaan vaalien asetelma poikeaa neljän vuoden takaisesta siltä osin, että maahanmuutosta on tullut Ruotsissa tunnettu poliittinen teema.

– Laki ja järjestys ovat nyt eri asemassa kuin ennen, samoin kysymys siirtolaisuuden rajoista, Majander sanoo.

Taustalla on paitsi vuoden 2015 siirtolaisuuskriisi ja Ruotsin nykyhallituksen tiukentuneet maahanmuuttolinjaukset, myös ruotsidemokraattien hyvä tulos viime vaaleissa.

Mittaukset ennakoivat tuolloin puolueelle noin kahdeksan prosentin kannatusta, mutta toteutunut ääniosuus nousi yli 12 prosentin.

Majanderin mukaan tulos on tälläkin kertaa vaikeasti ennakoitava.

– On vielä ihan hatussa mihin luvut asettuvat.

[...]

Mikko Majander ei usko, että perinteiset puolueet suostuisivat SD:n kanssa hallitusyhteistyöhön.

– SD:ssä on vielä niin paljon mentaalista rähmää, ettei heihin suhtauduta normaalisti, hän sanoo.

Sekä Majander että [Ruotsin sosialidemokraattien kansanedustaja Pyry] Niemi pitävät myös kokoomuksen ja sosialidemokraattien hallitusyhteistyötä epätodennäköisenä.

– Jos diilejä tehdän, niitä tehdään muiden toista puolta edustavien puolueiden kanssa.

– En oikein usko, että tanskalainen malli toteutuisi Ruotsissa. Tanskaa on hallittu kansanpuolueen näkyvällä tuella, ilman että he ovat hallituksessa mukana. Ruotsia ei tulla hallitsemaan niin, että vähemmistöhallitus joutuisi tukeutumaan ruotsidemokraattien apuun, Majander sanoo.

[...]

Ruotsidemokraattien matka ”hovikelpoiseksi” puolueeksi ei Majanderin mukaan vielä täysin vakuuta Ruotsin perinteisiä suuria puolueita, vaikka he ovat saaneet teemojen tasolla asiaansa edistettyä. Puolue on siistinyt imagoaan muun muassa rankaisemalla jäseniään uusnatsiyhteyksistä.

Kehitys kulkee eri suuntaan kuin sisarpuolue perussuomalaisilla.

– Perussuomalaiset piti Soinin puolueena ruotsidemokraatteja kaukana itsestään, ettei väri tartu. Nyt kehitys Ruotsissa menee toiseen suuntaan. SD tekee itsestään hovikelpoista, ja perussuomalaiset marginalisoituu.

SOSIALIDEMOKRAATTIEN kannatuskehitys on Ruotsin kaksissa viime vaaleissa ollut dramaattinen. Mona Sahlinin johdolla puolue sai kahdeksan vuotta sitten 30 prosentin kannatuksen, jota pidettiin Majanderin mukaan katastrofina.

– Neljä vuotta sitten Löfven sai samat 30 prosenttia ja hänestä tuli pääministeri, Majander muistuttaa.

Viikonlopun vaaleissa prosentit ovat kannatusmittausten mukaan tuotakin alhaisemmat. Taustalla ei Majanderin mukaan ole kuitenkaan ensisijaisesti demareiden ongelma vaan koko perinteisen eurooppalaisen puoluejärjestelmän kriisi.

– Ajatus demareiden kriisistä on liian kapea ajatus. Myös keskustaoikeisto on helisemässä kannatuksensa kanssa jopa oppositiosta käsin.

Mikäli ruotsidemokraatit menestyisivät vaaleissa hyvin, tulos antaisi Majanderin mukaan uudenlaista uskottavuutta myös perussuomalaisten ponnisteluille.

– Hajaannuksen myötä perussuomalaisista on tullut onneton liike, joka on kadonnut myös mediasta. Jos Ruotsista tulee toinen jytky, se muistuttaa myös meitä, ettei oikeistopatriotismin aika ole ohi.

Macronin voittoon päätyneiden Ranskan vaalien jälkeen julkisuudessa ennustettiin jo kansallismielisen vaihtoehdon lopullista tappiota. Majanderin mukaan puheet olivat ennenaikaisia.

– Aiemmin kansallisen rintaman ehdokkaan pääsy Ranskan presidentinvaalien toiselle kierrokselle olisi ollut hirveä asia. Jos ajattelee mitä Itävallassa tapahtui ja mitä Saksan kaduilla tapahtuu, nämä ovat merkkejä siitä, että perinteisten puoluejärjestelmien oli todella aikaista vetää henkeä.¹⁶

Ruotsidemokraattien vaa’anikieliasema tekee Majanderin mukaan joka tapauksessa lopun ruotsalaisesta blokkipolitiikasta.

– Kun blokkia ei käytännössä pystytä tekemään, sen poliittisen kulttuurin rapautuminen on oikeastaan näiden vaalien tulos. Sen voi sanoa jo nyt.

On myös mahdollista, että osa puolueista katoaa viikonlopun vaaleissa kokonaan poliittiselta kartalta. Majanderin mukaan porvariblokkiin kuulunut kristillisdemokraatit saattaisi jäädä äänikynnyksen alle.

¹⁶ Ranskassa Kansallisen rintaman Marine le Pen selvisi kevään 2017 presidentinvaaleissa 21,3 % kannatuksella toiselle kierrokselle, jolla hän sai yli kymmenen miljoonaa ääntä (33,9 %). Itävallassa Vapauspuolue pääsi 26 prosentin kannatuksella toiseksi hallituspuolueeksi. Alternative für Deutschlandin nousu näkyi Saksan katukuvassa.

– Lopulta voi käydä kuten Saksan edellisissä vaaleissa vapaalle demokraattiselle puolueelle. Liipaisimella on kristillisdemokraatit, jota porvariblokki saattaisi pitää pinnalla taktisella äänestämällä, mutta nyt ruotsidemokraatit horjuttavat asetelmia.

Demokraatti 6.9.2018 (Simo Alastalo)

1918 / 1968 / 2018

ODOTTELIN keväällä Riikan lentokenttäbaarissa tšekkiläisen kollegan kanssa koneen lähtöä, kumpikin taholleen. Olimme istuneet päivän yhdessä seminaarihuoneessa, jossa hahmoteltiin kirjahankeita kansakuntien rakentumisesta ensimmäisen maailmansodan mainingeissa itsenäistyneissä maissa.

Kokoontuminen kävi terveellisestä muistutuksesta Suomen yhdestä geopoliittisesta referenssiryhmästä, Euroopasta Saksan ja Venäjän välissä. Paikalla oli lisäksi Baltiaa, Puolaa ja Balkania, Ukrainakin. Merkki- ja muistovuosia vietetään näinä aikoina myös muualla kuin Suomessa.

Tšekeillä on tasavuosisista suorastaan ylitarjontaa, sillä 1918, 1938, 1948 ja 1968 ovat kaikki maan historian käännekohtia. Kansandemokratian kauden päättänyt 1989 vain myöhästyi vuodella. Kyselin kollegalta, miten näitä kaikkia ehditään käsitellä. Kuinka Prahan kevään muisto pärjää Tšekkoslovakian perustamiselle?

Huonosti, kuului hiukan yllättävä vastaus. Itsenäistymisen (1918), Münchenin sopimuksen (1938) ja kommunistikaappauksen (1948) osalta on selvä näkemys sankareista ja pettureista, mutta hullun vuoden 1968 historiassa kansakunnalla riittää yhä työstämistä.

Ja katso, pari viikkoa sitten Tšekin presidentti Miloš Zeman herätti syvää kansallista närää ja kansainvälistä ihmetystä, kun hän kieltäytyi osallistumasta Prahan kevään päättäneen miehityksen muistojuhlallisuuksiin. Populistinen presidentti tunnetaan Vladimir Putinin ymmärtäjänä, ja Tšekin hallituskin nojaa kommunistisen puolueen tukeen.

SUOMESSA on sujunut paremmin. Itsenäisyyden juhlavuosi ei jähmettynyt perinteiseksi pönötykseksi, vaan siitä kasvoi kansalaisia positiivisesti aktivoinut tapahtumien kavalkadi, ellei hyvää itsetuntoa ruokkinut karnevaali. Sinivalkoiset värit näkyivät kaukana maailmallakin.

Sisällissodan ja vankileirien muistovuosi taas on kulkenut rakentavammassa merkeissä kuin kenties rohkeni toivoa. Vielä jokin aika sitten ilmassa oli enemmän merkkejä valkoisesta revanssista, jota haluttiin Väinö Linnan ja kumppaneiden ”punaisesta valheesta”.

Kokemukseni eri tilaisuuksista useammalla paikkakunnalla on ollut, että keskustelu kulkee enimmäkseen asiallisissa merkeissä, yrittäen mieluummin ymmärtää kuin syyttää. Erimielinen palautekin on jaettu kohteliaassa sävyssä.

Olisiko niin, että vuoden 1918 ”kansallista traumaa” pitää enemmän yllä traumapuhe kuin itse hirmuisen historian taakka?

OLEN tarjonnut näkökulmaksi vuosiin 1917–1918 kahta samanaikaista vapauden kaihoa, kansallista ja sosiaalista, jotka kietoutuivat yhteen kimurantilla tavalla ja katsoivat lopulta toisiaan kiväärinpiippuja pitkin. Sadan vuoden perspektiivissä ne kuitenkin ratkesivat Suomessa jopa uniikin suotuisasti.

Ensimmäisen maailmansodan synnyttämistä valtioista Suomi on omassa luokassaan, jos asiaa mittaa itsenäisyyden, katkeamattoman itsemääräämisoikeuden ja demokratian kriteereillä. Ero itäisen Väli-Euroopan kehitykseen on ollut yhtä huima vaurastumisen ja sosiaalisen tasa-arvon osalta.

Suomi ankkuroitui mutkien kautta Pohjolaan, siinä missä muut jauhoutuivat Saksan ja Venäjän sotakoneiden ja ideologioiden alle. Eikä myllerrys ole kaikilta vieläkkään ohitse, Ukrainassa käydään suorastaan sotaa.

Odotan kiinnostuksella kokoomateoksemme valmistumista.¹⁷ Sen pitäisi tarjota myös vertailtavaa historiallista näkemystä siihen, mikä on sosiaalidemokratian potentiaalinen merkitys kestäväälle yhteiskunnalle.

Demokraatti 6.9.2018

Kovat panokset kansankodissa

[...]

Ruotsin sunnuntaisia valtiopäivävaaleja on kuvailtu jopa historiallisiksi. Sosiaalidemokraattien ahdingosta on puhuttu pitkään. Enemmän on puhuttu vain maahanmuuton ongelmista – ja aiheesta valtakunnan puheenaiheen tehneistä ruotsidemokraateista.

Ajatuspaja Magman politiikan tutkija Mikko Majander näkee historiallisuutta muualla kuin etukäteisasetelmissä.

¹⁷ Jostain syystä kirja jäi tietääkseni julkaisematta, vaikka oman osuuteni lähetin sovitun mukaisesti sen toimittajille.

– Mikäli sosiaalidemokraatit kärsivät tappion, ei se ole historiallista vaan suhteellista. Vuonna 2010 puolue sai Mona Sahlinin johdolla 30 prosentin kannatuksen ja pysyi oppositiossa. Neljä vuotta sitten Stefan Löfvenin kanssa tuli 31 prosenttia – ja nousu pääministeripuolueeksi.

Majanderin mukaan blokkipolitiikan loppu Ruotsissa olisi historiallista.

– Meillä Suomessa Ruotsin blokkipolitiikkaa on pidetty ihanteellisena mallina, jossa äänestäjä saa valinnalleen ”kuluttajasuojaa”. Todellisuudessa siellä on usein vallassa vähemmistöhallituksia, jotka joutuvat hakemaan tukea blokin ulkopuolelta.

– Mikäli blokkipolitiikka tulee tiensä päähän näissä vaaleissa, se tekee sunnuntain tuloksesta ainutlaatuisesta, Majander miettii.

Ainutlaatuiselta vaikuttaa myös perinteisen puoluekentän ulkopuolelta ryynnivän ruotsidemokraattien kannatus – ainakin gallupeissa. Jimmie Åkessonin joukkue kiilasi jo edellisissä vaaleissa Ruotsin kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi.

[...]

Majander muistuttaa, että eristyspolitiikka ei toimi, jos moni kokee, että heidän äänestämänsä puoluetta kohdellaan huonosti.

– Se lisää katkeruutta.

Hän ei kuitenkaan usko Åkessonin saavan niin suurta voittoa, että puolue pääsisi hallitukseen.

– Onko joku valmis hallitsemaan heidän kanssaan – tai edes tuellaan? En usko että yksikään perinteinen puolue altistaisi itseään propagandatappioon ryhtymällä riippuvaiseksi SD:n politiikasta. Se olisi niille liian iso henkinen askel.

[...]

Iltta-Sanomat 8.9.2018 (Juri Vuortama)

RUOTSIN vaaleja on viime päivinä seurattu Suomessa poikkeuksellisella intensiteetillä. Hieno juttu että rakas naapurimme ja sen politiikka kiinnostavat. Tosin lähinnä vain kahdesta näkökulmasta: toteutuuko i) ruotsidemokraattien jytky ja ii) sosiaalidemokraateille ennustettu ”historiallinen rökälämurskatappio”. Ja mitä vaikutusta näillä kenties olisi Suomen tuleviin vaaliasetelmiin.

Muilla kertomuksilla ei ole ollut paljoakaan vetoa, kuten esimerkiksi Maltillisen kokoomuspuolueen romahduksella. Vuoden 2010 vaaleissa se kolkutteli demareiden kantapäitä (30,1–30,7), mutta putosi 2014 kauas taakse (23,3–31,0). Viimeisten mielipidemittausten keskiarvo ennustaa kokoomukselle enää 17,6 %, eikä ero sosiaalidemokraatteihin (24,7) ole kutistunut käytännössä lainkaan. Ei erityisen vahva näyttö johtavalta oppositiopuolueelta.

Kahdeksassa vuodessa Ruotsin Kokoomuksen kannatuksesta olisi siis sulanut yli 40 %, demareilla noin 20 %. Kovin toisenlaiset luvut toki saadaan, jos vertailuvuosi haetaan kauempaa historiasta.

Facebook 8.9.2018

DAGEN EFTER, enkä malta olla jatkamatta lauantaisten päivitykseni teemasta:

”Sosiaalidemokraateille historiallisen huono tulos Ruotsin valtiopäivävaaleissa.” Tällä kärjellä lähti YLE:n aamu-tv:n uutiset tänään purkamaan eilistä jännitysnäytelmää. Ja totta: eihän demaripuolue ollut koskaan aikaisemmin jäänyt alle 30 prosentin lukuihin yleisen äänioikeuden oloissa.

Omissa vaalivalvojisissani en pitänyt 28,4 prosentin kannatusta niinkään huonona saavutuksena.¹⁸ Pääministeripuolueelle 2,6 prosentin takapakki on pikemminkin rutiininormi kuin draamattisen suuri. Tuntuu jotenkin hassulta, että sosiaalidemokraattien menestystä verrataan yhä ensisijaisesti puolueen mahtiaikaan viime vuosisadalla.

Ruotsin politiikassakin 1900-luku päättyi 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, jolloin sosiaalidemokraattien kannatus laski 40:stä 30 prosenttiin. Samalla puolue ikään kuin menetti erikoisasemansa kansakunnan ”luonnollisena” kantajana ja putosi tavalliseksi puolueeksi muiden joukkoon.

Sopeutuminen uuteen asetelmaan on koetellut itsetuntoa varsinkin, kun Maltillinen kokoomus ilmoittautui hegemonian murtajaksi ja varteenotettavaksi kilpailijaksi kärkipaikalle. Tästä näkökulmasta eilinen tulos paremminkin pönkitti vanhaa valtiasta: ensin ovat sosiaalidemokraatit, sitten ei tule mitään ja sitten vasta pari muuta alle 20 prosentin puoluetta.

Sosiaalidemokraattien tulos on nyt kolmissa vaaleissa peräkkäin keikkunut 30 prosentin korvilla, siinä missä Kokoomus on menettänyt kolmanneksen kannatuksestaan. Ja mitä otsikoikaan puoliltpäivin sähköpostilaitikkoon kolahtanut MustReadin uutiskirje: ”Ruotsin sosiaalidemokraattien kannatus jatkoi näivettymistään – mistä alamäki johtuu?”

PS. Blokkipolitiikan ihailijat ovat korostaneet sen tuovan äänestäjille ”kuluttajansuojaa”. Ruotsissa se saattaa tällä kertaa johtaa siihen paradoksiin, että vaalien suurin häviöjä Kokoomus (-3,5) nousee pääministeripuolueeksi.

Facebook 10.9.2018

¹⁸ Sosiaalidemokraattien takana Maltillinen kokoomus 19,8 %, Ruotsidemokraatit 17,5 %, Keskustapuolue 8,6 %, Vasemmistupuolue 8,0 %, Kristillisdemokraatit 6,3 %, Liberaalit 5,5 %, Ympäristöpuolue vihreät 4,4 %.

”AMOS REX Museum is Helsinki’s New Homegrown Star.” Tämä juttu on tänään *The New York Timesin* paperisen international editionin etusivulla otsikolla ’Cultural aspirations bubble to the surface’. Aika cool. Ingressin mukaan ”an underground museum grabs widespread attention in Finland’s quiet capital”. Mutta nyt ei viitsi valittaa, että Hesaa hiljaiseksi moititaan...

Facebook 11.9.2018

Misstroende mot Soini¹⁹ tas upp i riksdag nästa vecka

[...]

Samhällsanalytiker Mikko Majander på tankesmedjan Magma bekräftar att enskilda ministrar sällan är föremål för oppositionens misstroendevotum.

– Statsminister Anneli Jäätteenmäki (C) tvingades avgå efter läckta konfidentiella uppgifter från presidentens kansli, men riksdagen hann inte rösta om hennes förtroende, säger Majander.

Ett annat exempel är misstroendet mot handels- och industriminister Kauko Juhantalo (C) som tvingades avgå efter en mutskandal som avslöjades 1992. Juhantalo dömdes ett år senare av Riksrätten till ett års villkorligt fängelse för tagande av muta och brott mot tjänsteplikt.

[...]

– Tröskeln för att lägga in ett misstroendevotum mot en enskild minister är hög. Det aktuella fallet med Soini visar att valet närmar sig, men också att identitetsfrågor har blivit allt viktigare i finsk politik, säger Mikko Majander.

ENLIGT Majander har Soinis agerande undergrävt profileringen av Finlands identitet då han har prioriterat sina egna åsikter framom regeringens syn på jämställdhet.

[...]

Svensk Presstjänst SPT 11.9.2018 (Mikael Sjövall)

THE LAST OF the Lumias. Olen tähän asti selvinnyt yli kaksikymmentä vuotta kännykköjen aikakautta neljällä tai viidellä Nokialla, mutta tänään se loppus.

¹⁹ Oppositio esitti ulkoministeri Timo Soinille epäluottamusta tämän abortinvastaisten esiintymisten vuoksi.

Sekä kansallinen että henkilökohtainen itsetunto koetuksella luen *Talouselämästä*: ”Ollilan suuri epäonnistuminen on Nokian matkapuhelinbisneksen kuihtuminen hänen johtaessaan Nokian hallitusta vuoteen 2012 saakka.” Lehti kysyy, kuinka paljon tämä vielä miettii Nokian puhelinten kohtaloa.

Ollila vastaa: ”En mieta, ei se miettimällä parane.” Taidan tehdä samoin.

Facebook 13.9.2018

”SOININ ensimmäinen valtiomiesteko: Pudotti Väyrysen jatkosta”, kommentoin tammikuussa 2012 *Talouselämä*-lehden TEbatissa, kun Haavisto oli kiilannut näiden kahden EU-kriitikon ohi presidentinvaalien toiselle kierrokselle. Jos Sipilän hallitus huomenna kaatuu, niin se olisi sitten Soinin viimeinen.

Politiikan konstellaatiot tuottavat kummia petikavereita, täytyy monen kokoomusedustajan ja miksei kepulaisenkin miettiä, ennen kuin painavat eduskunnassa Soinille luottamusnappia. Olisihan se melkoinen mätkähdys, jos kaikkien kikyjen, sote-koplausten ja perussuomalaisten jakaantumisen päältä hallitus kaatuisi ulkoministerin profiloitumiseen abortin vastustajana.

Facebook 20.9.2018

Kadonnut yhteisrintama

[...]

AJATUSPAJA Magman tutkijan Mikko Majanderin mielestä vasemmiston ja erityisesti sosiaali-demokraattien yhteiskuntamallissa on rakenteellinen ongelma. Majander on Kalevi Sorsa -säätön entinen toiminnanjohtaja, joka kirjoittaa Sdp:n historiaa.

”He lähtivät tarjoamaan vision vaihtoehtoisesta yhteiskuntamallista. Ei suljettua sosialismia vaan kansallisvaltiota, joka olisi sillä tavalla suljettu, että sitä pystyy ohjaamaan”, Majander sanoo.

Sdp:n unelma on vaikeuksissa maailmassa, jossa rajat ovat madaltuneet ja julkisen vallan ote yhteiskunnasta heikentynyt. Aloite politiikassa on Majanderin mukaan siirtynyt Euroopassa oikeistolle ja kansallismielisille liikkeille.

”Sosiaalidemokraattien tai punavihreän yhdistelmän on vaikea hahmottaa kokonaiskuvaava tulevaisuuden yhteiskunnasta, joka sopeutuisi globaaliin markkinatalouteen. Oikeistolle riittää tehokas taloudenhoito. NykYTEknologia on sellainen ajuri, jota mikään ei pidättele.”

Majanderin mukaan vasemmiston lisäksi myös Euroopan keskustaoikeistolaiset ryhmät ovat vetäytyneet puolustusasemiin.

”Dramaattisinta tämä on ollut vasemmistossa, mutta perinteisellä keskustaoikeistollakin on ollut erittäin vaikeaa. Sosiaalidemokratia on ollut käymistilassa, mutta se on ollut osa suurempaa muutosta. Se kertoo puolueen asemasta. Pitkä 1900-luku on loppu.”

VUOSITUHANNEN alussa Sdp ajautui vaikeuksiin. Paavo Lipposen jälkeen puheenjohtajaksi nousi 2005 ammattiyhdistysliikkeen tukema Eero Heinäluoma. Hän johti Sdp:n vaalitappioon eduskuntavaaleissa 2007 ja luopui paikastaan vapaaehtoisesti 2008.

Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin oikeistodemari Jutta Urpilainen, joka oli ensimmäinen nainen Sdp:n johdossa. Sisäinen riitely ei loppunut, ja lopulta nykyinen puheenjohtaja Rinne kukisti Urpilaisen puheenjohtajavaalissa 2014.

Majanderin mielestä Rinteen asema on vahvistunut. Rinteen aikana Sdp on liukunut takaisin lähelle ay-liikettä. Puheenjohtaja on jättänyt visiot vähemmälle ja keskittynyt perinteisiin kannattajiin, eläkeläisiin ja palkansaajiin.

”Pitkä käymistila on takana. Tilanne on rauhoittunut aika lailla. Identiteetti on palautunut palkansaajapuolueen identiteetiksi. Työväenliikkeen suuri ongelma on alhainen kannatus, ja silloin tulevaisuuden visiosta tulee helposti säilyttävä.”

[...]

Suomen Kuvalehti 21.9.2018 (Heikki Vento)

SOINI-ÄÄNESTYKSEN jälkeen pahanolon tunteet reaalipolitiikan paskamaisuudesta näyttävät kohdistuvan erityisesti Kokoomuksen naisiin – neljää uhmatarta lukuun ottamatta.²⁰ Olivatko miesedustajien valinnat tässä tapauksessa jotenkin ymmärrettävämpiä, hyväksyttävämpiä?

Kiinnostavaa nähdä, kantaako keissin vaikutus kevään eduskuntavaaleihin asti. Vuonna 2000 ”edistykselliset porvarinaiset” äänestivät Tarja Halosta, kun kuusi vuotta aikaisemmin oli hukattu mahdollisuus saada Elisabeth Rehnistä ensimmäinen naispresidentti.

Facebook 22.9.2018

²⁰ Soini sai eduskunnan luottamuksen äänin 100–60. Kokoomuksen Sari Multala, Jaana Pelkonen, Saara-Sofia Sirén ja Lenita Toivakka ilmoittautuivat poissaoleviksi, vaikka kolme viimeksi mainittua olivat salissa läsnä.

RÄIKKÖS-KIRJAA myyty toistasataatuhatta kappaletta, ja maailmanvalloitus jatkuu. Hieraisen aamu-unisia silmiäni, kun luen YLEn teksti-tv:stä: ”Trump odottaa Kimin tapaamista”.²¹ No shit!

Facebook 25.9.2018

”KYLLÄ REKI varsan kolaa”, kuuluu yksi Timo Soinin usein toistamista vanhan kansan viisauksista. Ja niinhän se on kolannut monta populistista liikettä, jotka ovat päässeet maistamaan hallitsemisen makeutta – perussuomalaiset aina puoluehajaannukseen asti.

Kreikan Syriza nousi hyökyaaltona valtaan protestina Brysselin kuristuspolitiikalle, mutta sittemmin se on sopeutunut samaan unioniin – siinä missä ennen EU-kriitikkona tunnettu Suomen ulkoministeri itsekin.

Italian nykymeno panee kuitenkin miettimään, kuinka rekiviisus pelittää astetta isommassa valtioluokassa. ”Det har blivit ett jättelaboratorium för populiststyre. Salvini & co accelererar Italiens färd mot en ekonomisk kris”, Tommy Westerlund arvioi tänään *Hufvudstadsbladetin* pääkirjoituksessa saapasmaan budjettiratkaisuja.

Vaikka Välimerelle on matkaa, emme euro-Euroopassa saata seurata kehitystä puhtaan ulkopuolisina kuin laboratoriokoetta. Voi olla, että rekeä vetämään tarvitaan vielä varsaa varttuneempia voimia.

Facebook 2.10.2018

Kansankodin perilliset

”MINUN RUOTSINI on moderni kansankoti.” Näin kiteytti Jimmie Åkesson visionsa, kun toukuussa tuli ruotsidemokraattien vuoro pitää televisioitu vaalipuhe kansakunnalle. Kesällä Almedalenin politiikkaviikolla hän siteerasi itseään Per Albin Hanssonia, kansankodin isähahmoa.

Samat saarnat satoi lukea debattikirjasesta *Det moderna folkhemmet* (2018). Sen loppuhuipennukseksi Åkesson kertoi olevansa vakuuttunut, että Per Albin olisi tänään sosiaalidemokraatin sijaan ruotsidemokraatti. Suomeen siirrettynä tulkinta vastaa suurin piirtein sitä, että perussuomalaiset yrittäisivät omia Väinö Tannerin.

²¹ Kari Hotakaisen kirjoittama *Tunteaton Kimi Räikkönen* (2018) oli menestys sekä Suomessa että maailmalla. – Yhdysvaltain presidentti Donald Trump puolestaan tapasi Pohjois-Korean johtajan Kim Jong-unin kesäkuussa 2018 Singaporessa. Syksyllä uutisoitiin Trumpin odottavan uutta huippukokousta, joka toteutui helmikuussa 2019 Hanoissa.

Historian valikoiva hyväksikäyttö ei politiikassa ole muillekaan harvinaista, mutta kansallismielisille populistisille kansallisten kertomusten ja symbolien kaappaaminen on suorastaan leipälaji. Siinä menee moni leijonavaakuna pilalle.

Kansankoti tarjoaa nostalgisen ajatuskuvan menetetyistä onnelasta, johon haikaillaan takaisin suojautumalla nyky-yhteiskuntaa repiviltä ilmiöiltä ja uhkakuvilta. Sosiaalidemokraattinen rakennustyö kulki aikanaan päinvastaiseen suuntaan: sosiaalinen oikeudenmukaisuus tuotti yhdessä jaetun kansankodin poistamalla perittyjä epätasa-arvoisuuksia.

KIRJAILIJA ja terävä yhteiskuntadebatööri Lena Andersson on korostanut, että kansankoti oli modernisaatioprojekti, joka luotti yksilöt ylittävään valtiojärkeen ja rationaaliin laskelmiin. Historia oli lähinnä painolasti, jonka taakkaa karistettiin tiellä loistavaan tulevaisuuteen.

Tulkinnan ruumiillistuma löytyy Anderssonin keväällä ilmestyneestä romaanista, joka on saatu jo suomeksikin nimellä *Svean poika – kertomus kansankodista* (suom. & ruots. 2018). Sen (anti)sankari Ragnar syntyi samana vuonna 1932 kuin sosiaalidemokraatit nousivat valtaan ja eli omakohtaisesti kansankodin lihaksi ja todeksi.

Kuten oma tytär kiteytti aikojen jo muuttua: Ragnar oli Ruotsi ja Ruotsi oli hän. Eikä se käynyt kehusta. En lukiessani voinut olla ajattelematta, että tässä hahmotellaan nyt perusruotsalaisen prototyyppiä, joka tarjoaa mentaalihistoriallista taustaa sekavalle nykytilanteelle.

Haastatteluissa Andersson näkyy viitanneen siihen, että sosiaalidemokraattien ja ruotsidemokraattien yhteenlaskettu vaalitulokset vastaa nyt suurin piirtein Ruotsin sossujen aikaisemmin yksin saavuttamaa kannatusta. Ikään kuin uusi konstellatio olisi syntynyt puoluehajaannuksesta!

Häkellyttävä ajatus, joka kuitenkin korreloi muiden maiden kokemuksiin. Työväen ja kansallismielisten puolueiden kannatuspohjassa on ollut samaa profiilia muun muassa Tanskassa ja Ranskassa, miksei myös Suomessa, itäisestä Keski-Euroopasta puhumattakaan.

Rivimiehen ja eliitin asenteessa oli solidaarisuuden suurvallassa Ruotsissakin eroa. Kun Olof Palme lomaili Fårön mökissä, johon ei tullut sähköä eikä juoksevaa vettä, Ragnarin mielestä vain paremmalla väellä oli varaa moiseen primitiivisyyteen.

LENA ANDERSSONISSA on sen verran paljon yhteiskuntafilosofia, että *Svean poika* voi lukea tutkielmana kansankodista. Kuva sosiaalidemokratian sankariajasta ei ole järin mairitteleva. Ragnar voi olla järjestelmän sisäistänyt mallikansalainen, mutta ei erityisen rakastettava tyyppi.

Olen ajatellut, että sosiaalidemokratian kantava idea on auttaa ihmisiä elämään täyteen potentiaaliinsa, taustaan katsomatta. Mutta Ragnar piru vie tyytyväisempään kuin kykenisi. Kaikki

kunnia veistonopettajille, mutta hänellä olisi ollut silmää ja käsityötaitoa vaativampiinkin haasteisiin.

Kyse ei ole (post)modernista leppoistamisesta, jossa ihminen kaipaa irti oravanpyörästä olakseen itseään toteuttava yksilö. Ei, totisen Ragnarin ihanteessa on poliittisesti korrektia olla tavallinen. Loistaa sopii korkeintaan urheilussa, jossa yksilö tuo kunniaa koko kansakunnalle.

Kuinka ruotsalaisen kansankodin onnistui olla sellainen maailmanhistoriallinen menestystarina, jos siitä puuttui näin kannustinta menestykseen?

Demokraatti 4.10.2018

KIMURANTTIA se on olla kommunistijohtaja Kiinassakin. Kuuliaisat penskat pannaan opiskelemaan yliopistoissa Marxia ja Maoa, mutta jotkut heistä erehtyvät luulemaan, että taloudellinen tasarvo ja työläisten oikeudet koskisivat myös... eh, Kiinaa.

Facebook 5.10.2018

RANSKALAISEN elokuvan syksy – parasta vastinetta YLE-verolle!

Facebook 6.10.2018

VALMISTAUDUN seuraamaan eduskunnan keskustelua hallituksen tiedonannosta siteeraamalla Koivistoa:

Jos kaikki ponnekkaasti ajavat vain omia etujaan, niin kenenkään edut eivät tule ajetuiksi.

Moni aloitteleva etujärjestöihminen hyvin mahdollisesti ajattelee, että hänen päätehtävänsä on väkensä villitseminen, kunnes hän aika pian huomaa, että hänen päätehtävänsä onkin sen hillitseminen.

Jos tavallisen ihmisen valittavaksi pannaan joko lisää rahaa nyt tai parempi työllisyystilanne tulevaisuudessa, vastaus lienee suurella todennäköisyydellä: lisää rahaa nyt ja parempi työllisyys tulevaisuudessa.

Kiitos Kari Nars (*Mauno – Optimistinen pessimisti*, 2017), debatti voi alkaa!

Facebook 16.10.2018

THINK TANK FUNK! Lauantaisen kauppareissun löytö toi yllättäen yläkerran kasettiin särvintä vuodelta 1973. Ajatuspaja kiittää niin Svart Recordsia uusintajulkaisusta kuin Topi Kärkeä, joka aikanaan levytyspäättöksen tehdessään arvioi sen poikivan kehoimman myynnin Finnlevy-yhtiön historiassa. (Voi olla, ettei osunut ihan harhaan.)

Saateteksteistä opin senkin, että Esa Helasvuo soitti 60-luvulla koskettimia rautalankabändissä The Sounds – taiteilijanimellä Dave Sinner. Oi musiikin ihmeellistä historiaa...

Facebook 20.10.2018

”DEMOKRATIN ska räddas till varje pris – eller ska den?” frågar Lena Skogberg i dagens HBL: ”om folket väljer bort demokratin, så ja...?”

Skogberg hänvisar till en kommande debatt på Helsingfors Bokmässan på söndag där Maarit Feldt-Ranta och jag ska diskutera med Pär Stenbäck på grund av hans färska bok *Demokrati under hot?* (2018).

Jag undrar om jag borde upprepa en annan pamflett före debatten, nämligen Urho Kekkonens *Demokratian itsepuolustus* (Demokratins självförsvar) från år 1934...

Facebook 23.10.2018

LAPUALAISET kävivät stadissa. Kobrat kurittivat Töölön Kisahallissa Gullseja, mutta tulipahan avatuksi kausi koripallokatsomossa.

Vähän vaatimatontakin peliä seuraa mielikseen, mutta tuota tauotonta desibelimeteliä ei tahdo jaksaa. Rummut paukkuvat pelin aikana, ja tauoilla jumputus jatkuu – muka musiikkina. Summerit, vihellykset ja kuulutukset repivät korvia, sillä Kisahallin akustiikka on kauniisti sanottuna kaoottinen.

Kuuluttaja toivotti tervetulleeksi uuteen aikaan, sillä jossain katsomon kulmassa kuulemma sai juoda ”huurteisia”. Muuten olosuhteet ovat kutakuinkin kuin 1950-luvulla, kun hallissa kisailtiin olympiamitaleista, koripallossakin.

Klassikkovenue.

Facebook 25.10.2018

”JAZZENS diktatur – ny form av katolicism. / Jag har sett ettusen byxveck flaxa av taktkänsla.”

Joo, jazz panee puntit tutisemaan – Helsingfors jazz age på sen 1920-talet. Otin varaslähtöä kirjamesuviikonloppuun Henry Parlandin seurassa. *Skrifter 1: Dikter* (2018) – Hienosti toimitettu koottujen runojen tekstikriittinen laitos.

Kiitos Svenska litteratursällskapet i Finland, Per Stam och andra. Den digitala utgåvan är fritt tillgänglig på adressen parland.sls.fi.

Facebook 26.10.2018

KUN UNKARI pyrki 1980-luvun lopulla irti autoritaarisesta järjestelmästä, Viktor Orbán sai George Sorosin säätiöistä apurahan paneutuakseen ruohonjuuritason demokratiaan ja viriilin kansalaistoiminnan merkitykseen vapaalle yhteiskunnalle. Nyt hän häätää pois Budapestista Sorosin rahoittamaa yliopistoa (Central European University), joka on ollut vapaan ajattelun, opetuksen ja sivistyksen keskus keskellä Unkarin kaventuva demokratiaa... Ei tässä näin pitänyt käydä!

Facebook 29.10.2018

EUROOPAN kurimusvuosien keskellä Saksa ja Ruotsi olivat sekä poliittisen vakauden että talouden menestystarinoita. Niitä tavattiin mainostaa myös äänestäjille selkeitä vaihtoehtoja tarjoavina blokkipolitiikan mallimaina.

Nyt molemmat ovat ”hallitsemattomassa tilassa”. Ruotsi yrittää rimpuilla irti blokkipolitiikasta, kun taas Saksassa päinvastoin suuren koalition kannatus hupenaa vauhdilla. Paradoksaalisesti molemmat ovat tavallaan vaihtoehdottoman demokratian vankeja.

Harmaa kompromissi on kirosana identiteettipolitiikan ajassa, jossa edes vauraus ei riitä sovittelevaksi voiteluaineeksi.

Facebook 30.10.2018

”TILANNE ON aidosti haastava.” Näin napakasti sujuvalla politiikan kielellä kuvaa vihreiden ajankohtaista ahdinkoa puoluevaltuuskunnan puheenjohtaja Kaisa Hernberg aamun HeSassa. Sen päälle uutiset kertovat myös Emma Karin kieltäytyneen kunniasta ryhtyä vihreäksi johtajaksi.

Runsas vuosi sitten puolue vielä tavoitteli Touko Aallon suulla ja persoonalla pääministerin paikkaa. Se näkyi muun muassa Porin SuomiAreenalla, kun vasta valittu puheenjohtaja puhui kolme varttia kaiken hyvän puolesta kaikkea pahaa vastaan. Yksin päästagella kravatti kaulassa, siinä missä muut puolueet hakivat ohjelma-aikaansa rennompaa kesämeininkiä.

Vihreät ovat hukkaamassa historiallisen mahdollisuutensa päästä politiikan ykkösliigaan. Kollegat Keski-Euroopassa ovat puoluekentän uusjaossa nousemassa edistyksen lipunkantajiksi, samaan aikaan kun Suomessa uhkaa pudotus sen aallonharjalta. Parlamenttivaalien lähestyessä perinteisemmät vasemmistopuolueet näyttäisivät pitävän kutinsa. Ruotsissahan näin jo tapahtui.

Kannatuksen hissiliike ei tosin ole tuntematonta muissakaan maissa. Saksan vihreät huitelivat keväällä 2011 pitkälti yli 20 prosentin lukemissa, mutta päätyivät pari vuotta myöhemmin vaaleissa kahdeksaan prosenttiin ja neljännelle sijalle. Olisiko tällä kertaa toisin, kun puoluetta rankataan toiseksi suurimmaksi – ei vain mielipidemittauksissa, vaan myös oikeissa osavaltiovaaleissa?

Tästäkin näkökulmasta on kiinnostavaa, kestääkö Saksassa (ei enää niin) suuri koalitio, vai ajaudutaanko siellä uusiin liittopäivävaaleihin ennen aikojaan.

PS. Marko Junkkarin mielestä Suomen vihreiden tapa valita pätkäpuheenjohtaja ”muistuttaa lähinnä pikkulasten leikkiä” (HS 31.10.), kun taas *The Guardian* uutisoi vihreiden eurooppalaisesta noususta otsikolla ’Adults in the room’.

Facebook 1.11.2018

Sirpaloituminen uhkaa Euroopan kehitystä

Puoluekenttä on muuttunut entistä hajanaisemmaksi, ja se saattaa näkyä ensi kevään europarlamenttivaaleissakin.

VIIME VUOSIEN parlamenttivaalit ovat suistaneet monessa Euroopan maassa puoluejärjestelmää pois perinteisestä tasapainostaan. Poliittinen kenttä on samanaikaisesti polarisoitunut ja pirstoutunut. Keskipakoisvoimat tuntuvat jylläävän.

Sama tendenssi voi leimata ensi kevään europarlamenttivaaleja. Niiden tulosta on hankala ennustaa jo siksi, että äänestysprosentti jää yleensä alhaiseksi. Merkit viittaavat silti siihen, että europarlamentista tulee vaalien jälkeen aiempaa sirpaleisempi.

Europarlamentista suurimpia ryhmittymiä ovat perinteisesti olleet keskustaoikeistolainen Euroopan kansanpuolue sekä sosialistien ja demokraattien ryhmä. Kummatkin menettivät kannan-

tustaan jo vuoden 2014 eurovaaleissa, eikä suunta ole kääntynyt. Erityisesti keskustavasemmistoa uhkaa raju mahalasku.

Jo Britannian työväenpuolueen poistuminen brexitin vuoksi EU-näyttämöltä tekee sosialistien ja demokraattien ryhmään ison loven. Viimeksi vaalituloksen teki keskustavasemmistolle siedettäväksi lähinnä Italian demokraattien yli 40 prosentin huima kannatus, josta sittemmin on sulanut puolet pois.

Ranskan sosialistit ovat kerrassaan päreinä ja Saksan sosiaalidemokraatit sodanjälkeisen historiansa heikoimmissa kannatusluvuissa. Hollannin työväenpuolue romahti kevään 2017 kansallisissa vaaleissa alle kuuden prosentin kannatuksella seitsemännelle sijalle.

EUROOPAN unioni on odottanut johtajuutta. Emmanuel Macronin nousu Ranskan presidentiksi keväällä 2017 osoitti, että kansallispopulismi voidaan pysäyttää myös politiikan liberaalilta keskikentältä ja EU:ta eteenpäin vievällä ohjelmalla.

Toivottiin Pariisin ja Berliinin voima-akselin uutta tulemista, kunhan Saksan liittopäivävaalit saataisiin alta pois. Liittokansleri Angela Merkel jäisi historiaan eurooppalaisena mahtinaisena vielä kerran uusimansa mandaatin turvin.

Toisin kävi. Syksyllä 2017 kristillisdemokraattien ja sosiaalidemokraattien suuri koalitio kärsi Saksan vaaleissa rökäletappion. Vaihtoehtojen puutteessa ja vakauden nimissä lopulta jatkanut koalitio on sittemmin ajautunut kriisistä toiseen.

Vaihtoehdoton demokratia alkaa käydä poliittisesti kalliiksi. Baijerin ja Hessenin osavaltiovaalien tuoreet tulokset kuvaavat tilannetta karusti: sekä kristillisdemokraatit että sosiaalidemokraatit kulkevat suur tappiosta toiseen.

Monen mielessä Merkel on toistanut Helmut Kohlin virheen ja ollut liittokansleriehdokkaina yhden kerran liikaa. Edes Merkel ei jaksaa viedä EU:n kehitystä eteenpäin, jos oma kotikenttä on sekaisin.

SISÄPOLIITTINEN selkänöja on rapautumassa myös Macronilta: hänen toimiaan tukee enää alle kolmannes ranskalaisista.

Macronin uusi poliittinen liike on tuntunut raikastavalta ilmiöltä, mutta sen hintana vanha järjestelmä meni säpäleiksi eikä uusi ole ehtinyt vakiintua. Edustuksellisen demokratian sitkon kannalta olisi ehkä parempi, että karismaattiset johtajat nousevat poliittisista liikkeistä eivätkä poliittiset liikkeet karismaattisista johtajista.

Italiassa uudet puolueet pitävät hallitusvaltaa ja tekevät budjettia Brysselin pelisäännöistä piittaamatta. Vallanpitäjien henkinen solidaarisuus suuntautuu Puolaan ja Unkariin, joita EU yrittää paimentaa sanktioilla yhteisten arvojen taakse.

Katalonian kysymys repii Espanjaa, ja Britannia on eroamassa koko unionista. Muut maat ovat liian mitättömiä tai haluttomia tarttumaan Euroopan ohjaksiin. Eteenpäin ei päästä, vaikka valalla ei nyt ole pakolaisaaltoa tai yhteisvaluutan kriisiä.

TOIVEITA ja odotuksia paremmasta olisi olemassa. EU on tuoreen eurobarometrin mukaan EU-kansalaisten keskuudessa suositumpi kuin suurin piirtein koskaan: kannatus on kahden kolmasosan tasoa.

Miten horjuvat puolueet saisivat myötätuulen hyödynnettyä eurovaaleissa? Niinkin voi käydä, että EU-kriittiset onnistuvat ylittämään aikaisemmat erimielisyytensä ja kokoamaan entistä voimakkaamman kansallispopulistisen ryhmittymän.

Sirpaloituminen ja polarisoituminen eivät vahvista europarlamenttia eurooppalaisen integraation instituutiona. Todennäköisesti Euroopan unionin legitimizeetti ja vaikutusvalta nojaavat jatkossakin ensisijaisesti kansallisiin hallituksiin ja parlamentteihin.

Helsingin Sanomat 2.11.2018

PÄIVÄLLÄ luin *Patrick Melrosen tarinaa* (2018; engl. 1992–1994), jonka toisen osan narkkausväänsi vastenmielisesti sisälmyksiä. Alkoi ikään kuin itsekkin tarvita yhtä hätäistä whiskyä, että aamiaisiksi nautittu munakas pysyisi siellä, mihin se kuuluu.

Nahan läpi puski kylmää hikeä. Tekemättömät työt ahdistivat. Edessä väijyi pimeä vuodenaika.

Kunnes Tampereen Jazzhappening toi tyyneyden. Ensin Mats Gustafssonin Fire! Orchestra ja lopuksi Art Ensemble of Chicago – 50-vuotisrundillaan!

Okei, Lester Bowie on poissa, ja Malachi Favors Maghostut. Mutta Roscoe Mitchell 78 v. särkee saksofonilla sydämen, vaikka voi samalla koetella jonkun tärykavoja. Ulospäin yhtä hauras kuin lyömäsoittaja Famoudou Don Moye 72 v. jyhkeä.

Toivottavasti Chicago on ymmärtänyt antaa Mitchellille kaupungin avaimen ja Illinois vähintään aateloanut. Minä hankkiudun tyytyväisenä ja valoisin mielin Helsingin junaan luottaen siihen, että myös Melrose pääsee pikku hiljaa irti koukusta ja yli huonoimpien triippien.

Facebook 4.11.2018

EUROOPAN unionin Lissabonin sopimus vuodelta 2007 sisältää tunnetusti niin sanotun solidaarisuuslausekkeen:

Jos jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, muilla jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa sille apua kaikin käytettävissä olevin keinoin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 51 artiklan mukaisesti.

Mitä tulikaan sovituksi, sitä on pohdittu siis jo toistakymmentä vuotta.

Kovin pitkälle ei aamun HeSan mukaan ole edetty. Ensin Petteri Orpo aikoo nostaa yhteisen puolustuksen vahvistamisen esille EPP:n²² kokouksessa: ”Meidän pitää aidosti miettiä, mitä artikla tarkoittaa erilaisissa kriiseissä, kuten kyberuhkissa tai perinteisissä uhkatilanteissa.”

Ulkomaansivuilla taas Emmanuel Macron vaatii ”todellisen eurooppalaisen armeijan” perustamista – joka tosin ei tarkoita todellista eurooppalaista armeijaa vaan ”puolustusyhteistyön syventämistä”.

Aika munkkilatinistista turvallisuuspolitiikkaa verrattuna siihen, että kuutisensataa suomalaista kävi juuri Norjassa osallistumassa NATO:n suurimpaan sotaharjoitukseen sitten kylmän sodan.

Facebook 7.11.2018

Kosmopoliitti ja kansalliskielet

YLIOPISTOLLA työskennellessäni minulla oli tapana suositella uusille opiskelijoille, että ryhtyisivät harrastamaan jotain vierasta maata tai kulttuurialuetta. Käyttäisivät Helsingissä hyväkseen tarjolla olevaa kielten opetusta ja menisivät opintojen myöhemmässä vaiheessa vuodeksi vaihtoon paikalle.

Harrastuksesta saattaisi aueta hyviä aiheita opinnäytteisiin, mahdollisuuksia työharjoitteluun ja miksei pidemmillekin työurille. Maailmankuva avartuisi ja rikastuisi, vaikka asettuisikin sitten koto-Suomen niemiin tai notkoihin koivun ja tähden alle.

Kielitaitoa työpaikkahaastattelussa tivattaessa ei tarvitsisi tyytyä vastaamaan, että suomen ja kouluruotsin lisäksi puhuu englantia. Työnantaja kun voi täsmentää kysymystä: ”Niin niin, mutta mitä *vieraita* kieliä maisteri osaa.”

²² European People’s Party eli Euroopan kansanpuolue, jonka jäsen Kansallinen Kokoomus on.

Saksat ja ranskat, espanjat ja italiat, venäjät ja kiinat ovat englannin dominoinnista huolimatta yhä valttia. Ja kovassa kilpailussa on ansio erottautua, vaikka flaamin taikka iirin taidosta ei olisi haettuun tehtävään välitöntä hyötyä.

WANNABE-kosmopoliittina olen pitänyt viriiliyden merkkinä, että Helsingissä kuulee eri kieliä mitä moninaisimmissa yhteyksissä. Etnosapuskat käyvät makumatkailusta, eikä haittaa, että niitä säästää murtaen aikamme globaali valtakieli, Broken English. Janoinen taas saa tuopin eteensä vaikka viittoen.

Asetelma muuttuu palvelutarpeen käydessä vakavammaksi ja vaativammaksi. Terveys-, oikeus-, raha- ja hallintoasioitaan hoitaisi mielellään äidinkielellä, kun asiantuntijoiden ammattislangi tuntuu silläkin vaikealta ymmärtää.

Kielen merkitys ei kuitenkaan kutistu sen välinearvoon. ”Suomen kieli / on minulle ikkuna ja talo / minä asun tässä kielessä”, Pentti Saarikoski kirjoitti lähes viimeisiksi riveikseen, ”se on minun ihoni”. Kovasti rakas kieli on meille krouvimmillekin sanankäyttäjille, irti repäisemätön osa itse kutakin.

Näitä taustoja vasten hätkähdytti tuore arvio:

Suomen kielen käyttöalan yhä nopeampi kaventuminen uhkaa mitätöidä kahden vuosisadan mittaisen määrätietoisen työn, jolla on luotu suomen kielelle asema yhteiskunnan kaikilla aloilla käytettynä ja toimivana kielenä.

SUOMEN kielen lautakunnan arvovaltainen kannanotto käy herättävästä hätähuudosta, niin nationalisteille kuin kosmopoliiteille. Eihän tässä näin pidä käydä, kummastakaan näkökulmasta.

Hyvä on myös huomata, että lausunto ei koskenut vain suomea. Sen mukaan ”toisen kansalliskielemme ruotsin asema suomalaisessa yhteiskunnassa on jo ennestään rajallinen ja kapenee jatkuvasti”.

Ilkeästi ajatellen suomenkieliset saisivat ennen pitkää maistaa olosuhteita, joissa Suomen ruotsinkieliset ovat jo pitkään eläneet. Sellaisesta vahingonilosta ei tosin nauttisi kukaan. Englannin muodostaman paineen ei myöskään soisi ajaa kahta kansalliskieltä toisiaan vastaan.

Lautakunta kiinnittää erityistä huomiota äidinkielen asemaan tieteen ja opetuksen kielenä. Ruotsilla on siinä käsitteistön luomisessa ja keskustelualustana tukena laajempi skandinaavinen kenttä, mutta sen varaan antautuminen syventäisi yhteiskunnallista marginalisoitumista kotimaassa.

Merkkejä tutkijoiden ja korkeasti koulutettujen aivovuodosta Pohjanlahden taakse on jo olemassa. Sitä trendiä ei kannata vahvistaa, sillä ikääntyvä Suomi tarvitsee sekä suomen- että ruotsinkieliset lahjakkuutensa – mieluummin myös muita, kielellä kuin kielellä.

KULTTUURIMINISTERI Sampo Terho lupasi ryhtyä ensi tilassa edistämään kansallisen kielipoliittisen ohjelman valmistelua. ”Tärkein asia on asenne”, Suomalaisuuden liiton entinen puheenjohtaja tähdensi ja jatkoi monikossa: ”Se, että arvostamme omia kansalliskieliämme, jotka ovat keskeinen osa identiteettiämme ja kulttuuriamme, meidän ainutlaatuisuuttamme.”

Demokraatti 8.11.2018

TÄHÄN viikonloppuun osuu muistopäivä-ähkyä: ensimmäisen maailmansodan päättyminen 1918 ja kristalliyö 1938 tasavuosissa, Berliinin muurin murtuminen 1989. Ja eikös vanhaan YYA-aikaan juuri tänään jonotettu Tehtaankadulla ”lokakuun suuren vallankumouksen” vastaanotolle...

Facebook 9.11.2018

VIIME eurovaalien jälkeen kesällä 2014 Eurooppa-verkostoni ”päämaja” Brysselissä (FEPS = Foundation for European Progressive Studies) pyysi arviota, miten vaalit sujuivat kussakin EU-maassa. Erityisesti kiinnosti, herättikö eri ryhmittymien kärkiehdokkaiden asettaminen äänestäjissä vastakaikua. En näytä raportoineeni tältä osin erityistä menestystä:

The nomination of the top candidates to lead the new commission did not Europeanise the campaigns. Olli Rehn’s role as one of ALDE’s front men was naturally well recognized but the visits of Martin Schulz and Jean-Claude Juncker to Helsinki were hardly noticed. More interesting was always to speculate whether Finland’s prime minister Jyrki Katainen could obtain a central EU post as a compromise candidate of the European People’s Party.

Muistaakseni FEPSin kokonaisarvio kuitenkin tuki yleisarviota, jonka mukaan eurovaalit spitzenkandidaateineen oli merkittävä askel eteenpäin unioninlaajuiseen ”polityn”, poliittisen yhteisön ja sen demokraattisen legitimitetin kehityksessä. Minusta tulkinta myötäili brysseliläistä edistysuskoa vähän niin kuin viran puolesta.

Junckerista toki tuli europarlamentin suurimman ryhmän ehdokkaana uuden komission puheenjohtaja, mutta komissaarit määräytyivät entiseen tapaan kansallisten mandaattien mukaan. Kataiselle lohkesi komealta kuulostava tehtävä yhtenä komission varapuheenjohtajista, mutta varsinainen toimenkuva tahtoi jäädä epäselväksi asioita harrastavienkin keskuudessa.

Uudet eurovaalit ovat puolen vuoden päässä, mutta kärkikandidaattimenettely on viittä vaille kriisissä. EPP sai sentään ehdokkaastaan äänestyksen aikaiseksi – kiitos Alexander Stubbin –, vaan

varsinainen kilvoittelu tehtävään jäi vähiin. (Kuka muistaa tehtävään asetetun Manfredin sukunimen?) Euroopan sosialistit ja demokraatit puolestaan ryhtyivät yksimielisesti hollantilaisen Frans Timmermansin taakse, mutta se on Suomessa tuskin ylittänyt uutiskynnystä.

Kärkiehdokasmenettelyssä on sellainenkin valuvika, että uuden europarlamentin ryhmät määrittyvät vasta vaalien jälkeen sen mukaan, mitkä kansalliset porukat löytävät toisensa. Esimerkiksi Ranskassa valtaa pitävä presidentti Emmanuel Macronin liike ei ole vielä valinnut eurooppalaista viiteryhmäänsä, vaikka liberaalien otaksutaan olevan vahvoilla.

Kaikenkarvaiset kansallispopulistit taas eivät tähän asti ole mahtuneet samaan kokoushuoneeseen, mutta teoriassa ei ole mahdotonta, että heistä muodostuisi jopa uuden parlamentin suurin ryhmittymä. Niin ”demokraattinen” EU ei kuitenkaan ole, että komission puheenjohtaja valittaisiin heidän riveistään, missään olosuhteissa.

Vaikka Stubbin menestys EPP:n äänestyksessä jäi lopulta vaatimattomaksi, hänen ryhtymistä vaaliin tekee mieli kehua monessakin mielessä. Se ”politisoi” terveellisellä tavalla EU-tason politiikkaa ja havainnollisti, eikä vähiten suomalaisille, että eurooppalainen konservatismi on aika tavalla konservatiivisempaa (ja kristillisempää) kuin mitä pohjoismaisen mallin keskustaoikeisto edustaa.

Facebook 10.11.2018

SUUREN VEDEN takaa on keskuuteemme laskeutunut guru, joka täyttää puheellaan suuret (maksulliset) salit kaikkialla, myös Ruotsissa ja Suomessa. Tällä kertaa liikkeellä on kanadalainen psykologian tohtori Jordan Peterson, joka ehdottaa päivän HeSan haastattelussa: ”entä jos naisten epäreilun sortamisen sijaan miehet ovat usein vain naisia etevämpiä”.

YLEn aamu-tv oli hetkeä aikaisemmin kertonut vuoden 1997 ikäluokan seurantatutkimuksesta, jonka mukaan tyttöjen keskiarvo peruskoulun päästötodistuksissa on selvästi poikia korkeampi. Ja pari päivää sitten *Hufvudstadsbladet* (10.11.) raportoi, että miesten osuus ministeriöiden virkamiehistä on vuosina 2006–2018 laskenut 38,8 prosentista 29,2 prosenttiin.

Mikä tässä mättää, vai mättääkö mikään? Petersonilta löytyy vastaus, kun *Svenska Dagbladet* (3.11.) kysyy:

Så du menar att de utmaningar som pojkar möter i dag beror på feminismen?

– Absolut. Det genomsyrar hela utbildningssystemet, från dagis ända upp på universitetet.

Poikien nykyään kokemat haasteet johtuvat feminismistä, joka läpäisee koko koulutusjärjestelmän, päiväkodeista yliopistoon.

Ei ihme, että miesliikkeen aktiivit pitävät Petersonia messiaana.

Facebook 13.11.2018

RUOTSIN neljän porvaripuolueen allianssi on nyt henkitoreissaan, kun Keskusta ja Liberaalit äänestivät tänään riksdagissa Kokoomuksesta ja Kristillisistä koostuvan hallituksen asettamista vastaan. Ruotsidemokraatit puolestaan tukivat kokoomusjohtaja Ulf Kristerssonin vetämää hanketta synnyttäen ikään kuin uuden oikeiston kolmiliiton, jota jotkut kommentaattorit kutsuvat ”epäpyhäksi allianssiksi”. Sellainen voisi Jimmie Åkessonin päiväunissa yltää jopa enemmistöksi, jos Ruotsi tässä politikoinnin umpikujassa ajautuu aina uusiin parlamenttivaaleihin asti.

Vai pitäisikö tällaista kristilliskonservatiivista blokkia nimittää mieluummin aikamme ”pyhäksi allianssiksi”? Venäjä, Itävalta ja Preussi solmivat sellaisen Napoleonin kukistamisen jälkeen 1815 tarkoituksenaan hillitä Ranskan vallankumouksen herättämien aatteiden leviämistä Euroopassa. Silloin nationalismi tosin laskettiin vielä vaarallisen edistykselliseksi vapauden voimaksi.

Facebook 14.11.2018

Häämöttääkö ensi keväänä punavihreän blokin ”sisällissota”?

SDP vahvistaa asemiaan Suomen suosituimpana puolueena. Uudessa HS-gallupissa demarien kannatus on noussut 22,4 prosenttiin. Toisena tulevan kokoomuksen kannatus on pysynyt 19,7 prosentissa.

Vielä vuosi sitten kokoomuksen kaula demareihin oli lähes neljä prosenttiyksikköä, mutta nyt asetelma on kääntynyt pääläelleen. Demareiden johto suhteessa toisena tulevaan kokoomukseen on suurin sitten vuoden 2017 helmikuun.

Ero on silti niin pieni, ettei siitä voi vetää varmoja johtopäätöksiä ensi kevään eduskuntavaalien suhteen, sanoo poliittisen historian dosentti ja Magma-ajatushautomon tutkija Mikko Majander.

Majander katsoo nyt viimeistään olevan selvää, että Sdp on vakiinnuttanut paikkansa johtavana oppositiovoimana. Vielä runsas vuosi sitten voimasuhteet olivat paljon tasaisemmat, kun vihreiden kannatus liikkui 16–17 prosentissa.

”Yksi vaalikauden kiinnostavimpia kysymyksiä on ollut se, tapahtuuko Suomessa samanlainen puoluekentän uusjako kuin Euroopassa on ollut trendinä. Sdp on kuitenkin päässyt niskan päälle eräänlaisena vallan vaihtoehtona”, Majander sanoo.

Majanderin mukaan Sdp:tä on suojellut oppositioasema ja työmarkkinakysymysten korostuminen.

”Työmarkkina-agendan keskeisyys korostaa turvahakuisuutta, joka pelaa demareiden hyväksi, sen sijaan että pelissä olisivat parempaa tulevaisuutta kantavat visiot ja niiden uskottavuus.”

[...]

VIHREIDEN kannatuslasku on päättynyt. Kannatus nousi hieman edellisestä mittauksesta 12,5 prosenttiin.

Gallupin vastauksista neljäsosa on kerätty sen jälkeen, kun Pekka Haavisto valittiin vihreiden pätkäpuheenjohtajaksi Touko Aallon tilalle.

Majanderin ja [viestintätoimisto Ellun Kanojen tutkimusjohtaja Jukka] Mannisen mielestä nyt voi ehkä sanoa, että vihreät ovat päässeet kuivalle maalle. Nykyinen kannatus vakiintuu luultavasti uudeksi normaaliksi, Manninen sanoo. Se olisi puolueen historian kirkkaasti isoin vaalivoitto mutta samalla kaukana vuodentakaisista lukemista.

”Haavisto tuo uskottavuutta vihreille. Mutta se on vähän varman päälle pelaamista, pelätään enemmän tappiota kuin haetaan isompaa voittoa”, Majander sanoo.

KESKUSTAN kykyyn haastaa kärkikaksikko ei kumpikaan usko. Majanderin mielestä porvarihallituksen ja vasemmisto-opposition välinen asetelma on jättänyt keskustan vaikeaan rakoon. Hallituksen onnistumiset talouspolitiikassa ovat sataneet kokoomuksen laariin.

Lisäksi keskusta menettää vaaleista isoja nimiä, kuten Olli Rehn, Seppo Kääriäinen ja Mauri Pekkarinen.

”Keskustan pitäisi iskeä slmään joku ihmeellinen mobilisaatiovaihe, jotta se ei jäisi kolmanneksi pyöräksi. Mutta on vaikea keksiä, mistä se tulisi.”

[...]

Helsingin Sanomat 16.11.2018 (Paavo Teittinen)

DEMOKRATIAA tämäkin: Pegidan pojat²³ pyhänä Berliinin paraatipaikalla, Brandenburgin portedessä Pariser Platzilla. Esittävät, että Merkel sopinut siirtolaisinvaasiosta itsensä pirun kanssa, ja valtamedia aivopesty myötäilemään meininkiä.

Facebook 18.11.2018

²³ Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes = Isänmaalliset eurooppalaiset Lännen islamisoitumista vastaan.

”Miksi hallituksen muodostaminen on niin hiton vaikeaa?”

Hallituksen muodostaminen muuttui Ruotsissa yhä epätoivoisemmaksi, kun kätensä nosti torstaina pystyyn jo kolmantena urakassa epäonnistunut keskustapuolueen puheenjohtaja Annie Lööf. Ratkaisua ovat Lööfin lisäksi hakeneet vuorollaan kokoomuksen Ulf Kristersson ja edellisessä hallituksessa pääministerinä toiminut sosialidemokraattien Stefan Löfven.

Politiikan tutkija Mikko Majanderin mukaan uudet vaalit alkavat Ruotsissa vaikuttaa pikku hiljaa todennäköisiltä.

– Hämmästelen kuinka koville liberaalien ja keskustan tuki demareille ottaa. Henkiset kynnykset tuntuvat olevan korkeat. Löfvenin vähemmistöhallitus pystyi jatkuvasti hakemaan päätöksilleen tukea myös porvaripuolelta, miksi hallituksen muodostaminen on niin hiton vaikeaa, Majander kysyy.

Liberaalit ja keskusta ovat Ruotsissa menettäneet kannatustaan torjuttuaan hallitusyhteistyön kokoomuksen Ulf Kristerssonin kanssa. Syynä ratkaisuun oli kategorinen kieltäytyminen oikeistopopulististen ruotsidemokraattien tuesta, jota Kristerssonin johtama hallituskoalitio olisi toimiakseen edellyttänyt.

Neuvottelun jumiutuminen on Majanderin mukaan pitkän kehityksen päätepiste.

– Blokkipolitiikka-ajattelussa elettiin Ruotsissa liian pitkään ja paljon tiukemmin kuin elävä elämä ja poliittinen ympäristö muuttuivat. Järjestelmä ei elänyt ajassa vaan oli vanhaa maailmaa.

Kun vaalit päättyivät Ruotsissa 1970-luvulla tasapeliin, ei eletty vielä blokkipolitiikan aikaa.

– Vaikka porvaripuolueiden ja sosialidemokraattien asetelma oli silloinkin tasavahva, hallitseminen jatkui ja Palme oli pääministerinä. Nyt ei saada edes hallitusta kasaan.

– Tässä tulevat esiin kunniakysymykset. Jonkun pitäisi syödä sanansa ja joustaa, jolloin välittömästi sanottaisiin, että hän on pettänyt äänestäjät ja lupauksensa. Poliitiikka on monipuoluejärjestelmässä sellaista, että jos kompromisseja ei tehdä, joudutaan jumiin.

Majanderin mukaan demokratiaa ei pitäisi ajatella ostopalvelun kaltaisena.

– Pettäminen on ruma ja voimakas sana. Kun edustuksellisessa demokratiassa annetaan mandaatti, äänestäjien pitäisi luottaa poliitikkojen arvostelukykyyneen. Ostopalvelun sijaan demokratiassa delegoidaan päätäntävaltaa edustukselliselle elimelle. Kun asia ajateltaisiin näin, syntyisi luovemmat mahdollisuudet ratkaista hankalia tilanteita.

Blokkivaaleja on Majanderin mukaan markkinoitu puhumalla äänestäjän kuluttajansuojasta. Hän pitää Ruotsin hallitussotkia esimerkkinä siitä, mihin blokkijärjestelmä voi pahimmillaan johtaa.

– Jos äänestämisestä tehdään markkinatapahtuma, idea on toisentyypinen kuin edustuksellisessa demokratiassa.

Parit vaalit sitten Suomessakin tehtiin kynnyksysymyksiä. Sitten huomattiin, että ne ovat hankalia ratkaista.

– Nähtiin, että ne johtavat huonoon tilanteeseen. Nyt meillä ollaan paljon varovaisempia, Majander sanoo ja mainitsee esimerkkinä ydinvoiman lisärakentamisen, Kreikan tukipaketit ja viime vaaleja edeltäneen koulutuslupauksen.

Ruotsidemokraattien Jimmie Åkesson on jo vaatinut puolueelleen pääsyä hallitusneuvotteluihin tai sitten pikaisia uusia vaaleja. Majanderin mukaan tilanne ei välttämättä käänny ruotsidemokraattien eduksi.

– Äänestäjät ehkä haluavat selkeämmän vaihtoehdon, ruotsidemokraattien kannatuksen kasvaminen ei sitä ruotsalaisille olisi.

Demokraatti 22.11.2018 (Simo Alastalo)

LAUANTAIAAMUNA harmittaa herätä ennen seitsemää, kun aikaa olisi nukkua pitempään. Sitten kymmenen jälkeen tv:n Ykkösaamun ääressä Pekka Haavisto puhuu politiikkaa niin miellyttävän sympaattisella äänellä, että huomaan ottaneeni pienet torkut... Vetoavatko vihreät siis nukkuviiin äänestäjiin?

Facebook 24.11.2018

PERUSPORVARIHALLITUKSEN johtotrio julisti aloittaessaan olevansa kuin yhtä puoluetta, mutta ideologinen liima on sittemmin kovasti karissut. Perussuomalaisten kulma prakasi jo puolivälissä, ja matkan varrella on tarvittu aika tavalla bostikia ja erikeeperiä, että Kokoomus ja Keskusta ovat kestäneet toisiaan (ks. Tuomo Yli-Huttula: *Presidentti ja porvarivalta*, 2018). Nyt pääministeri virittää terhakkaana vaalitaistelua – ei kuitenkaan hallituspohjansa puolesta vaan sinipunaa vastaan. Ei niin kovin uuden oloista poliittista kulttuuria.

Facebook 25.11.2018

Keskusta on eurooppalaisittain kummajainen

Kun keskustan kannatus notkahtaa, alkavat yleensä puheet auringonlaskun puolueesta.

[...]

Poliittisen historian tutkija Mikko Majander sanoo, että SDP:n 1950-luvun kärkipoliitikko Väinö Leskinen ei olisi voinut pahimmissa kuvitelmissaankaan ajatella, että Suomessa on 2000-luvulla keskustalaisia pääministereitä. Majander on tutkinut aiemmin muun muassa SDP:n historiaa ja työskentelee parhaillaan ajatushautomo Magman tutkijana.

[...]

Suomen puoluekenttä poikkeaa muusta Euroopasta. Kun Suomessa keskusta ja kokoomus kilpailevat osin samoista äänestäjistä, muualla ääniä voi Mikko Majanderin mukaan tavoitella yksi keskustaoikeistolainen puolue, kuten kristillisdemokraatit.

[...]

Mikko Majander arvelee, että pinta-alaltaan suuremmassa Suomessa alueellisuus korostuu enemmän kuin pienemmässä Tanskassa.

Suomessa keskusta on ratsastanut maakuntien ja maaseudun asianajajana, mutta esimerkiksi keittiöstään kuuluisassa Ranskassa sama tuskin onnistuisi. Mikko Majander huomauttaa, että Ranskassa maaseudusta huolehtiminen on ollut kansallinen ylpeyden aihe kaikille puolueille.

[...]

Majander pitää ratkaisevana, että keskusta onnistui muuttumaan maatalousväestön edunvalvojasta laajemmaksi maakuntien puolueeksi. Hänen mukaansa on poikkeuksellista, että keskusta on pystynyt säilyttämään asemansa isona puolueena, vaikka työpaikkojen määrä maa- ja metsätaloudessa romahti.

[...]

Majander sanoo, että osalla kansasta samaistuminen paikkoihin ja alueisiin on osoittanut hämmästyttävän sitkeäksi. Se periytyy hänen mukaansa tiukemmin kuin duunari-identiteetti. Se on demareille kuin agraarisuus keskustalaisille.

– Olen vitsinä sanonut, että kepulaisuus on geeni. Poliittinen kulttuuri on osoittautunut voimakkaammaksi kuin luokkapohjainen poliittinen samaistuminen, Majander sanoo.

Keskustaa auttoi läpi vaikean 1970-luvun se, että hallituspohja pysyi vaaleista huolimatta samana. Kokoomus oli ulkopoliittisista syistä ulkona, keskusta sisällä. Vallassaolo takasi, että keskusta sai voittoja aluepolitiikassa. Virastoja ja hallintoa alettiin hajasijoittaa maakuntiin, ja valtionyhtiöt investoivat niihin rahaa.

Majander sanoo, että keskustan onnistumista ei voi laittaa kuitenkaan vain ulkopoliittisen tilanteen tai Suomen väestörakenteen piikkiin. Hänen mukaansa keskusta oli ammattitaitoinen poliittinen kone.

Keskustalle oli selvää, että puolueen kannatuslaskun pysäyttäminen edellytti läpimurtoa kaupunkeihin. Helsinkiin keskusta ei ole tosin koskaan kunnolla pystynyt tunkeutumaan, alueellisiin keskuksiin kyllä.

Majanderin mukaan Suomessa on ollut keskustaoikeistossa tilaa kahdelle ”suurelle”, kun porvaripuolen suhteellinen osuus äänestäjistä on kasvanut käytännössä 1970-luvulta lähtien.

– Keskusta on säilynyt näin käypänä vaihtoehtona, joka voi pongahtaa erityisesti oppositio-
asemasta takaisin jaloilleen.

KESKUSTAN kannatus on laskenut alimmaksi yli kuuteen vuoteen, kun Juha Sipilän hallituskausi lähenee loppuaan.

Uhkaako keskustaa lopulta tuho, jota sille on useaan kertaan ennustettu vuosikymmenten varrella? Vai jaksaako kukaan edes aloittaa enää keskustelua auringonlaskun puolueesta, kun se on niin monta kertaa mennyt pieleen?

Majanderin mukaan aiempien ennusteiden osoittautuminen liioitteluksi ei takaa keskustan pelastautumista.

Takavuosiin verrattuna uutta on, että uhka ei nyt koske vain keskustaa. Puolueuskollisuus, joka aiemmin kannatteli keskustaakin, on laskenut, ja liikkuvia äänestäjiä voi olla yli kolmannes suomalaisista.

– Muutkin perinteiset puolueet ovat samassa liemessä. Mikään ei takaa, että keskusta nousee kanveesista, jota kohti sitä nyt naulataan, mutta mahdollisuudet ovat samat kuin muillakin.

Majander sanoo, että SDP:nkin osalta voi kysyä, miten puolue selviää, kun jäsenet ja kannattajat ovat niin ikääntyneitä.

– Se riippuu puolueiden kyvystä uusiutua ja tehdä hyvää politiikkaa.

[...]

Yle.fi 1.12.2018 (Antti Pilke)

AKK:n²⁴ PITI OLLA UKK:n perintöprinssi, mutta merkillinen historia tekikin hänestä Merkelin perintöprinsessan.

Facebook 7.12.2018

²⁴ AKK = Ahti Kalle (Samuli) Karjalainen, Annegret Kramp-Karrenbauer.

OLEN KYLLÄ tietoinen siitä, että Suomi ei pärjää enää yleisurheilussa niin kuin Kekkonen nuoruuden ja vanhuuden päivinä. Mutta sitä en olisi uskonut, että kynnämme näin syvällä: Urheiluruutu kertoi äsken, että joku saksalainen on täällä opettamassa suomalaislapsille – keihäänheittoa!

Facebook 9.12.2018

LOJUIN EILEN mukavasti sohvan kulmassa, sylissäni paksu kahdelle palstalle ladottu kirja. Vaimo kysäisi: ”Perheraamattuako lueskelet siinä pyhäpäivän ratoksi?” ”No tavallaan”, vastasin. ”J. K. Paasikiven päiväkirjoja...”

Facebook 10.12.2018

PARIISISSA palaa, Lontoo on levällään ja Ruotsi ”hallitsemattomassa” tilassa. Radion Ykkösäämussa oli tänään lohduksen kattaus, kun välissä vielä käsiteltiin turvapaikanhakijoiden Suomessa tekemiä rikoksia.

Ranskassa käydään ”urbaania sissisotaa jouluvaloissa”, Helena Petäistö kiteytti. Brexit-äänestyksen lykkääminen oli Theresa Maylta ”epätoivoinen teko” ja ”nöyryytys”, totesi Mikko Kuisma Tübingenin yliopistosta.

Minä arvioin pitkittyneen hallituskriisin ravistelevan ruotsalaisten omakuvaa. Länsinaapurin järjestelmässä tuntuvat poliittiset rakenteet pysyneen ennallaan, vaikka elävä elämä ympärillä on muuttunut, eivätkä nämä vastaa enää toisiaan.

Facebook 11.12.2018

Tosiasioiden tunnistaminen on viisauden alku

KULJEN LÄHES päivittäin Helsingin keskustassa presidentti J. K. Paasikivelle pystytetyn muistomerkin ohitse. Se sijaitsee paraatipaikalla niin kuin pitääkin, Eduskuntatalon välittömässä läheisyydessä Lasipalatsin pohjoispuolella.

Harry Kivijärven teoksen abstrakti muotokieli on minua aina miellyttänyt enemmän kuin aikaisempien presidenttien pönöttävät näköispatsaat. Valmistuessaan vuonna 1980 monumentti kuitenkin herätti vielä paljon hämmennystä ja kritiikkiä.

Kansalaiset yrittivät tunnistaa kahdesta pystyyn nostetusta kivipaasista, kumpi oli Juho ja kumpi Alli. Kari Suomalainen sai herkullista materiaalia pilapiirroksiinsa. Muistaakseni yhdessä niistä ällistynyt Mannerheim huudahti ratsunsa selästä kadun yli: ”Hälkkari, Juho Kusti, kuinka sinä olet muuttunut!”

Mutta niin ne muuttuvat, esteettiset arvostuksetkin. Paasikivenaukio patsaineen istuu nyt 2010-luvun loppua kohden entistä saumattomammin ympäristöönsä, kun ihmisvirrat kulkevat Kampin keskuksesta Kansalaistorille, Amos Rexistä Kiasman ja Musiikkitalon välistä uuteen keskustakirjasto Oodiin.

Aika on ollut Paasikiven muistomerkillä armollisempi kuin esimerkiksi kivettyneelle Kyösti Kalliolle, joka istuu parinsadan metrin päässä Eduskuntatalon puistikossa kuin ”mykkä paskalla”, kuten Pentti Saarikoski luonnehti tuoreeltaan vuonna 1962 paljastettua patsasta.

HARVA TIETÄÄ tai tulee ajatelleeksi, että Paasikiven monumentti on nimeltään ’Itä ja länsi’. Siihen ahtaaseen väliin Juho Kusti ryhtyi raivaamaan Suomi-neidolle elintilaa hävityn jatkosodan jälkeen, ensin pääministerinä ja sitten presidenttinä.

Usein siteerattuun itsenäisyyspäiväpuheeseen 1944 löytyi ajatelma, josta tuli motto hänelle itselleen sekä koko Suomelle: ”Kaiken viisauden alku on tosiasiaan tunnustaminen”. Lause on haku ikään kuin ikuisuutta tavoitellen Paasikiven patsaan jalustaan.

Agendaa hallitsi yksi tosiasia ylitse muiden: ”Rauha ja sopu sekä luottamuksellinen naapurussuhde suuren Neuvostoliiton kanssa on meidän valtiollisen toimintamme ensimmäinen ohje.” Suomen perusetujen mukaista oli johtaa ulkopoliittikkaa niin, ettei se kulje itää vastaan.

Paasikiven linjaan juurtui myös banaali toteamus ”maantieteelle emme voi mitään”, joka oli peräisin Stalinin suusta syksyn 1939 neuvotteluissa. Siitä johdettiin kovien sotakokemusten myötä päätelmä, että suurvaltanaapuri olisi heikkouden tilassakin aina riittävän vahva suhteessa pieneen Suomeen.

NEUVOSTOLIITTOA ei enää ole, ja Suomi on Euroopan unionin lojaalina jäsenvaltiona sitoutunut Venäjän vastaisiin pakotteisiin, joille ei näy loppua. Toisaalta tasavallan presidentti Sauli Niinistö pitää parhaansa mukaan suoraa puheyhteyttä auki Kremlin kollegaansa Vladimir Putiniin.

Kylmän sodan aikaiset perustotuudet ovat muutenkin käymistilassa, kun kahden leirin maailma on muuttunut sekä ideologisesti että valtapoliittisesti moninapaisemmaksi ja monimutkaisemmaksi.

Vaihtoehtoiset totuudet ja valeutiset ravistelevat niin Yhdysvaltoja kuin läntistä Eurooppaa, jotka sentään on rakennettu valistuksen rationaaliselle perustalle. Tuntuu siltä, että tosiasioiden tunnustaminen ei olisi temppu eikä mikään, jos vain ensin osaisi ne oikein tunnistaa.

Valtiotaidon näkökulmasta ei tässä oikeastaan ole ihmeempää uutta. Vaikka Paasikivi näki mielellään linjansa selvänä ja johdonmukaisena, historiantutkijat ovat osoittaneet sen taipuneen mo-
neen kertaan kansainvälisten voimasuhteiden mukaan.

Väinö Tannerin mielestä koko linja olikin yhtä ”zig-zagia”, kuin kuutosen ratikka, joka vilkutti välillä oikeaan ja välillä vasempaan. Hän luonnehti Paasikiveä konjunktuuripoliitikoksi, joka kuitenkin ajoi aina isänmaan parasta vaihtelevissa oloissa.

Demokraatti 13.12.2018

YLIKOMISSAARI Jean-Claude Juncker on jyrähtänyt eilen Brysselissä: ”Olen menettämässä kärsivällisyyteni.” Vapiskaa, EU-maat ja -kansalaiset!

Facebook 15.12.2018

KUN RÄNTÄLUMI sataa Helsinkiin, onni on löytää vinttikomerosta noin neljännesvuosisadan takaa nahkatakki, jonka luuli jo joutuneen nahkatakkien taivaaseen...

Facebook 17.12.2018

Dostojevski ja Tolstoi Arkadianmäellä

EDUSKUNTA kauli ja käänsi eilen kymmenen tuntia hallituksen esitystä ensi vuoden talousarvioksi. Yleiskeskustelu budjetista tarjoaa siitä kiinnostavan kimaran, että kukin kansanedustaja voi sen varjolla nostaa esille oikeastaan mitä hyvänsä haluamaansa näkökulmaa ja teemaa.

Ja valitsemallaan tyylillä. Ryhmäpuheenvuorot herättivät sivistyneitä lupauksia, kun ensin Siniset ja sitten Vihreät ammensivat politiikkaan viisautta kirjallisuuden venäläisiltä suurilta klasikoilta.

”Leikkauksia ovat tehneet niin nykyinen kuin edellisen vaalikauden hallitukset”, Kimmo Kivelä jakoi syntitaakkaa myös opposition niskaan. ”Syyttömiä ei ole, Dostojevskin sanoin olemme kaikki syyllisiä kaikkeen.”

Pekka Haavisto puolestaan avasi hiukan kuluneesti Leo Tolstoin *Anna Kareninalla*: ”Kaikki onnelliset perheet ovat toistensa kaltaisia, jokainen onneton perhe on onneton omalla tavallaan.” Loikka suomalaiseen arkeen sujui kuitenkin kohtalaisen näppärästi:

Ne suomalaiset perheet, joilla asiat ovat hyvin, jakavat monia samanlaisia onnen palasia: on koulutusta ja on työpaikka, on asunto ja on terveyttä, on ystävien ja perheen turvaverkko. Suomalaisen huono-osaisuuden kuva on moninaisempi.

KAHLAAN lävitse pitkää keskustelupöytäkirjaa, joka alkaa nopeasti puuduttaa rutinoitunuttakin politiikan tutkijaa. Kukaan ei käytä Väinö Linnaa, Aleksis Kiveä tai J. L. Runebergiä, joilla eduskunnan sanasepot ja runoriitat ovat tavanneet ryydittää argumenttejaan.

Valopilkku tulee vasta noin seitsemän tunnin kohdalla, jolloin perussuomalaisten Teuvo Hakkarainen puuttui Suomen laskevaan syntyvyyteen ja kertoi käyneensä kesällä lestadiolaisten seuroissa. ”Mutta kun katselee sitä menoa, niin siellä osataan tehdä lapsia, ei ole ongelmia.”

Eivätkä ne lapset kasvaessaan päädy työttömyyskortistoon eivätkä elä tukien varassa. ”Mistähän tämä johtuu”, Hakkarainen ihmetteli, ”että täällä puhutaan niin kauniita juttuja joka asiasta, mutta mikään ei käytännössä toimi?”

Vastauksen hän löysi *Raamatusta*, joka lienee yhä eduskunnan täysistuntojen siteeratuin kirja. ”Sananlaskuissa sanotaan näin: ’Laiska, mene muurahaisen tykö ja katso sen menoa ja viisastu.’” Hakkaraisen mielestä siinä oli aika hyvä neuvo myös näihin kysymyksiin.

EDUSKUNNAN jättävä Sirkka-Liisa Anttila käytti tilaisuutta hyväksi ja sanoi ”muutaman ajatuksen eduskunnan työtavoista ja keskustelukulttuurista, kun olen saanut tätä foorumia ja tätä keskustelua seurata yli 30 vuotta”.

Hän muistutti eduskunnan olevan Suomen arvokkain kansanvallan foorumi ja katsoi kansanedustajien tehtäväksi ”palauttaa istuntosalikeskusteluihin niille kuuluva arvokkuus ja toinen toistemme kunnioittaminen”. Erilaiset näkemykset voi esittää myös asiaperusteisesti.

Tahallinen väärin ymmärtäminen ja henkilökohtaisuuksiin meneminen ja sättiminen eivät kuulu arvokkaaseen käytökseen, mutta ihmiset eivät myöskään halua katsella ja kuunnella sellaista keskustelua. Jos me emme itse esiinny arvokkaasti, on meidän turha odottaa muidenkaan eduskuntatyötämme arvostavan.

Anttilan mielestä poliittisesta keskustelusta oli tullut liiaksi pintaliittoa. Asiaa paljon pohdittuaan hän ehdotti harkittavaksi, voisiko pitkiä, sinänsä kyllä tarpeellisia debattiosuuksia lyhentää niin, että hyvin argumentein perusteltuja puheenvuoroja saataisiin lisää.

”Kaipaan politiikassa paljon syvällisempää pohdintaa kuin mihin me täällä yllämme”, pitkäaikainen parlamentaarikko huipensi testamenttinsa, jota sopii näinkin pitkään lainata evästykseksi kollegoilleen ja seuraajilleen:

Meidät on valittu tekemään päätöksiä kansakunnan parhaaksi. Olemmehan me yhdessä rakentaneet yhden maailman menestyneimmistä hyvinvointivaltioista, jonka korjausta parhaillaan teemme. Se edellyttää meiltä keskinäiseen luottamukseen perustuvaa yhteistyökykyä, sivistynyttä käytöstä ja aitoa tahtoa.

mikkomajander.fi 18.12.2018

POLITIIKAN sanamagia ja puolueiden itseymmärrys ovat luovaa taidetta. Tämä tuli eilen mieleen, kun blokkipolitiikan vangiksi jääneessä Ruotsissa pääministeriksi havitteleva Ulf Kristersson luonnehti johtamaansa Kokoomuspuoluetta liberaalikonserватиiveiksi. (”Vi är helt enkelt liberal-konservativa.”) Tällä hän torppasi ajatusta porvariallianssin korvaamisesta uudella konservatiiviblokillä, jossa saisi petikavereikseen Kristillisdemokraatit ja Ruotsidemokraatit. Ovatko nämä sitten konservatiivikonserватиiveja, vai suomalaisittain patavanhoillisia?

Facebook 19.12.2018

Vanhojen friikkujen juhlaa: Happy New Ears!

SANOVAT, että iän myötä ihminen tuppaa tulla konservatiiviseksi. Miten lienee muuten, mutta musiikin kuunteluuni huomaa määritelmän pätevän pelottavalla tavalla. Tämä vähemmän mairitteleva ajatus koteloitui takaraivoon, kun ryhdyin listaamaan vuoden 2018 aikana eniten nauttimiani tuoreita jazzlevyjä.

Voivatko samat äijät olla yhä avantgardea, jotka asemoituivat sinne viitisenkymmentä vuotta sitten? Kun ei ennätä tai jaksa seurata skeneä ja rientää uteliaana uusien tekijöiden perässä, niin helposti tyytyy seuraamaan tutuiksi tulleita ja moneen kertaan koeteltuja kavereita. Nuorempana näitä (siis meitä) uriinsa juuttuneita tavattiin kutsua ”vanhoiksi pieruiksi”.

MUTTA, mutta. Mikä ilo, että Henry Threadgill (s. 1944) julkaisee muutaman vuoden tauon jälkeen kaksikin levyllistä uutta alati mielikuvitusrikasta musiikkiaan (*Dirt... And More Dirt & Double Up, Plays Double Up Plus*). Ja kolme vuotta vanhempi Wadada Leo Smith jatkaa huippuvireessä, sekä omissa että kollegoidensa johtamissa produktioissa.

Suomelle sopii kosmopoliittiseksi ylpeyden aiheeksi, että Wadadan tuotannon dokumentoinnissa on viime vuodet kunnostautunut Petri Haussilan TUM Records (jonka koko katalogia voi suositella ennakkoluulottomille korville). Vuoden 2017 puolella ilmestyneet *Solo: Reflections and Meditations on Monk* ja *Najwa* ovat tarjonneet riittoisaa iloa, toinen pelkällä trumpetilla ja toinen väritettynä runsailla sähkökitaroilla.

Helmikuussa on luvassa lisää herkkua, kun TUM julkaisee Smithin oratorion kansalaisoikeusaktivisti Rosa Parksin kunniaksi: *Pure Love*. Sitä odottelee kuunnellen vaikkapa rumpali Andrew Cyrillen (s. 1939) maukasta ECM-levytystä *Lebroba*, johon Wadada puhaltaa sielun Bill Frisellin (s. 1951) kitaroidessa maltillisempaa melodisuutta.

FRISELLIN ikätoveri, basson velho William Parker on laadun tae joka levyille ja keikalle, johon hänet on saatu kiinnitetyksi. Hänen ympärillään pyörii seurakunta, jolla on jumalallista ilmaisun lahjaa hyvinkin muutaman sallimuksen sykähdyttämän lahkoon verran.

Viime vuoden aikana soittelin Parkerin kahta kvartettia (*Meditation/Resurrection*, 2017), mutta joulun alla häneltä näkyy ilmestyneen jo tuoreempikin tupla. Se on siis vasta hankintalistalla, samoin kuin saksofonisti Assif Tsaharin (s. 1969) liidaama levy *In Between the Tumbling a Stillness*, jolla Parker vieraillee Tsaharin klubilla Tel Avivissa.

Rumpuja siellä näkyy soittaneen Hamid Drake (s. 1955), yksi keskeisistä siunatuista. Yhtä jännittäville retkille vie yleensä Parkerin yhteistyö pianisti Matthew Shippin (s. 1960) kanssa, josta menneenä vuotena saatiin kuultavaksi hienosti kelluva improvisaatio *Seraphic Light* (puhaltimissa Daniel Carter, s. 1945).

Vai olisiko Shipp sittenkin parhaimmillaan soolona? Uusi *Zero* todistaa taas väkevästi siihen suuntaan, mutta onko kvartettilevy *Sonic Fiction* lopulta yhtään vähemmän vangitseva. Taikuri antaa yleisönsä päättää ja laskee vuosittain julki eri levymerkeiltä useita studiosessioita ja konserttitaltiointeja, joita uskollisista uskollisimmat sitten pikku hiljaa keräilevät.

AUM FIDELITY julkaisee jatkuvasti kiinnostavia tallenteita jo edesmenneeltä saksofonititaanilta David S. Warelta (1949–2012), jonka kanssa Shipp ja Parker usein soittivat, sekä yhdessä että erikseen. Helmikuussa nämä hyväkkäät tekevät muutaman duokeikan Ranskaan – ja minä mietin, tarvitsenko parempaa syytä sijoittaa pitkään viikonloppuun Pariisissa.

Ranskalainen levymerkki RogueArt puolestaan julkaisi viime vuonna duoliven *Accelerated Projection*, jolla Shipp esiintyy Sardiniassa Sant’Anna Arresin jazzfestivaaleilla 2005 yhdessä Roscoe Mitchellin (s. 1940) kanssa. Tätä legendaarisen Art Ensemble of Chicagon perustajajäsentä kelpaisi nimittää free jazzin arkkiaatriksi.

Siltä ainakin tuntui marraskuussa Tampereen Jazzhappeningissa, kun Mitchell marssitti Pakkahuoneen lavalle Art Ensemblen nykykokoonpanossaan yhtyeen 50-vuotiskierrteen keikalle. Lester Bowie (1941–1999), Malachi Favors (1927–2004) ja Joseph Jarman (s. 1937) puuttuivat rivistä, mutta paikkaajat kaikki olivat ykköskastia hekin.

Arvovaltaisen tyylikäs maestro itse soitti istualtaan, paitsi pari pitkää sooloa, jotka hän nousi puhaltamaan uhmaten ajan painoa. Vuoden 2018 konserttikokemus? Sovitaan niin. Ja kotioloissa on Mitchellin edellisvuoden tuplalevy *Bells for the South Side* lunastanut paikkansa kestokuuntelulistalle.

VUODEN uusi tuttavuus ei ole mikään tulokas tai tyttönen hänkään. Puolalaisyntyinen saksofonisti Angelika Niescier (s. 1970) on tehnyt Saksassa pitkään ilmeisen hyvää jälkeä, mutta minun tietoisuuteeni hän tuli vasta nyt. *The Berlin Concert* on pistämätön pianoton trio levy Christopher Tordinin (s. 1984) basson ja kovassa nosteessa olevan rumpalin Tyshawn Soreyn (s. 1980) kanssa.

Ja samalla tervetullut muistutus siitä, että kiehtovaa ja merkittävää jazzia löytyy monessa tyyllilajissa ympäri Eurooppaa ja yhä useammin myös naisten soittamana. Ei vähiten Skandinaviasta ja Suomesta, mutta niistä enemmän ehkä joku toinen kerta.

The Berlin Concert ylsi nettisivusto The Free Jazz Collectiven ehdokaslistalle, jolta lukijat saivat äänestää suosikkinsa vuoden 2018 Happy New Ears albumiksi. Minun ruksini osui kuitenkin jälleen veteraanien kohdalle.

Dave Holland (s. 1946) levytti fonisti Evan Parkerin (s. 1944) kanssa Britanniassa jo 1960-luvulla, ennen kuin siirtyi Atlantin taakse basistiksi Miles Davisin (1926–1991) bändiin ja omille teilleen. Oli korkea aika ja ikä kohdata uudelleen. Mukaan studioon keksittiin seuraavan sukupolven amerikkalaiset taiturit, koskettimiin Craig Taborn (s. 1970) ja rumpuihin Ches Smith.

Parin päivän sessioissa taltioitiin eri kombinaatioilla tuntitolkulla enimmäkseen improvisaatioita, joista valikoitui kahden ceedeen (tai kolmen vinyylin) kattaus *Uncharted Territories*. Nimi osuu komeasti kohdilleen, kun Hollandin levyt ovat välillä maistuneet liiaksi puhki sävelletyiltä. Viisi tähteä ja vähän päälle!

PS. Jazzvuoteeni 2018 kuului toki paljon muitakin sävyjä kuin freen lumoavaa ”mökää ja vinkua”. Mainittakoon toisenlaisesta meditaatiosta vain yksi mieltä hivelevä esimerkki, tunisialaisen Anouar Brahemien (s. 1957) *Blue Maqams* (2017). Maailmalla on toivoa, kun arabialainen luuttu (oud) soi saumattomasti yhteen länsimaisen pianotrion kanssa.

mikkomajander.fi 2.1.2019

Henrik Tikkasen kanssa verikokeessa

SATTUNEESTA syystä käyn säännöllisesti verikokeessa. Rutiinista ei sinänsä ole suurta vaivaa, sen kun joutessaan poikkeaa Kampin Huslabiin, ja tulokset tulevat tekstiviestinä puhelimeen. Hyvinvointivaltion perusterveydenhuolto pelittää tältä osin kohdallani hyvin.

Toki näytteen ottoa joutuu hiukan jonottamaan, välistä pitempäänkin. Sekään ei sureta, kun varaa luettavaa mukaan. Ja jos kirja on riittävän hyvä, niin oma vuoro voi koittaa liiankin nopeasti. Pitkäkaarinen epiikka ei ehkä ole muutenkaan olosuhteisiin paras valinta, sen verran ympärillä on liikettä ja hälyä, televisiokin salin seinällä pääsääntöisesti auki.

Myös odottelukirjan teemaa ja luonnetta on syytä punnita. Viimeksi mukaani osui Henrik Tikkasen omaelämäkerrallisten tunnustusten sarjasta *Yrjönkatu* (1980), jonka seurassa ajattelin jatkaa sukellustani Svenskfinlandin kulttuuriseen, ellei sielulliseen maisemaan. Sitä edeltäneet osoitekirjat kannattaisi varmasti nekin kerrata tuorein silmin.

YRJÖNKADUN alussa 54-vuotiaan eli täsmälleen ikäiseni Tikkasen kaulaan on avioliittokriisien keskellä ilmestynyt kyhmy, ja työpaikkalääkäri passittaa hänet laboratorioon pientä verenkuvaa varten, noin varmuuden vuoksi. Tyrmäävä diagnoosi kertoo sitten leukemiasta, elinaikaa jäljellä kymmenestä päivästä kymmeneen vuoteen.

Minusta tuntui yhtäkkiä, että tämänkertainen rutiinikeikka laboratorioon ei ollut yhtä mukava kuin tavallisesti. Tikkasen terapiakirja vei kuitenkin mukanaan, tilintekoa rakkauteen ja juoppouteen jossain sodan ja syövän välissä. Elämän makua riittävän verevänä, että en muistanut labran jälkeen vilkuilla kännykkään kolahtavia tekstiviestejä yhtään aikaisempaa huolestuneempana.

Henkilöhistorian ohessa huomio kiinnittyi Helsingin hahmottamiseen, kuljenhan itsekin Yrjönkadun kulmilla lähes päivittäin. Amos Andersonin taidemuseon ikkunasta Tikkanen katsoo kadun ylitse Helsingin entistä suojeluskuntataloa, jonka pihalla hän ampui 15-vuotiaana poikasena ”polvelta venäläisiä pommikoneita sodan ensimmäisenä päivänä vuonna 39”. Siis oikeasti, kovilla panoksilla.

Minä täytin 15 vuotta samaan aikaan kuin Tikkanen viimeisteli kirjaansa, syksyllä 1979, jolloin tuo vanha suojeluskuntatalo purettiin ja Meijeriväen Eläkekassa rakennutti tontille toimisto- ja liikerakennuksen. Sen katutasossa toimi Nordian elokuvateatteri, jonka kolmessa salissa pyörivät 1980-luvun alkupuolella Helsingin parhaat leffat. Kahvilan puolella lojui lehtiä luettavaksi.

OTIMME Nordian omaksemme. Taisin nähdä juuri siellä ensimmäisen kerran Kaurismäkien *Arvottomat* (1982), jonka jälkeen Suomi-elokuva ei ollut enää entisensä. Ranskalaisista Truffaut’lta kenties *Viimeinen metro* (1980) ja varmasti Jean-Jacques Beineix’n tyylitelty *Diiva* (1981), Éric Rohmerin sympaattista sarjaa ’Komedioita ja sananlaskuja’. Jim Jarmuschin *Muukalaisten paratiisi* (1984), ensimmäiset Almodóvarit, Wendersin *Paris, Texas* (1984) – ja mitä kaikkea...

Heidi Köngäs (HS 25.7.1982) näkyy nimittäneen Nordian linjaa popular art house -ajatteluksi, jonka ”sivistyneessä ilmapiirissä ei tapaa rasvalla hiuksensa muotoilleita poikia eikä 50-luvun vaatteisiin puettuja tyttöjä”. Yleisö oli kuitenkin ”omalla tavallaan yhdenmukaista: samettipukuista, lettipäistä ja pyöreäkärkisiin kenkiin pukeutunutta”.

Samettipuku? Ei saakeli, enpä tunnista sen enempää itseäni kuin kavereitanikaan kuvauksesta. Toisaalta kesällä 1982 olin vaihto-oppilasvuoden päältä vasta palaamassa Helsinkiin ja varsinainen Nordia-aikani siis vasta edessä.

Samanhenkisiä elokuvia näki myös Yrjönkadun toisessa päässä, Erottajan mäen päällä Dianassa, joka toimi vuosikymmeniä nimellä Edison. Tikkanen muistelee käyneensä siellä kerran pikupoikana isänsä kanssa katsomassa Rin Tin Tiniä.

NÄIN AJATUS ja muisti liitävät, elävinä mutta luultavasti epäluotettavina kuten aina. Tikkasen *Yrjönkadulle* on eduksi se, että sen rinnalla voi lukea Märta-vaimon versiota tapahtumien kulusta ja luonteesta (*Tvä: Scener ur ett konstnärsäktenskap / Kaksi: Kohtauksia erästä taiteilija-avioliitosta*, 2004).

Entäs se Svenskfinland? Oman pesän likaajaksi haukutun Henrik Tikkasen mukaan se on ”yksi maailman tiedostetuimpia mutta hämärärajaissimpia maantieteellisiä käsitteitä” ja itse asiassa jotakuinkin mahdoton liata. ”Mikä yhden suomenruotsalaisen rinnassa on lokaa on toisen rinnassa mitali.”

Jaa-a. Taidan *Kulosaarentien* (1975; suom. 1976), *Majavatien* (1976), *Mariankadun* (1977) ja *Yrjönkadun* (1980) jälkeen jatkaa vielä edelleen päätösosaan *Henrikinkadulle* (1982).

mikkomajander.fi 7.1.2019

”KESKUSKOMITEAN harvainvalta, jossa yhdestä maasta johdetaan järjestelmälle suosiollisten hallitusten vetämiä vasallivaltioita.” Siinä yksi kriteereistä, joilla perussuomalaisten kansanedustaja Ville Tavio perusteli joulukuussa Euroopan unionin vertaamista Neuvostoliittoon ja natsi-Saksaan (*Turun Sanomat ja Uusi Suomi* 15.12.2018).

Tämän aamun *Helsingin Sanomissa* Tavio jatkaa yhdessä Laura Huhtasaaren kanssa nykyisenlaisesta EU-liittovaltiosta, jolla on selkeä suurvaltapyrkimys. Neuvostoliiton tapaan se on keskusjohtoinen järjestelmä, jota johtavat järjestelmälle uskolliset byrokraatit, kärkenään eliitin itsensä keskuudestaan epädemokraattisesti valitsema komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker.

Päivän *Hufvudstadsbladetista* taas kirjaan europarlamentaarikko Nils Torvaldsin päinvastaisen näkemyksen: ”EU:s största problem [...] är ändå att unionen har en dålig beslutsprocess. Kravet på enhällighet bland medlemsländerna gör beslutsfattandet långsamt och försiktigt.”

Kevään Eurooppavaaleissa ”eurostoliiton” kansalaisilla on siis mistä valita, sillä toisin kuin Neuvostoliitossa tarjolla on useampi kuin yksi lista. Niin oli myös viisi vuotta sitten, ja menestyneimmän listan kärkiehdokkaana – Jean-Claude Juncker.

Facebook 9.1.2019

Henrik Tikkanen Mauno Koiviston tukimiehenä

TERVEISIÄ Henrikinkadulta, niin kuin edellisessä blogissani lupailin (7.1.) – tosin nopeammin kuin silloin osasin ajatella.

Poikkessin viikolla antikvariaattiin, joka tyhjensi lisäalennettuun hintaan hyllystä päättyneen vuoden kirjoja. Helmet sieltä oli tietty seulottu jo parempaa talteen, mutta noukin silti muutaman mukaani, jos ei muuten niin kohteliaisuudesta. Hukkareissuhan ei ole koskaan kiva, kenenkään kannalta.

Kauppoja tehdessä silmään osui jostain sivuläjystä minulta osoitesarjasta puuttuva Henrik Tikkanen, joka näytti säilyttäneen ainakin taloudellisen arvonsa paremmin kuin viime vuoden uutuuudet. Tuli parempi mieli, kun sai kotiin viemisiksi jotain mitä halusi oikeasti heti lukea.

VIINIIN, taiteeseen ja naiseen liittyvän perusjollotuksen ohessa kiinnostusta *Henrikinkadun* (1982) päiväkohtaisiin merkintöihin ruokki ajankohdan politiikka. Vanha presidentti (Urho Kekkonen) on neljännesvuosisadan hallittuaan käynyt kykenemättömäksi, ja Tikkanen suostuu valitsijamiesehdokkaaksi uuden valtiaan vaaliin.

Se on poikkeuksellinen temppu vannoutuneelta individualistilta, mutta nimeltä mainitsema-ton Mauno Koivisto onkin idoli, sekä kansan että Tikkasen. ”Minun poliittinen kantani on rauha”, hän kirjoittaa, ”ehkä ainoa seikka mikä minussa on selväpiirteistä, tämä sinisilmäinen epärealistinen idealismi.”

Ehdokasta Tikkanen kutsuu rauhanpresidenttikseen, mutta miesten henkinen yhteys taitaa paradoksaalisesti palautua sotaan. Sinne molemmilla oli kiire vapaaehtoisina teinipoikina. Koivistomyytin alkulähteet puskevat pintaan, kun pasifistikin perustelee: ”Sodassa hän palveli samalla rintamalohkolla kuin minä...”

Ja mitä olisivat vaihtoehdot? ”Mies joka kulkee antabuskapseli nahan alla” (Ahti Karjalainen) tai Keskustapuolueen virallisen kilvan voittaja (Johannes Virolainen), josta Tikkanen kuittaa epäluuloisena: ”Pakkoraittiin asemesta saatiin täysraitis.” Ruotsalaisten ehdokas taas on vanha heimopäällikkö (Jan-Magnus Jansson), joka puhuu puolustusmäärärahojen lisäämisestä ja halustaan panna vauhtia armeijaan.

Kapselimies on Tikkasen sanoin ”suurpääoman ja stalinistien ehdokas, kunniallinen porvari”. Tämä kelpaisi presidentiksi vanhimmalle tyttärelle, joka on ”stalinisti ja sitä kautta hyvää pataa monien suurpääoman perillisten kanssa”. Äiti Märta tukee nuoren oikeutta vakaumukseensa, mutta Henrik räyhää, ”että jokaisen ihmisen oikeus on jokaisen ihmisen eikä puolueen oikeus”.

JOS presidenttikysymys ravisteli joitakin perhepiirejä, mobilisoi se toisia myös kansanvallan käyttämiseen ohi perinteisen puoluevallan. Tämä näkyi joulun alla 1981 julkaistussa ilmoituksessa, jossa vajaat 400 tiede- ja kulttuuriväen henkilöä vetosi äänestäjiin Mauno Koiviston valinnan puolesta.

Allekirjoittaneet sanoivat edustavansa erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä tai olevansa poliittisesti sitoutumattomia. Heitä yhdisti käsitys siitä, että Koivisto oli ”toiminnallaan ja henkilökohtaisilla ominaisuuksillaan saavuttanut suomalaisten luottamuksen yli puoluerajojen”. Asetetuista ehdokkaista tämä täytti parhaiten tasavallan presidentille asetettavat vaatimukset.

Teollisuuden keskusliitossa oltiin eri mieltä. Se oli jo marraskuussa kehottanut äänestämään ”niitä puolueita ja henkilöitä, jotka ovat aktiivisesti kehittäneet markkinatalousjärjestelmäämme pohjautuvaa, ulkomaankaupan monipuolistamista ja naapurimaamme Neuvostoliiton kanssa käytävää, työllisyyttä edistävää kauppaa”. Kaupungilla puhuttiin, että kannanotosta puuttuivat vain Ahti Karjalaisen pituus, paino ja kengännumero.

Vuodenvaihteen *Helsingin Sanomissa* Koivisto-ilmioitä yritettiin sitten padota koko sivun ilmoituksella: ”Mietipä tätä suomalainen: Presidentin vaali ei ole vain henkilövaali”. Suomessa ei ollut koskaan ollut sosialistista presidenttiä, eikä sellaista kaivattu nytkään: ”valitsijamiesvaaleissa on syytä näyttää, että linja säilyy”. Suomalaisen elämänmuodon jatkuminen lasten päivähoitoa myöten varmistettiin parhaiten äänestämällä porvarillisten puolueiden ehdokkaita.

Alla komeili sata lähinnä elinkeinoelämän napamiehen ja muutaman naisen nimeä niin, että vetoamus on jäänyt historiakirjoihin jonkinlaisena idänkaupan vuorineuvosten huonosti harkittuna

harhalaukauksena. Mutta mahtui sekaan jokunen professori, urheilija ja taiteilijakin, kirjailijoista Eeva Joenpelto, Lassi Nummi ja Paavo Rintala.

KOIVISTOLAISET vastasivat pari viikkoa myöhemmin, juuri ennen tammikuun valitsijamiesvaaleja: ”Me suomalaiset olemme harkinneet”. Vetoamus oli entisensä, mutta allekirjoittajien määrä kasvanut yli 600:n, kun mukaan oli haalittu viitisenkymmentä urheilijaakin. Olympiamitalisti Antti Kalliomäestä tuli sitten presidentin valitsijamies sitoutumattomana ehdokkaana SDP:n Uudenmaan listalta.

Koko ikänsä auktoriteetteja vastaan hyökkäillyt Tikkanen oli tuntenut itsensä lurjukseksi kyssellessään tuttaviltaan nimeä ehdokkaansa taakse. Suhteet vaimoonkin olivat surkealla tolalla. Kulttuuriväen rauhanjunaa puuhaavalta Märtilta saattoi hellitä Koivistolle ääni, mutta ei julkista tukea. Kaikkinensa saalis oli kuitenkin hyvä myös ruotsinkielisten joukossa.

Vetoomuksen allekirjoittajista 61 käytti kirjailijan tittelä. Lueteltakoon heidät tässä, kun taiteilijoita on useammin osoiteltu sormella suomettuneen Suomen mannekiineina, kommunismin ja Neuvostoliiton myötäilijöinä. Näyttelijöistä saisi kenties vielä näyttävämmän listan.

Risto Ahti, Robert Aftan, Tuulikki Alsta, Erik André, Agneta Ara, Kari Aronpuro, Anna Bondestam, Solveig Emtö, Arja Eriksson, Tua Forsström, Pentti Holappa, Helvi Hämäläinen, Simo Hämäläinen, Kaarlo Isotalo, Olli Jalonen, Martti Joenpolvi, Lauri Kaarto, Anu Kaipainen, Christer Kihlman, Pekka Kinnari, Väinö Kirstinä, Marjatta Kurenniemi, Arto Kytöhonka

Jarkko Laine, Leena Lehtolainen, Erkki Lepokorpi, Väinö Linna, Bodil Lindfors, Eeva-Liisa Manner, Merete Mazzarella, Veijo Meri, Aila Meriluoto, Kai Nieminen, Jorma Ojajarju, Arto Paasilinna, Matti Paavilainen, Tytti Parras, Juhani Peltonen, Eila Pennanen, Matti Pulkkinen, Kalle Pääntalo

Anna-Maija Raittila, Risto Rasa, Mirikka Rekola, Yrjö-Juhani Renvall, Reijo Rinnekangas, Olli-Matti Ronimus, Pentti Saarikoski, Teuvo Saavalainen, Arvo Salo, Peter Sandelin, Yrsa Stenius, Wava Stürmer, Kerttu Kaarina Suosalmi, Arja Tiainen, Henrik Tikkanen, Kaari Utrio-Linnilä, Aimo Vuorinen, Satu Waltari, Barbara Winckelman, Tauno Yliruusi

ON MAKUASIA miettiä, keitä joukosta puuttui ja miksi. Jörn Donner taisi olla tyrkyllä Koiviston vanaveteen sitoutumattomaksi valitsijamiesehdokkaaksi Helsingin vaalipiiriin, mutta tuli torjutuksi, kun professori Matti Klinge ei suostunut hänen kanssaan samalle listalle. Donner päätyi sitten Janssonin riveihin ja sai päällensä Tikkasen pilkan:

Heimopäällikköä tukemaan on asettunut myös se tyyppi, joka aloitti nuorena nerona ja kehittyi sitten aikaa myöten niin keskinkertaiseksi, että hänen sallitaan epäonnistua kaikessa sen vahingoittamatta hänen kansansuosiotaan.

Ystävyys oli haalistunut niistä 1950-luvun Kruununhaan päivistä, kun nämä kaksi suunnittelivat yhteisiä kirjahankkeita.

Eikä Donnerin nauttima suosio paljon Janssonia avittanut, sillä hänelle kertyi vaaliuurniin vain vaatimattomat 564 ääntä. Klinge sen sijaan tuli valituksi valitsijamieheksi, eikä se kunnia Tikkaseltakaan jäänyt Uudenmaan piirissä monen sadan äänen päähän.

Veitsi kiertyi valmiiksi tulehtuneessa haavassa. Donner oli edellisvuonna tuskaillut *Ihmisen äänessä* (*Jag, Jörn Johan Donner*, 1980) kalvavan katkeruuden ja aliarvostuksen tunteen kanssa. Hän ei pitänyt itseään Christer Kihlmania ja Henrik Tikasta huonompana kirjailijana, mutta nämä keräsivät suomenruotsalaisen porvariston rappion tulkkeina kaiken ylistyksen, niin Suomessa kuin Ruotsissa. Tikkanen oli nöyryyttänyt häntä *Mariankatu*-kirjassaan (1977) oikein nimeltä mainiten.

Näin nokittelu jatkui. Kun miehet keväällä 1982 kohtasivat rauhanjunan päätösbileissä ravintola Kaisaniemessä, juopunut Tikkanen piikitteli (Märtan mukaan) välittömästi ”kaunista” Donneria, joka piti itseään maan parhaana kirjailijana. Jatkot olivat sitten Pohjoisrannassa, jossa Jörn illan päätteeksi kuitenkin pelasti Henrikin kaatumasta päistikkaan alas rappusia.

”MIKÄ MINUA vetää presidenttien puoleen, mikä minut panee tarvitsemaan heitä”, Tikkanen kysyy ja vastaa: ”Turvattomuus.” Joku voisi tarjota turhamaisuutta tai opportunistiakin. Johan Wrede (*Tikkanens blick*, 2012) veikkaa ajatusta väkevistä vallan miehistä, joka viehättää vähän samaan tapaan kuin mielikuvat ylivertaisista taiteilijanoeroista.

Ainakaan kyse ei Koiviston kohdalla ollut sosialistien ideologiasta, sillä *Henrikinkadun* sanoin ”samoja pikkuporvareita he ovat kuin kaikki muutkin tässä maassa”.

Kun Kekkonen täytti 80 vuotta, Tikkanen piirsi hänet korkeushyppäjänä ja katsoi presidentin olevan ”niin suuri, ettei hänelle löydy seuraajaa”. Omapa oli vikansa: ”olisi pitänyt tietää, ettei saa hypätä niin korkealle, että pahoittaa muiden kilpailijoiden mielen”. Piirtäjä puolestaan tuotti mielihyvää Kekkoselle, joka merkitsi päiväkirjaansa: ”Siinä Henrik on voittamaton: viiva puhdas. Ei riitä sanoja, joihin voisi mahduttaa kaiken.”

Koivistosta Tikkasen oli pitkään vaikea kirjoittaa SDP:n puoluetöimiston toivomaa esittelyä, kun ei ollut koskaan tavannut tätä todellisuudessa. Kunnes tapasi – ja sitoutui kuin sulhanen tiety-mättömään tulevaisuuteen ihastuksensa kanssa:

Siinä hän seisoi ja lauloi meille. Hivelevää venäläistä laulua, venäjäksi.

Välipuheet naulan kantaan, todellinen lahjakkuus.

Ujoa poikamaista viehätysvoimaa jota kukaan ei voi vastustaa. Miten on voinutkin säilyä noin hyvin, kun melkein kaikki tuossa iässä ovat enemmän tai vähemmän ränstyneitä.

TIKKASEN silmissä Koivisto oli kuin Yves Montand. Rinnastus ei ole jäänyt elämään niin kuin Manu-legenda Gary Cooperin yksinäisenä sheriffinä, jonka *Tamminiemen pesänjakajat* lanseerasi samana syksynä.

Eikä siitäkään ole julkisia jälkiä, ehtikö Tikkanen arvostaa vai pettyä Koivistoon presidenttinä. Ulkopoliittinen jatkuvuus varmasti kelpasi, siksi suuresti kirjailija arvosti Kekkonen elämäntyötä. Sitä paitsi ”kaikki sopimukset naapurin kanssa on lyöty lukkoon kauas yhdeksänkymmenluvulle asti”, hän kirjoitti *Henrikinkatuunsa*, joka toisaalta sisältää myös historiantutkijoihin nojaavan profetian suuresta kansainvälisestä murroksesta.

”Keskittämisestä seuraa pysähdys, ja se tuhosi Osmanien valtakunnan, Kiinan ja Intian, ja sen sopisi ystävällisesti tehdä sama suurvalloille, mitä pikimmin, saanko pyytää.” Neuvostoliiton osalta toive toteutui nopeammin kuin arvasikaan, mutta Tikkasen kannalta liian myöhään. Hän kuoli keväällä 1984, jolloin Kremlin kellot kävivät yhä pysähtyneisyyden aikaa.

mikkomajander.fi 13.1.2019

KOVASSA on soittajan tili Berliinissäkin. Aki Takase on maailmanluokan jazzpianisti, mutta yleisöä salissa parhaimmillaan parikymmentä, kun hän eilen oli keikalla Daniel Erdmannin kanssa. Sitä ennen vietnamilaiseen ravintolaan sai jonottaa kadulle asti. Mutta ihminen ei elä pekästä Pho-kei-tosta.

Facebook 15.1.2019

PÖYTÄLAATIKOITA siivotessa löytyi nippu Ruotsin kruunuja. Ilo himmentyi kun kuulin, että Carl von Linné ei ole enää käypää valuuttaa. Aikamme vaatii Greta Garboja...²⁵

Facebook 20.1.2019

RUOTSI SAI sitten viimein uuden hallituksen, Löfven I vaihtui Löfven II:ksi. Tämähän oli vaaliillasta lähtien käsikirjoitettu lopputulos, kun punavihreät voittivat niukasti porvariallianssin: selvästi suurimman puolueen eli sosiaalidemokraattien vetämä hallitus, jota keskiryhmät tukevat yli blokki-
rajan. Ratkaisuun pääseminen vain vaati neljä kuukautta ruotsalaista diskuteeraamista.

²⁵ Ruotsin rahauudistuksessa vuonna 2016 oli Linnén kuva korvattu 100 kruunun seteleissä Garbolla.

Nå jaa, kyllä se oli ennen muuta raakaa valtapeliä, jossa panoksena olivat – ja yhä ovat – kompromissaavien puolueiden tulevat asemat. Jos Suomen poliittinen sanasto rikastui aikanaan ”lehmänkaupoilla” Ruotsin 1930-luvun ”kohandelin” mukaan, niin Ruotsin Centerpartiet osoitti osaavansa ”iltalypsyn” ihan siinä missä Suomen kepulaisetkin.

Sossuille myönnetystä tuesta Annie Lööf mittasi viimeiseen asti irti maksimaalisen hinnan. Ja päälle Centerpartiet yrittää istua kahdella jakkaralla, toisella kannikalla oppositiossa osana syksyn mittaan balsamoitua porvariallianssia. Veikkaan, että tässä tanhussa riittää jatkossakin seurattavaa.

Facebook 22.1.2019

Pekka ja Paavo individualisteina

PEKKA TARKAN muistemien henkilöhakemistossa on pitkälti toista tuhatta nimeä, niin kuin Paavo Lipposellakin,²⁶ mutta toisiaan nämä kaksi sankariani eivät näy kohdanneen. Se on hieman yllättävää, sillä Helsingin piirit olivat 1960- ja 1970-luvulla aika pieniä.

Lipponen tosin mainitsee Tarkan kerran, mutta vain luetellessaan *Ylioppilaslehden* avustajia. Ikäeroa heillä on vajaat seitsemän vuotta. Se teki Pekasta enemmän 50-lukulaisen ja Paavosta varhaisen 60-lukulaisen, vaan ei sentään merkinnyt suurta kuilua.

Molemmat ammensivat älyllistä virikettä anglosaksisesta individualismista ja kävivät hakemassa sitä myös paikan päältä. Tämä heijastui reaktioissa hullun vuoden 1968 suomalaiseen kuuhaan.

Tarkka kertoo huomanneensa Mannerheimintien takaa, kuinka Vanhaa ylioppilastaloa vallattiin, mutta jatkaneensa hetken mietittyään matkaa: ”oli tärkeämpääkin tekemistä”. Myös Lipponen seurasi Vanhan tapahtumia muutaman tovin kadun toiselta puolelta päätyen ajatukseen, että ”tuollainen massatouhu ei kiinnosta minua”.

SUOMALAISTEN historiatietoisuus tuntuu menettäneen nyanssien tajua, eivätkä perusasiatkaan ole aina kovin tukevasti paikallaan. Vasemmistolaisuus ja aikalaisten puheet sosialismista luetaan helposti tavalla, jossa ollaan jotenkin opportunistisesti Neuvostoliiton asialla.

Voittavatko bolševikit siis historian tulkinnan, vaikka hävisivät itse reaalisen historian? Heidän strategiansahan pohtivat 70 vuotta, kuinka sosiaalidemokratteja kehitetään niin, että kulkevat kuin pässit narussa. Suomessa on ruokittu kuvaa, että SDP oli hiljalla langeta tähän loveen.

²⁶ Pekka Tarkka: *Onnen Pekka* (2019); Paavo Lipponen: *Muistelmat 1* (2009).

Sosiaalidemokraatit toki lujittivat vuoden 1966 jälkeen parhaansa mukaan otetta hallintokoneistosta, jonka panivat toteuttamaan sosialismiaan, käytännössä Ruotsin kaltaista hyvinvointivaltiota. Samalla he kamppailivat edelleen kommunismin patoamisen eturintamassa.

Myös Pekka Tarkka liittyi SDP:n jäseneksi, kun paini kulttuuristalinistien kanssa kiihtyi. Hänen perustelunsa on historiakuvan kannalta kiinnostava: ”oikeastaan se taisi olla jonkinlainen tukikohta tai turvapaikka seitsemänkymmenluvun alkupuolen ideologisen vyörytyksen aikana”.

Paavo Lipponen puolestaan suree muistelmissaan niitä tovereita, jotka kulkivat sosiaalidemokratian lävitse aina taistolaiseen peräseinään asti. Se oli hänestä kuitenkin ohimenevää, ”eräänlainen radikalismien lastentautivaihe”, jonka jälkeen ”SDP:n nuori polvi karisti luteet omasta lipustaan”.

Demokraatti 24.1.2019

OLEN JO pitkään yrittänyt smugglata kirjahankinnat kotiin ohi vaimon KonMari-silmien. Tällä kertaa jäin kiinni jo Arlandan lentokentällä. Kun matkalaukkuni otettiin turvatarkastuksessa sivuun, minä tarjosin pesupussukasta hammastahnatuubia ja deodoranttia, mutta suikkapää penkoikin esiin tiiviisti pakatut böget ja pani ne uuteen läpivalaisuun. Ruotsin kulttuurihistoriassa²⁷ taitaa olla enemmän räjähdysherkkää ytyä kuin olen osannut ajatella.

Facebook 24.1.2019

ONNI ON iso lasi kirjavista marjoista tehtyä smoothiea talvisena pakkasaamuna – kunnes unesta vielä pöpperöisenä pukkaan sen nurin pitkin pöytäliinaa, valkoista seinää, pinnatuolia ja parkettia... (kuva ja ääniraita sensuroitu).

Facebook 26.1.2019

TSEMPPIÄ ja terveyttä kaikille ikäisilleni miehille (toki naisillekin) vaalikeväeseen, toivottaa Mikko 54 vuotta.

Mutta olisihan se ollut poliittisen historiamme kannalta aika vänkä asetelma, jos punavihreän opposition Sanna 33 v., Maria 33 v. ja Li 31 v. olisivat (Anna-Majan 55 v. ja Sarin 51 v. kanssa)

²⁷ *Det moderna genombrottet & 1900-talet. Signums svenska kulturhistoria* (2008 & 2009).

haastaneet Juhan 57 v. ja Petterin 49 v., unohtamatta tietenkään Jussia 47 v. ja Sampo 41 v. (saati Hjallista 65 v. ja Paavo 72 v.).

No, paljon tuotakin asetelmaa on seuraavan kuukauden aikana pelissä, vaikka tyylikkäästi harmaantuva Pekka 60 v. vahvistaa paneeleissa herrojen karismaa.

Facebook 28.1.2019

SDP:n paluu tulevaisuuteen

YKSI VAALIKAUDEN kiinnostavimpia kysymyksiä on ollut se, tapahtuuko Suomessa samanlainen puoluekentän uusjako kuin Euroopassa on ollut trendinä. SDP on kuitenkin päässyt niskan päälle eräänlaisena vallan vaihtoehtona.

Näin kommentoin marraskuussa *Helsingin Sanomissa* mielipidemittausta, joka antoi sosiaalidemokraateille ykkössijan 22,4 prosentin kannatuksella. Eroa kakkosena tulevaan Kokoomukseen oli enemmän kuin aikoihin, virhemarginaalit reilusti ylittävästi 2,7 prosenttiyksikköä.

Sinänsä yllätyksettömän arvioni mukaan SDP:tä oli suojellut oppositioasema ja työmarkkinakysymysten korostuminen. ”Työmarkkina-agendan keskeisyys korostaa turvahakuisuutta, joka pelaa demareiden hyväksi, sen sijaan että pelissä olisivat parempaa tulevaisuutta kantavat visiot ja niiden uskottavuus.”

Yllätys ei ollut sekään, että palautetta tuli heti aamukahvipöytään. Arvostamani ystävä oli närkeästyntynyt siitä, etten antanut gallup-menestyksestä kunniaa SDP:n tekemälle ohjelma- ja tulevaisuustyölle. Sekä sisäiset että ulkoiset indikaattorit kuulemma viittasivat siihen, että puolueen nähtiin nimenomaan nousseen takaisin uudistajaksi.

SOSIAALIDEMOKRAATIT ovat tosiaan tehneet pitkän matkan siitä, kun he kaksi vuotta sitten pitivät puoluekokousta Lahden messukeskuksessa. Siellä muuan Timo Harakka haastoi istuvaa puheenjohtajaa Antti Rinnettä tähdentämällä, että SDP:stä oli tehtävä taas tulevaisuuspuolue.

Valtaa olisi jatkossa vaikea tavoitella, jos kannatus alle 50-vuotiaiden keskuudessa laahaisi alle kymmenessä prosentissa. Tilannetta ei välttämättä ollut omiaan kohentamaan palkkatyöläisten saavutettuja etuja ärhäkästi puolustava oppositiopolitiikka, joka tuntui vain vahvistavan julkisuudessa SDP:hen lyötyä ei-puolueen leimaa.

Kuntavaalit keväällä 2017 menivät sitten sosiaalidemokraattien odotuksia ja toiveita kehonmin. Suurimmissa kaupungeissa tuli tylysti turpiin, siinä missä muista oppositiopuolueista Vihreät ja Vasemmistoliitto harppasivat selvästi eteenpäin.

Jokainen eri puolilla maata annettu ääni on tietysti vaalien tuloslaskennassa samanarvoinen. Mutta tulevaisuutta taotaan ja viitoitetaan kyllä ennen muuta yliopistokaupungeissa ja niiden ympärille kasvavissa keskuksissa.

KUN sosiaalidemokraatit kokoontuivat viime viikonloppuna käynnistämään eduskuntavaalikampanjaansa, puolueesta välittyi paljolti tuore, itseensä uskova ja eteenpäin katsova kuva. Sisällöllistä tukevuutta antoi ohjelmallinen asiakirja 'Tulevaisuuslinja', jossa viitoitetaan toistasataa sivua tietä kohti parempaa Suomea ja vuotta 2030.

Juuri näin aika oppositiossa tuleekin käyttää. Keväällä 2017 arvioin SDP:n ongelmaksi, että ”aikomuksia tarttua isoihin kysymyksiin on, mutta valmista vielä liian vähän”. Puolueen oli ”saatava koko potentiaalinsa kirjo käyttöön”, ennen kuin hallitusvaltaa seuraavan kerran jaetaan. – No nyt on ainakin tehty kunnianhimoisesti töitä ja yritetty tosimitieellä.

Marraskuisessa lehtikommentissani en tarkoittanut, että sosiaalidemokraatit eivät pärjäisi väittelyissä tulevaisuuden visioista ja niiden uskottavuudesta. Mutta paneutunutkin ohjelmapaperi on vielä aika kaukana äänestäjien tietoisuudesta ja ratkaisuisista vaaliuurnilla. Tehty valmistelutyö täytyy lisäksi kääntää aktiiviseksi kannatuksiksi avoimessa kilpailussa toisten puolueiden kanssa.

Työmarkkinakysymyksissä ja -konflikteissa SDP:llä taas on ollut vuosikymmenten mittaan rakentunut etulyöntiasema palkansaajan puolustajana. Kuluneella vaalikaudella se on näkynyt kolme kertaa kannatuspiikkinä: vastustettaessa pakkolakeja, aktiivimallia ja irtisanomissuojan heikennyksiä.

TAMMIKUUN gallupeissa sosiaalidemokraattien kannatus oli pudonnut 20,9 prosenttiin ja ero Kokoomukseen kutistunut 1,4 prosenttiyksikköön. Tuskinpa SDP oli siinä yhtään sen vähemmän tulevaisuuspuolue kuin pari kuukautta aikaisemmin, mutta mobilisoivat tekijät olivat mittaushetkellä muuttuneet.

Työmarkkinakysymykset olivat painuneet vaihteeksi taka-alalle, ja keskustelun polttopisteesseen nousseet muun muassa maahanmuutto ja turvapaikkapolitiikka, mikä näkyi välittömästi Perussuomalaisien kannatuksen kasvussa. Liikkuvia ja päättämättömiä potentiaalisia äänestäjiä on jatkuvasti paljon.

Näin sitä tullaan menemään kohti huhtikuuta. Esimerkiksi viimeiset paljastukset vanhustenhoidon tilasta voivat taas kääntää mielipiteitä perinteisten hoivapuolueiden hyväksi. SDP kokoaa jo

oppositioryhmiä yhteisen välikysymyksen taakse. Mutta tuskin tämäkään on vaalikevään viimeinen käänne.

Täytyy toivoa, että pitkäjänteisemmät perspektiivit eivät vaalikentillä ja -keskusteluissa peity pelkkien ajankohtaisten asioiden vyöryyn alle. Eduskuntaan ja hallitukseen soisi sellaisia voittajia, joiden tulevaisuuskuvaan suomalaiset uskovat ja sitoutuvat, mieluummin katsoen myös yhtä vaalikautta kauemmaksi.

mikkomajander.fi 29.1.2019

SÄÄNTÖ-Suomessa on viime vuosina rummutettu norminpurkutalkoita. Dynaamiselle taloudelle ja yhteiskunnalle on haluttu raivata tilaa purkamalla pahaa byrokratiaa. Ja sitten kun paljastuu, että jotain on mennyt pahasti pieleen, niin todetaan valvonnan pettäneen. Vanhushoivahäpeänkin ratkaisuksi huudetaan nyt kuorossa – niin, velvoittavampia normeja. Mieleen hiipii vanha bolševistinen viisaus: luottamus hyvä, kontrolli parempi...

Facebook 1.2.2019

KERRO kerro kuvastin... Poliittiset tsunamit iskevät vuoronperään joka puolueen kannatukseen, ja niihin vastataan samoilla banaaleilla fraaseilla. Tällä kertaa Kokoomuksella ja Petteri Orpolla on ”peiliin katsomisen paikka”.²⁸ Siellä harvemmin näkyy mitään vikaa itse politiikassa, mutta ”viestinnässä on kompuroitu”. Siihen hätään taas onneksi löytyy viestintätoimistoista runsaasti kykypuolueen hyvin tuntevaa ammattiapua. Pelastuspartio Piha & Tujunen, bisnestä tarjolla!

Facebook 8.2.2019

PARIISISSA ajelehtiva taideboheemi nuorukainen ja kohtaaminen kahvilan tiskillä sattumanvaraisen vieraan kanssa, joka kysyy:

- Onko kaikki hyvin? Teillä ei näytä menevän hyvin.
- Ei järin. Mietin vain...
- Mitä?
- Mistä tietää, että se on sen arvoista?
- Mikä on minkä arvoista?

²⁸ ”Ihminen ei ole desimaali”, Petteri Orpo sanoi, kun vanhuspalvelukriisin keskellä Kokoomus ainoana puolueena vastusti sitovan hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin.

- Kaikella on hintansa, joten milloin se on sen arvoista?
- Onko tuo filosofiaa vai ristisanatehtävä?
- Olen tosissani.
- Vai niin. Se on sen arvoista, jos mikään muu ei käy. Jotenkin noin.

Paul Civeyrac: *Oppivuodet pariisilaisittain* (2018). Ilahdun kun ranskalainen tekee yhä näitä nuoruuden eksistentiaalisia elokuvia. Mustavalkoisena, uuden aallon hengessä, kuten leffan neljäs väliotsikko kiteyttää: ”Le soleil noir de la mélancolie – Alakulon musta aurinko”.

Facebook 9.2.2019

Muuripolitiikkaa, ennen ja nyt

VUOSITUHANNEN vaihteessa olin Yhdysvalloissa arkistotutkimusreissulla, kun amerikkalaiset virittäytyivät hiljalleen kohti presidentinvaalia. Republikaanien esivaalisirkuksessa oli vielä mukana pitkä rivi toiveikkaita, jotka halusivat vallata Bill Clintonilta tyhjäksi jäävän Valkoisen talon.

Muistan seuranneeni rupisen hotellihuoneen televisiosta vaalikeskustelua. Ehdokas toisensa jälkeen mainitsi kaksi aikaisempaa presidenttiä nimeltä, ikään kuin historiallisina esikuvinaan. Abraham Lincoln voitti sisällissodan ja vapautti orjat, Ronald Reagan kylmän sodan ja kukisti kommunismin. Aika paha panna paremmaksi.

Euroopassa tosin kylmän sodan päättymisestä, tai ainakin sen pelättyä suurta jysäystä rauhanomaisemmasta tavasta, on tavattu arvostaa enemmän viimeistä neuvostojohtajaa Mihail Gorbatšovia. Tähtien sodat sekä muut levottomat puheet ja hankkeet varjostivat pitkään Reaganin mainetta.

KYLMÄN SODAN supervallat joutuivat molemmat käymään 1980-luvulla läpi melkoisen oppimisprosessin, ennen kuin uskalsivat luottaa toistensa hyviin aikeisiin. Että jännitystä liennyttävät avaukset eivät johtaisi vain takaisin kovien vastatoimien kierteeseen, kuten aikaisempina vuosikymmeninä.

Genevessä marraskuussa 1985 järjestetyn ensitapaamisen jälkeen Gorbatšov sanoi uteliaille omilleen, että Reagan oli äärikonservatiivi, oikea dinosaurus. *Newsweekin* mukaan Ronnie puolestaan oli kutsunut Mišaa ”jukuripäiseksi bolševikiksi”. Sinunkaupat he tosin tekivät vasta pari vuotta myöhemmin Washingtonissa.

Siinä välissä Gorbatšov kutsui kesän 1986 huippukokousta Reykjavikissa hyväntahtoisesti läpimurroksi, samanaikaisesti kun Yhdysvaltain ulkoministeri George Shultz nimitti sitä alkuun epäonnistumiseksi. Amerikkalaiset puntaroivat parhaansa mukaan sen kanssa, pitikö Neuvostoliitosta puhaltavat uudet tuulet ottaa todesta vai ei.

KUN REAGAN saapui kesäkuussa 1987 Berliiniin kaupungin 750-vuotisjuhllaisuuksien merkeissä, hän sai kaupunkilaisilta ristiriitaisen vastaanoton. Vierailua oli edeltänyt kymmenientuhansien mielenosoitus, mutta eipä ihan vähäinen ollut sekään väkijoukko, joka saapui kuuntelemaan hänen puhettaan Brandenburger Torin luo.

Helsingin Sanomien mukaan suurin osa tarkoin valituista, innokkaasta kutsuvierasjoukosta oli tosin Berliinissä oleskelevia amerikkalaisia. Niin tai näin, suosionosoitukset olivat suuret, kun Yhdysvaltain presidentti lähetti terveiset muurin taakse itään ja aina Moskovaan asti:

There is one sign the Soviets can make that would be unmistakable, that would advance dramatically the cause of freedom and peace. General Secretary Gorbachev, if you seek peace, if you seek prosperity for the Soviet Union and Eastern Europe, if you seek liberalization, come here to this gate. Mr. Gorbachev, open this gate. Mr Gorbachev ... Mr. Gorbachev, **tear down this wall!**

KAIKKI Yhdysvaltain ulkoasiainhallinnossa eivät olleet erityisen ihastuneita siitä, että presidentti haastoi näin julkisen näyttävästi Neuvostoliittoa, jossa uudistumisen merkit olivat lupaavalla oraallalla. Propagandavoitto jäisi laihaksi, jos puhe käytännössä panisi vain kapuloita edistyksen rattaisiin.

Eikä vetoamus saanut tuoreeltaan mitenkään erityistä huomiota. ”Reagan haluaa Berliinin muurin alas”, *Helsingin Sanomien* pääuutissivu kertoi juuri ja juuri yhdellä palstalla. Vieressä oli ison kuvan kera otsikko yli viiden palstan: ”Helsinki sai merkkipäivänään sadetta ja soittoa”.

Sisäsivun uutinen painotti enemmän Berliinissä toimeenpantuja turvatoimia ja mellakoita kuin Reaganin sanomaa, joka kuulosti lähinnä kylmän sodan retoriselta nokittelulta. Heti puheen jälkeen kiihtyneiden länsiberliiniläisten kuultiin kiistelevän siitä, asuvatko he vapaassa maassa.

”Suorastaan uskomattoman vahvat mellakkapoliisivoimat koirineen, kilpineen ja pamppuineen pysäyttivät mielenosoittajien etenemisen ja sulkiivat eräät pääkadut. Useita ihmisiä loukkaantui jälleen kahakoissa”, Jukka Rislakki raportoi. ”Tilanne lukkiutui asemasodaksi ja miljoonakaupungin liikenne oli perjantaina illan suussa taas jumissa. Hienoimmat liikkeet sulkiivat ovensa väkivallan pelossa.”

YHDYSVALLOILLE riitti seuraavina vuosina samaa tasapainoilua Gorbatšovin tukemisen ja kommunismin vastustamisen välillä. Reaganin seuraajan George Bushin esikunnasta tavattiin pahoitella

Moskovan kollegoille etukäteen, jos presidentti joutuisi julkisissa esiintymisissä käyttämään Neuvostoliitosta kovaa kieltä.

Toisaalta Berliinin muurin murtuminen marraskuussa 1989 teki Reaganista historiallisen profeetan ja tekijän. Reippaimmissa tulkinnoissa hänen puheensa on katsottu jopa johtaneen kylmän sodan päättymiseen.

Mielekästä on kuitenkin muistaa, että muurilta kantautuneen viestin kohteena oli Moskovan lisäksi myös amerikkalaisten kotimarkkinat. Niille oli hyvä osoittaa sovintopolitiikan avausten keskellä, ettei presidentin ote ollut lipsumassa vapaan maailman soihdunkantajan roolista.

Niin tai näin, Gorbatšoville osoitetusta haasteesta purkaa muuri on tullut Reaganin muistettavin lausahdus, ”onelineer”. Sitä kertaavaa uutiskuvaa pyöritetään maailmalla kylmän sodan aikakaudesta kertovissa museoissa siinä missä John F. Kennedyn esiintymistä kesältä 1963, jolloin hän Schönebergin raatihuoneella vastarakennetun muurin varjossa vakuutti olevansa itsekin berliiniläinen.

SEKÄ KENNEDYN että Reaganin puheet ovat saaneet Berliiniin muistolaattansa. Barack Obama taas muistetaan muuten vain. Kun hän kesällä 2008 kävi vasta presidenttiehdokkaana kaupungissa, hänen puhettaan kerääntyi seuraamaan kuin parastakin rocktähteä parinsadantuhannen ihmisen yleisö.

Obama vetosi aikamme muurien purkamiseen, joita yhä oli rotujen ja heimojen, kantaväestön ja maahanmuuttajien, kristittyjen ja muslimien ja juutalaisten välillä. Hänen presidenttikautensa eivät lunastaneet noita korkealle asetettuja odotuksia, mutta Yhdysvallat pysyi avoimen maailmanjärjestyksen puolustajana ja kansainvälisen vastuun kantajana.

”When we welcome the immigrant with his talents or her dreams we are renewed”, Obama linjasi kesäkuussa 2013 Berliinin Pariser Platzilla puheessa, jota kuulemaan oli päästetty vain rajallinen yleisö. Massaeuforia puuttui, mutta Yhdysvaltojen moraalinen sitoutuminen niin ilmaston muutoksen torjumiseen kuin maailman köyhyyden poistamiseen oli ainakin retorisesti vahva.

BARACK OBAMAN asemaa berliiniläisten suosikkina korosti järkytys, jonka Donald Trumpin valinta hänen seuraajakseen aiheutti. Pormestari Michael Müller katsoi velvollisuudekseen vedota uuteen presidenttiin, että tämä jättäisi Meksikon rajalle kaavailemansa muurin rakentamatta. ”Me berliiniläiset tiedämme parhaiten, miten paljon kärsimystä kokonaisen maanosan jakaminen rautalangalla ja sementillä aiheutti.”

Obama sanoi sen hienovaraisemmin toukokuussa 2017, kun hän hieman harmaantuneena palasi Bardenburger Torille keskustelemaan Angela Merkelin kanssa liberaalin demokratian tulevai-

suudesta. Emme voi vetäytyä ja eristäytyä, piileskellä muurien takana, hän sanoi kymmenien tuhansien yleisölle.

Trumpin vastaus oli lähettää Saksaan suurlähettilääksi Richard Grenell, jota soisaalidemokraattien Martin Schulz nimitti äärioikeistolaiseksi siirtomaapuseeriksi. Tämä kun oli ensi töikseen kertonut vähemmän diplomaattisesti julki halunsa auttaa konservatiiveja läpi Euroopan. Grenell ilmoittautui Itävallan kanslerin, oikeistopopulistien kanssa hallitsevan Sebastian Kurzin suureksi faniksi.

Sama suorapuheisuus on jatkunut ja johtanut Grenellin diplomaattiseen eristykseen Berliinin piireissä. Ei ole vieraan vallan, edes Yhdysvaltain suurlähettilään tehtävä kritisoida isäntämaan maahanmuuttopolitiikkaa ja nostaa sen naapurialta osin sopivaksi esikuvaksi.

DONALD TRUMP määräsi eilen Yhdysvaltoihin hätätilan, jotta saisi ohi kongressin tarvittavat miljardit muurin rakentamiseen Meksikon vastaiselle rajalle. Vaikka asiaa käännelisi miten päin, se vaikuttaa enemmän presidentin vaalilupauksen lunastamiselta kuin kansakuntaan kohdistuvan uhkan torjumiselta tehokkaimmalla tavalla.

Symbolipolitiikka tulee taloudellisesti kalliiksi, mutta vielä jyrkempi on Trumpin henkinen irtiotto edeltäjistään, olivatpa he sitten liberaalin tai konservatiivisen Amerikan sankareita.

Vai miten Ronald Reagan sen sanoikaan Berliinin muurilla 1987: ”We welcome change and openness; for we believe that freedom and security go together, that the advance of human liberty can only strengthen the cause of world peace.”

mikkomajander.fi 16.2.2019

Shakespearen tekstejä ei aika nakerra

Historiantutkija Mikko Majander ihailee yli 400 vuotta sitten elänyttä kirjailijaa terävänä vallan analyytikkona.

”TYÖNI ON lukea, kirjoittaa ja ajatella. Sen takia en oikein tiedä, mikä on vapaa-aikaa ja mikä työ-aikaa. Luen paljon ja koko ajan: historiaa ja politiikkaa, mutta myös kaunokirjallisuutta.

Olen kokeillut digitaalisia lukulaitteita, mutta vietän niin paljon aikaa ruudun ääressä töitä tehden, että nautin kirjani mieluummin fyysisessä muodossa. Kirjan selaaminen ja tunnustelu on tärkeää. Toisaalta, saatanhan vain olla laiska opettelemaan uusia välineitä.

Minulla on varmasti tuhansia kirjoja. Kaikki eivät mahdu kotiin, joten joudun varastoimaan niitä ympäriinsä. Vuokraan kahta kellaritilaa asuntoni läheltä, joista toinen tosin toimii myös työhuoneena. Kesämökki on sitten asia erikseen... Eihän tässä järkeä ole – mutta kuka niitä kirjoja ostaisi, jos en minä?

William Shakespeare oli vallan analyytikkona aivan ainutlaatuinen. Ei ole ihan sattumaa, että hänen tekstinsä ovat säilyneet yli 400 vuotta kuranttina tavarana.

Shakespearen *Macbeth* kuvaa taitavasti, kuinka valta syö ihmistä sisältäpäin ja lopulta tuhoaa. *Richard III* taas on hurja juonittelun ja häikäilemättömyyden käsikirja. Sitten on *Julius Caesar*, joka näytelmänä ei ole niin kuolematon, mutta Brutuksen ja Antoniuksen puheet Caesarin murhan jälkeen osoittavat populistisen retoriikan voiman.”

”TONY JUDT oli huippuhistorioitsija ja ’public intellectual’, joka kuoli ennen aikaansa. Viime töikseen hän keskusteli yhden manttelinperijänsä, Timothy Snyderin kanssa 1900-luvun historiasta. Kirja yhdistää hienosti aatehistoriaa, kulttuuria ja politiikkaa.”²⁹

”[J. K. Paasikiven] päiväkirjojen ensimmäinen osa ilmestyi samana vuonna kun pääsin yliopistoon eli 1985, jolloin myös Gorbatschov nousi valtaan. Suomen lähihistoria alkoi avautua uudella tavalla ja imaisi nuoren miehen mukaansa.”

Demokraatti 5/21.2.2019 (Politiikan kirjajhylly, Nora Vilva)

SS-miesten jäljillä kohti pimeyden ydintä

MARK MAZOWER julkaisi parikymmentä vuotta sitten näkemyksellisen kirjan nimeltä *Dark Continent* (1998), joka ei ollut tulkinta Afrikasta 1800-luvulla vaan Euroopan 1900-luvusta. Maanosasta, jonka kohtalosta kamppailivat kolme suurta ideologiaa: kommunismi, fasismi ja liberaali demokratia.

Mutta missä oli tällä kertaa ”pimeyden sydän”, jota kohti Joseph Conradin romaanissa (*Heart of Darkness*, 1899) aikanaan noustiin ylös Kongojokea? Johtivatko jäljet Berliiniin vai Moskovaan? Uuden uljaan yhteiskunnan synnyttämisessä kun syntyi pahaa jälkeä yhtä lailla Hitlerin kuin Stalinin johdolla. Ja sivistyksen valoahan se siirtomaavaltias Kurtzkin lähti levittämään Afrikan ytimeen.

²⁹ *Thinking the Twentieth Century* (2012).

Hirnutöille ei ole mielekästä luoda hierarkiaa, ainakaan sellaista, jossa syntiä siistittäisiin vielä suuremmalla synnillä. Historiakuvan ja -kulttuurin näkökulmasta on kuitenkin kiinnostavaa, miten eri asiat painottuvat keskenään läheisissä, arvoiltaan ja asenteiltaan monella tapaa hyvinkin samankaltaisissa yhteiskunnissa.

POHJOISMAITA kutsuttiin 1900-luvulla jopa ”perheeksi”, mutta geopolitiikka ja kova kokemus vetivät Pohjanlahteen myös jakolinjoja. Ruotsi luovi joustavasti läpi toisen maailmansodan joutumatta taistelevaksi osapuoleksi, mutta yhtyi sen jälkeen yleiseurooppalaiseen käsitykseen natsi-Saksasta pahuuden äärimmäisenä työssijana.

Näkemyks tulee nykyään vastaan vaikkapa dekkareissa, joissa menneisyyden salat kuoritaan kerros kerrokselta auki. Lopulta löytyy syrjäisen kartanorakennuksen kellarikerrokseen kätkeyty huone tai paremminkin bunkkeri, jossa jatketaan isoisien kulttirittejä kansallissosialistisen rekviisiin ääressä.

Suomalaisia ovat koskettaneet suuremmin kommunismin kauhut ja uhkat. Vallankumous ja vankileirien gulag väijyivät lähellä itärajan takana, ja välillä niitä yritettiin työntää väkivalloin nielaisemaan koko Suomen. Kansakunnan elämän ja kuoleman taistossa pirua sopi torjua vaikka pelsepuupin avulla.

Tästä näkökulmasta katsoen keisarillinen Saksa tuli valkoisten avuksi 1918, ja Hitlerin sateenvarjo avautui Suomen suojaksi talvisodan jälkeen. Vielä kesäkuussa 1944 valtiojohto kuittasi mieluummin lojaalisuussitoumuksen, jota Ribbentrop saapui hankkimaan Helsingistä, kuin Molotovin tyrkyttämän vaatimuksen ehdottomasta antautumisesta.

RUOTSILLA ON perinteitä moraalisenä suurvaltava ja maailman omanatuntona. Pääministeri Göran Persson jatkoi tätä traditiota 1990-luvun lopulla, kun hänen hallituksensa johdolla ryhdyttiin nostamaan holokaustin muistamista, sekä Ruotsissa että saman tien myös laajemmin kansainvälisesti.

Koululaisille ja muille kiinnostuneille levitettiin juutalaisten joukkotuhosta kertovaa Stéphane Bruchfeldin ja Paul A. Levinen kirjasta *...om detta må ni berätta...* (1998), joka lienee tätä nykyä Ruotsin painetuin kirja *Raamatun* jälkeen. Se on ladattavissa netistä ilmaiseksi seitsemällä kielellä, myös suomeksi.

Ruotsin johdolla perustettiin myös The International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA). Tammikuussa 2000 annettiin holokaustista ja sen muistamisesta ”Tukholman julistus” forumissa, jossa oli edustettuna lähes 50 maata, monet valtiojohtaja- tai ministeritasolla.

Suomessa tämä virallisluontoinen historiapolitiikka näkyi muun muassa siinä, että pääministeri Paavo Lipponen pyysi marraskuussa 2000 suomalaisten puolesta anteeksi kahdeksan juutalaispakolaisen luovuttamista sodan aikana Saksalle. Näille holokaustin uhreille paljastettiin myös muistomerkki Helsingin Tähtitorninmäelle.

Auschwitzin vapautumisen mukaan tammikuun 27. päivää ryhdyttiin viettämään vainojen uhrien muistopäivänä. *Kertokaa siitä lapsillenne...* (2001) ilmestyi opetushallituksen kustantamana versiona, johon oli lisätty Gideon Bolotowskyn kirjoittama Suomea koskeva luku.

TUTKIMUKSEN puolella Ruotsin suhteesta natsi-Saksaan pääsee pitkälle Klas Åmarkin 700-sivuilla synteessä *Att bo granne med ondskan. Sveriges förhållande till nazismen, Nazityskland och Förintelsen* (2011). Sen seuraksi sopii Ingvar Svanbergin ja Mattias Tydénin *Sverige och förintelsen. Debatt och dokument om Europas judar 1933–1945* (1997, 2005). Historiakulttuurista löytyy kuitenkin myös tältä osin eroa Suomeen.

”Ruotsalainen tutkimus ottaa hyvin usein myös tietoisesti moralistisen kannan maansa Saksan-suhteisiin”, Vesa Vares arvioi tuoreessa teoksessaan *Viileää veljeyttä. Suomi ja Saksa 1918–1939* (2018). Se saattaa maistua ”sodat kokeneen kansakunnan edustajien mielestä ehkä hiukan teoreettiselta”, eikä suomalainen tutkimus olekaan ollut yhtä moraalikeskeistä – ”ainakaan vielä”.

Vares moittii myös yleistynyttä tapaa ”ulottaa keinotekoisesti termi ’fasismi’ kuvaamaan mitä erilaisimpia ryhmiä, henkilöitä ja tapahtumia”, jolloin ”niin pääasiat kuin vivahteet karkaavat entistä kauemmas”. Ilmiö on osa kansainvälisen tutkimuksen trendiä, jota taas inspiroi nykyinen oikeistopopulismien nousu.

Kriittiset terveiset taitavat olla osoitettu Oula Silvennoiselle, Marko Tikalle ja Aapo Roseliukselle, joiden kirja *Suomalaiset fasistit. Mustan sarastuksen airuet* (2016) kertoo alkulauseessaan lukijalle:

Fasismi on tekemässä voimakkainta nousuaan takaisin läntiseen politiikan valtavirtaan sitten toisen maailmansodan päättymisen. Ilmiön olemukseen kannattaa siksi perehtyä myös Suomessa. Vailla tietoa sotienvälisenä aikana nousseen fasismin ensimmäisen aallon aatteellisesta ja kokemuksellisesta taustasta tämän päivän fasismin ymmärtäminen käy kuitenkin ylivoimaiseksi tehtäväksi. Siksi tämä kirja on kirjoitettu.

SUOMALAISILLA näyttää olevan natsi-Saksan suhteen oma erityisongelmansa, joka palautuu jatkosodan aikaiseen aseveljeyteen ja siihen, kuinka sitä tulisi historiallisesti käsitellä. Tutkijoiden ”uusi aalto” karistaa viimeisetkin rippeet erillissotateeseistä ja soveltaa Suomeen yleiseurooppalai-

sia kysymyksenasetteluita. Moraaliset mittapuut eivät ole niistä aina kaukana, kun taas ”vanha kaarti” nojaa kansalliseen raivorealismiin.

Tällaiselta asetelma on ainakin näyttänyt, kun on seurannut keskustelua Andre Swanströmin tutkimuksesta *Hakaristin ritarit. Suomalaiset SS-miehet, politiikka, uskonto ja sotarikokset* (2018). ”Särötön kuva ’tavallisista suomalaispojista’ SS-joukoissa romuttuu vuoden tärkeimmässä historia-teoksessa”, *Helsingin Sanomat* otsikoi Oula Silvennoisen tekemän kirja-arvion.

Sotahistorian veteraanit ja perinteiset auktoriteetit ovat olleet teoksesta yhtä sydämistyneitä kuin Silvennoinen innostunut. Lisää polttoainetta näkemysten ristiriitaan tuotti valtioneuvoston kanslian tilaama selvitys, jossa Kansallisarkisto arvioi suomalaisten SS-miesten hyvin todennäköisestä osallistuneen juutalaisten ja siviilien surmaamiseen vuosina 1941–1943.

Maan hallitus on ollut asiasta hiljaa, paitsi sininen puolustusministeri Jussi Niinistö. Hän pani arvovaltansa tohtoritason historiantutkijan pätevyydellä peliin pitäen epäoikeudenmukaisena, että 1 408 vapaaehtoisen päälle heitettiin epäilyn varjo murhatöistä ilman todisteita.

Oppositioista vastasi SDP:n Erkki Tuomioja, poliittisen historian dosentti. Hänen mielestään ministerin lausunto vesitti hallituksen pyrkimyksen viestiä, että Suomessa otetaan vakavasti myös historian epämiellyttävät piirteet eikä esimerkiksi hyssytellä SS-miehiä. Kyse ei ole mistään pikkujutusta: ”Suomessa ei ymmärretä kuinka iso asia tämä on tuolla Keski-Euroopassa.”

KIIIVAINTA historiapolitiikkaa juutalaisten joukkotuholla taidetaan tällä hetkellä tehdä Puolassa, jonka tiukan kansallismielinen hallitus on toistuvasti joutunut tulkinnoistaan ja toimistaan selkkauksiin muun muassa Israelin kanssa. Mutta välttämättä ei tarvitse mennä niinkään kauas, ennen kuin teeman käsittely herättää huomiota. Tukholma riittää.

”Gör som Finland – utred svenska SS-soldaterna”, Matti Palm, Johan Ulvenlöv ja Anders Larsson vaativat *Svenska Dagbladetin* verkkosivustolla (17.2.2019). Heillä on tuntumaa ja näkemystä asiasta julkaistuaan kirjan SS-veteraani Gustaf Ekströmistä (*Utan ånger*, 2017), joka oli vielä 1980-luvun lopulla mukana perustamassa ruotsidemokraattien puoluetta.

Tutkijat vetosivat oikeusministeri Morgan Johanssoniin, että tämä ottaisi Suomesta mallia ja teettäisi Ruotsin noin 200 vapaaehtoisesta vastaavan selvityksen. Olihan pääministeri Stefan Löfven vastikään tähdentänyt kansanmurhan kansainvälisenä muistopäivänä, kuinka tärkeää oli yhä levittää tietoa siitä, mitä oikein tapahtui yli 70 vuotta sitten. Antisemitismiä vastaan oli edelleen taisteltava aktiivisesti.

Debattikirjoitus provosoi muutaman kommentin, joissa epäiltiin sen motiiviksi historian totuuksien sijaan päivänpolitiikkaa. Muutamien SS-miesten pöyhimisellä haluttiin vain lyödä ruotsidemokraatteja niin sanotulla natsikortilla. Tärkeämpää tutkittavaa löytyisi esimerkiksi kommunis-

teista, jotka ahersivat Neuvostoliiton tai DDR:n asialla. Ja olihan Ruotsista tänä päivänäkin vapaaehtoisia sotimassa Syyriassa ja Ukrainassa ja ties missä.

Suomen sotahistoriasta esiintyi suoraviivainen ja yksikaavainen tulkinta. Saksalaiset saapuivat Mannerheimin pyynnöstä puolustamaan Suomea – ja välillisesti myös Ruotsia – Neuvostoliiton aggressiota vastaan. Kukaan muu kuin natsi-Saksa ei pitänyt Suomen kohtalosta, esimerkiksi britit olivat huolissaan vain omasta selviytymisestään.

Ja niinhän itse kunkin kuuluu kansallismielisestä kulmasta katsoen ollakin. Suomen historia-keskustelulla on siten heijastuksensa Ruotsissa asti: ”Finlands historia är vår!”

mikkomajander.fi 23.2.2019

SE ON OLLUT taas sotepäivä. Pääsin arvioimaan Radion Ykkösaamussa, että alkaa olla enää siitä kiinni, kuka viheltää pelin tältä erää poikki. Siniset eivät sitä kuitenkaan tehneet ryhmäkokouksessaan, ja hallituskin tuntuu yhä pinnistävän vastauksia perustuslakivaliokunnan huomautuksiin.

Siirrytään jännäämään, jumiutuuko asia eduskunnan sotevaliokuntaan vai EU:n komissioon niin, että aika ei vain riitä ja hiekka valuu tiimalasista tyhjiin. Vai punnerretaanko hommasta sittenkin ylitöinä jokin ydin tai rippeet eduskunnan täysistuntoon, jossa se ei mene lävitse...

Lohtua tuo huomisen *Svenska Dagbladet*, jonka digiversio ilmestyi jo tänään luettavaksi. Sen ykkösjuttuna on, että terveydenhoito on Suomessa vähintään 20 prosenttia tehokkaampaa kuin Ruotsissa. Henkilökunta on ahkerampaa ja lääkärit ottavat vuodessa vastaan lähes kaksi kertaa niin monta potilasta kuin kollegat Ruotsissa.

Toivottavasti Suomessa ei runnata läpi sellaista superuudistusta, joka romuttaa sen, mikä toimii.

Facebook 26.2.2019

Lågt valdeltagande gynnar SFP

I de senaste valen har frågan hängt kvar: behåller SFP ett EU-mandat? Forskare ser några element som talar för att det svenska mandatet bevaras – och ett problem.

BARA EN GÅNG har SFP gått till EU-val med valförbund, och det skedde 1999 med framgång: I valförbundet med Centern och KD koncentrerades rösterna till Astrid Thors.

I de övriga EU-valen har mandatet säkrats på egen hand, och frågan om SFP ska behålla sitt mandat har hängt med. Den andel av rösterna SFP vanligtvis får i riksdagsval räcker nämligen inte, utan den totala andelen måste vara större. Och i EU-val har den varit det.

En sak som hjälpt partiet är något som Mikko Majander kallar ”SFP:s paradox”.

Majander är docent i politisk historia och har skrivit pamfletten *Konsten att hållas flytande* om den finlandssvenska representationen i Europaparlamentet för tankesmedjan Magma.³⁰

Det handlar om att SFP dragit nytta av det allmänt låga valdeltagandet i EU-valen, eftersom SFP lyckas mobilisera trogna väljare.

– Högt valdeltagande är å ena sidan bra för demokratin – å andra sidan är det bra för representationen att en finlandssvensk röst hörs i parlamentet, och det tycks ett lågt valdeltagande garantera bäst, summerar Majander paradoxen.

Känslan av representation är något Majander betonar. Annars kan det ju tänkas vara oviktigt vem som får någon viss ynkelig röst bland över 700 ledamöter från hela Europa.

– Men om man ser det som en principiell representationsfråga är det en större sak. För att Europaparlamentet ska få legitimitet bland medborgarna är det bra att det finns mandat från sju partier, jämfört med att det bara skulle sinnas från de tre största, säger Majander och syftar också på de andra som har ett mandat just nu – Vänsterförbundet och De gröna.

– Det betyder att man har en kanal öppen till EU, att hela partiet och rörelsen blir mer intresserad av Europafrågor, och att man också har en person som kan berätta om EU:s aktiviteter på ett helt annat sätt, säger Majander och påpekar att det upplevs ännu viktigare hos en minoritet.

I förra EU-valet sade åtta av tio finlandssvenskar att de anser att det är viktigt med en finlandssvensk röst i Bryssel, enligt en enkät Magma gjorde.

MEN HUR ska det gå nu – om man tar till den eviga frågan, behåller SFP mandatet? Majander räknar inte ut det, och hänvisar till att väljare tycks uppleva att ett svenskspråkigt mandat hör ihop med SFP.

– Det som förvånat mig är hur lite svenskspråkiga röstmagneter i andra partier påverkat SFP:s resultat i EU-val, säger Majander.

Att namn som Alexander Stubb (Saml) och Li Andersson (VF) dragit stora röstmängder – men inte påverkat SFP – kan tyda på att det svenska mandatet anses vara mer säkrat via ett parti där alla kandidater är svenskspråkiga och antingen från SFP eller Åland.

[...]

Hufvudstadsbladet 28.2.2019 (Sylvia Bjön)

³⁰ Suom. *Pinnalla pysymisen taito* (2019).

SFP:s mandat i EU-parlamentet hänger som vanligt på håret

I en analys för tankesmedjan Magma slår forskaren i politisk historia Mikko Majander fast att Svenska folkpartiets mandat i EU-parlamentet ofta säkrats av finlandssvenskarnas relativt höga valdeltagande.

– Som en språkminoritet anser finlandssvenskarna att det är viktigt att få sin röst hörd i EU-parlamentet. De är mer motiverade att rösta än finländare i genomsnitt.

– Paradoxalt nog är SFP:s lycka att den representativa demokratin inte mår så bra i EU-valet, säger Majander.

[...]

Trots att svensk- och tvåspråkiga kandidater från andra partier i flera val samlat gott om röster, visar Majanders analys att SFP:s framgångar inte märkbart har påverkats av detta.

Även när till exempel Alexander Stubb (Saml) och Li Andersson (V) samlat mängder av röster, verkar SFP-väljarna i EU-valet ha förblivit ovanligt partitrogna.

OFTA har SFP ändå behållit sitt mandat med darr på ribban.

Majander förutspår en knapp marginal även i vårens val till EU-parlamentet som hålls den 26 maj.

Det som talar för valframgångar för SFP är att valdeltagandet förväntas bli ovanligt lågt eftersom väljarna kan drabbas av valtrötthet efter riksdagsvalet i april.

Om Storbritannien lämnar EU innan valet får Finland dessutom välja 14 EU-parlamentariker istället för 13 som i föregående val. Detta eftersom en del av Storbritanniens mandat omfördelas om landet lämnar EU.

Men även om det teoretiskt sett kan göra det lättare att sno en plats i parlamentet, varnar Mikko Majander för att ta något för givet.

– Inget parti har råd att luta sig tillbaka. Jag tror att det finns många ivriga som vill ha det extra mandatet om Finland ny får det. Det blir en spännande valvaka för SFP igen.

SFP HAR i tidigare val lyckats väl med kandidatnomineringen. Man har enligt Majander ofta haft kända kandidater som regionalt samlat tusentals röster.

[...]

Mikko Majander vill inte ta ställning till hur bra kandidater SFP har i det här valet.

Han konstaterar ändå att en toppkandidat, även om det handlar om en sittande parlamentariker som Nils Torvalds, knappast kan samla ihop tillräckligt med röster på egen hand.

– Det behövs starka lokala namn som är kända för tillräckligt många i sitt område. Man måste plocka en röst i taget för att lyckas.

[...]

Svenska Yle 28.2.2019 (Magnus Swanljung)

LANSEERASIN eilen käsitteen ”RKP-paradoksi”, joka menee näin:

Alhainen äänestysprosentti syö europarlamentin demokraattista legitimitettä. Toisaalta se on auttanut kansallista kielivähemmistöä saamaan oman mepin Brysseliin, tasavertaisessa vaalissa iman kiintiöitä, mikä on demokratian edustuksellisuuden näkökulmasta hyvä asia.

Facebook 28.2.2019

HELSINKIÄ hellitään taidemuseoissa ylenpalttisesti toinen toistaan kiinnostavammilla näyttelyillä. Toivottavasti Amos Rexeistä innostuneet löytävät myös parin korttelin päähän Nervanderinkadulle, jossa vuonna 1928 avattu Jarl Eklundin ja Hilding Ekelundin suunnittelema Taidehalli pitää pintansa kaupungin ehkä kauneimpana ja sympaattisimpana näyttelytilana.

Ja tarjonta on vahvaa. Kasikymppisen Paul Osipowin retrospektiivisessä on valtavan kokoinen ’Musta pääsiäinen’ seinällä, jolla hän debytoi syntymävuotensa 1964 nuorten näyttelyssä. Ohessa yksityiskohta. Itse teos näkyy kuuluvan Maire Gullichsenin kokoelmiin Porissa. – Suomi on rikas maa.

Facebook 2.3.2019

TOISET VAAN säilyttävät markkina-arvonsa paremmin kuin toiset. Kävin maakunnassa katsastamassa kirppiksen, jossa kirjat maksavat euron kipale. Paitsi Päätalon Kallen tuotanto kaks.

Facebook 9.3.2019

Tulos ja ulos

”BRITANNIAN brexit-neuvotteluissa on mennyt pieleen lähes kaikki”, *Helsingin Sanomat* (14.3.) aloittaa pääkirjoituksen, ja vaikea olla eri mieltä. Silti Theresa May yhä sinnittelee saarivaltakunnan pääministerinä, vaikka hänen ratkaisuesityksensä Britannian kohtalonkysymykseen on jo pari kertaa kaatunut parlamentissa ennätyslukemin.

En ole missään vaiheessa jaksanut uskoa, että May saa viedyksi brexit-kaaosta maaliin asti, eikä hän lähdekään enää seuraaviin vaaleihin hakemaan jatkomandaattia. Toisaalta: tämä sotku ei pelkillä potkuilla parane. Umpisolmujen avaamiseen taidetaan tarvita uudet vaalit, mieluummin uusi kansäänestys.

SUOMESSA pääministeri Juha Sipilä teki ”sisäiseen ääneensä” nojaten henkilökohtaisen ratkaisun ja hajotti hallituksensa, jonka hän kehuu onnistuneen 80 prosenttisesti oikein hyvin. Tuollainen voittoprosentti todistaisi urheilussa ylivoimaa, miksei siis politiikassa, joka monipuoluejärjestelmässä on kompromissilaji.

Yhtä hallitukselta kuitenkin puuttui ja sen mukana kaikki: sote. Eropäätöstä Sipilä perustelee vastuun kannolla, jota suosittelee myös tulevien hallitusten uudeksi poliittiseksi kulttuuriksi.

Oikeastaan hallitukset ovat menetelleet näin aina tehdessään esityksestään eduskunnalle luottamuskysymyksen. Kyseessä on silloin niin tärkeäksi koettu asia, että sen kaatuessa on syytä vaihtaa koko regiimiä. Sote-uudistus olisi luontevasti ollut sellainen, jos se olisi joskus päässyt ja ehtinyt eduskunnan suureen saliin asti.

Parlamentaarisesti ajatellen Sipilän hallituksen olisi ollut hyvä jatkaa katkeraan loppuun saakka. Eroratkaisulla näyttäisi tässä tilanteessa olevan enemmän poliittis-taktillista kuin periaatteellista merkitystä, eikä se siksi ole omiaan parantamaan luottamusta poliittiseen järjestelmään.

Sen sijaan Jyrki Kataisen/Alexander Stubbin hallituksen olisi edellisellä vaalikaudella pitänyt hajota vaikka oma-aloitteisesti, kun se selvästi ei itsekään uskonut enää itseensä. Miksi siis kansalaisetkaan? Kokoomuksen vastuunpaikoilta karattiin uusiin tehtäviin, SDP äänesti oman johtonsa vaihtoon, ja pari pienempää puoluetta putosi rattailta. Loppu menikin arvottomaksi sekoiluksi.

Samaa vikaa oli tosin myös Sipilän koalitiossa, jota ravisteli kesken kauden sen kolmannen jalan, Perussuomalaisten, raju rampautuminen. Eikä Keskustan ja Kokoomuksen porvariyhteistyö sekään ole enää pitkään aikaan ollut kuin yhteen hiileen puhaltamista.

UUDET vaalit, uusi mandaatti, se tietysti on parlamentaarisen demokratian reilu henki. Noin kansalaisena kuitenkin toivoisi, että esimerkiksi maakuntahallinnon perustamisen kaltaisista megahankkeista keskusteltaisiin jo ennen eduskuntavaaleja.

Joka tapauksessa Juha Sipilä on taas tarmoa täynnä ja tarjoutuu kokeneeksi kippariksi valtiolaivalle, tai tällä kertaa jatkolennolle, navigoimaan Suomea tulevaisuuden ristiaallokkoihin. On äänestäjien käsissä, haluavatko he jättäytyä hänen sisäisen äänensä armoille.

mikkomajander.fi 15.3.2019

HUOMENTA. Tuhansien murheellisten laulujen maa on maailman onnellisin. Ikkunastakin pilkistää sisään aurinkoa, kaamoksen jälkeen heti aamusta. Millaistahan muualla on? Ruotsissa, joka ei näytä mahtuvan rankingin kärkivitoseen?

Facebook 20.3.2019

Hyvä kuolema

ISÄ KUOLI ensin, äiti kohta hänen peräänsä, niin kuin vanhoille pareille usein tapahtuu. Olivathan he eläneet yhdessä pitkälti yli puoli vuosisataa, kuinka sitä osaisikaan ilman toista.

Jaksaisi, tai ylipäätään pärjäisi. Toisella toimi loppuun asti terävä pää ja muisti, toinen liikkui paremmin. Yhdessä he eivät tarvineet kotipalveluita yli 80-vuotiainaanakaan. Siivoojaan äiti lopulta suostui, luultavasti enemmän seuran vuoksi.

Ja tuli se aamu, kun ei enää herätty tähän maailmaan. Kumpikin lähti käytännössä omassa sängyssään, kotona nukkuessa. Tuskatta, niin tahdon ajatella, ja kasvoistaan päätellen uskallan uskoa.

Hyvä kuolema. Se on arvokas asia ja suuri lohtu, vaikka suru vanhempien menettämisestä on lopullisuudessaan lohduton.

EHKÄ viisikymppisenä on korkea aika oppia elämään omillaan. Onhan sitä ehtinyt jo jonkin verran harjoitella, kun osa omista lapsistakin on aikuisia.

Sukupolvien luonnollinen kiertokulku. Silti hämmentää havahtua ajatukseen, että minun ja kuoleman välissä ei ole enää ketään.

Sisarusten kanssa olimme vuosia varautuneet ajatukseen, että mitä tahansa voi vanhemmille tapahtua milloin vain. Paitsi että siihen ei voinut varautua.

Pelkoa ei uskaltanut pukea sanoiksi, varsinkaan pahinta vaihtoehtoa. Että isä tai äiti joutuisi sänkypotilaaksi laitoshoitoon, kenties kituuttamaan kipujen kanssa.

Olen käynyt monessa hoitokodissa tervehtimässä iäkästä sukulaista tai perhetuttua. Käsitteäkseni heistä on pidetty kyllä huolta, mutta kaikki ovat kaivanneet kotiin.

VANHUSHOIVAKRIISI. Havahtuiko ikääntyvä Suomi yhteiskuntana vasta nyt siihen, mikä on jo koettu jokaisessa perheessä tai suvussa? Omakohtaisesti, tavalla tai toisella.

Käyn muistamassa äitiä ja isää Hietaniemen hautausmaalla. Heidän puolestaan minun ei tarvitse enää pelätä, enkä omasta puolestani vielä osaa, tai puolison. Mutta se aika lähenee hiipien.

Lapsiaan haluaa jokainen suojella ja säästää, olla olematta heille vaivaksi. Näin omat vanhempanikin, mutta osasinko ja jaksoinko siitä riippumatta olla heille mitenkään tarpeeksi avuksi, riittävästi läsnä vanhuutensa verkkaisina päivinä.

Sama kysymys, jota yksilönä pohtii helposti itsesyytöksin, meidän tulee kansalaisina esittää koko kansakuntaa koskien ja myös vastata siihen toimenpitein.

Demokraatti 21.3.2019

Babylon Berlin Töölönlahdella

”TEKISI MIELI hirttä itsensä. Tietäisi ainakin, miten asiat ovat”, Wozzeck parkaisee keskellä elämänsä epätietoisuutta.

Piinaajat vihjailevat ympärillä, että kotona Marie pitäisi peliä muiden kanssa. Viulut soittaa tii-taa tii-taa. Äänet kuiskivat: Pistä narttu kuoliaaksi!

Olisikin ripustautunut taivaan tähtisakaraan. Mutta ei kun veitsellä viiltämään naiselle punainen kaulakoru. Niin kuin harhat siitä helpottaisivat.

BABYLON BERLIN on tullut Töölönlahdelle. Näytelmäfragmentit kirjoittanut Georg Büchner tosin kuoli jo vuonna 1837, ja sen oopperaksi muokannut Alban Berg sijoitti libreton pieneen varuskunta kaupunkiin.

Musiikki soi kuitenkin ensimmäisestä maailmansodasta kumpuavia tuntoja, eikä kyse ole iloisen 1920-luvun jazzista. Soi ja repii, vähintään sielua, jonkun mielestä kenties korviakin.

Myöhempien aikojen free jazzin karaisemille tämän luulisi kyllä kelpaavan, niin kuin Šostakovitšin *Nenä päähän* tai *Mtsenskin piirikunnan Lady Macbeth* 1930-luvun puolelta. Nekin ovat molemmat olleet hiljan Kansallisoopperan ohjelmistossa.

Hurjat rujonkomeat produktiot ovat linjassa sen kanssa, että tuhansien murheellisten laulujen Suomi on kansainvälisessä vertailussa maailman onnellisin maa.

MUSTASUKKAISUUSMURHA on länsimaisen draaman peruskertomuksia, mutta senkin voi tehdä monella tapaa.

Oi Shakespearen viatonta Desdemonaa kuolonhalauksessa! ”On luonnotonta tappaa rakkauten tähden”, hän vetoaa vielä, kun Othello kalvaa jo järki sumentuneena alahuultaan. ”Jokin julma kiihko ravistelee teitä.”

Verdi sävelsi sen pari-kolmesataa vuotta myöhemmin menestyneeksi oopperaksi. Vieläkin suuremmaksi hitiksi on jäänyt Bizet’n *Carmen*, joka saa Don Josén puukosta varmaankin joka viikko jollakin maailman oopperalavoista.

Härkätaisteluaareenalta kantautuu, kuinka kansa hurraa Escamillolle.

OTHELLON JA CARMENIN aariakimaroihin verrattuna Bergin *Wozzeck* kulkee musiikillisesti omia ekspressionistisia polkujaan. Mutta niin on myös draaman psykologia toinen.

Marie ja *Wozzeck* ovat yhteiskunnan köyhää ja rääkättyä pohjasakkaa, jonka arjen terrori tekee turraksi. Kunnia menee silkasta väsymyksestä, kun ei jaksakaan panna kamppoihin, tai kultahoh-toisten korvakorujen kimalluksesta.

Turhautuneen veriteko kääntyy sisäänpäin, läheisimpään, kun muutakaan purkautumistietä ei ole tai sellaiseen ei osaa tarttua. Emmekö onnellisessa Suomessakin lue näitä uutisia joka toinen, ellei jokainen viikko.

mikkomajander.fi 23.3.2019

Ruotsin malliin:

Pohjoismaat suomalaisessa politiikan argumentaatiossa

SUOMALAISEN yhteiskunnan perustat ankkuroituivat vuosisatain saatossa pohjoismaiseen kehitystiehen niin, että sitä eivät repäisseet Skandinaviasta irti sen enempää asema Venäjän keisarikunnan suuriruhtinaskuntana kuin itsenäistyminen koko lailla itseriittoiseksi kansallisvaltioksi. Toisen

maailmansodan kokemukset viimeistään osoittivat, että Pohjola oli Suomelle paras tarjolla oleva geopoliittinen sija suurvaltojen etupiirien dominoimassa maailmassa.

Läpi kylmän sodan vuosien suomalaiset ponnistelivat täyttääkseen myös yhteiskuntapoliittisesti paikkansa tasavertaisena pohjoismaisena hyvinvointivaltiona. Ruotsi toimi sekä esikuvana että varaventiilinä, jonka työmarkkinat tarjosivat joustoa muun muassa myöhäiseen mutta sitäkin repivämpään rakennemuutokseen. Kansankodin luomisessa Suomi tuli jälkijunassa ja kansallisin variaatioin, mutta kävi kansainvälisesti vertaillen viimeistään 1980-luvulla yhdestä ”pohjoismaisen mallin” mallimaista.

Hyvinvointivaltion rakennus- ja laajennuskaudella Ruotsi palveli poliittisesti ennen muuta sosiaalidemokraattien asiaa. Yhteiskunnallisiin uudistuksiin haettiin virikkeitä Pohjanlahden takaa, samalla kun mahdollisista virheistä ja ylilyönneistä voitiin ottaa opiksi. Aloite oli vasemmalla. Ruotsi edusti tulevaisuuden koodia, sitä miltä Suomikin näyttäisi viiden tai kymmenen vuoden viiveellä.

Kylmän sodan päättyminen ja 1990-luvun lamakausi mursivat sekä geopolitiikan totuttuja totuuksia että lineaarista edistysuskoa. Ruotsin ja Suomen ”kohtalonyhteys” säilyi siinä, että molemmat hakeutuivat Euroopan unioniin, mutta jättäytyivät sotilasliitto NATOn jäsenyyden ulkopuolelle. Hyvinvointivaltion ekspansion aika päättyi. Poliitiikan päänaiva siirtyi sosiaalipalvelujen tuottamisesta niiden rahoittamisen ongelmiin, kun Pohjolan sosiaalidemokraattiset yhteiskunnat sovitautuivat markkinaehtoisena kapitalismin globaaliin voittokulkuun.

POHJOISMAINEN malli on säilyttänyt kansainvälisen vetovoimansa jopa niin, että sen esimerkkiin viittaavat näyttävästi yhtä hyvin Yhdysvaltain presidenttiehdokkaiden vasemmisto (Bernie Sanders) kuin liberaalin maailmantalouden lipunkantajien (*The Economist*). Itse Pohjoismaissa taas kamppaillaan siitä, kenelle tuo malli kuuluu ja kuka määrittelee sen sisällön.

Poliittinen aloite on siirtynyt 2000-luvulla vasemmalta oikealle. Ruotsin Kokoomus julistautui työväenpuolueeksi ja pääsi porvariallianssin kanssa kahdeksaksi vuodeksi toteuttamaan työlinjaansa hallituksesta käsin (2006–2014). Tuona aikana Suomen talouskehitys jäi junnaamaan paikoilleen, siinä missä Ruotsi nousi kansainvälisestä finanssikriisistä vauhdikkaasti uuteen kukoistukseen.

Selittäviä tekijöitä teiden erkaantumiseen löytyy toki paljon, erilaisista euro- ja valuuttaratkaisuisista teolliseen tuotantorakenteeseen, mutta suomalaisessa poliittisessä keskustelussa Ruotsin esimerkin on ottanut omakseen ennen muuta elinkeinoelämä ja oikeisto. Selvimmin tätä muutosta henkilöi taloustieteilijä Juhana Vartiainen, pohjoismaisen hyvinvointivaltion vankka kannattaja, joka luopui eduskuntavaalien 2015 alla SDP:n jäsenkirjasta ja asettui Kokoomuksen ehdokkaaksi.

Kymmenisen vuotta Ruotsissa näkyvillä paikoilla työskennellyt Vartiainen on ottanut mis-siokseen suomalaisen työmarkkinapolitiikan uudistamisen. Hän on viitannut kerta toisensa jälkeen Skandinavian maissa kertyneisiin kokemuksiin, jotka ovat johtaneet korkeampaan työllisyysasteeseen, matalampaan työttömyyteen, parempiin palkkoihin ja taloudelliseen menestykseen.

Ruotsissa on auttanut työmarkkinasuhteiden joustavuus ja paikallinen sopiminen, Tanskassa aktiivinen työvoimapolitiikka ja Norjassa muun muassa työehtosopimusten yleissitovuuden kevyempi malli. Ammattiyhdistysliike on löytänyt näissä järjestelyissä oman rakentavan roolinsa, kun taas Suomessa se Vartiaisen mukaan suojelee vanhoja korporatiivisia valtarakenteita yhdessä työnantajajärjestöjen kanssa.

Kilpailukyky, yrittäminen ja työn tarjonta painoutuivat Juha Sipilän porvarihallituksen poliitiikassa, jonka työmarkkina-aloitteet provosoivat ammattiliitot ankaraan vastustukseen. Perinteisen työväenliikkeen näkökulmasta pohjoismaista mallia kantaa keskeisesti myös sopimisen kulttuuri, jonka yhden peruspilarin muodostavat korkean järjestäytymisasteen työmarkkinat sekä kolmikantainen yhteistyö valtiovallan kanssa.

Pohjoismaiden sosiaalidemokraatit ovat kehitelleet tämän mallinsa tulevaisuutta laajassa NordMod 2030-projektissa, mutta se on jäänyt ainakin Suomessa vähäiselle poliittiselle käytölle. Pohjoismaisen mallin aatteellisella perinteellä ja positiivisella imagolla onkin pyrkinyt ratsastamaan muun muassa tulevaisuustalo Sitra, jonka skenaarioissa kiistanalaiset työmarkkinasuhteet kuittaautuvat kevyesti ja korvautuvat perustulon kaltaisilla avauksilla.

POHJOISMAINEN hyvinvointimalli on kova kansainvälinen brändi, jota presidentti Sauli Niinistö on markkinoinut tavatessaan maailman johtajia. Poliittisessa keskustelussa sitä tuntuvat kaikki puolustavan, uudistusten vaatijatkin tekevät sen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi. Harvalla on ollut kanttia kyseenalaistaa, onko itse malli autuaaksi tekevä.

Lähimmäksi on rohjennut Kokoomuksen kansanedustaja Elina Lepomäki, jonka mielestä Pohjoismaat ovat vaurastuneet paremminkin hyvinvointivaltiosta huolimatta kuin sen ansiosta. Hänen positiiviset referenssinsä löytyvät Skandinavian sijaan Britanniasta ja Yhdysvalloista, joka on kyennyt sulauttamaan esimerkiksi valtavan määrän maahanmuuttajia osaksi yhteiskuntaa huomattavasti Pohjoismaita paremmin.

Maahanmuutto ja monikulttuurisuus muodostavat taas sen elementin, joka on tehnyt Ruotsista palavine lähiöineen, raiskauksineen ja kunniamurhineen perussuomalaisten dystopian. Jos maahanmuuton rajoittamiseksi ei oteta uutta tiukkaa suuntaa, samat ilmiöt juurtuvat heidän mukaansa myös Pohjanlahden tälle puolelle. Kuten ennenkin, Ruotsi tarjoaa kuvan siitä, miltä Suomi näyttää 10–15 vuoden kuluttua.

Sitä suuremmalla ilolla perussuomalaisten johtokaksikko Jussi Halla-aho ja Laura Huhtasaari riemuitsi paikan päällä Tukholmassa, kun ruotsidemokraatit saivat syyskuun 2018 parlamenttivaaleissa huomattavan voiton. Siinä missä Timo Soini oli pitänyt etäisyyttä uusnatsitaustaiseen liikkeeseen, suhteet Jimmie Åkessonin siistimään puolueeseen olivat nyt arvossaan. Yhteistyö avasi mahdollisuuksia niin Pohjoismaiden neuvostossa kuin Euroopan parlamentissa.

Maahanmuuttovastaisuuden lisäksi kansallispopulistinen Pohjola voi rakentaa yhteistä näkemystä EU-kriittisyyden perustalta. Näiltä pohjilta kansainvälinen viiteryhmä laajentuu itäiseen Keski-Eurooppaan, jossa erityisesti Viktor Orbánin Unkari on ollut perussuomalaisille mieluinen esikuva. Italiastakin löytyy hyvää sanottavaa, kun sukulaissielut ovat siellä nousseet valtaan.

Perussuomalaisille kelpaa siten nostalginen unelma pohjoismaisesta hyvinvointivaltiosta ilman maahanmuuttajien tuomaa panosta tai rasitetta. Eteläinen Eurooppa ja sen kautta kulkevat ihmisvirrat ovat uhka paitsi kulttuurille ja elämänmuodolle myös sosiaaliselle turvalle. Perusyksikkönä säilyy kansallisvaltio, toisin kuin esimerkiksi pohjoismaisen vastarintaliikkeen radikaalissa ääripäässä, jossa haaveillaan Pohjolasta kansallissosialistisena tasavaltana.

SUOMEN ja Ruotsin välillä on vallinnut tietty turvallisuuspoliittinen keskinäisriippuvuus niistä ajoista asti, kun maat olivat vielä yhtä ja samaa valtakuntaa. Se ei ole tarkoittanut yhtenäisesti jaetua kohtaloa, kuten erityisesti toinen maailmansota osoitti, vaan sitä, että molempien ratkaisuilla on olennaista vaikutusta toisen asenneilmastoon ja päätöksiin.

Ulkopuolisten tahojen on täytynyt ja täytyy edelleen ottaa tämä huomioon. Esimerkiksi Neuvostoliiton laskelmiin Suomen-politiikassa vaikutti se, millaisia reaktioita toimenpiteet herättäisivät Ruotsissa. Kylmän sodan kiikkulaudalla oli aina yhtenä elementtinä, että yritys kiristää sotilaallista ja poliittista otetta Suomesta saattaisi ajaa Ruotsin entistä tiukemmin ja avoimemmin NATO:n syyliin.

Yhtälö toimii edelleen, mutta monisyisemmällä tavalla. Suomi ja Ruotsi ovat molemmat sisäisesti jakautuneita sen suhteen, tulisiko niiden hakea NATO:n jäsenyyttä vai ei. Mielipidemittaukset ovat osoittaneet varsin vakaasti, että kansalaiset kannattavat enemmän sotilaallista liittoutumattomuutta kuin liittoutumista. Venäjän viime vuosien aggressiot ovat hetkellisesti heilautelleet tulosta, mutta eivät muuttaneet kokonaiskuvaa.

Samanaikaisesti maiden kahdenvälistä puolustusyhteistyötä on tiivistetty ennen kokemattomalla tavalla. Se nauttii jakamatonta suosiota, joka ulottuu pitkälle laajempaan pohjoismaiseen yhteistyöhön ja myös monitasoiseen kumppanuuteen länsivaltojen ja NATO:n kanssa. Asiantuntijapiirit ovat aika lailla yksimielisiä siitä, että mitä liittoutumisen suhteen sitten päätetäänkin, siinä kannattaisi toimia koordinoitusti yhtä jalkaa.

Kyselytutkimusten mukaan Ruotsin ratkaisulla on vaikutusta suomalaisten mielipiteeseen ja kyselyittäkin takuuvarmasti valtiojohdon harkintaan. Yhdessä nämä kaksi tekijää voisivat muodostaa vipusimen, jolla Suomi kääntyisi sotilaallisen liittoutumisen kannalle. Spekulointia asiassa tulee varmasti riittämään.

Ruotsin porvariallianssin puolueet kannattavat kaikki liittymistä NATOon. Sotilaallisen liittoutumisen ajajat Suomessa ruokkivat ennen naapurin parlamenttivaaleja 2018 mielikuvaa, että myös Ruotsin sosiaalidemokraateissa on asiasta kahta mieltä. Jos valta vaihtuisi, Suomi saattaisi tulla taas yllätetyksi samaan tapaan kuin 1990-luvun alussa, kun Ruotsi haki EU:n jäsenyyttä informoimatta siitä Suomen valtiojohtoa etukäteen.

Turvallisuuspolitiikka jäi Ruotsin vaalikamppailussa vähälle käsittelylle, ja vaalitulos vaihtoi loputkin NATO-keskustelusta. Stefan Löfvenin punavihreän koalition jatkomandaatti merkitsee sitä, että sotilaallinen liittoutuminen ei nouse ajankohtaiseksi sen hallituskaudella. Käytännössä ratkaisu pyyhki teeman pois myös Suomen eduskuntavaalien asialistalta. Radikaalit muutokset ulkoisessa toimintaympäristössä ja eritoten Itämeren piirissä voivat tietysti muuttaa tilanteen.

VIIME VUOSIEN poliittisen keskustelun valossa Ruotsi ja Pohjoismaat ovat säilyttäneet asemansa Suomen tärkeimpänä kansainvälisenä viitekehyksenä, vertailujen kohteena ja vaikutteiden lähteenä. Asetelmaa pönkittää yleiseurooppalaisen integraation vastatuuli sekä empiirinen traditio, jossa Skandinavian maat tarjoavat tutkijoille luonnollisen ja mielekkään referenssin.

Viron vetovoima ketteränä digimaana ja vaihtoehtoisen yhteiskuntamallin sparraajana näyttäisi hiipuneen, ja sitäkin arvioidaan mielellään suhteessa pohjoismaiseen hyvinvointiajatteluun. Vielä vähemmän löytyy intoa – ehkä perussuomalaisia lukuun ottamatta – kiinnittää Suomea ”Itä-Euroopan” viiteryhmään, vaikka kuinka oltaisiin sukulaiskansoja Unkarin kanssa.

Suomen ja Ruotsin yritysmaailma on integroituneempi kuin kenties koskaan aikaisemmin ja Pohjoismaat sen luonnollinen ”kotimarkkina” globaalin markkinatalouden kilpailussa. Toisaalta pohjoismaista mallia on ryhdytty perustelemaan entistä enemmän taloudellisin kuin eettisin perustein, pärjääväthän Pohjoismaat hyvin kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa. Taloustieteilijät ja ekonomistit ovat ottaneet sen paikan, joka hyvinvointivaltion laajentamiskaudella lankesi sosiologeille ja sosiaalipolitiikan asiantuntijoille.

Yhä edelleen Ruotsin esimerkki käy kelpo argumentista, kun eri tahot Suomessa hakevat uskottavuutta ajamalleen asialle. Parhaista tai hyvin toimivista käytännöistä oppiminen on tietenkin viisautta, mutta useimmiten kukin valitsee naapurista vain itselleen sopivat seikat. Mikään malli ei siirry sellaisenaan maasta toiseen, eivätkä poliittiset konstellatiot välttämättä muutu samassa rytmissä.

Kulttuurinen sekä yhteiskunta- ja geopoliittinen yhteys Suomen ja Ruotsin välillä on joka tapauksessa vuosisatainen ja vahva, paljossa itsestään selvä niin, että sen erityisyyttä ei välttämättä edes huomaa.

Kun kirjailija Tua Forsström valittiin helmikuussa 2019 ensimmäisenä itsenäisen Suomen kansalaisena Ruotsin akatemian jäseneksi, *Helsingin Sanomat* tulkitsi pääkirjoituksessaan sen osoitukseksi maiden välisestä henkisestä läheisyydestä. ”Vaihe, jossa Suomi ja Ruotsi katsoivat eri suuntiin, alkaa olla ohi lähes kaikilla elämäalueilla.”

Samannimisen Magma-raportin 2/2019 yhteenveto

BREXIT-DRAAMA tiivistyy. Yleisradion EU-erikoistoimittaja Susanna Turunen kommentoi radiouutisissa, että pääministeri Theresa Mayn asema on aivan hirvittävän surkea: ”Tätä vois verrata jopa Julius Caesarin salamurhaan yli 2000 vuotta sitten Roomassa senaatissa, tosin nää toimet on hiukka erilaiset...” Jep jep.

Facebook 27.3.2019

URBAANI Helsingfors, G-livelab. Emma S. sjunger Södergrania ja Dikaa, Verner P. puhaltaa kuin Sketches of Scandinavia. Fönarin takana kymppin spåra sujahtaa hiljaa förbi. Hoppas att Kjell W. skall sriva en samtidsroman...

Facebook 28.3.2019

Suurin puolue voi vaihtua Helsingissä

Helsingissä kamppailu suurimman puolueen asemasta käydään todennäköisesti kokoomuksen ja vihreiden välillä.

[...]

Vaikka Sdp on kannatuskyselyiden mukaan valtakunnallisesti ykköspaikalla, isoissa kaupungeissa sillä on mennyt huonosti, sanoo kirjailija ja historiantutkija Mikko Majander.

”Sdp oli jo menettämässä suuret kaupungit ja yliopistokaupungit. Varsinkin Helsingissä se putosi kokoomuksen ja vihreiden kelkasta”, Majander sanoo.

Sdp onkin nyt erityisesti keskittynyt yliopistokaupunkeihin.

”Kiinnostava ja olennainen kysymys näissä vaaleissa varsinkin Helsingissä on, onko se onnistunut kääntämään kelkkansa.”

Majanderin mukaan Sdp:n tämänhetkinen suosio heijastuu viimeaikaisesta hallituksen epäsuosiosta ja hallituksen hankkeiden epäonnistumisesta.

Majander ei näe viime vaalien äänimagneettien eli Nasima Razmyarin tai Eero Heinäluoman poissaoloa ehdokaslistan ongelmana.

”Esimerkiksi Pilvi Torsti on noussut todella korkealla profiililla Nasiman tilalle eduskuntaan ja korvaa varmasti häntä jollain tavalla vaaleissakin.”

[...]

Helsingin Sanomat 29.3.2019 (Minja Rantavaara)

PITÄÄKÖ valtio-opin tenttikirjat kirjoittaa uusiksi? Ennen pääministerit uhkasivat erota, jos parlamentti ei hyväksy hallituksen esityksiä. Nyt Theresa May lupaa erota, jos parlamentti hyväksyy hänen brexitinsä.

Facebook 29.3.2019

Edustajaehdokkaiden poliittiset esikuvat

RUOTSIN vaalikamppailussa viime vuonna kiinnitti huomiota muun muassa se, että ruotsidemokraatit pyrkivät kansankodin perinnön kantajiksi. Jimmie Åkesson kertoi olevansa vakuuttunut siitä, että itse Per Albin Hansson, pitkäaikainen pääministeri (1932–1946) ja kansankodin sosiaalidemokraattinen isähahmo, olisi nykyään nimenomaan ruotsidemokraatti.

”Suomeen siirrettynä tulkinta vastaa suurin piirtein sitä, että perussuomalaiset yrittäisivät omia Väinö Tannerin”, kirjoitin yhteen kolumniin, ja samaa rinnastusta olen tarjonnut myös muutamassa haastattelussa.

No, nyt se on sitten tapahtunut, vaikka sitten naapuria vähän pehmeämmässä muodossa. Yleisradion vaalikoneessa ehdokkaat saavat nimetä poliittisen esikuvansa. Ja katso: Jussi Halla-aholla se on kuin onkin Väinö Tanner.

PERUSSUOMALAISTEN oma aatetraditio on sen verran ohut tai ongelmallinen, että esikuvastoon tarvitaan lainatavaraa. Aika vaikeahan Halla-ahoa on sovittaa Timo Soinin tavoin Veikko Venna-

mon saappaisiin. Sotienväliseltä kaudelta tosin saattaisi kyllä löytyä Tanneria sattuvampia hengenheimolaisia.

Aitosuomalaisessa sankarijahdissa sinisten Sampo Terho kurkottaa aina kansallisfilosofi J. V. Snellmaniin asti. Muut puoluejohtajat löytävät idolinsa enimmäkseen lähempää omasta poliittisesta leiristä, mieluummin presidentti- ja pääministeritasolta.

Antti Rinne nimeää Rafael Paasion ja Olof Palmén, Juha Sipilä Kyösti Kallion, Sari Essayah Angela Merkelin, Paavo Väyrynen Urho Kekkosen ja Harry Harkimo Sauli Niinistön. Pekka Haaviston esikuva on YK:n entinen pääsihteeri Kofi Annan ja Li Anderssonin vasta 16-vuotias ilmastoaktivisti Greta Thunberg. Petteri Orpo ei osallistu tähän leikkiin, ei myöskään Anna-Maja Henriksson.

UHRAAN vaalikoneviihteelle sunnuntajazzin soidessa pari tuntia ja tutkistelen, keitä Helsingin vaalipiirin kansanedustajaehdokkaat nostavat poliittisiksi esikuvikseen. Hajonta on niin suurta, että syvällisiin tulkintoihin ei ole syytä. Viitteellisen blogin sentään kehtaa kirjoittaa jo tälläkin otannalla.

Idolilistan ykköseksi nousee parillakymmenellä maininnalla Tarja Halonen, joka saa ääniä myös muilta kuin sosiaalidemokraateilta. Muurinmurtaja- ja lasikaton puhkojanaiset tuntuvat muutenkin olevan arvossaan. Elisabeth Rehn pärjää hyvin, samoin Minna Canth, jonka syntymän 175-juhluvuosi on ollut ajankohtaisuudessaan menestys.

Maailmalta mainitaan niin vallan veteraani Angela Merkel kuin alta kolmikymppinen Alexandria Ocasio-Cortez, joka marraskuussa nousi Yhdysvaltain edustajainhuoneeseen. Kansalaisaktivisteista fanitetaan Thunbergia. Muoti vaihtuu tälläkin saralla, sillä jotakuinkin vastaavassa iässä 2014 Nobel-palkittu Malala Yousafzai saa nyt vain yhden maininnan.

Ihmisoikeustaistelijoiden kategoriassa on kuitenkin yksi ylitse muiden: Nelson Mandelan 15 ääntä riittävät yleisessäkin sarjassa palkintopallille. Muutama noteeraa Mahatma Gandhin ja Martin Luther Kingin, Barack Obamaa ja Michelleä muistaa kymmenkunta.

USKOLLISUUTTAAN oman puolueen johtajalle helsinkiläisistä ehdokkaista tunnustavat ahkerimmin kristilliset sekä väyrysläiset, joista jälkimmäiset nostavat myös Kekkosen presidenttipörssin kakkoseksi. Sauli Niinistö jää kovasta kansansuosioistaan huolimatta alle kymmeneen mainintaan.

Jussi Halla-aho on omilleen ”mestari”, mutta SDP:n, Kokoomuksen ja Keskustan ehdokkaiden esikuvat löytyvät menneisyydestä tai maailmalta – Rinne, Orpo ja Sipilä eivät saa ainuttakaan ääntä. Sen sijaan on kiinnostavaa, että nousevista naispoliitikoista ainakin Li Andersson, Elina Lepomäki ja Annika Saarikko innoittavat myös kanssasisariaan.

HUPI ALKAA HIIPUA, enkä viitsi paneutua muihin vaalipiireihin. Jaettakoon kuitenkin vielä pari erikoismainintaa. Oma äiti tai isoisä on tietysti aina hellyttävä veto, tai joku politiikan tuntematon rivityömies tai -nainen.

Historiasta ja ulkomailta on löytynyt myös muutamia suuruuksia, joista en ole aikaisemmin kuullut lainkaan. Lupaam tutustua Bysantin kuningatar Theodoraan, jonka poliittinen taito on tehnyt vaikutuksen Keskustan Klaus Salliseen.

Vaikka Nuuskamuikkustakin tarjotaan, hauskin vastaus tulee Perussuomalaisten Mika Raatikaiselta, jonka poliittinen esikuva on itsepintaisten gallialaisten uljas kyläpäällikkö Aladobix. Yllättävin on kuitenkin keskustalaisen ministerin Kimmo Tiilikaisen paljastus: ”Yhteiskunnallisen ajatteluni ja osallistumiseni kenties vaikuttavin henkilö on Pelle Miljoona.”

mikkomajander.fi 31.3.2019

Finlands riksdagsval: En kamp mellan jämnstora partier

RIKSDAGSVALET i september 2018 gav Sverigedemokraterna 17,5 procent av rösterna. I Estland var nationalpopulistiska EKRE en storvinnare i mars 2019 med 17,8 procent. Siffrorna är nästan exakt samma som Sannfinländarna fick i parlamentsvalet 2015 (17,7 %).

Det nya normala, alltså? Kanske det, kanske inte. De sista opinionsundersökningarna lovar Dansk Folkeparti runt 14 procent, vilket skulle betyda en ordentlig tillbakagång från förra valet i juni 2015 (21,1 %). Norges Fremskrittspartiet fick i september 2017 15,2 procent och ligger nu på 10–12 procent.

Efter Finlands riksdagsval 14 april och Danmarks folketingsval lite senare kommer vi att veta bättre hur nationalpopulismen mår i Norden. Sannfinländarna har bakom sig en splittring som lämnade partiet i radikalt invandringskritiska händer. Populisternas moderatäre ”ministerfalang” grundade sitt eget parti men detta Blå framtid har inte lyckats skaffa något stöd hos väljarna.

Sannfinländarna däremot är tillbaka i bilden. De har fått 11–13 procent i de sista opinionsmätningarna och trenden har varit uppåt. Ytterst motbjudande sexuella och våldsamma brott som några enstaka asylsökande har begått i Finland har uppenbart gynnat partiet. Nu undrar man om det kan överraska också i själva valet – tredje gången i rad!

SANNFINLÄNDARNAS resultat väcker förstås intresse och uppmärksamhet, men det är ändå ingen dramatisk fråga i Finlands riksdagsval. Det finns inget större parti (knappast något mindre

heller) som vill regera med dem eller med deras stöd. Sannfinländarnas framgång gör det säkert svårare att bilda en majoritetsregering, men det är osannolikt att Finland skulle hamna i ett likadant politiskt dödläge som Sverige var i hösten 2018 efter valet.

Avgörande lär väl vara hur statsministerpartiet Centern lyckas. I opinionsmätningar har partiet tappat en tredjedel av sitt stöd från 2015 då det var 21,1 procent. Med nuvarande siffror är det omöjligt att fortsätta på borgerlig basis fast Samlingspartiet gärna skulle göra just det. Partierna får tillsammans endast lite över 30 procent i opinionsmätningarna och Blå framtidens ett par procent hjälper inte mycket till.

Statsministern Juha Sipilä försökte erövra initiativet tillbaka till Centerns händer genom att fälla sin egen regering, bara fem veckor före valdagen. På detta sätt markerade han storslaget sitt politiska ansvar när det blev tydligt att den nuvarande riksdagen inte hinner godkänna regeringens stora social- och hälsovårdsreform.

Samtidigt propagerar Sipilä för hur regeringen har nått 80 procent av sina mål: lysande hantering av ekonomi och sysselsättning har praktiskt taget räddat landet. Fast han fortfarande leder en expeditiv regering utmanar han nu fritt sina gamla samarbetskollegor i Samlingspartiet samt förstås socialdemokrater som leder klart i opinionsmätningar.

FINLAND HAR inte en likadan tradition av blockpolitik som Sverige men Sipiläs borgerliga regering har lyckats förena den rödgröna oppositionen. Efter riksdagsval skulle Socialdemokraterna helst regera med Vänsterförbundet samt De Gröna, men stödet räcker inte till majoritet. Ett rimligt resultat för Centern kunde hjälpa till, fast samarbete med Sipilä skulle inte vara spänningsfritt.

Ännu värre är relationen med Samlingspartiet som länge har tävlat om den första platsen och statsministerposten med SDP. Under de senaste veckorna har högern drabbats av skandaler i äldreomsorg, speciellt inom den privata sektorn. Samlingspartiet driver nu rätt ensamma större valfrihet i vården, vilket hotar att också leda till ökade privatiseringar samt oproportionella vinster på skattebetalarnas pengar.

En sådan agenda är svår att sälja i Finland just nu. Efter fyra år av borgerligt styre med åtstramningar lutar nästan alla en bit åt vänster. Den förbättrade ekonomin har lett till önskemål om att det nu äntligen är dags att satsa också på välfärd och vård samt framtiden, utbildning och forskning. Och klimat, fast där har partierna svårigheter att ge löften om konkreta bindande åtgärder.

De Gröna har njutit av medvind under den pågående valperioden och de är på väg mot sitt bästa valresultat någonsin. Efter Touko Aaltos korta och olyckliga ordförandeperiod har den erfarna

och populäre Pekka Haavisto tagit ledningen och partiet tävlar nu i opinionsmätningar med Centern och Sannfinländarna om tredje plats.

I ETT SKEDE kunde man undra om De Gröna skulle utmana även SDP som det ledande oppositionspartiet. Men Socialdemokraterna har skärpt sig sedan dess. I arbetsmarknadsfrågor och -konflikter tycks löntagarna ännu lita mest på dem. SDP har också utfört ett ambitiöst programarbete med längre framtidsperspektiv som ger viss respekt och trovärdighet.

Partiet ser också mer enat ut än på länge. Under ordförande Antti Rinnes långa sjukfrånvaro steg andra yngre krafter fram och fyllde det politiska utrymmet med kompetens och stil. Starkt lagspel är SDP:s styrka också i den meningen att Rinne själv inte är särskilt populär bland väljarna. Borgerliga konkurrenter hoppas nu att sosseledaren ska göra fatala misstag i de sista veckornas valdebatter.

Allt kan ännu ändras, nämligen. Socialdemokraternas stöd runt 20–22 procent är inte särskilt mycket men försprånget till Samlingspartiet är stabilt eller ökar, numera 3–5 procentenheter. Å andra sidan, fast valdagarna närmar sig snabbt vet vi inte vilka frågor som verkligen kommer att mobilisera väljarna. Antalet osäkra har hela tiden varit högt i opinionsmätningarna.

VARJE PARTI har sitt starka tema. De Gröna skulle gärna se ett klimatval, medan arbetsmarknadsfrågor och vårdbekymmer gynnar SDP. Båda har hög profil i utbildning och forskning. Invandringen är Sannfinländarnas kapphäst, Samlingspartiet rider på ekonomi och sänkta skatter. Centerns styrka ligger i idén om ett regionalt decentraliserat Finland.

Ingen talar om utrikes- och säkerhetspolitik. Inte heller om EU och euron, fast Finland skall bli unionens ordförandeland den senare delen av 2019.

Bland de mindre partierna har Vänsterförbundet en av de mest populära ordförandena, den unga och begåvade Li Andersson, men stödet ligger fast vid nio procent. Svenska Folkpartiet samt Kristdemokraterna når 3–5 procent i opinionsmätningarna, Blå framtid under två. Det finns också några nya utmanare som högst kan få ett par enstaka representanter i parlamentet från de största valkretsarna.

Allt sammantaget lider Finlands politiska system av samma fenomen som Europa över huvud taget, fast kanske i mildare form: partistrukturen splittras. Förr i tiden brukade de tre stora (SDP, Centern, Samlingspartiet) ta cirka två tredjedelar av rösterna, nu väntas de få närmare hälften. Det blir antagligen ett jämnare gäng av medelstora partier än någonsin tidigare.

Frågan är hur man bildar en fungerande regeringskoalition på en sådan basis. Det finns stora reformer, från social- och hälsovård till socialskydd, som väntar på lösning. Vem visar beslutsamt ledarskap i en form som andra är villiga att följa?

Dagens Arena 2.4.2019

SFP:s mandat i Egentliga Finland är i riskzonen

Enligt tankesmedjan Magma och Nyhetsbyrån SPT:s färskaste opinionsmätning går SFP bakåt med hela fem procentenheter bland de svenskspråkiga väljarna i jämförelse med senaste riksdagsval. SFP:s väljarstöd sviktar franför allt i Helsingfors och Åboland.

[...]

– Det största trendbrottet är att de borgerliga partiernas väljarstöd har sjunkit och att allt fler väljare vill se De gröna och vänsterpartierna företrädda i nästa regering. Det här motsvarar den trend som vi ser också bland finskspråkiga väljare, säger samhällsanalytiker Mikko Majander på Magma.

[...]

– Vi har flera nya aktörer på spelplanen som omfördelar rösterna. Det återstår att se hur till exempel Liike Nyt, Blå framtid och Paavo Väyrydens parti påverkar de etablerade partiernas väljarstöd i Nyland, säger Majander.

[...]

I Helsingfors valkrets är det endast 60 procent som säger sig rösta på SFP. Återstoden röstar i huvudsak på De gröna, SDP, Samlingspartiet och Vänsterförbundet. Enligt Magma's bedömning är drömmen om ett andra mandat utom räckhåll för SFP.

– Det som gör SFP:s sats oviss i Nyland och Egentliga Finland är att röstmagneterna Carl Haglund och Stefan Wallin inte ställer upp denna gång. SFP:s enda mandat i Egentliga Finland är utan tvekan i riskzonen då partiet saknar valförbund i årets riksdagsval, säger Majander.

[...]

– Opinionsmätningen visar att unga väljares intresse för EU-valet har ökat betydligt. Det som försiggår i Bryssel och uppståndelsen kring brexit engagerar yngre väljare helt tydligt. Det verkar vara en allmäneuropeisk trend, säger Majander.

Svensk Presstjänst SPT 3.4.2019 (Mikael Sjövall)

Me ei olla enää me

Poliittinen mielikuvitus on nahistunut. Saisiko sen takaisin, jos ajattelisimme enemmän meitä ja vähemmän itseämme?

[...]

AJATUSPAJA Magmassa toimiva poliittisen historian dosentti Mikko Majander sanoo, että Francis Fukuyaman vuonna 1989 arvioima historian loppu on verrattavissa siihen, kuinka postmodernismin väitetään tuoneen mukanaan suurten kertomusten kuoleman. Historian loppu taas sisälsi ajatuksen lineaarisen ja inklusiivisen edistysuskon voimasta, joka alkaa viimeistään nyt hiipua. Sen näkee, kun katsoo Euroopan vakaimpiin valtioihin ja mallitalouksiin Ruotsiin ja Saksaan, joissa kesti kuu-kausia saada hallitus kasaan. Sen näkee, kun katsoo Itä-Euroopan illiberaalien demokratioiden syntyä.

EU:kin oli utopia, joka tuotti pettymyksen. Edustuksellisen demokratian välittävät instituutiot, kuten parlamentit, ovat heikoilla, koska vaaleissa ei painoteta ehdokkaan arvostelukykyä vaan äänestäjille tärkeitä yksittäispäätöksiä. Äänestämiseen suhtaudutaan henkilökohtaisena ”transaktion”, johon ei kuulu lojaliteettia neljän vuoden ajaksi. Ensi vuosikymmenen alussa autokraattiset maat tuottavat suuremman osan maailman talouskasvusta kuin niin kutsutut läntiset demokratiat.

”Mä sanoisin, että pitkä politiikan 1900-luku on nyt loppunut.”

Silti Majanderista utopiat eivät ole kadonneet mihinkään. Ihminen on neuvokas eläin, joka keksii uusia teknologioita, joiden varaan se voi piirtää uudet utopiensa. Tähän pohjasi Karl Marxin ajattelu, tähän pohjasivat ydinenergian varaan hahmotellut utopiat ja seuraavaksi odotettu robottien vallankumous, jonka odotetaan vapauttavan ihmisen työstä – nykyisen työnpuolustajavasemmiston kauhuksi.

”Ongelmapuoli on, että se hajottaa loputkin meidän 1900-luvun poliittisen yhteisön jutuista. Teknologia vapauttaa meidät ajasta, paikasta ja solidaarisuussitoumuksista toisiamme kohtaan. Samalla se tuottaa ihan uskomattomia tulonjaollisia ongelmia”, Majander sanoo.

Samaan aikaan hänestä juuri perustulo ja ilmainen raha on muodostunut meidän aikamme keskeiseksi poliittiseksi utopiaksi. Utooppinen se on jo siksi, että se tarjoaa suuntaviivoja, joita koh-ti mennä, vaikka täydellisen vastikkeeton järjestelmä on niin kaukainen, ettei edes yksikään Suo-men puolue vaadi sellaista.

”Siinä on ajatus ihmisen suuresta potentiaalista, joka vapautetaan. Se on minusta hyvä lähtö-kohta pohtia hyvää yhteiskuntaa”, Majander sanoo.

Toisaalta hänen mukaansa voi arvioida, että pohjoismaiset sosiaaliturvajärjestelmät ovat olleet jo nyt eräänlaisia perustuloja, joita vain hallitaan byrokraattisesti. Toisaalta perustuloa voi pitää hyvinvointivaltiomallin seuraavana kehitystasona.

”Perustulossa on ihmiskuvaulottuvuus, joka on aika känslig. Siitä on vaikea puhua. Ei ole poliittisesti korrektia olla uskomatta, että ihminen elää täyteen potentiaaliinsa, jos vain saa mahdollisuuden. On ikävä sanoa sellainen taloussana kuin kannustinvaikutus. Mutta halutaan tai ei, kuten kotihoidontuella, joka on kaksipiippuinen etuisuus, myös perustulollakin on koko yhteiskuntaan vaikuttavia ohjaavia vaikutuksia”, Majander sanoo.

Kun *The Economist* -lehti kirjoitti helmikuun lopulla Yhdysvaltain ”demokraattisista sosialisteista”, se ei malttanut olla huomauttamatta, kuinka täsmällisesti toiveet työstä vapautumisesta sopivat Adam Smithin ja John Stuart Millin yksilökeskeiseen ja liberaaliin eetokseen. *New York Magazine* taas kuvasi, kuinka uusi sosialismi on kollektiivisuuden sijaan vain uudenlainen trendikäs identiteetti, josta tehdä osa henkilökohtaista projektia.

Ilmaisen rahan haluamiselle on siis selvät syyt. Perustulo on myös individualistinen utopia, ja Mark Lillan kuvaaman reaganilaisen aikakauden lopputulema. Siksi monet oikeistolaiset ovatkin mieltyneet siihen. Hyvinvointivaltioajatuksessa taas on ajatus vastikkeellisuudesta: jokaisen on osallistuttava yhteisen kakun leipomiseen. Anywhere-ihmisten on vastattava myös somewhere-ihmisistä. Siksi Pohjoismaiden veroasteet ovat maailman korkeimpia.³¹

”Jos siirrytään puhtaaseen perustuloon, säilyykö tämä kohtalonyhteys?” Majander kysyy.

Image Huhtikuu/4.4.2019 (Oskari Onninen)

ON SIIS kevät ja päässä alkaa soida Liisa Akimof, joka kulkee Hakaniemenrantaan. Hieman haikeana, sillä niin kului minullakin monta vuotta. Näkymä työhuoneen ikkunasta on nyt vaihtunut Eläintarhanlahdesta Vanhaan kirkkopuistoon/Vanhankirkon puistoon, josta Hectorin voi ajatella laulavan suomennoksessaan ’MacArthur Parkista’ – tosin ensilumen laskeutumisen aikaan.

Huhtikuuta väitetään kuukausista julmimmaksi, muillekin kuin monelle eduskuntaan pyrkivälle, mutta huonomminkin voisi kai mennä. On tässä valon voitossa puolensa. Kadut pestään hiekkapölystä, omat ja kaupunkipyörät kaivetaan esiin, eikä pahemmin haittaa, vaikka ei pääsekään Pa-

³¹ Oskari Onninen viittaa aikaisemmin artikkelissa aatehistorioitsija Mark Lillaan, jonka mukaan Yhdysvalloissa yhteisten tavoitteiden puolesta toiminut ”roosevelttilaisuus” vaihtui 1980-luvun alkupuolelta lähtien ”reaganilaiseen aikakauden”, jota leimaa alati yltyvä individualismi. Jaottelu anywhere- ja somewhere-ihmisiin taas on peräisin brittitoimittaja David Goodhartin kirjasta *Road to Somewhere* (2017).

riisiin. Muuttolinnut tekevä taivaalla paluuta, kun ajaa maakuntaan ja auto kulkee kesärenkailla kuin sukkasillaan. Van Morrison soi stereoissa, raybanit suojaavat silmiä kaikkeuden kirkkaudelta.

Kevät kannattaa nauttia, eikä pelätä sen valumista käsistä. Upeaa mustavalkoisuutta riittää sitten kyllä, kuten eilen antikvariaatista käteen osuneessa kirjassa, jota en tiennyt olevan olemassa-kaan. Penti Sammallahti on ottanut valokuvat, Bo Carpelan kirjoittanut runot, jotka tarjoillaan ruot-sin ja suomen lisäksi myös ranskaksi ja englanniksi. *Staden–Kaupunki–La Ville–The City* (2006).

Kirja on hieno, ja Helsinki enimmäkseen utuisan melankolinen. ”Silloinkin, kun kesä / on kauneimmillaan, / on tämä portti, / ja, tuolla puolen, / ruoho ja haudat”, Carpelan kirjoittaa Bulevardilla vasten Vanhaa kirkkoa ympäröivää ruttopuistoa. Hakaniemen rannassa taas koira nostaa jalkaa Maailmanrauhan patsaan jyrkää sokkeliä vasten. Runoilijan mukaan taitaisi olla ”parempi piiloutua, elää rauhassa”, kuin puolustaa sitä nyrkit pystyssä.

Facebook 4.4.2019

TYÖMIEHEN vaimo. Paitsi että tämän vaimon mies ei työtä tee... ”Suomen ensimmäinen realistinen näytelmä”, toinen Minna aloittaa jälkisanat Suomi 100 v. -juhlapainoksessa.³² Hmm, taitaa siis Ristolla olla muita avuja.

”Myöhä on hiiren haukoitella, kun on puoleksi kissan suussa”, sanoo skojari toiselle. Mitähän Rosa L. sanoisi? Sen tietää Nina Björk punaisessa unelmassa, joka takakannen mukaan on ”en diskussion om feministisk kärleksteori”.³³

Facebook 7.4.2019

SIPOON-kauden avajaisissa lumi peittää vielä pihan varjopuolta, mutta etelään aukeava rinne pukkaa jo krookusta. Taidan ottaa käyttöön sille wikipedian tarjoaman nimen: kevätsahrami.

Facebook 7.4.2019

³² Minna Canth: *Työmiehen vaimo* (1885), jälkisanat Minna Maijala (2017).

³³ Nina Björk: *Drömmen om det röda. Rosa Luxemburg, socialism, språk och kärlek* (2016).

Sinipunan rappio

VIIME päivinä on nyljetty karhua, jota ei ole vielä kaadettu. Vaalien jälkeisen uuden hallituksen runkoa on hahmoteltu niin sanotun sinipunan eli SDP:n ja Kokoomuksen ympärille, Vihreillä ja kenties Vasemmistoliitolla ja RKP:llä vahvistettuna. Siis paluu sateenkaareen, jonka päässä odottaa tarunhohtoinen aarre!

Teoriassa ja paperilla vaihtoehto näyttää, jos ei hyvältä niin kuitenkin käyvältä ratkaisulta, jolle on kelpo esikuva. Paavo Lipposen ensimmäinen (1995–1999) on monessa arviossa nostettu lähimuistin ajalta parhaaksi hallitukseksi, joka luotsasi Suomen lamasta uuteen kukoistukseen.

Lipposen toisesta (1999–2003) ei puhuta ihan samalla nostalgialla. Hallituspohjakin kaventui kesken kaiken, kun Vihreät lipesi rivistä protestoidakseen ydinvoimapäätöstä. Silti Lipponen on viimeisin pääministeri, joka onnistui johdattamaan puolueensa vaalivoittoon, vaikka ykköspaikka karkasi viekkaukella ja vääryydellä Anneli Jäätteenmäen Keskustalle.

Itse asiassa Lipponen on myös viimeinen pääministeri, joka johti hallitustaan täyden vaalikauden, vieläpä kahteen peräkkäiseen kertaan. Hänen kahdeksan vuotta kestäneellä kaudellaan ei myöskään pätenyt se nykyään usein toistettu totuus, että hallitusyhteistyö Kokoomuksen kanssa syö toisen pääpuolueen kannatuksen.

SINIPUNASTA on myös muita kokemuksia. Kokoomuksen Jyrki Kataisen vetämää hallituskoalitiota (2011–2014) kutsuttiin sixpackiksi, kun sateenkaaren konservatiivipäätä vahvistettiin kristillis-demokraateilla. Vaalikauden loppu rämmittiin sitten Alexander Stubb pätkäpääministerinä (2014–2015).

Pari puoluetta oli pudonnut hallituksesta matkan varrelle, eivätkä jäljelle jääneet olleet keskenään yhteistyökykyisiä. SDP:n puheenjohtajaksi ja sitä myöten valtionvarainministeriksi kesken kaiken noussut Antti Rinne julisti, että Stubbin kanssa ei jatkossakaan hommista tule mitään. Tunne taisi olla vahvasti molemminpuolinen.

Sinipunan henkiset eväät oli syöty, oikeastaan jo paljon aikaisemmin. SDP:ssä oli koettu pitkää krapulaa ja kannatuksen tasonlaskua, josta syytä sysättiin Lipposen ajan liialliselle markkinahenkisyydelle. Perinteisesti jäsentäen niin sanottu ”oikeistososiaalidemokratia” joutui puolueessa ahtaalle.

Sinipunaan päin kallellaan oleville tovereille toivotettiin menolippua todelliseen henkiseen kotiinsa, Kokoomukseen. Joku Juhana Vartiainen sinne päätyikin. Entinen puoluesihteerini Mikael

Jungner erosi SDP:stä kohta sen jälkeen, kun jäi kuntavaaleissa 2017 Helsingissä alle 400 ääneen. Sähköpostiin oli kolahtanut raadollinen analyysi: ”Sinun pitää vaihtaa joko ajatuksia tai puoluetta.”

SDP:N KANNATUS on luisunut Helsingissä pitkään lasku-uralla. Eduskuntavaaleissa 2003 se oli vielä pääkaupungin suurin puolue 24,3 prosentin kannatuksella ja seuraavan vuoden kunnallisvaaleissakin Kokoomuksen jälkeen selvä kakkonen (23,4 %) ennen Vihreitä. Kuntavaaleissa 2017 tuli enää 13,8 prosenttia, ja kärkikaksikko oli karannut kauas.

Yhden kaupungin vaalipiirinä Helsinki on valtakunnallisesti katsoen poikkeus. Toisaalta SDP:llä ei viime kuntavaaleissa mennyt häppöisesti muissakaan suurissa kaupungeissa, joita on historiallisen aseveliakselin hengessä pidetty potentiaalisesti suopeina sinipunalle, ainakin verrattuna Keskustan hallitsemiin maakuntiin.

Punamullan kaipuu heijastuu sosiaalidemokraattien kenttäväestä, joka kyselyissä asettaa Keskustan selvästi Kokoomusta suositummaksi hallituskumppaniksi. Samansuuntainen asenne on välittynyt myös puoluejohdon linjoituksista, jos kohta Keskustan on katsottu erehtyneen Juha Sipilän johdolla Kokoomuksen porvaripolitiikan vanaveteen.

Kokoomukselle taas Antti Rinteen SDP on ollut lähinnä kauhustus. Sinipunan henkinen pohja on päästetty molemminpuolisesti rappiolle. Jos sitä vaalitaan varteenotettavana hallitusvaihtoehtona muualla kuin spekulanttien kolumneissa, niin hyvinpä ovat toistensa päävastustajiksi profiloituneet puolueet sen osanneet peittää.

SUOMEN poliittisessa järjestelmässä on totuttu sanomaan, että vaalitulos ratkaisee hallituskoalition, joustavasti myös yli blokkirajojen. Usein se on osoittautunut vahvuudeksi, vaikka ei välttämättä olekaan valtio-opin oppikirjojen mukaista.

mikkomajander.fi 8.4.2019

”Tulos tai ulos -Sipilän olisi erittäin vaikea lähteä junioriministeriksi”

Perussuomalaisten hajoaminen kesän 2017 puoluekokouksessa on avain eduskuntavaalien tuloksen ymmärtämiseen, sanoo politiikan tutkija Mikko Majander.³⁴

Puolueen jakautuminen ja sinisiksi itsensä nimenneen siiven jatko Sipilän hallituksessa avasivat hallitusta kohtaan tunnetulle tyytymättömyydelle toisen väylän, joka ei näkynyt pitkiin aikoihin kannatusmittauksissa.

– Kun sinisistä jäi jäljelle vain häviävä tynkä, perussuomalaisten kanava säilyi auki ja sai viime aikoina uskottavuutta. Punavihreät olivat olleet vaihtoehtona kesästä 2015 saakka ja jäi ratkaisevassa mobilisaatiossa jalkoihin. Yhteenlaskettu viiden prosentin kannatuslisä oli punavihreille aika pieni, Majander sanoo.

Keskustan puheenjohtaja Juha Sipilä valitsi hallituskumppaniksi kokoomuksen vastoin kentän punamultamyönteistä tunnelmaa. Hallituksen linja oli markkinaliberaali ja tyyli käskyttävä.

– Kepu ei ollut linjan kanssa koskaan sinut ja keskusta-kokoomus-yhteishenki karisi puolella vuodessa. Se oli avain ongelmaan, josta keskusta ei koskaan toipunut, mutta kokoomus toipui.

SDP on vaalivoittaja äärimmäisen niukalla yhden paikan enemmistöllä suhteessa perussuomalaisiin. Kokoomuksella on paikkoja kaksi vähemmän ja kolmen johtavan puolueen kannatus on alle 18 prosenttia. Tilanne on historiallisen tasainen. Majander pitää SDP-johtoisen hallituksen syntymistä todennäköisimpänä.

– En pidä perusporvarikoalition jatkoa mahdollisena. Se olisi järjestelmän kannalta petos ja märkä rätti sitä myönteistä signaalia vastaan, että äänestysprosentti nousi ja punavihreä oppositio sai huomattavan määrän lisäpaikkoja. Ei olisi mahdollista, että keskusta ja kokoomus heittivät Hal-la-ahon ulos 2017 ja ottaisivat hänet nyt takaisin.

Perussuomalaisten tulosta on luonnehdittu yllättäväksi. Majanderin mukaan kansallismielisen oikeistopopulismien kannatus on pikemminkin vakiintunut.

– Tilanteen kanssa on eletty nyt kahdeksan vuotta, emme ole uudessa tilanteessa. Kansallismielinen ei ole paha uni, joka menee ohi, kun herätään.

Perussuomalaisten tulos on sama kuin vaaleissa neljä vuotta sitten. Kannatus on linjassa myös Viron Ekren ja ruotsidemokraattien kanssa.

³⁴ Eduskuntavaalien tulos: SDP 40 paikkaa (+6) 17,7 % (+1,2), Perussuomalaiset 39 (+1) 17,5 % (–0,2), Kokoomus 38 (+1) 17,0 % (–1,2), Keskusta 31 (–18) 13,8 % (–7,3), Vihreät 20 (+5) 11,5 % (+3,0), Vasemmistoliitto 16 (+4) 8,2 % (+1,0), RKP 9 (+/–0) 4,5 % (–0,3), Kristillisdemokraatit 5 (+/–0) 3,9 % (+0,4), muut 2 (Harry Harkimo, Ahvenanmaa).

Majander kertoo pelänneensä vaalien alla keskustan dramaattisen huonoa tulosta.

– Kunhan eivät tekisi kiviniemiä, etteivät leikkisi kenenkään kanssa, hän sanoo ja viittaa keskustan päätökseen siirtyä oppositioon keväällä 2011. Uskottavuus ei kestä sitä, jos hallitusyhteistyötä lähestytään puhtaan puoluekannatuksen näkökulmasta.

Vaali-iltana puheenjohtaja Sipilä jätti oman jatkonsa ja keskustan hallitukseen osallistumisen auki, historiallisen huonosta tuloksesta huolimatta.

– Viisi viikkoa ennen vaaleja Sipilä sanoi suoraan, että noilla lukemilla ukko menee vaihtoon. Eilen hän korosti, että ohjelma ratkaisee. Kepu ei kiirehtinyt tekemään johtopäätöksiä. Se oli ehdottomasti hyvä asia.

Majander tunnustaa kannattavansa viiden puolueen punamultakansanrintamahallitusta paljon julkisuutta saaneen SDP:n ja kokoomuksen sinipunan sijasta. Kokoonpanoon kuuluisivat SDP, keskusta, vihreät, vasemmistoliitto ja RKP.

– Sillä varauksella, ettei kepu vedä tuloksesta herneitä nenään, tuossa olisi tällä hetkellä kaikkein potentiaalisin koalitio. On paradoksaalista, että käsittämättömän tappion kokenut keskusta on tällaisessa asemassa.

Kokoomuksen ja SDP:n työmarkkina- ja veropolitiikka on Majanderin mukaan todella vaikea sulattaa yhteen. Puolueet ovat jo pidempään kasvaneet erilleen ja kokoomuksen ääniharavat, esimerkiksi Elina Lepomäki ja Juhana Vartiainen ovat korostaneet henkistä eroa.

Majanderin mukaan SDP:n ja sen pääkilpailijan kokoomuksen hallitus myös vähentäisi poliittisen järjestelmän luotettavuutta.

– Olennaista on, että uudella hallituksella, jossa kenelläkään ei ole selkeää enemmistöä, ei ole varaa kytätä ja vahtia toisiaan. Hengen täytyisi olla eheämpi.

Keskustan mukaantulo hallitukseen edellyttäisi Majanderin mukaan luultavasti puheenjohtaja Sipilän väistymistä.

– Se ratkaisisi tämän solmun. ”Tulos tai ulos” -Sipilän olisi erittäin vaikea lähteä junioriministeriksi ja kepun takuumieheksi hallitukseen.

Kun keskusta on ajautunut poliittiseen vastatuuleen, se palaa Majanderin mukaan yleensä aluepolitiikkaa ajavaksi maakuntien edunvalvojaksi. Keskustan kaupunkivalloitus vaikuttaisi olevan vaihteeksi takanapäin.

– Olli Rehn on siirtynyt pankkiin, Berner bisneksiin, Tiilikainen ei päässyt Helsingistä läpi, Lehtomäki lähtee Kööpenhaminaan. Kaupunkeihin murtautujat eivät ole asemissa.

Sdp nousi täpärästi vaalivoittoon...

HS:n haastattelemat asiantuntijat sanovat, että eduskuntavaalien tulos kieli puoluekentän pysyvistä muutumisesta. Hallitseminen on entistä hankalampaa, kun kaikki suuret puolueet ovat niin lähellä toisiaan.

[...]

Majanderin mukaan vaaleissa oli kolme ratkaisevaa asiaa.

Ensimmäinen oli se, että perussuomalaisista tuli vasemmistoa vierastavalle porvaristolle protestiväylä. Punavihreiden puolueiden kokonaisvoitto sulki vain noin 5,5 prosenttiin, mitä Majander pitää ”hämmästyttävän pienenä”.

”Tämä oli rakenteellisesti tärkeä ja merkittävä seikka.”

Toinen asia liittyy siihen, että keskusta maksoi kallista hintaa pääministeriaikakaudesta. Majander arvioi, että puolue oli taitamaton myymään omaa politiikkaansa äänestäjille ja saamaan sille hyväksyntää.

Kolmantena tekijänä Majander mainitsee perussuomalaisten kirin, joka nosti puolueen uskottavuuden aivan uudelle tasolle viimeisen puolen vuoden aikana. Se näkyi myös äänestysprosentin nousussa.

”Katsomosta tultiin äänestämään perussuomalaisia, jonka uskottavuus protestiväylänä kasvoi. Perussuomalaiset pääsi hyötymään ilmastokysymyksestä, koska Suomessa on selvästi laaja äänestäjäkunta, joka katsoo että muut puolueet panikoivat ilmastoasioiden kanssa. Lisäksi puolue hyötyi maahanmuuttokysymyksestä.

ENTÄ Sdp:n tulos? Majander, joka työskenteli aikaisemmin Sdp:tä lähellä olevassa Kalevi Sorsa -säätiössä, ei pidä mielekkäänä verrata nykyvaalien tuloksia historiallisiin eduskuntiin. Puoluerakenne on elänyt ainakin kolmet viime vaalit uutta aikaa, hän sanoo.

Ei tulos silti hyvä ole.

”Tämä on ilman muuta varsin vaatimaton tulos. Ajattelin, että ykköspaikka ja kakkosella alkava tulos on kipuraja, johon johtava oppositiopuolue voi olla tyytyväinen. Uskon, että käteen jäävä minimaalinen ykkössija on aika valtava pettymys”, Majander sanoo.

”Totta kai voidaan puhua voitosta. Mutta sellaista mandaattia ei tullut, jonka pohjalta voidaan yksiselitteisesti sanoa, että äänestäjät haluavat muuttaa suuntaa Sdp:n johdolla.”

Majander kiinnittää huomiota siihen, että kuntavaalien jälkeen Sdp kertoi aikovansa panostaa kaupunkeihin, mutta nyt puolue menetti Helsingissä paikan.

”Ei vaaleja ratkaista Helsingissä, mutta on se aikamoinen signaali kuitenkin.”

Kokoomuksen ja vihreiden tuloksia Majander pitää hyvinä. Kokoomus säilytti kasvonsa täysin, Majander sanoo, ja samalla lunasti paikkansa suvereenina keskustaoikeiston johtavana voimana.

”Kokoomuksen asema puoluekentässä selkeni ja vahvistui.”

Keskusta kääntyy murskatappion jälkeen kohti punamultaa, Majander arvioi.

Vihreät on suuri vaalivoittaja ja puolueen kannatus nousi uudelle tasolle. Samalla Majander sanoo, että voitto on laimea.

”Ville Niinistön kulta-aikana puolue oli kuitenkin mukana kisassa opposition henkisestä johtajuudesta. Nyt voitto jää vähän valjuksi. Vihreistä tuli entistä enemmän valtakunnallinen puolue, ja he saivat pääkaupungin, mutta potentiaalia jäi aika paljon vielä täyttämättä.”

Majanderin mielestä vaalien tulos vahvistaa puoluekentän sirpaloitumista. Yksikään puolue ei saa mandaattia, joka oikeuttaa johtajuuteen. Trendi on sama kuin muualla Euroopassa, vaikka Suomessa polarisoituminen ei ole niin jyrkkää.

”Jos miettii, että meillä sateenkaarihallitus tuli poliittiseen käsitteistöön Paavo Lipposen vuoden 1995 hallituksen myötä, niin tuolloin demareilla oli selkeä johtajamandaatti. Nyt sitä ei ole.”

Majanderin mielestä puolueiden tulee nykyisessä tilanteessa kantaa erityistä vastuuta siitä, että äänestäjät eivät menetä uskoaan politiikkaan. Hän pitää positiivisena, että keskusta ei suinpäin ilmoittanut marssivansa oppositioon.

”Puolueiden täytyy pitää huolta siitä, että maata voidaan hallita, mikä vaatii todella rakentavaa asennetta koalitioihin.”

Hallitukseen ei Majanderin mukaan voi lähteä nin, että koko ajan epäillä toista, vaan puolueiden välillä pitää olla luottamusta. Varoittavana esimerkkinä hän mainitsee kokoomuksen Jyrki Kataisen sixpack-hallituksen ja Alexander Stubbin hallituksen.

Helsingin Sanomat 15.4.2019 (Paavo Teittinen)

”Keskusta romahti Bermudan kolmioon”

Tutkija Mikko Majanderin mukaan eiliseen vaalitulokseen heijastuu selvästi perussuomalaisten kahden vuoden takainen hajoaminen.

TUTKIJA Mikko Majanderin mukaan vaalituloksen päällimmäinen viesti on se, että Suomen poliittinen kenttä sirpaloituu ja poliitikkojen kansalta saamat mandaatit ohentuvat.

#HSvaalistudio-lähetyksessä vieraana olleen Majanderin mukaan perussuomalaisten hajoaminen kaksi vuotta sitten toi politiikkaan tyytymättömille äänestäjille uuden ”protestiväylän”. Se selittää osin perussuomalaisten 17,5 prosentin ääniosuutta.

”Sinisten tarjoaman vaihtoehdon uskottavuus suli. Sitten tapahtui seikkoja, jotka nostivat perussuomalaisten suosiota entisestään”, Majander sanoi lähetyksessä. Hän on ajatuspaja Magman tutkija, joka työskenteli aikaisemmin Sdp:tä lähellä olevassa Kalevi Sorsa -säätiossä.

HÄNEN MUKAANSA perussuomalaiset myös hyötyivät ilmastonmuutoksesta käytävästä keskustelusta. Kun kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n raportti julkaistiin lokakuussa, perussuomalaisten kannatus lähti nousuun, Majander sanoo.

”Siitä tuli vähän vahingossa identiteettiä koskeva kysymys.”

Lopulta puolueen suosiota kirittivät myös lupaavat gallup-tulokset ja uutiset äänestysprosentin mahdollisesta nousemisesta suurten ennakkomäänimäärien seurauksena.

”Ne ruokkivat sitä, että nyt on tuuli purjeissa”, Majander sanoo.

KESKUSTAN vaalituloksesta hänellä on synkkä kuvaus.

”Keskusta putosi kolmen tuolin väliin.”

Kolmella tuolilla Majander viittaa siihen, että keskustan arvokonservatiivinen ja maahanmuuttokriittinen äänestäjäkunta siirtyi perussuomalaisten kannattajiksi samalla kun Juha Sipilän ja Anne Bernerin markkinaliberalismia korostavan siiven kannattajat kääntyivät kokoomuksen puoleen. Niin ikään keskustan alkioilaista, punamulta-ideologiaa kannattavat äänestivät mielummin vasemmistopuolueita ja vihreitä.

”Keskustan kohtalo oli romahtaa siihen Bermudan kolmioon.”

MAJANDER ei pidä perussuomalaisten ja Sdp:n hallitusyhteistyötä käytännössä mahdollisena. Hän huomauttaa, että äänestysprosentin pieni nousu kielii mahdollisesti erityisesti nuorten äänten lisääntymisestä.

”Olisi aika nuija signaali tätä vasten sanoa, että vaalien jälkeen voidaan tehdä ihan toisella tavalla kuin on aikaisemmin sanottu.”

Hän suhtautuu kriittisesti myös kokoomuksen ja Sdp:n muodostamaan hallitukseen, sillä puolueet ovat vuosien varrella rakentaneet toisistaan yhä vahvemmin vastinpareja.

HS.fi 15.4.2019 (Elli-Alina Hiilamo)

Vaalipiirien Suomi

JUSSI HALLA-AHO sai eduskuntavaaleissa huimat 30 527 ääntä, jolla heltisi koko tasavallan ylivoimainen äänikuninkuus. Häkellyttävän luvun varjoon on jäänyt vähemmälle huomiolle, että ”Mestarin” henkilökohtainen suosio ei siivittänyt Perussuomalaisia Helsingissä kuin yhden prosentin vaalivoittoon.

Itse asiassa puolueen kokonaistulos pääkaupungissa oli rahtusen parempi jytkyvaaleissa 2011, jolloin Halla-aho löi itsensä läpi puolta pienemmällä, mutta muhkealla 15 074 äänen saaliilla. Taakse jäivät jo silloin sellaiset ääniharavat kuin Kokoomuksen Ben Zyskowicz ja Jan Vapaavuori. Vain Vasemmistoliiton komeetta Paavo Arhinmäki pärjäsi paremmin (17 226).

Helsinki on edelleen Perussuomalaisten heikoin vaalipiiri (12,3 %). Uudellamaallakin tuli pari prosenttia takkiin (15,9 %), kun liikkeen luoja ja entinen sielu Timo Soini oli nyt sinertynyt pois rivistä.

Sen sijaan Varsinais-Suomessa Perussuomalaiset nousi niukasti jopa vaalipiirin suurimmaksi puolueeksi (19,1 %), kokoomusjohtaja Petteri Orpon kotikentällä. Oulun vaalipiirissä (ja Satakunnassa) puolue ylsi yli 20 prosenttiin lähinnä Keskustan kustannuksella.

Perussuomalaisten kannatus kasvoi siellä 12 000 äänellä, siinä missä yksin Juha Sipilä menetti 14 000 ääntä. Paikkamäärien ja prosenttien kiikkulaudalla Oulun vaalipiirissä palattiin näin jotakuinkin vuoden 2011 asetelmiin.

PÄÄKAUPUNKISEUDIN ja muiden vaalipiirien äänestyslukujen perusteella ei rohkene tehdä jottopäätöstä, jonka mukaan maahanmuuttokriittisyys puskee voimakkaimmin esiin siellä, missä maa-

hanmuuttajia on vähiten. Ei, vaikka kokemukset itäisestä Keski-Euroopasta aina Viroa myöten viittaisivat tähän suuntaan.

Toisaalta epäluulot ja asenteiden varauksellisuus eivät myöskään välttämättä korreloi ”vierasperäisen” väestön määrään. Siitä kertoo osaltaan sekin, että Vihreät eteni nyt Helsingin suurimaksi puolueeksi (23,5 %). Suurkaupungissa on opittu elämään monikulttuurisuuden kanssa, kenties koettu se jopa rikkaudeksi.

Piikkipaikkansa pääkaupungissa ja Varsinais-Suomessa menettänyt Kokoomus säilytti kärkisijan Uudellamaalla (20,9 %). ”Väli-Suomi” – Häme, Kaakkois-Suomi, Pirkanmaa ja Satakunta – taas on edelleen SDP:n poliittista sydänmaata (22,1–25,2 %).

Keskusta sen sijaan kasvaa sitä mukaa, mitä kauemmaksi edetään pääkaupungista. Keski-Suomesta pohjoiseen aukeaa näinkin tappiollisten vaalien jälkeen yhä Kepulandia (kannatus 19,8–30,3 %), johon matkan varrella ovat maustetta tuoneet lähinnä korpikommunismi ja SMP.

Pikantin poikkeuksen tekee rannikolla piskuinen RKP, jonka kannatus (21,1 %) riitti Vaasan vaalipiirissä jopa kärkisijaan.

EDUSKUNTAVAALIEN yhteydessä todettiin moneen kertaan, että Suomen järjestelmässä käydään itse asiassa samanaikaisesti 13 vaalit, eli kussakin vaalipiirissä omansa, Ahvenanmaata myöten. Käytännön äänikynnys asettuu eri puolilla maata väestöpohjan mukaan eri korkeudelle, eikä valtakunnallisia tasauspaikkoja ole käytössä.

Näin Lapissa Vihreiltä jäi 9,7 prosentin kannatuksella kansanedustaja saamatta, kun Uudellamaalla vastaava ääniosuus olisi tuonut neljä paikkaa. Tässä maan suurimmassa vaalipiirissä meni Antero Laukkanen reilusti lävitse, vaikka kristillisdemokraattien ”potti” oli vain 2,7 prosenttia äänistä.

Vaalien jälkipeleissä on ihmetelty ja siunailtu (hyvästä syystä), miten suurimpienkin puolueiden kannatus jäi alle 18 prosentin. Vaalipiirikohtaisesti ykköspaikkaan vaaditaan kuitenkin edelleen pääsääntöisesti yli 20 prosenttia, ja usein varsin reilusti. Vain Varsinais-Suomi ja Keski-Suomi tekivät tällä kertaa poikkeuksen.

Tulokset viittaavat siihen, että alueelliset hegemoniat saattavat hivenen heiketä käynnissä olevassa puoluekentän ja -kannatuksen uusjaossa, mutta mitään vallankumousta ei ole luvassa. Keskustan murskatappiosta hyötyivät lähinnä sen hengenheimolaiset, ja loput liikkuvat äänet jakautuivat aika tavalla tasaisesti muiden kesken.

Suomea hallitaan ehkä Helsingistä käsin, mutta tuskin jatkossakaan sen ehdoilla. Pääministeripuolueeksi tyrkyllä olevan SDP:n kannatus jäi pääkaupungissa vaatimattomasti 13,5 prosenttiin, mikä merkitsi jopa yhden kansanedustajapaikan tappiota.

Valtakunnanpolitiikalle jää joka tapauksessa yhä haaste ja vastuu siitä, että kokonaisnäemykseen sulautuu myös koko alueiden ja maakuntien Suomi. Ja sehän taitaa kuulostaa – koko lailla keskustalaiselta!

mikkomajander.fi 17.4.2019

POLITIIKAN paradokseja:

Perussuomalaisten hajoamisen 2017 piti olla puolueen tuho, mutta osoittautui pelastukseksi, vaikka sitä ei pitkään aikaan sellaiseksi huomattu. Ministerisiipi hirttäytyi sinisiksi epäsuositun porvarihallituksen ottopoikina, kun taas puolueen perineet tarjosivat oppositioon sysättyinä väylän vasemmistoa vierastavalle protestimielelle.

Perussuomalaisten potentiaalinen äänestäjäkunta seurasi aikansa katsomossa, kunnes viimeisen kuuden kuukauden aiakana mobilisoitui kohti vaaleja vastareaktion maahanmuuttajien rikoksille ja muiden ilmastopaniikille. Punavihreiden pitkään ja hartaasti odottama voitto sulii viiteen prosenttiin.

Facebook 17.4.2019

Kun Keskustapuolue romahti 1970

VIIME PÄIVINÄ on luettu Keskustan synkistä tunnelmista historiallisen heikon vaalituloksen jälkeen, mutta mieli on ollut musta aikaisemminkin. Maaliskuussa 1970 tuli takkiin 13 paikkaa, kun 17,1 prosentin ääniosuudella heltisi Arkadianmäelle vain 36 edustajaa. Kokoomus nousi ensi kerran ohitse suurimmaksi ei-sosialistiseksi puolueeksi, kuten tuolloin tavattiin sanoa.

Vähintään yhtä lujille otti Suomen Maaseudun Puolueen menestys: 10,5 prosenttia ja 18 kansanedustajaa. Veikko Vennamo oli pohjustanut ”jytyn” pari vuotta aikaisemmin presidentinvaaleissa remsakalla kampanjalla, joka toi hänelle 11,4 prosenttia äänistä ja 33 valitsijamiestä.

Urho Kekkonen valittiin toki kolmannelle kaudelle heti valitsijamiesten ensimmäisessä äänestyksessä, mutta hän ei osannut voitostaan nauttia. Loukattu presidentti kihisi raivosta, kun kolmannes kansasta äänesti demagogisia kilpailijoita. Eduskuntavaalin tulos otti sitten jo niin koville, että Kekkonen sai vaaliyönä jonkinlaisen sydänkohtauksen.

Keskustapuolueen puheenjohtaja Johannes Virolainen puolestaan pohdiskeli, olisiko raskaan tappion päältä parempi lähteä nostelemaan. ”Minulle tämä oli niin kova sokki, että olen ollut itsemurhatunnelmissa”, hän dramatisoi mielialojaan Kekkoselle.

Suomalainen politiikka alkoi todella olla elämän ja kuoleman kysymys. Kommunistien jyrkkä siipikin kuulemma puuhasi vallankumousta, jota vauhdittamaan Neuvostoliitto lähetti Suomeen suurlähettilääksi puoluemiehenä marinoituneen Aleksei Beljakovin.

VIROLAINEN oli haikaillut irti hallitusvastuusta jo 1966, jolloin eduskuntaan oli tullut vasemmistoenemmistö. Oppositioon Keskustapuoluetta ei kuitenkaan päästetty, vaan se vedettiin mukaan kansanrintamahallitukseen, johon kommunistit osallistuivat ensimmäistä kertaa sitten 1940-luvun.

Virta vei etenkin nuorisoa vasemmalle. Myös Virolainen joutui sen imuun, kun hän opetusministerinä yritti junaila läpi korkeakoulujen hallintouudistusta mies/nainen ja ääni -pohjalta. Maakunnista alkoi kuulua kritiikkiä, että kaupunkeihin pyrkivä Keskustapuolue myötäili aivan liiaksi vasemmistoa ja radikalismia, Tšekkoslovakian miehittänyttä Neuvostoliittoakin.

Eduskuntavaaleissa 1970 maksettiin tästä laskua. Virolainen sai kentältä postia, jonka mukaan ”ei isommasti innostanut äänestämään puoluetta joka hellii suojissaan selviä kommunisteja”. Toisin kuin Kokoomuksesta, Keskustapuolueesta ei enää tiennyt, oliko se porvarillinen vai sosialistinen puolue.

Oppositio houkutteli murskatappion kokenutta puoluetta, joka oli sisäisesti hajallaan ja hyvää vauhtia hukkaamassa identiteettinsä, ellei sieluaan. Vaan ulkopoliittinen vastuu painoi ajan vaakakupeissa enemmän, eikä sitä annostellut puoluejohtaja Virolainen vaan presidentti Kekkonen ja Neuvostoliiton asiamiehet.

Teuvo Auran virkamieshallituksen jälkeen Kekkonen nimitti heinäkuussa 1970 jälleen kansanrintamahallituksen, pääministerinään nyt Ahti Karjalainen, idänsuhteiden perintöprinssi ja Johannes Virolaisen ykköshaastaja. Tammikuun 1972 hajotusvaaleissa Keskustapuolueen kannatus vajosi edelleen 16,4 prosenttiin. Paikkoja meni vain yksi, mutta SMP säilytti omansa.

RAADOLLISTA kamppailuhan politiikka on yhä, mutta kyllä erot 50 vuoden takaisiin asetelmiin ja asenteisiin sentään ovat onneksi huomattavat. Puolueet voivat tehdä periaatteellisia ratkaisujaan ja taktisia siirtojaan ilman painetta, jonka ylivahva presidentti ja supervaltanaapuri kohdistivat myös sisäpolitiikkaan.

Parallelelejakin on. Siinä missä Johannes Virolaisen aikainen Keskustapuolue ajautui vastuuseen ajan radikalismista ja vasemmistolaisesta politiikasta, Juha Sipilä valitsi hallitukselleen oikeistoyhteistyön ja markkinahenkisen linjan. Maakuntien kenttäväki ja äänestäjäkunta eivät kokeneet kumpaakaan omakseen, ja se on kansanliikepuolueessa kohtalokasta.

Voi tosin olla, että laajojen kansanpuolueiden aika alkaa olla kaikkien poliittisten suuntausten kohdalta ohitse. Toisaalta Maalaisliitolle ja sitten Keskustapuolueelle on ennustettu rakenne-

muutoksen myötä iltaruskoa aina 1950-luvulta lähtien, mutta niin vain Keskusta on 2000-luvulla ollut pääministeripuolue peräti 12 vuotta, eli pidempään kuin muut yhteensä.

”Mie oon politiikkaan syntynyt ja siinä kuolen”, Virolaiselta on valittu sitaatti takakanteen Kati Katajiston kirjoittamaan elämäkertaan (*Verraton Virolainen*, 2017), jota edellä on käytetty yhtenä lähteenä.

Pitkäjänteinen kokemus on arvokasta, myös politiikassa, josta ei toivoisi tulevan pelkkää projektikohtaista egotrippailua. Mutta elämän mittainen tehtävä sen ei sentään tarvitse olla, vielä vähemmän kuolemanvakava haaste, vaikka lujille tuntuu monen terveys vastuun paikoilla joutuvan. Vallan tavoittelusta soisi säilyvän kunniallinen tie myös muihin tehtäviin.

mikkomajander.fi 23.4.2019

Äänestikö kansa Keskustan oppositioon?

JUHA SIPILÄ palasi eilen eduskunnassa ensimmäistä kertaa vaali-illan jälkeen kameroiden eteen ja linjasi, että Keskustalla on ”aika selvä suunta nyt oppositioon. Se on kansan päätös.” Hmm. Millaiseen hallitusratkaisuun Suomessa sitten päädytään, se ei ole enää kansan vaan puolueiden itsensä käsissä, eduskuntaan äänestettyjen voimasuhteiden asettamissa rajoissa.

Keskustakin keikkuu yhä noissa vaihtoehtoissa, joskaan ei ajurin paikalla. Sipilän mukaan vaalivoittajien kesken pitäisi tapahtua ihmeitä, että Keskusta olisi hallitusneuvotteluissa mukana. ”Millaisia ihmeitä?” toimittaja kysyi ja sai vastauksen, joka jätti paljon auki: ”Ne ovat sellaisia, että siellä ei päästä eteenpäin.”

Käytännössä siis selvillä ei ole muuta kuin marssijärjestys. Jos SDP ja Kokoomus eivät löydä yhteistä säveltä, Keskustan palaa täysillä peliin. Ja tämän muut osaavat ottaa siirroissaan huomioon.

”Emme ole ensimmäisenä hinkumassa hallitukseen”, puolueen varapuheenjohtaja (ja miksei potentiaalinen tuleva puheenjohtaja) Katri Kulmuni arvioi heti vaalien jälkeen A-studiossa. Samaan hengenvetoon hän pohti jo hallitukseen menon kynnyskysymykseksi, että koko Suomen täytyy pysyä matkassa.

KANSANVALLAN tuomio Sipilän hallituksen kakkosversiolle oli musertava. Keskusta ja Kokoomus saivat yhteensä vain 69 kansanedustajaa, Sininen tulevaisuus ei ainuttakaan. Valtaa pitäneen koalition kannatus romahti 31,8 prosenttiin, joka taitaa alhaisuudessaan olla alan Suomen ennätys.

Neljän vuoden takaisella alkuperäisellä perusporvaripohjalla säilyi periaatteessa parlamentaarinen enemmistö, sillä Perussuomalaiset saivat nyt vaaleissa 39 kansanedustajaa. Tällä tuskin on käyttöä. Jussi Halla-ahon puolue ei kesällä 2017 kelvannut enää Petteri Orpon ja Juha Sipilän kumppaniksi, eikä mikään viittaa siihen, että nämä olisivat muuttaneet asiassa mieltään.

Keskustan 18 paikan tappio osoittaa äänestäjien valtavaa pettymystä puolueen politiikkaan, mutta äänestikö kansa samalla Keskustan oppositioon, se on jo kimurantimpi juttu. Kansan tahtoa yhteisten asioiden hoitamiseen voidaan tarkastella monella tavalla.

Vihreät ovat juhlineet suurina vaalivoittajina, ja heidät luetaan mukaan lähes automaattisesti kaikkiin varteenotettaviin hallitusvaihtoehtoihin. Toisaalta Keskustan 31 kansanedustajaa on edelleen puolitoista kertaa suurempi parlamentaarinen mandaatti kuin vihreiden 20 paikkaa. Luulisi silmäkin olevan jotain painoarvoa.

RIVIKANSANEDUSTAJAKSI ryhtyvä Juha Sipilä korosti eilen tiedotusvälineille saaneensa Oulun vaalipiiristä ison 17 000 ihmisen valtakirjan, jonka aikoo myös kunnialla kantaa. Niin parlamentaarikon tulee tietysti tehdäkin, vaikka henkilökohtainen äänimäärä putosi edellisistä vaaleista melkein puoleen.

Sama koskee yhtä lailla koko puoluetta. Valtakirja kaventui vaaleissa kertaheitolla kolmanneksella, mutta on yhä melkoinen – 424 000 annettua ääntä. Ajetaanko Keskustan korostamaa aluekehitystä parhaiten oppositiosta käsin vai kenties valtiovarainministerin paikalta, jos sellainen sattuisi tulemaan tarjolle hallituskoalition toiseksi suurimmalle puolueelle?

Vaarana toki on, että hallitusyhteistyö vasemmiston kanssa jättäisi kentän auki Perussuomalaisten ja Kokoomuksen muodostamalle oppositiolle. Neljä vuotta on kuitenkin pitkä aika odottaa uuden kannatusnousun palkintoa, jonka kypsymisestä ei nykyisessä poliittisessa kulttuurissamme voi mitenkään olla varma.

Vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen SDP oli historiansa heikoimmasta 16,5 prosentin tuloksesta huolimatta halukas hallitukseen, mutta pääministeripuolue Keskusta valitsi toisin. Otollisesta oppositioasemasta käsin sosiaalidemokraatit onnistuivat lihottamaan kannatustaan vain vaivaiset 1,2 prosenttiyksikköä.

Kuka ja mikä takaa, että Keskustan kävisi yhtään sen paremmin?

mikkomajander.fi 24.4.2019

Myrsky Tampereella, Hamlet Turussa

HELSINGIN ylenpalttisten kattausten ääreltä tulee lähdeksi lopulta aika harvoin kulttuurikeikoille muille paikkakunnille. Jokunen festivaali, konsertti ja kesätapahtuma vielä vetävät, mutta kynnyksi liikahtaa esimerkiksi teatterin perässä on korkea, kun pääkaupungin näyttämöilläkin on aina näkemättä vaikka mitä.

Sitten tulee Shakespeare, joka mobilisoi. Tampereen Työväen Teatterin päänäyttämölle on viritetty isosti *Myrsky*, jossa Milanon syrjäytetty herttua Prospero pyörittää taikavoimillaan oman saarivaltakuntansa kohtalonrulettia. *Hamlet* puolestaan ratkoo eksistenssinsä ikuista ongelmaa Turun kaupunginteatterissa. Ei kun matkaan!

”TASAVALLAN toinen teatteri”, Panu Rajala on nimennyt Tampereen Työväen Teatterin historian kolmannen osan, joka kattaa vuodet 1964–2001. Puitteet ovatkin hulpeat Hämeenpuiston laidalle 1980-luvulla valmistuneessa rakennuksessa.

Sitäkin raadollisemmin pistää kevättalvisena lauantai-iltana sisään astuessa silmään, kuinka vähän väkeä on paikalla. Vai hukkuuko yleisö vain avariin aulatiloihin? Paha aavistus käy toteen katsomon puolella. Suuren näyttämön kauneus ja kirous on täyttää 800 paikkaa joka esitykseen, mutta nyt ei taideta päästä kuin kolmannekseen siitä.

Tilaa on paljon käytettävissä myös stagella, aina oma haasteensa sekin. *Myrskyn* tekijät ovat kuitenkin ottaneet sen tarjoamista mahdollisuuksista komeasti kaiken irti, tuovat lavalle muun muassa valtamerilaivan ja loihtivat teatteriteknologian avulla parhaimmillaan satusaaren, kuin Prosperon itsensä ohjauksessa.

Sen sijaan äänentoiston kanssa on korvillani ongelmia. Shakespearen silosäkeiden tulisi tulla iholle, mutta mikitetyt repliikit kuulostavat kalpean etäisiltä, jota tilan autius väistämättä korostaa. Esityksen edetessä joko miksaus jonkun verran paranee, tai sitten vain totun ja sopeudun tilanteeseen.

Magiaan asti, näytelmän vietäväksi ei kuitenkaan päästä missään vaiheessa, vaikka elementit ovat periaatteessa kasassa. Juoppolallien kohellus hersyttää yleisöstä varmat naurut, niin kuin sillä tapana on. Mutta Shakespearen taika puuttuu.

KAKSI VIIKKOA myöhemmin tuntuu aluksi siltä, että Turku vie Tamperetta 6–0. Sali viimeistä sijaa myöten täynnä, ja tekijöinä melkoinen Dream Team: Paavo Westerberg ohjaa, keskeisissä roo-

leissa muun muassa Jussi Nikkilä, Eero Aho ja Carl-Kristian Rundman, unohtamatta Esko Salmisen ääntä.

Siis Helsingistä tuttua porukkaa – ja kovin miehistä, niin kuin *Hamlet* nyt on. Tarina on vuosisatojen takaa sama, mutta lähtee välittömästi paremmille raiteille kuin esimerkiksi Helsingin kaupunginteatterissa muutamia vuosia sitten.

Aho näytteli silloin nimiroolia betonilähiöön sovitetussa gangsteriversiossa, Salminen vallan ja vaimon anastanutta Claudiusta. Sukupolven siirtymääkö se, että Aho on nyt katala kuningas ja Salminen vain videolta hahmottuva isä-Hamletin haamu?

Estradilla nähdään linnan muurista alkaen muutamia kekseliäitä näyttämöratkaisuja, joiden näyttävyyys ei pääse lähes eturivin paikaltani parhaimpiin oikeuksiinsa. Lavalle roudatun Volvon sisässä sekä videokameroiden ja -screenien kanssa pelataan sen verran paljon ja pitkään, että ne alkavat kärsiä inflaatiosta.

Eesityksen intensiteetti laskee muutenkin loppua kohden. Miekkailukohtaus myrkkymaljoineen ei varsinaisesti kasva enää kliimaksiksi, mutta sen jälkeen sentään puhuttelee Hamletin huulille jäävä elämän arvoitusta huutava hiljaisuus. Jos kyseessä olisi kilpailu, tuomaripisteet Turun ja Tampereen välillä jäisivät vähintään 4–2 Aurajoen varteen.

HAMLETIA esitetään Eeva-Liisa Mannerin suomennoksena, *Myrskystä* selvittää Paavo Cajanderin pohjalta oman aikamme elementeillä maustaen. Molemmista on WSOY:n Shakespeare-sarjassa Matti Rossin uudet käännökset, jotka luistavat luettuna koko lailla hyvin. Kansallisteatterin erinomaisessa *Rikhard III*:ssa Rossin versio kelpasi myös näyttämölle.

Kenen suomennoksella sitten mennäänkin, niin Shakespeare tuntuu pistävän näyttelijöiden diktion koville. Repliikit ja monologit virtaavat lopulta aika harvasta suusta pakottomasti soljuvassa rytmissä, elävää elämää ja toimintaa hengittäen.

Rinnastus on tietysti kaikkienensa kohtuuton ja epäreilu, mutta katsokaapa ja kuunnelkaapa tilaisuuden tullen Shakespearen historianäytelmistä televisiolle tehdyt kaksi sarjaa otsikolla *Ontto kruunu – The Hollow Crown* (2012, 2016). Britit panevat niissä kaikin tavoin parastaan tuotantojen tyylitajusta pistämättömiin näyttelijäsuorituksiin.

Ja Shakespearen säkeet soivat Suomessa asti suoraan sydämeen, vaikka niistä ei hyvälläkään englannin kielen taidolla ymmärtäisi ilman tekstitystä paljon mitään.

mikkomajander.fi 25.4.2019

Tämän vaalimainoksen maksoi...

EDUSKUNTAVAALIT on käyty, tulokset laskettu ja märehditty niin, että selasin viimein kasoiksi kertyneet sanomalehdet pois jätepaperiin. Jäähyväisiksi katselin vielä toinen toistaan mainiimpien ehdokkaiden mainoksia, joiden kokonaishinnan vain mediayhtiöt yksin tietävät.

Sinne ne nyt joutavat, kierrätyskäyttöön. Valituksi tulleita voi onnitella menestyksellisestä satsauksesta. Sen sijaan eduskunnan ulkopuolelle jääneille lienee laiha lohtu, että heidän polttamansa eurot auttavat osaltaan yhtä demokratian elinehtoa, journalismia ja tiedonvälitystä.

Osaan ilmoituksista oli merkitty, kuka mainoksen oli maksanut. Suurensulasista olisi ollut apua niiden tihrustamisessa, sen verran heiveröisellä ja taustaan häviävällä fontilla oli rahoittaja usein merkitty, melkeinpä huomaamattomiin johonkin reunaan tai kulmaan.

USEIMMISTA rahamasseista näyttivät vastaavan ehdokkaan tukiryhmä tai tukijat, mutta aika moni kertoi maksaneensa ilmoituksen itse. Ehkä hellyttävin silmään osuneista maininnoista oli ”äiti ja isä”. Myös joillakin puolueosastoilla on ollut varaa tukea omiaan.

Muutamia tuki rekisteröity yhdistys, joiden nimet käyvät jo itsessään vaalisloganeista. Oma hupinsa on arvuutella, ketä rahoittivat esimerkiksi Edistyksellisen Helsingin Puolesta ry, Eurooppa ja suomalainen työ ry, Muutoksenteelijät ry, Rohkeutta reformeihin ry tai Vaikuttavaa Helsinkiä ry.

Googlauksen harrastajat voivat yrittää selvittää, onko näillä yhdistyksillä muuta toimintaa, mutta vaalirahoituksen lähteille tätä reittiä tuskin pääsee. Kirjava käytäntö tuntuu jättävän avoimeksi senkin, milloin rahoittaja pitää ylipäätään ilmoituksiin merkitä.

OMAN RAHAN käyttö erottui mainosten joukossa melkeinpä väistämättä edukseen. Siihen sisältyy viesti, että ehdokas uskoo itseensä ja asiaansa niin, että panee panoksia peliin omasta pussistaan.

Toisaalta, mitään normia käytännöstä ei sovi tehdä. Vaalit eivät saisi muuttua varakkaiden etuoikeudeksi, ja toimivan tukiryhmän kokoaminen on jo jonkinlainen taidonnäyte sekin edustajaehdokkaan uskottavuudesta ja kyvystä.

Varankeruu on osa niin poliittista kuin monta muutakin kansalaistoimintaa, eikä siinä pitäisi olla mitään peiteltävää. Avoimuuden astetta päästään taas arvioimaan, kun valituksi tai varalle tulleiden kansanedustajien vaalirahailmoitukset ovat kohta netissä kenen tahansa katsottavissa.

Velvoite avustusten yksilöimiseen kulkee 1 500 eurossa. Kokemus kertoo, että sen ylittäviä lahjoitusten antajia on kovin harvassa. Ja pienempien summien tukijoita toisilla sitten vain enemmän – tai varakkaampia – kuin toisilla.

Kympillä ja tonnilla on mainosten maksamisessa aika tavalla eroa.

mikkomajander.fi 7.5.2019

”Kansanrintama” syntyi torjumaan natsi-Saksan uhkaa

Ranskan ja Espanjan kansanrintamat eivät onnistuneet pysäyttämään fasismin nousua. Termi menetti tutkijan mukaan merkityksensä kylmän sodan syttymisen jälkeen.

KESKUSTA ilmoitti keskiviikkoamuna suostuvansa hallitusneuvotteluihin Sdp:n, vasemmistoliiton, vihreiden ja Rkp:n kanssa. Tekeillä on niin sanottu kansanrintamahallitus, kuten tiedotusvälineet ovat jo pitkään arvilleet.

Mikä ihmeen kansanrintama? Termihän on peräisin Ranskasta 1930-luvun puolivälistä, jolloin kommunistit, sosialistit ja sosiaali-liberaaliseksi luonnehdittu radikaalipuolue liittoutuivat torjuakseen kansallissosialismin eli natsi-Saksan ja kotimaisten fasistien uhkaa.

[...]

Jos historiallista rinnastusta haluaa jatkaa, Suomen demarijohtaja Antti Rinne on nyt Suomen Léon Blum ja keskustan vahva mies Antti Kaikkonen radikaalipuolueen johtaja Edouard Daladier. Sosiaalidemokraattien historiaan perehtynyt dosentti Mikko Majander varoittaa kuitenkin vetämästä yhtäläisyysmerkkejä.

Ajatuspaja Magmassa analytikkona työskentelevän tohtori Majanderin mukaan kansanrintama-sana liittyy nimenomaan vasemmiston ja keskustan yhteistyöhön äärioikeiston torjumiseksi. Nyky-Suomessa se siis leimaisi oppositioon jäävät perussuomalaiset, kokoomuksen ja kristillisdemokraatit fasisteiksi tai natseiksi. Ja Hjalles Harkimon kaupan päälle – siinä vasta vaarallinen kansallissosialisti.

Majanderin mukaan alkuperäisen kansanrintaman henki eli vielä Ranskan sodanjälkeisissä hallituksissa, mutta kylmän sodan syttyminen 1947 rikkoi asetelman. Demarien ja keskustavoimien pääviholliseksi muodostuivat Neuvostoliitto ja sen talutusnuorassa olleet kommunistit.

Suomessakin puhuttiin kansanrintamasta varsinkin vasemmiston vuoden 1966 vaalivoiton jälkeen, kun Rafael Paasio (sd) muodosti demarien, kommunistien ja keskustan hallituksen. Majanderin mukaan Paasio kuitenkin vierasti kansanrintama-nimitystä, koska se toi mieleen kommunistivetoisen politiikan ajat Euroopassa.

Paasio ei tosin pystynyt estämään mediaa käyttämästä kansanrintama-sanaa, eikä siihen taida pystyä kukaan nykyisistäkään puoluejohtajista.

”1900-luvun poliittinen käsitteistö on aika sitkoa”, Majander sanoo, ja myöntää käyttävänsä kansanrintama-sanaa itsekin – ”mutta vain retromielessä”.

[...]

Talouselämä.fi ja Kauppalehti.fi 8.5.2019 (Matti Virtanen)

Antti Rinteen ”vihreä kansanrintama” kertoo politiikan isosta murroksesta

[...]

POLIITTISEN historian dosentti Mikko Majander pitää kansanrintama-termistä. ”Se on hauskan retro”, hän naurahtaa.

Majander kuitenkin korostaa, että tämä historiallinen nimitys ei oikeastaan lainkaan sovi kuvaamaan Rinteen hallituspohjaa.

”Puoluekenttä on muuttunut todella paljon”, Majander sanoo.

Niinhän se on

[...]

HS.fi 8.5.2019 (Marko Junkkari)

”Tämä on vähän kuin peilikuva edellisestä hallituksesta”

Eduskuntavaalien jälkeen moni politiikan kommentoija piti SDP:n ja kokoomuksen ympärille rakentuvan sinipunana paluuta lähes varmana hallituspohjana. Keskusta kärsi vaaleissa murskatappion ja puolueen sisältä annettiin selkeästi ymmärtää, että hallitukseen meneminen on tällä tuloksella kovan takana.

Tänään SDP:n puheenjohtaja, hallitustunnustelija Antti Rinne kertoi epätodennäköisen vaihtoehdon toteutuneen. Säätyalon hallitusneuvotteluihin lähtevät Rinteen ja SDP:n johdolla keskusta, vihreät, vasemmistoliitto ja RKP. Kokonaisuuden nimi on Rinteen mukaan tulevaisuuden tekijät – uusi punamulta.

Neuvotteluissa haettavan hallituspohjan haistoi jo ennen vaaleja politiikan tutkija Mikko Majander, joka kirjoitti blogin sinipunaa rappiosta.

– Kyse ei ollut omista mieltymyksistäni vaan poliittisen järjestelmän analyysistä. Jos ajattelee mitä viimeisen viiden vuoden aikana on tapahtunut, tämä pohja on koko järjestelmän kannalta uskottavin ratkaisu, Majander sanoo.

Rinteen mukaan neuvottelut kokoomuksen kanssa kaatuivat ennen muuta talous- ja veropoliittisiin erimielisyyksiin. Majanderin mukaan tiukan talous- ja työmarkkinalinjan kannattajat ovat olleet kokoomuksessa jo pidemmän aikaa äänekkäimpiä.

– Kun demarit kritisoivat Sipilän hallitusta, muotoilu oli sen tyyppinen, että keskusta oli lipsahtanut kokoomuksen oikeistopolitiikkaan. Tiedettiin, että keppussa oli jo lähtökohtaisesti huono fiilis Sipilän–Bernerin-linajsta.

– Nyt keskustan sisäinen pesänselvitys näyttää tuottaneen tulosta. Kun vaalituloksen karvasta kalkkia on pari viikkoa sulateltu, pitää katsoa neljän vuoden perspektiiviä eteenpäin.

Hallitukseen lähteminen on keskustalle paras tapa puolustaa ydinkannattajiensa etuja. Kannatuksen nostaminen oppositiossa ei Majanderin mukaan ole nykyjärjestelmässä automaattista.

– Yleiset yhteiskunnalliset indikaattorit eivät keskustalle välttämättä hyvältä näytä. Kun toisessa vaakakupissa on vahva asema hallituksessa, tämä on raakaa edunvalvontaa.

Mikäli hallitusneuvottelut tuottavat Rinteen johdolla tulosta, parlamentaarisen opposition muodostavat suuruusjärjestyksessä perussuomalaiset, kokoomus ja kristillisdemokraatit. Majander ei usko asetelman lähentävän kokoomusta ja perussuomalaisia toisiinsa.

– Eheää kansalliskonservatiivista oppositiota ei saada aikaiseksi. Kokoomus on puolueista EU-myönteisimmästä päästä ja sieltä löytyy taloudellisen liberalismiin lipunkantajia. Puolue on kansainvälisyydessään henkisesti hyvin eri näköinen kuin perussuomalaiset. On vaikea nähdä, että ne jotenkin löytäisivät toisensa.

Sipilän perusporvarihallitus loi suomalaisessa politiikassa harvinaisen blokkiasetelman. Majanderin mukaan tavoiteltava hallituspohja jatkaa blokkimaisella linjalla.

– Jos keskustaa ei lasketa, tämä on vähän kuin peilikuva edellisestä hallituksesta, mutta en usko yhtä selkeään blokkiasetelmaan. Sinipunasta taas ei olisi voinut puhua blokkina lainkaan.

Ruotsidemokraatit tavoittelivat Ruotsiin kristilliskansalliskonservatiivista blokkia, mutta Ruotsissakaan kokoomus ei siihen suostunut.

– Kaksi vuotta sitten Orpo heitti Halla-ahon puolueen hallituksesta. Jos heille nyt syntyisi yhteys oppositiossa, se olisi melkoinen tempu.

Halla-ahon perussuomalaiset ovat liikkuneet talouspoliittisesti oikealle Soinin ajoista. Myös Halla-aholla itsellään on ollut talouskurityyppistä retoriikkaa. Talous ei Majanderin mukaan kuitenkaan kannan perussuomalaisuutta.

– He ovat itsekin sanoneet, että ydin on maahanmuutto. Se yhdistää puolueen kannattajia ja Halla-aho satsaa siihen. Ps:n tarkastelu talouspolitiikan näkökulmasta ei tavoita kokonaisuutta. Kannattajat eivät seuraa Jussi Halla-ahoa hänen talouspolitiikkansa takia.

Demokraatti.fi 8.5.2019 (Simo Alastalo)

AI SUOMEN poliittinen elämäkö sirpaleista ja sekavaa?

Keskustan 13,8 prosentin tuloksella olisi Hollannin parlamenttivaaleissa 2017 oltu toiseksi suurin puolue. Tanskalaiset puolestaan ovat menossa kesäkuun alussa äänestämään gallupeilla, joissa vain kolme puoluetta ylittää yli 10 prosentin kannatukseen.

Suomeen hahmotellaan parhaillaan hallituskoalitiota punamullan ja kansanrintaman kaltaisilla perinnekäsitteillä, jotka juontavat juurensa 1930-luvulta. Mutta melkoisen monimutkaista historian laahusta on Tanskassakin, puolueiden nimiä myöten.

Venstre eli vasemmisto on (päivän HeSan määritelmän mukaan) ”oikeistoliberaali puolue”, Radikal Venstre ”arvoliberaali, talouspolitiikaltaan oikeistolainen puolue”. Ja sitten on vielä Liberaali allianssi erikseen. Suomalaisittain ymmärrettävälle vasemmistolle riittää sillekin sosiaalidemokraattien lisäksi useita punavihreitä vaihtoehtoja.

Ja lopputuloksena on Pohjoismaiden maahanmuuttokriittisintä politiikkaa.

Facebook 10.5.2019

HELSINGIN SANOMIEN lauantaivierailta tavataan tivata, kuka lobbasi sinua viimeksi. Hyvä, mutta kiinnostavampi on toinen vakiokysymys, minkä kirjan luit viimeksi tai olet lukemassa, aiot lukea.

Viikko sitten Antti Rinne sanoi pistelevänsä Kari Hotakaisen kirjoittamaa Kimi Räikköstä, tänään Petteri Orpo nimesi Raija Orasen tulkinnan J. K. Paasikivestä (*Hirnuinen mies*, 2015). Molemmat kertoivat saaneensa kirjat lahjaksi.

Niin, kirja on edelleen käypä lahjatavara, vaikka kirjahyllyt ovat kuulemma kodeista katoamassa. Ja ystävän suositus vahvempi motiivi lukupäätökseen kuin mikään markkinointiponnistus.

Toisaalta jotenkin toivoisi, että silmäätekevät valitsisivat lukemisensa itse eivätkä sen mukaan, mitä sattuvat saamaan. Kuluttamiseen kannustamisessa on tietysti riskinsä, mutta myös sellaista esimerkkiä voisi tarjota, että kirjan ostaminen on sivistysteko.

Facebook 11.5.2019

Lear liikemaailmassa, Macbeth Sin Cityssä

Huomenna, huomenna ja huomenna. Päivät matavat kohti loppuaan eivätkä tee muuta kuin vievät meidät lähemmäs kuolemaa, puhaltavat valomme sammuksiin. Elämä on illuusio, huonon näyttelijän esittämä kohtaus teatterin lavalla, idiootin kertoma tarina täynnä tunteita ja eleitä mutta vailla merkitystä.

Jo Nesbø: *Macbeth* (suom. Outi Menna)

KUN SHAKESPEAREA sovitetaan näyttämöille tai elokuvaan, keskiössä on usein kysymys, tehdäänkö epookkia vai modernisoidaanko näytelmää uuteen kontekstiin. Kirjallisessa versioinnissa ei tätä ongelmaa ole, sillä ensimmäinen vaihtoehto on umpikuja. Kuka yrittäisi tulkita suorasanaisesti saman, minkä mestari teki aikanaan ylivertaisesti silosäkein?

Sitäkin kiinnostavampaa, jos kohta ei helpompaa, on sitten seurata, kuinka oivaltavasti yli 400 vuotta vanhat juonikuviot taipuvat romaanien uusiokäyttöön. Ovathan romeot ja juliat jo aikoja sitten muuttuneet arkkityyppisiksi kierrätyskohteiksi kuin antiikin draamat tai *Raamatun* kertomukset.

Tällä mielellä tarttuu sarjaan (Hogarth Shakespeare), jossa kahdeksan menestyskirjailijaa on työstänyt bardin tunnetuimpia kappaleita omannäköisekseen. Lähdin uteliaana kurkistamaan, mitä Edward St Aubyn on keksinyt tehdä *Kuningas Learille* (engl. *Dunbar*, 2017) ja Jo Nesbø *Macbethille* (engl. & suom. 2018).

AKI KAURISMÄKI äkkäsi 1980-luvun nousukaskaudella, että aikamme vehkeilevät valtdraamat näytellään kuningashuoneiden sijaan suuryritysten johtokunnissa. Kruunun perimisessä on kyse omistuksen siirtymisestä eteenpäin, tai toisinpäin.

Pirkka-Pekka Peteliuksen ikimuistettavasti esittämä Hamlet sijoittui liikemaailmaan, jossa käydään kamppailua perinteisen teollisuuden ja kasinoajan kumiankkojen välillä. St Aubyn Lear puolestaan on murdochilainen mediamoguli, jonka imperiumille ja omaisuudelle on ottajia.

Maailma on sijoiltaan, kun äiti pettää poikansa ja tyttäret isänsä. Dunbariksi ristitty Lear-rahjus harhailee hulluuden partaalla Britannian järvisuon nummia, ja pyyteettömästi rakastava Florence-tuhkimo käy pelastamaan häntä ahneiden ja ilkeiden sisarpuolten kynsistä.

Nämä ne vasta karaktärejä ovatkin. Kemiällisen valmentajan tri Bobin sanoin

Abigail oli lähinnä amoraalinen, välillä vanhakantainen moralisti ja tilaisuuden tullen täysin moraaliton – toisin sanoen normaali kuten hän itsekkin. Megan sen sijaan oli psykopaatti, jonka hellyydenosoituksetkin pitäisi sulkea niiden tuhoisiin seurauksiin varautuneeseen sairaalaan.
(suom. Markku Päckilä)

Patrick Melrosen tarina osoitti, mitä St Aubyn saa parhaimmillaan irti raharikkaiden rappeutuneista perhesuhteista. *Mediamogulilla* (2019) on silläkin hetkensä, mutta sen verran harvakseltaan, ettei romaanista hioudu uutta timanttia.

HARRY HOLE -dekkareiden ystävät tietävät, että Jo Nesbø jos joku osaa koukuttaa. Niin nytkin. Toistasataa sivua *Macbethia* sujuu alkuun niin, että lukija jää varmasti sisuksistaan kiinni eikä pääse irti, ennen kuin kaikki käänteet ja runsaat 500 sivua on kahlattu lävitse.

Ei, vaikka tarinan edetessä alkaa väistämättä välillä kyllästyttää. Koko juju kun on asetelman rakentamisessa. Kun se on valmis, Shakespearen henkilöt löytäneet modernit vastineensa 1970-luvun alun harmaan sateisissa lopunajan maisemissa, ei väkivaltainen toimintaviihde enää ihmeesti sytytä.

Macbeth on suoran toiminnan poliisi synnin pesäksi taantuvassa kaupungissa, jota koettelee poliittinen korruptio ja järjestäytynyt rikollisuus. Rakastettu Lady pyörittää laadukasta kasinoa, mutta ambitiota riittää kurotella yhteiskunnan portaita korkeammalle.

Molemmat ovat rankan taustan kasvatteja. Kiinnostavinta Nesbø'n mukaelmassa onkin mahdollisuus avata luonnekuvia, jotka Shakespearella jäävät viitteellisiksi tai arvoituksiksi, avoimiksi tulkinnoille. Huumehuuruinen maailma sopii hyvin teokseen, joka vilisee noitua ja näkyjä ja jossa mielet järkkyvät.

Lyhytkestoinen näytelmä edellyttää keskittämistä, joten rehti mies voi jo seuraavassa kohtauksessa murhata parhaita kavereitaan. Paksussa romaanissa tällainen tempo syö sadun vähäistäkin uskottavuutta. Kuten sekin, kuinka kökösti rikostutkinnan ammattilaiset lavastavat tekosiaan toisten nimiin.

Tyylitelty noir ja kovaksi keitetty cool kärsivät, kun dekkari paisuu väkivaltasinfoniaksi.

JOHNNY KNIGA on julkaisemassa koko Shakespeare-sarjan suomeksi. Anne Tylerin *Äkäpussi* (2018) on jo markkinoilla, uusittu *Talvinen tarina* (Jeanette Winterson), *Venetsian kauppias*

(Howard Jacobson), *Myrsky* (Margaret Atwood) ja *Othello* (Tracy Chevalier) luettavissa englanniksi. Sokerina pohjalla *Hamlet* (Gillian Flynn) odottaa vielä ilmestymistään.³⁵

Mikään valtava menestys konsepti ei tunnu maailmalla olleen, mutta fanit – niin Shakespearen kuin kyseisten kirjailijoiden – tuskin malttavat olla näihin tarttumatta. Idea itsessään taitaa kuitenkin olla rahtusen vetävämpi kuin sen vaativa toteutus.

mikkomajander.fi 15.5.2019

SORMI OSUI tv-kapulassa mainoskanavan nappulalle ja höristin korvia, kun siellä Prisman mainoksen taustalla rullasi uusversio Pelle Miljoonan vanhasta biisistä 'Juokse villi lapsi'. Mitenkäs se menikään: "...kadut ovat täynnä pikkuporvareita, pikkutakeissaan kulkevia porsaita..." – Eikö mikään ole pyhää?

Facebook 15.5.2019

Helsingfors kraftigt överrepresenterat som hemort bland kandidaterna i EU-valet

[...]

MIKKO Majander som är docent i politisk historia och tankesmedjan Magmas samhällsanalytiker ser det som naturligt att många kandidater kommer från huvudstadsregionen då Finland i EU-valet är en enda valkrets.

– Väljarna finns här och det är lättare att göra kampanj här än att resa runt i hela landet.

Huvudstadsregionen har en miljon invånare och därtill kommer de som pendlar till huvudstadsregionen på jobb.

Om man ser på kandidatnomineringen ur Bryssels synvinkel vållar den enligt Majander inga problem då Finland ses som en helhet.

– Men om man tänker på Finlands demokrati tycker jag att det är mycket dåligt om det bara är huvudstadsregionen som gäller.

Majander understryker att valdeltagandet i EU-valet har varit mycket lågt och om huvudstadsregionen är överrepresenterat kan det ytterligare sänka intresset för valet i regionerna.

³⁵ Suomennoksina ovat sittemmin ilmestyneet Atwoodin *Noidan sikiö* (2019), Jacobsonin *Shylock, ikuinen* (2020), Wintersonin *Aikakuilu* (2020) ja Chevalierin *Uusi poika* (2021), mutta Flynniltä taisi jäädä uusi *Hamlet* kirjoittamatta.

– Om regionernas Finland känner att de inte har någon chans i EU-valet motiverar det dem inte att rösta heller.

OLIKA partier är enligt Majander i olika sits. En del är mera beroende av röster från regionerna än andra.

Till dem som är mest beroende av regionala röster hör enligt docent Mikko Majander inte bara Centern, utan också Socialdemokraterna (SDP).

– Om vi ser på Socialdemokraterna är Helsingfors deras sämsta valkrets nuförtiden. Riitta Myller som kom från östra Finland var mycket viktigt för att visa att det går att lyckas där.

Svenska folkpartiet (SFP) är också ett parti som behöver ett brett stöd för att klara sig i valet.

– Svenska folkpartiet har bara så att säga fyra valkretsar och Åland som stödområde. Det är mycket viktigt för SFP att ha trovärdiga kandidater från olika landskap.

Sannfinländarna får också flest röster utanför Helsingfors valkrets, men enligt Majander är partiet i en annan sits än SDP och SFP.

– Det som mobiliserar Sannfinländare är inte så mycket landskap och region, utan ett par stora sakfrågor.

Majander syftar främst på kulturella frågor och invandringspolitiken.

Svenska Yle 16.5.2019 (Carmela Walder)

Rampa ankka Säätytalolla

”MITÄ MAHTOI hänen päässään liikkua, kun hänen ympärillään oli vain ihmisiä, jotka ovat neljä vuotta haukkuneet hänen talous- ja työllisyyspolitiikkaansa?” Näin pohdiskeli Juha Sipilää väistytvä valtiovarainministeri Petteri Orpo (HS 11.5.), kun Säätytalon hallitusneuvottelujen punavihreään seuraan marssi Kokoomuksen sijaan Keskustan edustajat.

Vastauksen saamme, kunhan Sipilä katsoo sopivaksi asiasta avautua, haastattelussa tai muistelmassa. Sitä ennen runnataan kokoon SDP:n ja Antti Rinteen vetämä hallitus. Jos Keskusta ei jostain syystä olekaan siinä mukana, Sipilän näkemykselle tulee nopeammin ajankohtaista poliittista käyttöä neuvottelujen epäonnistumisen selityksenä.

Keskusta on kieltämättä kummallisessa ja hankalassa välitilassa. Hallitusneuvotteluihin osallistuminen antaa hiukan paradoksaalisesti mahdollisuuden poliittiseen nahanluontiin, vaikka päämi-

nisterin paikalta tuli melkeinpä veret seisauttava vaalitappio. Puolueen puheenjohtajan tehtävät jättävä Juha Sipilä on kuitenkin rampa ankka uuden linjan hahmottajaksi.

Entinen hallituskumppani Kokoomus vahtii tietysti silmä kovana joka liikahdusta, onko Keskustan nahan luomisessa paremminkin kyse sen myymisestä. Jotenkin näen Sipilän sijaan Antti Kaikkosen (tai jonkun muun) sopivammaksi keskustelijaksi siihen A-studion lähetykseen, jossa Keskusta selittää kompromissejaan ja kurssinmuutostaan matkalla Rinteen hallitukseen.

SOSIAALIDEMOKRAATIT ja koko oppositio menivät huhtikuun eduskuntavaaleihin luvaten muutosta, jonka mallia nyt Säätytalolla rakennetaan. Antti Rinne toisti kampanjan aikana useaan kertaan, että Kokoomuksen ja Keskustan politiikka ei SDP:lle kelpaa, vaikka toisen niistä tarvitsikin sitten kumppaniksi uuteen hallitukseen.

Neuvotteluissa tasapainoillaan nyt jatkuvuuden ja muutoksen välisellä trapetsilla. Edellistä yhtälössä edustavat muun muassa kasvava talous ja nouseva työllisyysaste, joista kaikki haluavat pitää kynsin hampain kiinni. Jälkimmäistä eriarvoistumisen ja ilmastonmuutoksen suitsiminen sekä mittavat tulevaisuussatsaukset, tarvittaessa vaikka velkarahalla.

Joiltakin osin tilanne muistuttaa vuoden 1995 asetelmaa, jolloin SDP edellisen kerran nousi oppositiosta pääministeripuolueeksi. Suomea läpi suuren laman luotsannut Esko Ahon porvarihallitus oli vielä paljon Sipilän porukkaa parjatumpi, mutta käänne kohti parempaa oli viimein jo alkanut tai vähintään oraalla.

Paavo Lipposen johtaman sateenkaarihallituksen tehtävänä oli suojella positiivisia elementtejä, samalla kun se kokosi kansakuntaa ja rakensi uskoa tulevaisuuteen. Kiinnittyminen Euroopan unioniin yhteistä eurovaluuttaa myöten toi ponnistuksiin mission tuntua. Tasetta pantiin töihin sijoittamalla valtionyhtiöiden myynnistä saatuja varoja tutkimus- ja innovaatiotoimintaan.

KRITIIKKI oli ankaraa, kun kaikki ei kääntynyt uuden hallituksen myötä kerralla punaruusiksi, vaan kuuri jatkui monella tapaa kovana. Kuin ylimääräisenä piikkinä vasemmisto sai niellä senkin, että kansalaisten ykköskyykyttäjänä pidetty Kokoomuksen Iiro Viinanen jatkoi alkuun valtiovarainministerin tehtävässä, ikään kuin jatkuvuuden takuumiehenä.

Petteri Orpolle olisi nyt ollut pedattuna vastaava rooli, mutta Juha Sipilälle se tuskin sopii, eivätkä hallituskumppanitkaan sitä toivo. Keskustan ministerivalinnat tullevat viitoittamaan, kuka syksyllä perii koko puolueen. Vaikea ajatella ohjaksiin ketään, joka ei nyt ole osaltaan Säätytalon neuvottelujen ytimessä.

Sipilälle olisi tarjolla myös Lipposen malli vuodelta 2003. Silloin käytiin härski ja repivä kamppailu pääministerin paikasta, jonka Anneli Jäätteenmäki ja Keskusta voittivat kuuden tuhan-

nen äänen ja kahden edustajapaikan erolla. Lipponen ei jäänyt vänkäämään tuloksesta, vaan siloitti tietä punamultahallitukselle väistymällä suosiolla eduskunnan puhemieheksi.

Ratkaisu kesti, vaikka Jätteenmäen oma korttitalo romahti vain muutamaa viikkoa myöhemmin. Puolueiden välisiä suhteita ei tulekaan hirttää henkilökysymyksiin. Asianomaisten itsensä sekä puolue-elinten harkinta- ja arvostelukykyä on oivaltaa, missä tehtävässä kukin on enemmän hyödyksi kuin haitaksi, tai kenties toisinpäin.

mikkomajander.fi 16.5.2019

SFP har de yngsta kandidaterna i EU-valet – men toppkandidaten Torvalds hör till de äldsta

[...]

Docenten i politisk historia, tankesmedjan Magma's samhällsanalytiker Mikko Majander ser ingen konflikt i att SFP dels har en äldre toppkandidat och dels flera unga kvinnor på sin lista.

– Alla som ställer upp på en lista vet att man först och främst samlar in röster till listan.

Inom SFP går ingen, enligt Majander, igenom bara med hjälp av sitt eget stöd. Det är svårt också inom andra partier, men inom SFP är det omöjligt.

Majander understryker att Svenska folkpartiet är i en speciell sits jämfört med andra partier i EU-valet, eftersom varje röst är guld värd.

I senaste val lyckades SFP få Nils Torvalds invald med det lägsta personliga röstetalet av alla invalda. Han fick 29 000 personliga röster medan kristdemokraternas Sari Essayah inte blev invald trots 61 000 personliga röster.

– SFP är kanske det mest intressanta partiet i alla EU-val just för att det är det enda partiet som kan ställa frågan huruvida det behövs en finlandssvensk röst i Bryssel, säger Majander.

Det finns ingen kvot för några minoritet i Finland i EU-parlamentet.

– Det har hjälpt SFP att mobilisera stödet och det har hittills lyckats mycket bra.

ENLIGT Mikko Majander är Torvalds partiets toppkandidat, men efter honom är det ingen som tydligt sticker ut. Kampen om suppleantplatsen kan enligt honom mobilisera väljarna.

Suppleantposten kan innebära en bra språngbräda in i politiken, säger Majander.

EU-valet kan också i övrigt vara ett bra sätt för unga kandidater att göra ett namn om sig och sedan slå igenom i följande kommunal- eller riksdagsval.

[...]

SFP:S Nils Torvalds är inte den enda kandidaten som redan är över 70. I kategorin äldre kandidater finns också till exempel erfarna politiker som Centerns Mauri Pekkarinen och socialdemokraternas Eero Heinäluoma.

Mikko Majander säger att det är en ganska traditionell väg att vandra då man avslutar sin politiska karriär i Bryssel. Speciellt vanligt är det i södra Europa med kandidater som är över 70 år.

– Om man tar det som ett äldreboende är det naturligtvis inte bra, men vad är det som säger att en nybörjare inte kan uppnå inflytande där?

Enligt Majander hänger det mycket både på egen aktivitet och motivation i fråga om huruvida en Europaparlamentariker lyckas skapa kontakter och få inflytande i EU-parlamentet.

– Erfarna politiker kan kanske lättare hitta trovärdigheten på den punkten också.

Svenska Yle 21.5.2019 (Carmela Walder)

Milanosta Roomaan – ja Brysseliin

MILANON kaupunkiopas johdattelee turistiryhmää Leonardo da Vincin 'Viimeisen ehtoollisen' äärestä kohti muutaman korttelin päässä kohoavaa Duomoa. Muun ohessa hän tulee maininneeksi puolihuolimattomasti, että Lombardia tuottaa vaurautta enemmän kuin Italian 19 muuta hallinnollista aluetta yhteensä.

Bruttokansantuotteella mitaten lukuun saattoi lorahtaa puolet liikaa kotikaupunkilisää, mutta mittakaavavirhettä on helppo ymmärtää. Ainakin katsellessa Milanon muotikatujen näyteikkunoita, joiden luomuksiin tosin tuntuu olevan varaa lähinnä aasialaisilla asiakkaila.

Pankit ja pörssit syntyivät satoja vuosia sitten Pohjois-Italiassa, jossa elää itsestään ja arvostaan tietoinen henki. Sieltä katsoen Afrikka on alkanut viimeistään Roomasta, jonka poliitikkoja ei ole haluttu päästää rosvoamaan pohjoisen rahoja.

Sen ilmentymänä Umberto Bossin liike ajoi 1990-luvulla muusta Italiasta erottuvaa Padanian tasavaltaa. Tämä Pohjoisen liitto tunnetaan nykyään pelkkänä Legana, jonka strategia on kuitenkin toinen.

Parlamenttivaalit 2018 avasivat nimittäin tien valtaan – Roomassa. Alueellisesta separatismista on solahdettu sujuvasti koko Italian kattavaan nationalismiin, jota Lega kantaa milanolaisen Matteo Salvinin johdolla hallituksesta ja sisäministerin paikalta käsin.

EUROOPAN parlamentin vaaleista odotetaan läpimurtoa kansallismielisille voimille, jotka ovat va-
kiinnuttaneet asemiaan unionin jäsenmaissa. Keskenään nämä puolueet ovat olleet erimielisiä, vaika
perusasenteissa on paljon yhteistä lähtien maahanmuuton ja islamin vastaisuudesta.

Ja EU-kriittisyydestä, jonka suhteen on nyt hahmottumassa taktinen muutos. Erovaatimusten
tilalle ja eurobyrokraattien kiroamisen rinnalle haetaan keinoja, joilla ylikansallista unionia käännet-
täisiin palvelemaan kansallispopulistien agenda.

Hyvä vaalituloks tarvitsisi tällöin jatkokseen vahvan parlamenttiryhmän, jota Salvini on poh-
justanut jo pidemmän aikaa. Yritys on vakava, mutta onnistuminen vaikeaa. Esimerkiksi Perussuo-
malaiset ovat olleet hankkeesta kiinnostuneita, siinä missä Ruotsidemokraatit vierastavat Legan
ymmärtäväistä asennetta Venäjään, ”EU:n putinisteja”.

Italialainen nationalismi edellyttää, että Lombardiasta löytyy solidaarisuutta maan köyhem-
mälle etelälle. Vastaava mekanismi pätee myös Euroopan unionin mittakaavassa. Brysseliin ei pi-
demmän päälle voi lähteä vain blokkamaan päätöksiä ilman positiivisia vaihtoehtoja.

Demokraatti 23.5.2019

KEVÄÄN vaalitentit on sitten läpi lusittu, mutta addiktien lohduksi saatiin tieto, että kas kohta
maakuntavaalit tulossa. Itse pärjäisin ilman. Mutta jos ne tarvitaan, niin uudistan aikaisemman eh-
dotukseni: maakuntavaaleissa voitaisiin kokeilla puhtaalta pöydältä ns. pitkiä puoluelistoja.

Eurovaalien tuloksissa prosentit liikkuvat enemmän kuin paikat. Tälläkin kertaa jännintä tai-
taa olla se, pysyykö RKP Brysselin parlamentissa vai ei.

Facebook 23.5.2019

Mikä selittää Eero Heinäluoman valtaisan äänivyöryn?

[...]

AJATUSHAUTOMO Magman tutkija Mikko Majander katsoo [emeritusprofessori Heikki] Palo-
heimon tapaan, että tärkein selitys Heinäluoman äänivyöryyn³⁶ on tämän tunnettuus.

”Hän on kokenut, turvallinen vaihtoehto. Silti pitää sanoa, että tällainen äänivyöry on kova
suoritus missä tahansa olosuhteissa.”

³⁶ SDP:n Eero Heinäluoma nousi 128 234 äänellä eurovaalien äänikuninkaaksi, seuraavina Vihreiden Ville Niinistö (111 714) ja Perussuomalaisten Laura Huhtasaari (92 760).

Majanderin mukaan esimerkiksi Pertti Paasion 118 000 äänen potti vuoden 1996 eurovaaleissa ei edes ole vertailukelpoinen, sillä vaalit järjestettiin kunnallisvaalien yhteydessä ja niissä oli selvästi korkeampi äänestysprosentti kuin myöhemmissä eurovaaleissa.

Heinäluoman menestys keskisuurissa, perinteisissä teollisuuskaupungeissa kielii Majanderin mukaan siitä, että puolueen uskolliset äänestäjät lähtivät liikkeelle.

”Siinä Sdp:llä on vielä tehtävää, miten puolue onnistuisi löytämään uusia äänestäjiä ennen kaikkea suurista kaupungeista.”

[...]

Helsingin Sanomat 27.5.2019 (Teemu Muhonen)

Sdp on jumittunut keskikastin puolueeksi Helsingissä

Tutkija Mikko Majanderin mukaan vihreät ja kokoomus tulevaisuusteemoineen ovat syöneet Sdp:n äänisaalista Helsingissä.

[...]

MISTÄ demarien hyytyminen Helsingissä johtuu?

Ajatuspaja Magman tutkijan Mikko Majanderin mukaan Sdp on menettänyt otettaan Helsingin laajasta keskikentän äänestäjäkunnasta, joka näki vielä 2000-luvun alussa demarit varteenotettava vaihtoehtona.

Tähän äänestäjäkuntaan kuului niin sanottuja ”oikeistodemareita”, jotka samastuivat Paavo Lipposen (sd) ja vahvaan valtionhoitajuuteen.

”Tästä liikkuvasta äänestäjäkunnasta Jan Vapaavuoren kokoomus on saanut suuren osan”, Majander sanoo.

Aikaisemmin Sdp sai laajasti myös tulevaisuusorientuneiden helsinkiläisten ääniä, mutta sitä pottia on syönyt vihreät.

”Edistysmielisen porukan on taas valloittanut vihreät. Siinä on tapahtunut dramaattinen muutos.”

MAJANDER näkee juuri tulevaisuudenkuvat ratkaisevana tekijänä helsinkiläisten äänestyskäyttäytymiselle. Esimerkiksi vihreät ajaa perinteisiä Sdp:n teemoja, kuten köyhyyden ja eriarvoisuuden torjuntaa, mutta tällä hetkellä Sdp:tä modernimmalla profiililla.

”Kamppailu siitä, kenellä on tulevaisuuden avaimet, on jakautunut vihreille ja kokoomukselle Helsingissä”, Majander toteaa.

Majanderin mukaan demareiden pitäisi menestyäkseen saada edistyksellisille teemoilleen parempaa uskottavuutta äänestäjien keskuudessa. Nyt Sdp:llä on siihen sauma, jos he onnistuvat toteuttamaan hallituksessa halutunlaista politiikkaansa.

”On mahdollisuus saada tekoja puheiden näytöksi.”

SDP ON Majanderin mukaan mainettaan edistyksellisempi puolue, mutta mielikuvia ei muuteta kädenkäänteessä.

Yksi teema, josta Sdp voisi saada otetta, voisi olla ilmastonmuutoksen torjunta sosiaalisesti oikeudenmukaisesti, Majander pohtii. Toinen mahdollisuus olisi pitää kiinni perinteisestä työmarkkinaosaamisesta, mutta liikaa ei saisi jäädä puolustuskannalle. Ilmastonmuutuskysymykseen mikään puolue ei saa yksinoikeutta.

”Kyse on siitä, miten Sdp voi sovittaa yhteen selkeän vahvuutensa eli työmarkkinapolitiikan osaamisen ja laveammat tulevaisuusteemat.”

ERITYISESTI Majander on huolissaan Sdp:n asemasta korkeakouluissa ja opiskelijoiden keskuudessa. Viime Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan edustajistovaaleissa Sdp menetti viimeisetkin paikkansa. Jos Sdp ei ole esillä yliopistoilla, nuoret politiikan lupaukset jäävät rekrytoimatta, mikä ei tiedä hyvää puolueen tulevaisuudelle.

Majanderin mukaan vaalituloksessa oli SDP:n kannalta positiivista se, että äänikuninkuus tuli demreille.

”Se, että kyseessä oli Heinäluoma, kertoo kyllä aika perinteisestä äänestäjäkunnasta.”

[...]

Helsingin Sanomat 27.5.2019 (Valteri Parikka)

Mammutin jäljillä

”MEDELÅLDERSKRIS?” Jörn Donner ihmetteli omaa nimeään kantavassa kirjassa, joka ilmestyi vuonna 1980, suomeksi WSOY:n *Ihmisen ääni* -sarjassa.³⁷ Keski-ikänsä kriisin sijaan hän tunsi olevansa puolimatassa syntymän ja helvetin välillä.

³⁷ Jag, Jörn Johan Donner, född den 5 februari 1933 i Helsingfors, Finland / Minä, Jörn Johan Donner (1980).

Puolimatassa sen vuoksi, että kirjoitettuaan aktiivisesti 30 vuotta hän 46-vuotiaana saattoi olettaa saman verran olevan vielä edessä. Donner päivitti sitten arviotaan vuonna 1998 ilmestyneen kirjansa *Miksi olen* aluksi: Luovaa aikaa oli parhaassa tapauksessa jäljellä 16 vuotta.

Molemmat takarajat ovat paukkuneet, mies on ylittänyt itsensä ja luonnonlait menen tullen. Yli tuhatsivuisen 80-vuotispäiväksi ilmestyneen *Mammutin* (2013) jälkeen on saatu tasaiseen tahtiin pari romaania, analyyseja Ruotsin ja Suomen tilasta, päiväkirjanomaisia pohdintoja sekä sukupolvien välistä kirjeenvaihtoa Rafael-pojan kanssa.

Joka vuosi on jotain painossa, parhaina kaksi. Kirjoitan, siis olen. Tai niin kuin Donner *Ihmisen äänessä* muotoili ajattelevansa kaksisormijärjestelmällä: ”Jag tänker med fingrarna. (Två stycken.)”

MAALISKUUSSA julkaistu *Sista striden / Viimeinen taisto* päättyy Hamletin loppurepliikkiin, jossa ”jää vain hiljaisuus”. Ennen kuin siihen päästään, merkinnät läpi kirjan ovat olleet enimmäkseen apeahkoa jäähyväisten jättämistä.

Vuosien paino, voiman ja vitalisuuden kaiho, kuoleman varjo.

Väliin lukija etäännyttää miettimään, miksi seurata vanhan miehen vattan ja suolen päivittäistä toimintaa. Mutta kymmenien kirjojen jälkeen suhde tekijään on muuttunut henkilökohtaiseksi, kuin kyselisi tutuksi käyneen kaverin kuulumisia.

Montako meitä on, en tiedä. Myös Donner tuntuu kerta toisensa jälkeen päätyvän vastaavaan avoimeksi jäävään aprikointiin asioiden merkityksen ja mielekkyyden edessä.

VIIMEISEN TAISTON pääotsikko on ’Suomi/Finland II’. ”Ykkösosa” ilmestyi itsenäisen tasavallan juhluvuonna 2017, ja samalla ikään kuin 50 vuotta aikaisemman *Uuden maammekirjan* kunniaksi tai muistoksi. Siinä ajassa intellektuaalinen intohimo yhteiskunnan analysointiin on hiipunut lähinnä aforistiseen, ellei anekdoottien muotoon.

Parhaimmillaan osuu yhä terävästi, kuten: ”Politisk sentimentalitet är motbjudande och leder ingenstans.” Toisaalta mietin, miksi Donner aina vain uudestaan asettui ehdolle eri vaaleissa, vaikka hänen kirjoistaan ei juuri löydy politiikasta positiivisia kommentteja. Saati poliitikoista.

Muistelen aikanaan kuulleen hänen kommentoineen osallistumistaan sillä, että tarvitsee jonkin suuren romaanisarjansa tulevista osista aineistoa ja näkemystä kunnallispolitiikasta. Vitsailu saattaa olla urbaania legendaa, en tiedä, mutta perustelu sinänsä mitä pätevin.

Suomen Eurooppa-suhteen eteen Donner on työskennellyt 1950-luvulta lähtien kuin vaikutusvaltainen yhden miehen ajatuspaja ja lobbaava viestintätoimisto. Eurooppa-kirjaansa³⁸ hän muis-

³⁸ Jörn Donner: *Rapport från Europa / Eurooppa-raportti* (1990).

telee yhtenä parhaista ”raporteistaan” ja suree sen(kin) vaipuneen unohduksiin: ”Tanken på ett enat Europa var aktuell då, 1990. Den är helt inaktuell 2019, utom för mig.”

KUN DONNER vuonna 2013 nousi vielä kerran varasijalta eduskuntaan, kaikki eivät olleet yhtä ihastuneita siihen, että kasikymppiselle raivattiin paikka arvostetun ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi. Senioriteetillä on tietty painoa, mutta joku aina joutuu väistymään tieltä.

Se aika on ohitse, Mammutti tekee nyt toisille tilaa. Maaliskuussa Donner haki eroa Helsingin kaupunginvaltuuston jäsenyydestä terveydellisten syiden vuoksi.

Jääköön muu, muttei kirjoittaminen. Kirjekirjassa *Innan du försvinner / Ennen kuin olet poissa* (2018) Donner laskeskeli, että tilastojen mukaan hänellä olisi vielä 5,7 vuotta elinaikaa. Velimieskin oli yli 90 ja julkaissut vastikään hienon tieteellisen artikkelin.

Siis *Viimeisen taiston* jatko-osaa odotellessa.

mikkomajander.fi 1.6.2019

Antti Rinteen suuri päivä

”ONKO Antti Rinne voittanut lotossa!?!” Pari viikkoa sitten saamani tekstiviesti kiteytti äimistyksen, kun Säätytalolta kantautui pelkkiä menolisäyksiä kaavaillun hallituksen ohjelmaan. Moni media, sometulvasta puhumattakaan, kauhisteli himoverottajien aikeita, manasi SAK:n vaikutusvaltaa ja muita lobbareita.

Itse asiassa lottopottimiljoonat ovat roposia, kun hallitus pyörittää satojen miljoonien, ellei miljardien rulettia. Silti tunnelmat tuntuvat tasaantuneen, kun vihreän kansanrintaman viisikko tänään lanseerasi julkisuuteen toimintalinjansa seuraaville vuosille.

Päällepäin yksituumaisina ja sängen luottavaisina väistyvää keskustajohtajaa Juha Sipilää myöten, joka välillä on poistunut neuvotteluista niska kuumottaen autotalliverstaaseensa etsimään uskonvahvistusta koko hankkeeseen.

UUSI hallitus on varmasti yhtä tietoinen kuin kriittiset kommentaattorit, että kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää sekä suotuisia taloussuhdanteita että onnistumista työllisyysasteen nostossa.

Viisikko on kuitenkin päättänyt, että kannattaa yrittää. Ja epäilijät tyytyä toistaiseksi katsomaan, että siinäpäähän yrittävät. Molemmilta tahoilta vaadittaisiin nyt kärsivällisyyttä ja pitkäa pinnaa.

On nimittäin paljolti tarkastelun aikajänteestä kiinni, muuttuvatko menot investoinneiksi ja miten uudistukset maksavat itse itsensä. Poliittisen arjen problematiikkaan jää joka tapauksessa, että rahat budjettiin täytyy löytyä joka vuosi.

ANTTI Rinteen taival sosiaalidemokraattien puheenjohtajana on ollut kivinen. Ilkkujia on riittänyt alusta asti – syystä tai syyttä – lähes joka askeleelle, eivätkä vaalitulokset ole tuottaneet toivotunlaista menestystä.

Riippumatta siitä, miten itse kukin arvioi hallitusohjelman sisältöä, sen syntyminen hallitussa aikataulussa on Rinteen suuri voitto. Viimeisen kuukauden aikana hän on lunastanut puheet, joiden mukaan ”entinen ay-jyrä” itse asiassa on taitava ja aikaansaapa neuvottelija.

Uuteen hallitukseen tulevien puolueiden puheenjohtajat jakoivat tiedotustilaisuudessa vilpittömältä vaikuttanutta tunnustusta tavasta, jolla Rinne on vienyt prosessia kohti maalia. Tutkiva journalismi tietysti selvittää, luultavasti jo lähipäivinä, millaista meno on ollut kulissien takana.

KESKINÄISTÄ luottamusta viisikon välille tarvitaankin, muuten ei hallitukseikkailuun kannata edes lähteä. Ja monenlaisia vaikeuksia on takuuvarmasti edessä, joissa myös pääministerin taidot mitataan aina uudelleen.

Suomi kaipaa hallitusta, joka paitsi kykenee päätöksiin myös osaa panna niitä määrätietoisesti toimeen. Ja mieluummin niin, että puolet kansakunnasta ei nouse neliraajajarrutukseen niitä vastustamaan.

Viime vaalikaudet eri hallituspohjilla eivät tältä osin ole olleet maan poliittisen historian maineikkaimpia. Uusi hallitus pääsee aloittamaan koko lailla puhtaalta pöydältä. Kaikkien tahojen kannattaisi antaa sille avoin mahdollisuus onnistua.

Arvostella saa ja pitää, mutta mieluummin tekojen ja tulosten mukaan kuin periaatteen puolesta.

SUOMEN poliittiseen järjestelmään ja demokratiaan hallitusratkaisu tuo uskottavuutta, vaikka vaaleissa romahtaneen Keskustan kohdalla onkin kuulunut paljon kitinää. Äänestäjät tyrmäsivät edellisen hallituspohjan ja saavat nyt suurin piirtein niin toisenlaisen koalition kuin ylipäättään on mahdollista.

Vaaleilla on siten väliä. Antti Rinteen SDP nousi niukin naukin maan suurimmaksi puolueeksi luvaten, että muutos alkaa huhtikuussa. Hallituksen kokoonpano, kokoamisen tapa ja ohjelman laatiminen osoittavat, että sosiaalidemokraatit yrittävät tosissaan täyttää luomansa odotukset.

Kuinka koottu viisikko sitten lopulta onnistuu, sitä ei tiedä vielä kristallipallokaan.

mikkomajander.fi 3.6.2019

VANHAAN (hyvään?) aikaan työministerin salkku oli musta pekka, joka hallitusneuvotteluissa pelattiin kommunistien tai SMP:n käteen. Saivat näin vastata räksytykseensä, kuinka se työttömyys poistetaan, noin käytännössä.

Nyt Timo Harakka tarttuu haasteeseen, jonka Antti Lindtman väisti. Ja tehtävänkuva työllisyysasteen nostamisesta mieluummin koko hallitusohjelman ydintä kantava kuin yksilötason sosiaalipolitiikkaa työttömän ahdnkoon.

Oikeisto-oppositio aloitti heti hallitusohjelman repimisen siitä päästä, että sen työllisyystoimissa ei ole muuta konkretiaa kuin vanhojen päätösten purkua. Sen sijaan vastuuta – ja samalla veto-oikeutta – annetaan työmarkkinajärjestöille.

Odotettavissa värikkäitä keskusteluja, kun lepomäet ja vartiaiset vahtivat työministerin joka liikettä.

Facebook 5.6.2019

”SIPOO on Suomen Teksas”, Spitfiresin rock-kukko Mika-Rainer Gustavson kiteyttää lehtihaastattelussa. ”Sipoolainen puhuu ruotsia samalla tavalla kuin texasilainen englantia. Ja asenne on aina kova.”

Bussipysäkin seinään niitattu keikkamainos antaa puheille puhtia. Pitäisikö mobilisoitua kylille, vaikka minun Sipooni mielenmaisema on enemmän Toscanaa kuin Teksasia. Gustavsonin velipoika Jukka vetää varmasti kiippareillaan vertoja vaikka Stevie Ray Vaughanin kitaroille.

Facebook 7.6.2019

Snapchat-polven Salinger

SPOTIFY on hyödyllinen väline, kun yli viiskymppinen yrittää lukea nuoremman polven aikalaiskirjallisuutta. Kuten esimerkiksi irlantilaista Sally Rooney'n esikoisromaanin *Keskusteluja ystävien kesken* (2019; engl. 2017), joka on avannut vuonna 1991 syntyneelle tekijälle tien suoraan Otavan kirjastoon. Ihan hyvästä syystä.

Nuoria ne ovat kirjan henkilötkin ja kuuntelevat sukupolvensa musiikkia, jota taas tämä se-tämies ei ole koskaan kuullut. Mutta yrittänyttä ei laiteta ja Spotifysta löytyy. Uteliaana pistän soi-maan sitä mukaa, kun uusia nimiä tulee vastaan. James Blake kuulostaa ihan jännältä, vaan Animal Collectiven soittolistaa en jaksakaan montakaan kappaletta eteenpäin.

Audiokokemus ei kuitenkaan auta pitkälle, kun ei omaa minkäänlaista tuntumaa siihen, min-kälaiset tyypit tällaista kuuntelee. Musiikkihan ei luo kirjojen sivuille vain ajan tunnelmaa ja taus-taa, vaan laulajien ja kappaleiden mainitseminen kantaa usein myös karaktääriä.

Kerro mitä kuuntelet, niin arvaan millainen olet.

ROONEYN nuoret aikuiset ovat onneksi sen verran kulturellia älykköporukkaa, että ymmärtävät esimerkiksi *Astral Weeks*in (1968), Joni Mitchellin ja Billie Holiday'n päälle. Yksikin Bobbi makaa sohvalla ja soittaa punaisella ukulelella 'Boots of Spanish Leatheria'.

Että kyllä tämä hyvä kirja on. Oikeastaan koukuttava, vaikka (tekstiviesti)dialogit tuntuvat paikoin kömpelöiltä ja väliin punastelen kuin mikäkin tirkistelijä. Kosketuspintaa opiskelijaelämään löytyy kuitenkin riittävästi niin, että saan pidettyä ajatuksen Dirty Old Manista aisoissa.

Kirjallisuuden ei tarvitse olla mikään samastumistehtävä. Päinvastoin, portit auki elämänpii-reihin ja kokemuksiin, jotka ovat muuten ulottumattomissa. Sosiaalisesti, iässä, ajassa ja paikassa. Maailman ympäri 365 päivää vuodessa.

JOS *Keskusteluja ystävien kanssa* kahmi kansainvälistä kiitosta, niin suomentamista odottaa jo sen seuraaja *Normal People* (2018). Sen saavuttamiin palkintoihin ja kehuihin eivät englanninkielisen pokkarin kannet tahdo riittää.

Tyylilaji ja tapahtumaympyrät ovat debyytin kaltaisia, sosiaalinen kerrostuneisuus rahtusen vahvempaa. Ehkä tämä on sopiva tapa, jolla 2000-luvulla tulee kuoria luokkatietoista tarinaa, käsi kädessä modernin feminismin kanssa.

Sillä Rooney on myös yhteiskuntakriittinen kirjailija, jos sen viitsii ja huomaa kirjoista lukea. Youtube sitten tarjoileekin hänen yhdeksän minuutin vuodatuksensa otsikolla ”Writing with Marxism”.

Markkinoille Rooney lanseerattiin ilmeisen osuvasti Snapchat-polven Salingerina. Minun sometaitoni eivät sinne asti yllä, joten pidän tiukasti *Siepparistani* kiinni.

Ja iloitsen, kun *Normal Peoplen* poika löytää radiokanavaviidakosta Van Morrisonia ja antaa sen soida. Ja *Cherbourg*in sateenvarjojen (1964) katsominen liikuttaa tytön kyyneliin.

mikkomajander.fi 18.6.2019

OLLESSANI humalassa minä päästelin suustani kauhistuttavia herjauksia joita en muistanut selvitäni. [...] Jossakin olin kuullut nuo sanat, mutta en itseni sanomina, vaan ne olivat menneet lävitseni ja tulivat ulos vasta nyt.

Näin minä lopultakin sain tietää mitä isä ja äiti olivat sanoneet toisilleen silloin, kun istuin kyyristyneenä portailla heidän ovensa takana ja kuuntelin välienselvittelyä, joka saattoi kestää koko yön. Silloin olin liian pieni ymmärtääkseni sanoja, olin vain pelästynyt enkä kyennyt lähtemään pois. (suom. Elvi Sinervo)

Patrick Melrosen tarina? Ei, vaan Henrik Tikkasen osoitetrilogia, *Mariankatu 26 Kruununhaka* (1977).

Facebook 23.6.2019

KEN TÄSTÄ käy voi kaiken löytää... Asplunds stadsbibliotek [i Stockholm], kanske den skönaste byggnaden i Norden?

Facebook 28.6.2019

Sonny Rollins, Neitsytsaaret ja Pride

’ST. THOMAS’ on Sonny Rollinsin kenties tunnetuin kappale, joka avaa hänen nimeä myöten ikoniseksi osoittautuneen levynsä *Saxophone Colossus* vuodelta 1956. Tarttuva teema painuu kerralla mieleen, ja karibialainen komppi pistää vastustamattomasti jalan tapaillemaan koukuttavaa groovea.

Tai pepun pyörimään. Kappaleen varhaisempaa versiota ei suotta tunneta nimellä ’Fire Down There’, josta on tallenteena ainakin Randy Westonin triolevytys (*Get Happy*, 1955).

'St. Thomas' onkin mieluummin Rollinsin sovitus kuin sävellys, mitä hän ei itsekään kiistä. Haastatteluissa hän on kertonut oppineensa sen melodiakulun jo pienokaisena, kun Neitsytsaarilta New Yorkiin muuttanut äiti Valborg hellitteli poikaansa polvellaan.

VALBORG, siis Valpuri eli Vappu? Kyllä vain, tanskalaisten siirtolaisten tai isäntäväen mukaan, sillä St. Thomas kuului muutaman kymmenen saaren ryppäessä Tanskan Länsi-Intiaan 1600-luvun jälkipuolelta aina ensimmäiseen maailmansotaan asti.

Kaupan lisäksi saarilla harjoitettiin sokerin, puuvillan ja tupakan tuotantoa. Plantaasit pyörivät orjatyövoimalla, jota siis myös tanskalaiset laivasivat vuosisatoin saatossa Afrikasta kymmenin tuhansin, ennen kuin ensin orjakauppa ja lopulta orjuus 1800-luvun puolivälissä lakkautettiin.

Välähdyksen omaisesti historian tästä puolesta muistutti Tanskan kuvataiteen kultakauden hieno näyttely, joka on parhaillaan esillä Tukholman Nationalmuseumissa. Sekä silmää että sydäntä sykehdytti Wilhelm Marstrandin maalaus vuodelta 1857, joka esittää hänen veljentyttäriään Frederiksbergin puistossa lastenhoitajansa kanssa.

Tytöt kuin pieniä enkeleitä, mutta kuvankaunis on valkoisessa puvussaan myös mustaihoinen Justina, orjana syntynyt. – Taiteilijan Otto-veli oli St. Thomasin konsuli.

EN TIEDÄ, montako sukupolvea pitää peruuttaa, ennen kuin orjuus tulee Sonny Rollinsin perhehistoriassa vastaan. Isoäitiään Miriam Hansenia (!) saksofonikolossus joka tapauksessa on muistellut aktivistina, joka otti poikaa jo 1930-luvulla mukaan kansalaisyhteiskunnalle New Yorkin Harlemissa.

Miriam kuoli vuonna 1957, jolloin Rollins oli täysin pitelemättömässä soittovedossa, kuten lukuisat äänitykset yhä todistavat. Oman yhteytensä niin isoäitiin kuin laajemmin mustan miehen taustaan tarjosi seuraavana vuonna levytetty *Freedom Suite*, joka oli urauurtava sekä pianottomana trioformaattina että poliittisena kannanottona.

Iättömästi se soi edelleen, ja ikävä kyllä sanoma on aina vain tarpeellinen ja ajankohtainen. Päivän Pride-kulkueeseen sopii kuitenkin paremmin tunnariksi 'St. Thomas', jonka calypsossa soi surun ja uhman sijasta rajat rikkova ja kaikille avoin elämänriemu.

mikkomajander.fi 29.6.2019

PITÄISIÖ näin nordistina luottaa pohjoismaiseen yhteistyöhön kuin norjalaisten mahtavaan sääennustepalveluun yr.no? Se näet lupaa, että Sipoossa ei tänään sada, ja mun pitäisi nurmikot leikata.

Mutta mökin ikkunasta kun katsoo, niin taivas lotaa vådaa, ikään kuin Freija ja muut nordiska gudinnor itkisivät lakastunutta lempeä. Jään miettimään, käyttääkö NATO samaa sääpalvelua.

Facebook 7.7.2019

Skandinaavisen ja slaavilaisen melankolian risteyskohdassa

THE BRITS are funny but not very good at sex. The Italians are good at sex but not very funny. The French are intellectual. The Germans always wait for the green man before crossing. And when they're not knocking out high-quality furniture and committing suicide the Scandinavians sit in the darkness and think about doing it.

BRITTI Robert Ferguson muutti vuonna 1983 yli kolmikymppisenä Norjaan. Naisen perässä, kuten tapana on, ja jäi sille tielleen. Sitten hän on kirjoittanut muun muassa elämäkerrat Knut Hamsunista ja Henrik Ibsenistä, kirjan viikinkien historiasta sekä kunnostautunut niin dramaturgina kuin kääntäjänä.

Tältä taustalta Fergusonilla on sekä kokemusta, näkemystä että kulttuurin tuntemusta pohtia Pohjolan ja sen asukkaiden olemusta, ikään kuin ulkopuolisen silmin. *Scandinavians – In Search of the Soul of the North* (2016) on vetävästi kirjoitettu kartoitus, joka persoonallisesta ja paikoin poukkoilevasta otteestaan huolimatta pyrkii pintaa syvemmälle.

Aikakerrostumissa liikutaan yli tuhannen vuoden perspektiivillä, mutta onneksi ei kronologisena tapahtumain kertaamisena. Ferguson kutoo kertomusten harsoa menneen ja nykyhetken välille jäljittäen näin mutkien kautta pääteemaansa, joka on skandinaavinen melankolia, alakulo ellei angst.

Onko se pelkkä kulttuurinen myytti, heppoinen stereotypia, joilla eri kansojen luonnetta yleistetään ja yksinkertaistetaan?

VASTAUKSELLA ei välttämättä ole niin väliä, kun kysymys tarjoaa retkelle riittävät eväät. Vaatii melkoista jonglööraamista juontaa Abba ja Ikea samaan melankoliseen juureen kuin aikamme ”Nordic Noir”, jota nautitaan kansainvälisesti menestyneinä dekkareina ja tv-sarjoina.

Kun Ferguson kertoo hankkeestaan Gotlannissa sijaitsevassa kirjailijaresidenssissä, tanskalainen Jesper kuittaa: ”The Swedes and the Norwegians maybe, but we Danes aren't melancholic.” Moni muukin skandinaavinen alkuasukas tuntuu matkan varrella tuumaavan, että britti romantisoi ja idealisoi heitä liiaksi asti.

Entä Suomi? Visbyn Baltic Centren keittiöpöydän ääressä vilahtaa joku suomalainen, mutta vain muutaman virolaisen ja latvialaisen rinnalla. Ainoa nimeltä mainittu suomalainen koko kirjassa on pianisti Olli Mustonen, jonka tulkintoja Bachin ja Šostakovitšin preludeista ja fuugista alkoholisoitunut norjalaistaiteilija kuuntelee ateljeessaan unettomina öinä. Noutaja on tulossa.

Mustonen ei ole päässyt kirjan hakemistoon asti, kuten ei ”Finland” ylipäättään. Islannin kääntymisestä kristinuskoon on sentään kokonainen luku, siinä missä Suomen vain pari kertaa mainitaan sotivan Neuvostoliiton kanssa.

NIIN PALJON kuin Pohjolasta puhummekin, Suomi rajautuu maailmalla Skandinavian ulkopuolelle, maantieteellisesti, mutta usein myös mentaalisesti. Kyse tuskin on tietoisesta syrjinnästä, vaan yksinkertaisesti tunnettuuden puutteesta. Ainakaan melankolian ja itsetuhoisuuden mittareilla ei tuhansien murheellisten laulujen maa jää naapureistaan jälkeen.

Ferguson jäljittää ”pohjoisen sielua” lähtökohtanaan Shakespearen Hamlet, Tanskan prinssi, joka pohtii olemassaolonsa valintoja Elsinoren (Helsingørin) linnassa Juutinrauman rannalla. Myöhemmiksi oppaiksi kelpaavat Ibsenin ja Hamsunin lisäksi Søren Kierkegaardin, Edvard Munchin, August Strindbergin ja Ingmar Bergmanin kaltaiset kulttuurin jättiläiset.

Suomalaiset eivät yllä samaan Pantheoniin, eivät kummallakaan kansalliskielellä, vaikka sinne monessa suhteessa kuuluisivat. Meidän minnacanthit ja einoleinot olivat kyllä syvästi eurooppalaisia, mutta eivät valloittaneet Eurooppaa. Edes Sibelius ei tällä kertaa pelasta.

Kuvaavan esimerkin tarjoaa Helene Schjerfbeck, jota Lontoon Royal Academy of Arts on parhaillaan nostamassa esille. *The Guardian* pohjusti näyttelyä komealla kattavalla artikkelilla, jonka ingressin mukaan taiteilijaa ei Britanniassa juuri tunneta. Jo otsikko oli paljon puhuva: ”Finland’s Munch”.

Juttu liittää Suomen Fergusonin hahmottelemaan viite- ja tulkintakehykseen. Näyttelyn toinen kuraattori vertaa Schjerfbeckiä tanskalaisen maalarin Vilhelm Hammershøin kanssa – ”sharing his melancholic grace”. Ja kun puhe kääntyy Helenen eleganttiin pukeutumiseen, ”One suspects that fashion offset Nordic darkness.”

MUISTAN lukeneeni jostakin kirjallisuushistoriasta, että Suomea saattoi 1800-luvun lopulla pitää hetken aikaa melkeinpä Norjan kirjallisena alusmaana. Toisaalta venäläisillä klassikoilla on ollut yhtä lailla varhainen ja kestävä sija suomennetussa kaunokirjallisuudessa.

Siinä sitä ollaan, skandinaavisen ja slaavilaisen melankolian risteyskohdassa! Jotkut jakavat Suomen kuuluvaksi humalahakuiseen vodkavyöhykkeeseen, siinä missä Pohjanlahden takana osa-

taan nautiskella hienostuneemmin punssikulttuurissa. Mutta on se Jeppe tunnetusti aikansa juonut Tanskassakin.

Ulkoapäin katsoen Skandinavian maat on helppo niputtaa yhteen, mutta Fergusonin kirjakin muistuttaa niiden eroavaisuuksista, yhteisistä mentaalisisista juonteista huolimatta. Pohjoismaana Suomi mahtuisi monella tapaa samaan konseptiin – onhan se ollut osa Ruotsin valtakuntaakin kaksi kertaa kauemmin kuin Skåne.

mikkomajander.fi 10.7.2019

OPPOSITIO vapauttaa vastuusta. Valtiovarain vartijapuolue Kokoomus moitti vielä vaalikamppailussa vastuuttomia lupauksia kaiken maailman vappusatasista. Tämän aamun *Kalevasta* luen Kokoomuksen kansanedustajan Mia Laihon kritisoivan ”sitä, että usean vuoden aikataululla luvattu sadan euron korotus ei toteudu kerralla”.

Facebook 11.7.2019

HURJAA meininkiä Kiimingin kirkossa! Alttariseinällä Mikael Toppeliuksen kädenjälkeä 1700-luvulta, kuten Haukiputaallakin.

Tai: Kun jano on suurin, niin apukin on lähellä...

Facebook 12.7.2019

Vietnamista maailmalle

”ETNINEN kirjallisuus on pinnalla”, luovan kirjoittamisen opettaja tähdensi opiskelijalle iowalaisessa baarissa. ”Ja tärkeää sitä paitsi.” Pari kirjallisuusagenttia höysti, että markkinoilla nimenomaan *tausta* ja *elämäkokemus* erottavat kiinnostavan tekijän loppuun asti hiotun kirjallisuuden runsaasta joukosta.

Kymmenen vuotta sitten Nam Le aloitti näin metafiktiivisesti kansainväliseen menestykseen yltäneen novellikokoelman, esikoisensa, joka ilmestyi tuoreeltaan suomeksikin nimellä *Merimatka* (2009; engl. 2008). Sen alussa myös ystävä neuvoi avaamaan kirjoitusjumia tarinalla Vietnamista, josta tekijä oli joutunut venepakolaiseksi noin kapaloikäisenä.

Toiset kavereista taas olivat läpeensä kyllästyneitä etniseen kirjallisuuteen, joka on ”täynnä loputtomia kuvauksia eksoottisista ruoista”. Ikään kuin ironisena kommenttina Nam Le kirjoitti

muutama sivu myöhemmin isästään, joka kurottuu ottamaan sotajuttuja kertovassa ringissä puikoil-
laan ”erikoisherkkua: tuoreeseen hyytyneeseen ankanvereen upotettua jauhelihaa”.

Seuraavaksi ollaankin jo keskellä Vietnamin sodan hirmutöitä ”Quang Ngain provinssissa, Son Myn pitäjässä, Tu Cungin kylässä, joka sittemmin opittiin Yhdysvalloissa tuntemaan nimellä My Lai”.

MERIMATKAN johdantonovellin voi lukea taitavana väistöliikkeenä, jolla Nam Le markkeerasi taustansa, mutta pyrki sitten pontevasti kohti globaalia kirjallisuutta. Seuraavat viisi kertomusta si-
joittuvat ympäri maailmaa, Kolumbian rikollismafiasta New Yorkin Carnegie Halliin ja australia-
laisen pikkukaupungin teineistä sota-ajan Hiroshimaan sekä ajatollahien Teheraniin.

Irtiottoa oma- ja sukukohtaisesta tunnustuksellisuudesta korostaa sekin, että kertojanäkökul-
ma vaihtelee laajalla kirjolla sekä sukupuolen että henkilöiden iän osalta. Kriitikot ihastelivat, kuin-
ka varmalla otteella nuori kirjailijanalku liikkui ajassa ja paikassa heti esikoisteoksessaan.

Silti kirjan koskettavimmaksi osuudeksi nousee sen päättävä niminovelli, joka kuvaa vene-
pakolaisten lähtöä Vietnamista kohti epämääräisiä määränpäitä. Väki viruu päiväkausia Etelä-Kii-
nan meren paahteessa surkeassa paatissa, jonka ahtaus – vaan ei ahdistus – hellittää sitä mukaa kun
kesken koettelemuksen uupuneet päätyvät laidan ylitse.

Kansi on jo puolityhjä, kun horisonttiin viimein piirtyy maata. Liian myöhään lapsirukalle,
jota tämän nuori äiti on toisen tytön kanssa pitkin matkaa hoivannut. Kirjan päätös laivan kokassa
on kaikessa raadollisuudessaan mykistävän hieno:

He jäivät seisomaan vaiti, katsomaan eteenpäin pärskeet kasvoillaan, kiinnittivät katseensa ja ajatuk-
sensa edessä siintävään niemimaahan, tuohon käsittämättömään paikkaan, etteivät joutuisi näkemään
kuinka veneen perässä miehet riisuivat huovan, heijasivat pientä ruumista kerran, kaksi, kolme kertaa
ennen kuin päästivät irti ja heittivät sen niin kauas taakse kuin jaksoivat, jotta se ei olisi enää näky-
vissä haiden iskiessä. (suom. Jonna Joskitt)

SILMIEN edessä siinsi todennäköisesti Malesia, jonka leireiltä venepakolaiset ohjautuivat eteen-
päin kuka minnekin, aina Suomea myöten. Nam Len perhe asettui Australiaan, jossa poika kävi
koulut ja valmistui lakimieheksi. Juristin hommat saivat kuitenkin jäädä, kun kutsumus vei kirjoit-
tajakoulutukseen Yhdysvaltoihin.

Merimatkan menestyksen jälkeen huippuunsa viritetyt odotukset eivät ole toistaiseksi täytty-
neet. Googlen verkkokalastuskin tarjoaa koko lailla laihaa saaliin. Viime keväänä näkyy sentään il-
mestyneen Nam Len satasivuinen esse Australian eturivin kirjailijasta David Maloufista Writers on
writers -sarjassa.

Kirjallisuuslehti *Grantassa* Nam Le tuskailee edelleen sen kanssa, että häntä yritetään käyttää positiivisen pakolaispropagandan mannekiinia. Samassa numerossa kosvolainen ”kohtalontoveri”, kaksivuotiaana Suomeen saapunut Pajtim Statovci avaa omia henkilökohtaisia taustojaan kirjailijantyölle. Tukena on katkelma *Tiranan sydämen* (2016) tuoreesta englanninnoksesta *Crossing* (2019).

Siirtolaisuus perinteisesti ja pakolaisuus erityisesti vaativat työstämistä, johon kirjallisuus tarjoaa koskettavia keinoja yli maantieteellisten ja kielellisten rajojen. Kanadaan päätyneen Kim Thúyn *Ru* (2019; engl. 2009) esimerkiksi on pieni helmi, joka välittää venepakolaisperheen kokemusta kahdessa maailmassa ja niiden välillä lähes vastustamattomin impressionistisin vedoin.

Vietnamin sotien – enimmäkseen länsimaalaisten määrittämien katseiden ja traumojen – alta alkaa avartua näkökulmia niiden seurausten ja itse vietnamilaisten historiaan.

mikkomajander.fi 24.7.2019

Puolue pulassa

Keskustan kannatus hiipuu. Se ei tiedä, mitä tahtoo. Eikä puheenjohtajaksi valita puolueen suosituinta poliitikkoa.

[...]

Kolmen keskustalaisen pääministerin avustajana toimineen [Juha] Kuisman mielestä puolue on historiansa pahimmassa kriisissä.

Poliittisen historian dosentti Mikko Majander tyynnyttelee. Hänestä tämän kesän mielipidemittaukset ovat vaalikauden turhimmat.

”Eduskuntavaalit on juuri käyty, kuntavaalit ovat vasta parin vuoden kuluttua. Keskusta kaihvaa panikoinnillaan omaa kuoppaansa.”

”Jos keskusta ei usko omaan tekemiseensä, miksi äänestäjät uskoisivat”, Majander jatkaa.

[...]

POLITIIKAN seuraajat hieraisivat silmiään päivä eduskuntavaalien jälkeen. Sdp:tä lähellä olevan Kalevi Sorsa -säätöön entinen toiminnanjohtaja Mikko Majander ilmoitti *Demokraatin* palstoilla pelänneensä ”keskustan dramaattisen huonoa tulosta”.

Suomenruotsalaisten säätöiden rahoittaman Magma-ajatuspajan tutkijana nykyään toimiva Majander suositti lyödylle keskustalle lehdessä myös hallitusneuvotteluihin osallistumista.

”Keskustan eduskuntaryhmä on puolitoistakertainen verrattuna vihreisiin, jota juhlittiin saateentekijänä vaalien jälkeen”, hän painottaa edelleen.

Majanderin mukaan hänen ulostulonsa eivät johtuneet viehtymyksestä toteutunutta hallitus-pohjaa kohtaan.

”Olen ollut huolissani edustuksellisesta demokratiastamme. Jos keskustan uskottavuus poliittisena toimijana pettää, se kaventaa mahdollisuuksia luoda toimeenpanokykyisiä hallituskoaliti-oita.”

[...]

”Vaalien alla kauhisteltiin, että keskusta on liian oikeistolaisessa hallituksessa. Nyt, kun hallitus on juuri saatu kasaan, kauhistellaan, että ollaan liian vasemistolaisessa hallituksessa. Kumpaa jalkaa he oikein ontuvat”, Majander ihmettelee.

[...]

”Keskustalla on edellytykset säilyä poliittisen kentän keskeisenä elementtinä siinä missä muillakin puolueilla. Mutta jos sen identiteetti käpertyy ikääntyvän Suomen arvokonservatiiviseen puolusta-miseen, niin ei se avaa suurta potentiaalia kannatuksen kasvattamiselle”, Majander vastaa.

[...]

Majanderin mielestä keskeistä on tulevien keskustajohtajien karisma, näkemyksellisyys. ”Sipilän suosio, niin kauan kuin sitä kesti, sisälsi avartumista siltarumpujen ääreltä.”

[...]

Poliittisen historian asiantuntija Mikko Majander varoittaa valitsemasta vajaan vuoden pätkäpu-heenjohtajaa sillä mielellä, että hänet vaihdetaan vuonna 2020 Saarikkoon.

”Keskeisellä hallituspuolueella ei saa olla epäselvyyttä johtajuudesta enää syyskuun jäl-keen”, Majander sanoo. Hän ”ei tunne keskustalaista sielunmaisemaa” niin hyvin, että veikkaisi voittajaa.³⁹

Suomen Kuvalehti 30/26.7.2019 (Matti Simula)

Boris Johnson, aikamme Churchill!?

WINSTON CHURCHILL on 2000-luvulla voittanut järjestään muodikkaat äänestykset, joissa vali-taan kaikkien aikojen englantilaista tai brittiä. Hän saattaa hyvinkin olla suositumpi nyt kuin natsi-

³⁹ Katri Kulmuni nousi Keskustan puheenjohtajaksi voitettuaan syyskuun puoluekokouksessa Antti Kaikkosen äänin 1092–829.

Saksan ja Adolf Hitlerin lyömisen jälkeen kesällä 1945, jolloin äänestäjät nostivat vaaliurnilla Churchillin konservatiivien sijasta valtaan työväenpuolueen hallituksen.

Puhumattakaan kesästä 1940, jolloin Churchill piti kenties kuuluisimmat puheensa tuoreena pääministerinä. Niistä legendaarisimmassa hän nostatti kansakunnan moraalialupaamalla historian muistavan Ranskan antautumisen jälkeistä tilannetta Britannian hienoimpana hetkenä, kun se yksin (imperiuminsa ja kansainyhteisönsä) kanssa seisoit Hitleriä vastaan. ”This was their finest hour”.

Kaikki eivät olleet yhtä varmoja siitä, kannattiko jatkaa vai neuvotella Saksan kanssa rauha. Tämähän olisi oikeastaan sopinut konservatiivisen puolueen valtavirtaan. Neville Chamberlainin myönnötyöpolitiikka oli huipentunut Münchenin sopimukseen 1938, eikä syyskuusta 1939 alkanut ”valesota” (Phoney War) Saksaa vastaa osoittanut erityistä taisteluhaluja.

Kun brittijoukot huhtikuussa 1940 vetäytyivät Norjasta saksalaismiehityksen tieltä, parlamentin mitta oli täysi. Labour ja liberaalit olivat valmiita liittymään uuteen kansalliseen koalitiohallitukseen, mutta eivät enää Chamberlainin johdolla. Tilalle tarvittiin joku toinen päättäväisempi ”Tory”.

VAIKKA natsit ja Saksan uhka kelpaavat nykyään melkein päähän tahansa pikkusieluiseen politiikkaan, ei brexit-sotkua ole mielekäästä rinnastaa itse tapahtumana toisen maailmansodan kaltaisiin asetelmiin, saati tekoihin. Parlamentarisessa prosessissa on kuitenkin kiinnostavia paralleelleja.

David Cameronin suuri virhearvio oli lähteä ratkaisemaan konservatiivisen puolueen sisäisiä jakolinjoja lupaamalla briteille kansanäänestyksen Euroopan unionin jäsenyydestä. Skotlannin itsenäisyyden kohdalla uhkapeli oli vielä onnistunut, mutta nyt homma lipesi lapasesta täysin.

Vaikka haluja oli jatkaa, Cameron ymmärsi vetää suurpoliittisesta tappiostaan johtopäätökset nopeammin kuin Chamberlain. Mutta brexit-leirillä sen enempiä kuin kellään muullakaan ei ollut takataskussa tiekarttaa, miten EU-erossa edettäisiin. Alkoi Phoney Wariin rinnastuva tyhjäkäynti, jota voi myös kutsua uuden pääministerin Theresa Mayn etsikkoajaksi.

Se aika valui nopeasti käsistä. May yritti keväällä 2017 hakea ennen aikaisilla parlamenttivaaleilla vahvaa johtajamandaattia, mutta kansan ääni osoittautui jälleen oikeutetuksi. Konservatiivit saivat kyllä suurimman saaliinsa (36,9 %) 25 vuoteen, mutta menettivät yksinkertaisen enemmistönsä.

Vahvistumisen sijaan pääministerin auktoriteetti alkoi horjua omienkin silmissä. Seurasi nöyryytyksiä toinen toisensa jälkeen, kunnes pesti päättyi kyyneliin. Mayn murtuminen eroilmoituksensa lopuksi toukokuussa 2019 Downing Streetillä uutiskameroiden edessä on toistaiseksi koko brexit-prosessin surullinen kiteytys.

KONSERVATIIVIPUOLUEEN eliitti, kuningas ja monet muut politiikan sisäpiiriläiset halusivat toukokuussa 1940 uudeksi pääministeriksi Edward Halifaxin, aatelismiehen, joka oli toiminut Chamberlainin ulkoministerinä. Moninkertainen puolueloikkari ja juopotteleva suorapuheinen Churchill ei heidän silmissään ollut ”oikeita meikäläisiä”, one of us.

Myönnytyspolitiikan miehenä Halifax olisi hyvinkin saattanut johtaa Britannian rauhanneuvotteluihin Saksan kanssa. Mutta Halifax epäili itsekin, että hänestä ei ollut sota-ajan johtajaksi, ja kieltäytyi ryhtymästä pääministeriksi. Jäljelle jäi Churchill, joka puolestaan koki valmistautuneensa kuin kohtalon johdattamana koko elämänsä juuri tätä hetkeä varten.

Ilman Churchilliä Britanniasta ei olisi tullut vastarinnan linnaketta, vaan natsi-EU:n kolkko vasallivaltio, Boris Johnson kiteytti suuresta sankaristaan kirjoittamassaan lennokkaassa muotokuvassa (*The Churchill Factor – How One Man Made History*, 2014). Rinnastukset ja mielle yhtymät eivät ole sattumaa sen enempää Britannian Saksa- ja EU-suhteen kuin suurmiehen tahdonvoiman osalta.

Johnsonin nousu pääministeriksi oli epätodennäköisempää kuin Churchillin, jolla sentään oli takanaan huomattava vuosikymmenet kantanut ura, myös valtiomiesluokan tehtävissä. Toryjen ahdinkoa, ellei epätoivoa brexitin edessä kuvastaa se, että viime keinonaan he antavat nyt entisen hovinarrinsa yrittää vetää kaniinia tyhjästä hatusta.

mikkomajander.fi 28.7.2019

Regeringen Rinne inleder kampen om den nordiska välfärdsmodellen

PRESIDENT Sauli Niinistö har berättat vid flera tillfällen att han under sina många resor har bemärkt hur mycket beröm den nordiska modellen njuter internationellt. Den är också någonting som han har framhållit i sina möten med stormaktsledare, från Kina till USA.

Det är inget under att praktiskt taget alla inom finländsk politik talar varmt om den nordiska modellen.

När man en gång har nått en plats i Champions League, vem skulle frivilligt ge bort den? År efter år toppar de nordiska länderna olika internationella rankinglistor som mäter samhällets välmående och framgång.

Men, själva debatten börjar när man frågar vem som egentligen bestämmer vad den nordiska modellen bör innebära. Akademiker har redan länge påpekat att det faktiskt är frågan om fem olika

modellen som – trots likheter – har utvecklats genom varierande kompromisser i vart och ett av de nordiska länderna.

Men i Sverige fick man slutligen nog av den ”kulturella appropriering” som Fredrik Reinfeldts Nya moderater utövade genom att kalla sig för ett arbetarparti. Socialdemokraterna skaffade från patent- och registreringsverket ett varumärkesskydd: med den nordiska modellen får man hänvisa endast till arbetarrörelsens tradition.

POLITIK är ofta en kamp om begrepp och innehållet tolkas på nytt när tidens anda förändras. I Sverige lyckades Fredrik Reinfeldts och Anders Borgs borgerliga allians förverkliga sin arbetslinje under åtta år i regeringsställning (2006–2014).

Samtidigt som den kära västra grannen och konkurrenten snabbt reste sig ur den internationella finanskrisen stampade Finlands ekonomiska utveckling på stället.

Det finns gott om förklaringar till varför vägarna gick åt olika håll. Hur som helst, en följd i den finländska debatten har varit att den nordiska (svenska) argumenten har flyttat från löntagarna och den politiska vänstern till näringslivets och högerns sida.

Den som personifierar denna förändring bäst är nationalekonomen Juhana Vartiainen. Han har alltid varit en trogen anhängare av den nordiska välfärdsstaten, men avstod inför riksdagsvalet 2015 från sin socialdemokratiska partibok för att i stället kandidera för Samlingspartiet.

Arbetsmarknadspolitiken är det tydligaste slagfältet. Gång på gång har Vartiainen samt näringslivets språkrör hänvisat till erfarenheter från de skandinaviska länderna som har lett till högre sysselsättningsgrad, lägre arbetslöshet, bättre löner, konkurrenskraft och ekonomisk framgång.

I Sverige har detta underlättats av lokala avtal, i Danmark gäller en aktiv arbetskraftspolitik och i Norge bland annat en lättare modell för allmänbindande kollektivavtal. Fackföreningsrörelsen har i dessa arrangemang funnit en egen konstruktiv roll, medan facken i Finland enligt Vartiainen skyddar gamla korporativa maktstrukturer i samarbete med arbetsgivarorganisationerna.

VARJE PARTI och intresseorganisation lyfter från internationella jämförelser fram sådana element som passar deras egen agenda. Fast det går förstås inte att plocka enstaka russin ur främmande politiska helheter.

Sverige och Finland må ha många rätt likadana samhällsstrukturer, men i praktiken finns det också stora skillnader i mentaliteten och i förhandlingskulturen som historiens gång har utformat.

Ändå har Norden en speciell tyngd som argument. De skandinaviska länderna används nästan dagligen som en referens i de finländska samhällsstudierna och i debatter. Sverige håller fast

vid sin roll som Finlands viktigaste internationella förebild. Emellertid också som en hotbild till exempel inom skolektorn eller i invandringspolitik. Man borde undvika att göra samma misstag som banbrytaren har gjort.

Under välfärdsstatens expansionstid brukade man skämta, mestadels i en positiv anda, att Sverige visade hur Finland skulle se ut inom tio eller tjugo år.

Nu hänvisar Sannfinländarna till de mångkulturella förstäderna i Malmö, Göteborg och Stockholm och säger detsamma. Och det är ingen skämt utan en varning.

DET NORDISKA välfärdssamhället hade ingen plats i Juha Sipiläs borgerligt betonade regeringsprogram medan Antti Rinnes regering manifesterar på den första textsidan i en klassisk socialdemokratisk stil att det är ”en hållbar och rättvis modell som klarar av att svara på framtida utmaningar”.

Men pudelns kärna kommer fram genast i nästa stycke: ”Förändringarna i världen och framtida utmaningar förutsätter emellertid att den nordiska modellen ses över och stärks med sikte på 2020-talet.”

Kampen börjar här: hur och på vems villkor ska den nordiska modellen reformeras? Och hur mycket kan man reformera utan att förlora essentiella bärande element och värden? Även borgerliga reformivrare har motiverat sina krav med viljan att rädda välfärdssamhället.

Under de senaste år har Stefan Löfvens rödgröna regering inte i nämnvärd grad dragit tillbaka åtgärder som Reinfeldt & co genomförde. Möjligheterna och kanske också motivationen för det har nu ytterligare minskat när socialdemokraterna måste regera med Centerns och Liberalernas latent stöd.

Internationellt sett mår den nordiska modellen fortfarande bra.

Efter socialdemokraternas relativa framgång i Sveriges, Finlands och Danmarks parlamentsval undrar man om vänstern också kan vinna initiativet tillbaka och inte enbart makten.

Hufvudstadsbladet 29.7.2019

Toistasataa gallupia eduskuntavaaleihin

HEINÄKUUN uutisköyhyydestä on tänä kesänä selvitty ilman leijonajahtia, mutta sakaalista sentään saatiin näköhavainto. Kotimaan politiikan tyhjiötä taas täyttävät tiuhaan toistuvat mielipidemittaukset puolueiden kannatuksesta. Niissä Suomen Keskustan jatkaa sukeltamista tavalla, joka pitää kolumnistien ja kommentaattorien koneen käynnissä helteilläkin.

Keskustan kannatusahdinko on toki todellinen, eikä sitä helpota puolueen johtajuuskriisi, isännätön/emännätön tilanne. Puheenjohtajakamppailun valjuus panee epäilemään, että syyskuun puoluekokous ei tuo asetelmaan kunnon ratkaisua, luo tukevaa perustaa uudelle tulemiselle. Valtiovarain vartijalla ei olisi varaa jämähtää pitkäksi aikaa käymistilaan.

Silti ihmetyttää, kuinka suuri osa politiikan julkisesta käsittelystä lähtee kysymyksistä, kuinka kullekin puolueelle käy seuraavissa vaaleissa. Siis ensin kuntavaaleissa 2021, mahdollisesti maakuntavaaleissa ja erityisesti eduskuntavaaleissa, jotka näillä näkymin pidetään lähes neljän vuoden päästä.

Sinne on matkaa toistasataa mielipidetutkimusta, joissa poliittinen myötä- ja vastatuuli ehtii kääntyillä moneen kertaan, palaa useammankin puolueen sauna, jos ei pirtti. Poliitiikkaa pelinä seuraaville riittää jännitettävää: Pysyykö Perussuomalaiset ykkösenä ja kelpaako kenelle hallituskumppaniksi? Kuihtuuko Kepu? Haalistuuko punavihreys vallan auringossa?

SUOMESSA pidettiin vastikään eduskuntavaalit, joissa gallup-viihteen sijaan oli valtaa oikeasti jaossa pitävien äänestyslukujen pohjalta (Euroopan parlamentin vaaleissa vähemmän). Ja puolueet kai hamuavat valtaa tehdäkseen sillä jotain.

Tästä näkökulmasta Keskusta teki melkoisen taikatempun, kun onnistui rajusta vaalitappiosta huolimatta petaamaan itselleen hallitukseen varsin vaikutusvaltaiset asemat. Niistä pitäisi kyllä poikia aineksia puoluekuvan rakentamiseen, vaikka ei ryhtyisi paukuttelemaan henkseleitä.

Mutta ensin pitää uskoa omaan tekemiseensä, ennen kuin voi odottaa, että myös äänestäjät sen tekevät. Eikä tämä päde pelkästään Keskustaan, joka nyt tuntuu lähinnä panikoivan, vaan se koskee ennen pitkää koko Antti Rinteen hallitusta, viisikon joka puoluetta sekä yhdessä että erikseen.

mikkomajander.fi 1.8.2019

ELOKUUN ensimmäinen maanantai ja paluu arkeen: Moskovassa ja Hongkongissa pampputemokratiaa, El Pasossa ja Daytonissa yksilönvapautta ase kädessä. Hyvästi kesäloman lintukoto.

Facebook 5.8.2019

Suomen Keskustaa ei voi johtaa kuin yritystä

”SUOMI ei ole firma. Suomea ei voi johtaa kuin firmaa”, Kokoomuksen puheenjohtaja Alexander Stubb arvioi päätkäpääministerin kokemuksella helmikuussa 2015 eduskuntavaalien alla. Samaa toistettiin puoluekentän vasemmalla siivellä, ja sittemmin myös lukemattomissa politiikan kommentteissa ja kolumneissa.

Mielipidemittausten ennakkosuosikki, menestyneenä yritysjohtajana meritoitunut Juha Sipilä oli toista mieltä. Elinkeinoelämän valtuuskunnan järjestämässä vaalikeskustelussa hän katsoi, että yrityksen ja Suomen välillä oli paljon samaa: molemmilla on tulot ja menot, joiden pitää olla tasapainossa.

Insinöörismies oli noussut tällaisilla yksinkertaistuksilla taloudellisesti rämpivässä Suomessa sateentekijän maineeseen ja oppositiopuolue Keskusta kannatusmittausten kärkeen.

VAIKKA vaalien lähestyessä hehku hiukan himmeni, riitti se kuitenkin selkeään ykköstilaan. ”Suomalaiset halusivat pääministeriksi paremman johtajan”, Keskuskauppakamarin Risto E. J. Penttilä analysoi tyytyväisenä. ”Valitsimme lupauksen paremmasta johtajuudesta nimenomaan yritysmaailmasta.”

Valtiota voi johtaa kuin yritystä, Penttilä vastasi *Talouselämä*-lehden kysymykseen silläkin uhalla, että arveli näkemystään lähes pyhäinhäväistykseksi. Porvarileirin märkä uni näytti toteutuvan, kun Sipilä valitsi hallitukseensa Perussuomalaisten lisäksi Kokoomuksen, vaikka Keskustan kentällä oli kaipuuta punamultayhteistyöhön sosiaalidemokraattien kanssa.

Hallituksen yhdeksi profiiliministeriksi nousi Anne Berner, joka vaalien alla oli soveltanut kilpailutusta jopa omaan puoluevalintaansa. Oli keskustajohdon kanssa ”palkinnosta” etukäteen välipuhetta tai ei, näkemättä jäi, olisiko Berner jaksanut turhautumista eduskuntasalin takarivissä paremmin kuin Kokoomuksen yrittäjärekryytti Hjallis Harkimo.

KIRJAKAUPPOJEN hyllyt notkuvat johtamisoppaita, joissa yritysгурut ja työelämän konsultit jakavat visionäärisiä neuvojaan. Niissä ei ”Management by Perkele” ole kai koskaan ollut muotia. Tuloksen tekemiseksi tarjotaan järjestään yhteen hiileen puhaltamisen mallia, vaikkapa kuluneella esimerkillä *Tuntemattoman sotilaan* Koskelasta.

Liike-elämän luutnantti Lammioista tosin saadaan niistäkin lukea, mutta enimmäkseen mennessä aikamuodossa ja varoittavana esimerkkinä. Sillä tyyllillä on menestykseksikin firma ennen pitkää pudonnut aallonharjalta.

Syylisiä kaipaamatta ja etsimättä Sipilän hallitus epäonnistui heti liikkeelle lähdössä palkansaaja-kansalaisten sitouttamisessa Oy Suomi Ab:n tervehdyttämiseen. Kuuluisaan kiky-sopimukseen päästiin vasta kipuilun ja konfliktien, ellei kyykytyksen kautta. Työmarkkinoihin liittyvät kysymykset ja kiistat söivät sen jälkeenkin kerta toisensa jälkeen hallituksen suosiota.

PÄÄMINISTERI ei siten koskaan päässyt korjaamaan kannatushyötyä siitä, että kansakunnan tilinpäätöksissä alkoi vaalikauden loppua kohden jäädä viivan alle, jos ei puhdasta plussaa niin aikaisempaan verrattuna myös paljon hyvää. Kurjistumisen kurssi oli kääntynyt, mutta politiikan palkkiojärjestelmät eivät noudattaneet yritysmaailman pelisääntöjä.

Bonukset jäivät keväällä 2019 Keskustalta saamatta, vaikka saneerausjohtajan näkökulmasta tulokset kertoivat mieluummin menestyksestä kuin epäonnistumisesta. ”On myönnettävä, että osin vaalitappiota on vaikea sulattaa”, Sipilä purki tuntojaan puoluevaltuustonsa edessä. ”Suomen työllisyys on parhaalla tasolla yli 30 vuoteen ja julkinen talous on tasapainossa.”

JUHA SIPILÄ tuli tahtomattaan todistaneeksi, että Suomea ehkä voikin johtaa kuin yritystä, mutta Suomen Keskustaa ei. Pääministerin asema suojaasi häntä omien kärkevimmältä kritiikiltä, mutta pinnan alla kyti aina kysymys poliittisen kansanliikkeen identiteetistä. Puolue ei niin vain sovittautunut liikemieslogiikkaan ja prosessikaavioihin.

”Yksityisessä itse omistetussa yrityksessä toimitusjohtaja voi muuttaa mielensä hetkessä ja toimia sen mukaan. Suuressa kansanvaltaisessa kansanliikkeessä se ei ole mahdollista”, keskustavaikuttajien raskassarjalainen Risto Volanen pölyytti keväällä 2014 blogissaan, kun Sipilä oli yllättäen sivuuttamassa puolue-elinten siunaamaa kotikunta-maakuntamallia.

”Ehkä hän on kuitenkin enemmän yritysjohtaja kuin poliittisen liikkeen johtaja”, kentältä vastattiin, kun *Ilta-Sanomat* kyseli tammikuussa 2019, miten Sipilä oli onnistunut toimimaan Keskustan keulakuvana. Puolueen kannatus oli silloin painunut YLEn mittauksessa lohduttomasti 16 prosenttiin. Nyt nekin luvut näyttäisivät hyvältä.

ANNE BERNER irtautui Keskustasta yhtä sulavasti kuin oli sinne tullut. ”Pystyin aika hyvin säilyttämään etäisyyttäni politiikkaan, mutta siitä olen maksanut kovan hinnan”, hän tilitti toukokuussa *Talouselämän* haastattelussa ja suuntasi takaisin kansainvälisessä yritysmaailmassa jo odottaviin uusiin tehtäviin.

Voi tietysti kysyä, kuinka kovan hinnan Keskusta joutui ja joutuu maksamaan Bernerin pihapahduksesta politiikan pyörteisiin. Tähdenlento jätti jälkeensä henkisiä raunioita, joita puolueelleen uskolliset saavat alkaa raivata. Poliittisen kansanliikkeen jälleenrakennus on pitkäjänteistä työtä.

KESKUSTA on toistaiseksi nilkuttanut kohti puheenjohtajavaalia tietämättä, kumpaa jalkaa se oikein ontuu. Sipilän aikana puolue poti hallituksen liian oikeistolaista politiikkaa, ja nyt ahdistaa asema Antti Rinteen johtamassa punavihreässä viisikossa. Mistä löytyy se kultainen keskitie, jolla samalla on oma selkeä tulevaisuutta tekevä profiili?

Tuskin ihan äkkiä yritysmaailmasta, vaikka yrittäjiä Keskusta toki haluaa helliä – siinä missä muutkin puolueet. Katri Kulmuni jo linjasi puheenjohtajakampanjassaan, että etenkin luonnollisen kaltaiset monopolit

kuten sähköverkot, jätevesijärjestelmät ja liikenneinfra pitäisi olla julkisessa omistuksessa. Sillä vältetään pidemmällä ajalla paremmin ylilyönnit palveluiden hinnoittelussa. Yksityinen omistajuus näissä vaatii enemmän sääntelyä.

mikkomajander.fi 12.8.2019

JOSKUS oli aika, jolloin tuottavuuden kasvu poiki paitsi parempia palkkoja myös lyhyempiä työaikoja. Sitten jotkut puhuivat, että työtä pitäisi jakaa, että sitä riittäisi kaikille – mutta sitä ideaa ei tainnut edes Ranskan julkinen sektori saada toimimaan.

Nyt on menossa neljäs teollinen vallankumous, jossa digitalisaatio, robotit ym. uhkaavat hävittää suuren osan perinteisistä ammateista ja työtehtävistä. Mutta työpaikkoja syntyy kiky-logiikan mukaan lisää puskemalla pidempää työaikaa ilman korvausta.

Facebook 13.8.2019

Uusien sotilaiden valapäivänä

SEURASIN tänään Hyvinkään Pihkalassa, kun Kaartin jääkäriyrykmentin heinäkuussa palvelukseen astuneet yli 600 alokasta antoi sotilasvalan tai -vakuutuksen. Pesäpallostadionhan on asiaan sopiva paikka, vaikka syöksyjä ja tappoheittoja ei nähtykään. Suomen kansallispeliä kun käydään haavoittuneineen ja kuolleineen sotaisalla retoriikalla, mutta rauhanomaisesti, ottamatta kontaktia vastustajaan.

Rummut pärisivät taidokkaasti, ja rykmentin komentaja eversti Petteri Tervonen piti hyvän puheen, jossa tilaisuus liitettiin vuosisatoja kestäneeseen historian traditioon. Nykymuotoisen valan kaava on vuodelta 1918 hienoisin kielellisin viilauksin.

Uudet sotilaat lupaavat täyttää paikkansa heille osoitetussa joukossa, ”niin kauan kuin minussa voimia on”. He vakuuttavat myös puolustavansa isänmaan ”laillista valtiojärjestystä sekä valtakunnan laillista esivaltaa” ja ilmoittavansa viipymättä viranomaisille, jos havaitsevat vehkeilyä niiden kumoamiseksi tai kukistamiseksi.

En tiedä, ovatko nuo jälkimmäiset muotoilut aikanaan syntyneet punikkeja silmällä pitäen. Tänään ne herättävät hiukan toisenlaisia mielleyhtymiä.

ODOTELLESSANI tapahtuman alkua syyskesän auringon lämmössä luin kännykästä Yrjö Raution kolumnin, jonka mukaan ”oikeistopopulistit toistelevat teemoja, joilla natsit nousivat valtaan Saksassa”. Kimmokkeena oli hiljattain suomeksi ilmestynyt Benjamin Carter Hettin kirja *Demokratian kuolema* (2019; engl. 2018).

Sattumalta omassa taskussani oli matkakirjana Steven Levitskyn ja Daniel Ziblattin *How Democracies Die* (2018). Sen keskeisenä ideana on osoittaa, että demokratia ei (välttämättä) kukistu vallankumouksen tai sotilaskaappauksen seurauksena, vaan kuihtuu vähitellen tai askel kerrallaan, jos sitä kantavien instituutioiden, käytäntöjen ja periaatteiden annetaan rapautua.

Minä ajattelin kentälle kokoontuneita uusia sotilaita, joista yli kymmenen prosenttia oli nuoria naisia. He hyväksyvät velvollisuudekseen puolustaa Suomea, tarvittaessa vaikka asein. Velvollisuutemme heitä kohtaan taas on hoitaa tämän maan asioita niin, että he eivät koskaan joudu lunastamaan valaansa verta vuodattamalla, omaansa tai vihollisen.

Sama pätee tuohon lailliseen yhteiskuntajärjestykseen. Meidän kaikkien vastuulla on huolehtia demokratiamme elinvoimaisuudesta, laajasti ymmärrettynä. Jos sen turvaamiseksi tarvitaan apuja puolustusvoimien puolelta, silloin on paljon jo pahasti pielessä.

PORVOON poliisiampuminen ja Tampereen takaa-ajo ovat täyttäneet pari päivää suomalaisten uutisvirtaa. Rinnalleen se saa nyt joka kanavalla Remedyn megaluokan kulttuurituotteen *Control*,⁴⁰ jota HeSan otsikon mukaan kannattelevat ”vahva maailma ja sujuva ammuskelu”. Reality meets virtuality.

Facebook 27.8.2019

Globaalissa luokkahuoneessa

HELSINKILÄISENÄ ehdin 1970-luvulla käydä vielä nelivuotisen kansakoulun, jossa opettaja nojasi perinteisiin arvoihin ja menetelmiin. Luokkahuoneessa leijui samaa henkeä, jota Olli Jalonen niin pistämättömästi kuvaa omakohtaisen oloisessa *Poikakirjassa* (2010) 1960-luvun puolelta.

Kuria ja järjestystä piti yllä psykologinen terrori, joka jätti traumansa luultavasti jokaiseen oppilaaseen, taitotasoon katsomatta. Pedagogiikka perustui paljolti ulkoa pänttäämiseen. Pelätähän siinä sai, kun pieneen päähän juntattiin Pohjanmaan jokien ja Jaakobin poikien kaltaisia rimpsuja. Niiden alut muistaa yhä, hiukan haparoiden saattaa mielen sopukoista löytyä koko loru.

Ohjelmaan kuului luonnollisesti muutamia virsiä. Parin kilometrin koulumatkaa marssin joskus ’Siniristolippua’ tai ’Kuullos pyhä valaa’ hoilottaen. Tutuiksi tulivat myös Pohjoismaiden kansallislaulut, mutta ’Suurta ja mahtavaa’ ei veisattu.

Legendaarisimpaan maineeseen ovat kuitenkin jääneet maakuntalaulut, jotka välistä säväyttävät yhä iltasitsien camp-viihteenä. En osaa olla niihin varhaisesta tutustumisesta kovin pahoillani. Ja kulttuurista pääomaahan nuo ovat joka jumalan lista, näin jälkikäteen ajatellen.

MAANMAINIO saksofonistikaimani Mikko Innanen on sen verran nuorempi, että hänellä on ollut ilo löytää maakuntalaulut vasta 2010-luvulla. Tuloksena on 70-minuuttisesta cd:stä ja kirjasta koostuva ”soitannollis-lyyrillinen eepos”, joka julkistettiin hiljan Aviadorin kustantamana.

”Maakuntalaulujen maailmankuva haastaa nykyihmisen tarkastelemaan syvimpiä tuntojaan”, Innanen kirjoittaa esipuheessa, ja siitä aukeaa ironinen runosuoni. Juha Seppälä (Satakunta) ja Juha Kulmala (Varsinais-Suomi) viitoittavat suunnan, Johanna Vento (Uusimaa) ja muut vastaavat haasteeseen, kolmella kotimaisella kielellä.

⁴⁰ Tietokonepeli, Action-adventure game.

Pahiten puraisee Matias Lohtaja: ”oma asias’ / mitäs läksit sinne Helsinkiin, ei siellä kuitenkaan mitään oo / jos kohta ei täälläkään senkään vertaa”. Jep jep, Kymenlaakson pelloilta ovat kotoisin molemmat vanhempani, ja jälkeläisensä räpiköivät stadissa nyt jo kolmannessa polvessa.

SATIIRILLA on sijansa. Mutta koskettavimman tekstin kauttaaltaan oivaltavasti soivassa *Mikko Innasen maakuntauudistuksessa* tarjoilee Mohamed Ahmed Haji Omar, joka muualla katsoi kalmoa ja itki kuoleman varjoa. Kunnes löysi suojan: ”Loisteliasta on elo täällä, / olet kirkas, oi Savon maa.”

Pisa-palkitun peruskoulun pedagogeille ei riitä lasten laulatus maa- ja kansakuntaideologioiden muottiin. Kallis Suomenmaa tulee tehdä tutuksi globaaleissa luokkahuoneissa.

Demokraatti 12.9.2019

Tasavalta ei jaa valtaa tasan

EDUSKUNTA hyväksyi korkeimman valtiovallan haltijana 6. joulukuuta 1917 periaatteen, että ”Suomi on riippumaton tasavalta”. Ennen kuin tuo itsenäisyysjulistus muuttui heinäkuussa 1919 uudeksi tasavaltaiseksi hallitusmuodoksi, suomalaiset olivat tappaneet ja tapattaneet toisiaan verisessä sisällissodassa ja vankileireillä, hankkineet välillä kuningastakin keisarillisesta Saksasta.

Eli kovin olivat käsitykset hämäreitä tai ristiriitaisia siitä, kuka tasavallassa käyttäisi valtaa ja miten. Kansanvallan läpimurronhan oli pitänyt koittaa jo 1906/1907, jolloin radikaalin uudistuksen myötä Suomen suuriruhtinaskuntaan valittiin yksikamarinen eduskunta yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden pohjalta.

Ilmari Kiannon Topi ja Riika Romppanenkin kävivät silloin vetäisemässä punaisen viivansa, suorastaan kärsivän kansan sydänverellä. Olot vain eivät sillä taikatempulla tuntuneet parantuvan Kainuun korpimailla. Valtakunnan tasolla taas uudistuspolitiikka tyssäsi viimeistään hallitsijaan, Venäjän keisariin.

Mikä takaisi, että tasavallassa olisi toisin? Porvarithan olivat ehtineet kesällä 1917 hajottaa sosialistienemmistöisen eduskunnan, ja punikit puolestaan perustaa työväentasavallan seuraavana talvena aseiden avulla. Ja molemmat olivat nojanneet Venäjän vallanpitäjiin.

VIIME VIIKOLLA juhlittiin itsenäisen Suomen hallitusmuodon satavuotista historiaa – ja hyvästä syystä. Vaikka lähtötilanne ei ollut häävi, suomalainen demokratia kesti saumatta lakisääteisellä

pohjalla läpi kuohuvan 1900-luvun. Vastaavalla ei voi moni muu maa Euroopassa ylpeillä, ensimmäisen maailmansodan melskeistä itsenäistyneistä valtioista ei ainoakaan.

Ongelmansa oli toki Suomellakin. Poliittisen järjestelmän vakiintuminen otti aikansa niin, että hieman kärjistäen tulkittuna 1920-luvulla tasavaltalaisuutta lähinnä siedettiin. Lapualaisvuosien hulinat päättyivät sitten siihen, että sekä vasen että oikea laita pantiin aisoihin ja parlamentaarinen demokratia sai tuekseen laajan enemmistön.

Suomen 1930-luku kulki poliittisesti eri suuntaan kuin Manner-Eurooppa Suomenlahden eteläpuolella. Kohti pohjoismaista kansanvaltaa, joka symbolisesti ja osin käytännössäkin toteutui sosiaalidemokraattien ja Maalaisliiton akselille muodostetussa punamultahallituksessa.

Kun Suomen historiassa toisinaan puhutaan ensimmäisestä ja toisesta, kenties kolmannesta ja neljännestäkin tasavallasta, jaottelu ei ole perustunut valtiosäännön vaan poliittisten olo- ja valtasuhteiden muutoksiin. Yhteiskunnan ja järjestelmän jatkuvuudet ovat olleet vahvoja läpi suurtenkin murrosten.

SUOMEN hallitusmuoto on siten ollut joustava, ja sen puitteissa maata on johdettu sekä puolueettä presidenttivetoisesti. Vuodesta 2000 voimassa ollut perustuslaki on täsmentänyt valtiolinten välisiä valtasuhteita, mutta tulkinnoille jää yhä tilaa. Ei vähiten ulkopolitiikassa, jota tasavallan presidentti johtaa yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa.

Yksiselitteiset pykälät ovat hyvästä, mutta toimiakseen elävässä elämässä ne tarvitsevat rinnalleen yhteisesti jaettuja käytäntöjä. Liberaalin demokratian perinteisistä lippulaivoista Britannia on tullut toimeen ilman kirjoitettua perustuslakia, mikä viime aikoina ei ole näyttänyt kovin houkuttelevalta. Toisaalta harva kaipaa Yhdysvaltain jatkuvaa juristeriaakaan.

Tasavalta ei jaa valtaa tasan kuin sen hetken, joka kullakin kuluu ehdokkaansa numeron piirtämiseen äänestyslippuun. Perustuslait hallitusmuodosta alkaen ovat Suomessa kuitenkin tarjonneet riittävät pelisäännöt sille, miten menetellään siitä eteenpäin, luovitaan sekä kotimaisissa että kansainvälispoliittisissa ristiaallokoissa.

Päämääränä on ollut pärjätä demokraattisella pohjalla ja oikeusvaltion periaatteita kunnioittaen. Historiantutkijat selvittäkööt ja kaikki historian harrastajat väitelkööt, kuinka tässä on onnistuttu. Ja aktiiviset kansalaiset, valtaa vahtivat mediat ja aikamme poliitikot huolehtikoot, että korkeista ideoista ei suotta tingitä.

mikkomajander.fi 17.9.2019

Demokratian juhlaa ja krapulaa

VAALEJA ON tavattu pitää demokratian, ellei peräti kansanvallan juhlanä. Joka mummun ja vaarin, kaupan kassan tai katutaideräppäriin ääni painaa urnilla saman verran kuin yritysmogulin tai hallinnollisen eliitin.

Mutta juhlimisesta seuraa joskus krapula, ja päättymättömät bileet kääntyvät tylsäksi, ennen pitkää päänsäryksi. Enkä tarkoita nyt vain brexit-äänestystä tai Yhdysvaltoja, jossa tuskin on selvitty edellisistä presidentinvaaleista, kun käydään jo uusiin.

Utisten mukaan Israelin parlamenttivaalit ovat johtamassa pattitilanteeseen, johon viimeksi päädyttiin huhtikuussa. Espanjan umpikujassa käydään neljänsiin vaaleihin neljään vuoteen, ja saappa nähdä, koska Italia seuraa perässä.

Nämä muuten eivät ole mitään varsinaisia kehitysmaita. Kehnosti käy demokratian, jos äänestäminen tuottaa poliittiseen järjestelmään enemmän ongelmia kuin ratkaisuja. Venäläiset vaalit ovat sitten oma lukunsa.

mikkomajander.fi 18.9.2019

Ruotsi-argumentti elää ja voi hyvin

RUOTSIN ulko- ja turvallisuuspoliittisessa keskustelussa tunnetaan niin sanottu Suomi-argumentti. Sen mukaan Ruotsin tekemät ratkaisut vaikuttavat väistämättä Suomen asemaan, vieläpä tavalla, jolla on keskeistä merkitystä myös Ruotsin itsensä turvallisuuden kannalta.

Kylmän sodan aikana tällä viitattiin tietysti Neuvostoliittoon. Idän jättiläisen pelättiin tiukentavan otettaan Suomesta ja tunkeutuvan lähemmäs Ruotsin rajapintoja, jos tämä lähentyisi länttä tai peräti liittyisi NATOon. Pohjolan tasapaino järkkyyisi.

Itse kunkin priorisoimasta näkökulmasta riippuu, perustuiko argumentti naapurisolidaarisuuteen vai raakarealistiseen kansalliseen etulaskelmaan. Niin tai näin, Suomen ja Ruotsin turvallisuuspoliittinen keskinäisriippuvuus oli ja on edelleen rakenteellinen elementti, erityisesti suhteessa Venäjään.

AJATUSPAJA Magma julkaisi keväällä raporttini *Ruotsin malliin*, jossa sivusin myös tuota turvallisuuspoliittista ulottuvuutta. Suomalaisen viljelemä Ruotsi-argumentti viittaa kuitenkin yleis-

semmin yhteiskuntapolitiikkaan, jossa vertailukohtaa, ellei esimerkkiä on totuttu hakemaan Pohjanlahden takaa.

Tämän aamun mediatarjonnan perusteella saattoi jälleen todeta, että Ruotsi-argumentti elää ja voi hyvin. *Helsingin Sanomien* analyysissä käytiin lävitse, miksi Suomessa 55–64-vuotiaiden työllisyysaste on merkittävästi matalampi kuin muissa Pohjoismaissa.

Väliotsikot sen jo kertovat: Ruotsissa tehdään enemmän osa-aikatyötä, Ruotsissa talous on vahvempi, Suomessa on enemmän ikäsyrijintää, Ruotsissa on enemmän työvoimapalveluja, Suomessa vähän koulutettujen työllistyminen on vaikeaa.

Kauppalehti puolestaan vetäisi naapurusten vastalanseraatuista ensi vuoden budjeteista klikkiotsikon: ”Antti Rinteen hallitus nostaa veroja ja velkaa – Ruotsissa tehdään nyt täysin päinvastoin”. Ei kestänyt kauaa, kun poliittinen somemaailma tarttui uutiseen.

Keskuskauppakamarin toimitusjohtaja Juho Romakkaniemi kommentoi, että

Ruotsissa demarhallitus tekee ylijäämäisen budjetin, maksaa velkaa pois sekä purkaa palkkaverotuksen liian kireää progressiota luopumalla väliaikaiseksi suunnitellusta raippaverosta hyvätuloisille. Meanwhile in Finland...

Kokoomuksen Elina Lepomäki höysti: ”On tulevaisuus-demareita ja sitten on tunkkaiseen 70-lukuun juuttuneita korporaatiodemareita. Sitten ihmetellään, että Suomeen ei investoida, ja koulutetut nuoret muuttavat maasta.”

KEVÄISESSÄ raportissani arvioin, että sitten hyvinvointivaltion rakennus- ja laajennusvaiheen Ruotsin käyttö esikuvana on liikkunut Suomen poliittisessa kamppailussa vasemmalta oikealle, palkansaajien puolustajilta elinkeinoelämälle ja sosiaalipolitiikan asiantuntijoilta taloustieteilijöille.

Aikanaan 1970-luvulla Max Jakobson oli todistanut muun muassa suurlähettiläänä, ”miten tiuhaan tahtiin suomalaiset sosiaalidemokraatit kävivät Tukholmassa hakemassa evästystä Ruotsin mallin toteuttamiseksi Suomessa”. Vapaan markkinatalouden tukahduttava sosialismi uhkasi levitä paremminkin länsi- kuin itärajan takaa.

Suomen oikeisto ja elinkeinoelämä tykäsivät Ruotsiin erityisesti Fredrik Reinfeldtin ja Anders Borgin johtaman porvariallianssin aikana 2006–2014, mutta hyvin ovat sen jälkeen kelvanneet myös Stefan Löfvenin vetämät punavihreät hallitukset. Ainakin kotimaisen sosiaalidemokratian lyömiseen.

Parhaiden käytäntöjen soisi tietysti leviävän, eikä pyörää tarvitse keksiä joka maassa uudelleen. Kansainvälisistä vertailuista noukitaan kuitenkin usein valikoidusti lähinnä omaan agendaan sopivat palat.

Työllisyysasteen nostamiseen ripustautunut Antti Rinteen hallitus on toistaiseksi puhunut paljon panostamisesta palkkatukeen ja työvoimapalveluihin, jotka ovat Skandinavian maissa aivan toisella tasolla. Poliittinen kamppailu Ruotsi-argumentin ja pohjoismaisen mallin merkeissä jatkuu.

mikkomajander.fi 20.9.2019

”SE OLI 1981 ja Madrid oli meidän!” Aika hurjaa havahtua siihen, että tässä on kohta katsottu 40 vuotta Almodóvarin elokuvia. Ja Banderaskin kasvanut aikamieheksi, parempi kuin koskaan.⁴¹

Facebook 22.9.2019

RUOTSIDEMOKRAATIT ovat jälleen kovassa nosteessa. Uusin mielipidemittaus antoi heille 20,7 prosentin kannatuksen ja toisen sijan sosiaalidemokraattien takana, suurin piirtein tasoissa Kokoomuksen kanssa. Miesten keskuudessa he ovat ykkösiä hurjalla 26,6 prosentin kannatuksella. Millaiseen lukuun päädyttäisiinkään, jos kyselytutkimuksen tulosta voisi jaotella edelleen esim. etnisen taustan mukaan? Kaipaisivatko stereotypiat ruotsalaismiehistä pientä reivausta? Nuo patrioottiset pehmomiehet?

Facebook 27.9.2019

UUDELLEENKOULUTUS kannattaa aina, sanoi kiinalainen kun kansantasavaltaa juhli.

Facebook 1.10.2019

SYNTYVYYDEN alhaisuus on ollut yksi viime aikojen puheenaiheita. Ja kyllä siinä onkin sekä ihmettelemistä että selittämistä, eikä kansainvälinen vertailu tarjoa helppoja avaimia.

”Tutkijoiden mukaan onkin viitteitä siitä, että Suomi ei enää kuulu syntyvyudessa pohjoismaiseen viiteryhmään”, HeSa kirjoitti muutama päivä sitten. Jutun yhteydessä olleen graafin mukaan Suomen kokonaishedelmällisyys oli vuonna 2017 samaa luokkaa kuin kristilliskonservatiivi-

⁴¹ Pedro Almodóvar: *Kärsimys ja kunnia* (2019).

sessä Puolassa (sekä Kroatiassa ja Pohjois-Makedoniassa), jossa lapsilisät ovat käsittääkseni suurin piirtein ainoa sosiaaliturvan muoto.

Kummalta tuntuu sekin, että vielä alhaisempiin lukuihin jäävät Välimeren maat, olivat ne sitten roomalais- tai kreikkalaiskatolista sorttia (Portugali, Espanja, Italia, Kreikka, Kypros).

Jaa, ryhtyisikö katsomaan päivän päättääeksi israelilaista romanttista komediaa (*Läpi seinän*, 2016), joka ”kommentoi naisen asemaa uskonnollisessa yhteisössä, jossa naimattomuus ei oikeastaan ole edes vaihtoehto” (HS).

Facebook 9.10.2019

EU:N PITÄISI pikapuolin päättää Suomen puheenjohtolla budjettiraameistaan vuosille 2021–2027. Komissio on ehdotellut yli 1,1 prosentin maksuosuutta kullekin jäsenmaalle bruttokansantuotteestaan, mutta esimerkiksi Ruotsi ja Tanska eivät halua maksaa yhtä prosenttia enempää.

”Utgångspunkten bör vara att varje skattekrona på europeisk nivå ska göra större nytta för svenska medborgare än samma skattekrona på nationell nivå”, päivän *Svenska Dagbladet* linjaa kovin kansankotikeskeisesti. Sama pääkirjoitus tosin viittaa Suomen valtiovarainministerin Petteri Orpon puheisiin ja hänen hallitukseensa, ikään kuin sellainen istuisi yhä vallassa.

Voi olla, että Pohjoismaiden repaleisessa rintamassa on yhä paikkaamista.

Facebook 11.10.2019

Brexit on silkkaa Kafkaa

BREXIT on ollut vuoden 2016 kansanäänestyskampanjasta lähtien silkkaa Kafkaa. Ian McEwan ei ole ensimmäinen, joka on sen huomannut, mutta käsittääkseni ensimmäisenä hän saattaa sen kaunokirjalliseen muotoon kansien väliin.

Tyylilaji on toistaiseksi kai ainoa mahdollinen: poliittinen satiiri. Vieläpä niin ajankohtainen, että se kilpailee reaaliajassa uutisten kanssa.

Ostin *The Cockroachin* (2019) eilen päivällä. Illalla uutiset kertoivat, että Boris Johnson on päässyt brexit-sopimukseen EU:n kanssa. Luin satasivuisen kirjasen yöllä, ja tänään tiedotusvälineet kyselevät kaikkialla, hyväksykö Britannian parlamentti huomenna saavutetun diilin.

McEwanin viimeisillä sivuilla pääministeri hallituksineen vetäytyy syrjään saatettuaan missionsa päätökseen. ”He did not mention it, but he knew that every minister in his Cabinet understood the perils that lay ahead.”

Itse en Helsingistä käsin työpöydän ääressä vielä jaksa uskoa, että homma hoituisi huomiossa äänestyksessä. Miten sitten käykin, edessä odottavista sotkuista ja vaikeuksista on helppo olla samaa mieltä.

THE COCKROACH kääntää Kafkan *Muodonmuutoksen* (saks. 1915) lähtötilanteen päälaelleen. Kuusijalkainen kuoriainen herää yhtenä aamuna Downing Street 10:ssä ja huomaa olevansa ihmis-hahmoinen Britannian pääministeri.

Kabinetin kokouksessa tämä Jim Sams ymmärtää, että muut ministerit ovat käyneet läpi saman metamorfoosin. Yhdysvaltain presidentin twiittejä seurattessa herää epäily, että myös Archie Tupper on yksi heistä/meistä. Kysyessään asiaa varovasti transatlanttisen puhelun päätteeksi Sams saa tyyliä luurin korvalleen.

Vertauskuvalliset eläinfaabelit ovat sivilisaatiomme ikaikaista peruskauraa. Silti lukutuolin mukavuudessa joutuu hiukan kiemurtelemaan, kun poliittisia vastustajia tai toisinajattelijoita rinnastetaan torakoihin, edes pilkan päältä.

Oli aikoja, eikä niin kovin kauan sitten, jolloin tuhohyönteisiksi luokitellut ali-ihmiset sai surutta tuhota. Voittoisaan liberaaliin demokratiaan on kuulunut kunnioitus poliittisia kilpailijoita kohtaan.

POLIITTISENA satiirina *The Cockroach* jää aika tavalla alkuasetelmassa kuvatun yhden oivalluksen varaan. Mieleen tulee Philip Rothin vedätys Richard Nixonista, *Meidän jengi* (1972; engl. 1971), joka ei 2000-luvun puolella mitenkään kestänyt toista lukemista kuin kuriositeettina.

George Orwellin *Eläinten vallankumous* (1969; engl. 1945) säilyttää sijansa omassa kastissaan. Sikoineen kaikkineen.

Mutta on McEwanilla hetkensä, muun muassa kuvatessaan, kuinka Sams panee kansantalouden ja liike-elämän rahavirrat kulkemaan käänteiseen suuntaan. Ihmiset maksavat työpaikoistaan, mutta käyvät kauppoissa saadakseen käteistä ja tuloja. Sama nurinkurisuus pätee vientiin ja tuontiin valtioiden välillä, ja tietysti EU-maksuihin.

Martin Amis sovelsi samantapaista logiikkaa romaanissaan *Ajan suunta* (1992; engl. 1991), joka luotasi natsirikollisen elämäntarinan takaperin lopusta alkuun. Kerrontatekninen taituruus ja hyytävä komiikka kantoivat läpi pienen kirjan, mutta vain juuri ja juuri.

IAN McEWAN kysyy tuskastuneena kotisivuillaan, mitä kirjailija voi tehdä, kun kansakunta repii itseään riekaleiksi, politiikan pelisäännöt pettävät ja talous kulkee kohti katastrofia. Vastaus on itsestään selvä: kirjoittaa. Se tuskin muuttaa itse ahdinkoa, mutta ehkä helpottaa hiukan oloa.

The Cockroachin pelastaa sen pituus, tai paremminkin lyhyys. Hyväkään vitsi ei parane pitkittämällä, saati sattuva satiiri. Toivotaan, että se ei saa jatko-osia, ainakaan kovin montaa. Kukaan ei jää kaipaamaan ”Torakan paluuta” tai ”Torakan viimeistä ristiretkeä”.

mikkomajander.fi 18.10.2019

MITÄ YHTEISTÄ on Veijo Merellä, Alla Pugatšovalla, Meryl Streepillä, Pete Townshendilla ja Tapio Wirkkalalla? Ja Ingmar Bergmanilla, Leonard Bernsteinilla, Günter Grassilla, Tove Janssonilla, Simone de Beauvoirilla, Jorma Hynnissellä ja Woody Allenilla?

He ja sata muuta maailmankuulua taiteilijaa allekirjoittivat rauhanvetoomuksen, joka luovutettiin 1985 ETYKin 10-vuotiskokouksessa eri maiden valtuuskuntien johtajille: ”rakentakaa kulttuurin siltaa yli kaikkien mahdollisten rajojen”.

Kertoo hankkeen puuhamies Matti Rinne muistelmateoksessaan *Kulttuuritoimittaja* (2019). Kuten senkin, että Petroskoissa ilmestyneellä *Punalippu*-lehdellä oli 1970-luvulla enemmän tilaajia Suomessa kuin koko Neuvostoliitossa.

Facebook 23.10.2019

Ilmastoahdistusta Göteborgissa

PIDÄN matkustamisesta, mutta en erityisemmin lentämisestä. Puolentoista tunnin jälkeen alkaa koneessa ahdistaa, vaikka luvussa olisi parempikin kirja. Puhumattakaan lentokentistä, joilla ihmiset vellovat kuin karja jonosta ja tarkastuksesta toiseen.

Asuapa keskellä rakasta Eurooppaa, jossa junalla pääsee pitkälle. Kaukomaille ei ole niinkään hinku. Vaikka tiedän kyllä lähteväni Kiotoon, jos siihen joskus aukeaa sopiva mahdollisuus. Ja New Yorkin jazzeihin.

Lentämisen loistoa himmentää myös sen lohдутon hiilijalanjälki. Kjell Westö kertoi tullessaan Göteborgin kirjamesuille laivalla ja junalla, kun on täysverisenä ammattilaisena kiertänyt niin paljon maailmaa promoamassa romaanejaan.

Itse saavuin SAS:lla konetta Arlandassa vaihtaen. Havahduin nolona siihen, että sehän tekee neljä lentoa yhteen viikonloppuun! Joku tuttu Finnairilta tosin väitti, että ekologisin vaihtoehto olisi potkurikoneella Brommaan ja siitä junaan. Tai tietysti jäädä kotiin.

KIRJEKIRJASSA 7 + 7 (2019) Westö pohtii Juha Itkosen kanssa rohkean avoimesti levottoman aikamme sekä henkilökohtaisia että yleisiä kipukohtia. Molempia askarruttaa, millaisen maailman me elintasoherkuista nauttineet olemme jättämässä seuraavalle sukupolvelle.

Harhaidun miettimään, kummat potevat suurempaa ilmastoahdistusta, tiedostavat teinit vai heidän valveutuneet vanhempansa. Silti Westö päivää viimeisen kirjeensä Teneriffalla, Itkonen mannertenvälisellä lennolla jossain Atlantin yllä.

En moiti enkä moralisoi. Ja niin kuin lehtijuttukeikalla oleva Itkonen omaatuntoaan lohduttaa, ”jos minä en istuisi tässä, paikallani olisi vuorenvarmasti joku toinen”.

Tahto on vahva, mutta liha heikko. Jotkut ratkaisevat dilemmaa maksamalla oma-aloitteista lentoveroa johonkin ympäristöystävälliseen kassaan. Hyvä niin, vaikka maistuukin modernilta ane-kaupalta yksilöllisten syntien anteeksisaamiseksi.

ILMASTONMUUTOKSEN torjuntaa ei voi jättää kuluttajavalintojen varaan, mutta eivät ne merkityksettämiäkään ole. Jos taloustieteen perustotuuksiin on luottaminen, jokainen kestävän kehityksen näkökulmasta tehty päätös ohjaa markkinoita terveempään suuntaan.

Kovin harva meistä kuitenkaan kykenee ryhtymään oman elämänsä penttilinkolaksi.

Yhteiskunnallinen päätöksenteko ei siten pääse yli eikä ympäri vastuustaan – ei paikallisella, kansallisella eikä ylikansallisella tasolla.

Demokraatti 20/24.10.2019

Suhteellinen vaalitapa vai enemmistövaali

BJÖRN WAHLROOS ei ole ensimmäinen, joka näinä aikoina on ollut huolissaan liberaaliin demokratiaan nojautuvan poliittisen järjestelmän sirpaloitumisesta ja toimintakyvystä. Sen sijaan hänen ehdotuksensa ongelman ratkaisuksi on hiukan yllättävä: suhteellisen vaalitavan heikentäminen väkevästi enemmistövaalin suuntaan.

Totta on, että Suomessa ei ole käytössä useiden muiden demokratioiden tavoin valtakunnallista äänikynnystä, mutta käytännössä sellainen muodostuu jokaiseen 13 vaalipiiriin. Viime keväänä vihreiden 9,7 prosentin kannatus ei Lapissa riittänyt kansanedustajan paikkaan, kun taas kristillis-

demokraatti meni Uudellamaalla reilusti läpi puolueen vaatimattomalla 2,7 prosentin osuudella annetuista äänistä.

Tätä epäsuhtaa on hiljattain yritetty paikata parilla vaalipiirien yhdistämisellä, mutta mihinkään taseauspaikkajyvitykseen asti ei ole haluttu siirtyä. Wahlroos korjaisi järjestelmää päinvastoin 67 vaalipiiriin, joista valittaisiin kolme kansanedustajaa kustakin.

Siinäpä olisi karttajarjoitusta vaalipiirien rajojen vetoon ja riitaa alueellisen edustavuuden vaalijoille! Taistelu maakuntien määrästä olisi sen rinnalla leikin tekoa.

ENEMMISTÖVAALIN perinteiset mallimaat eivät juuri tällä hetkellä houkuttele esikuvina. Yhdysvaltojen kaksipuoluejärjestelmä on ollut koko 2000-luvun kuin poliittisessa sisällissodassa.

Britannia taas on päreinä, kun keskeiset jakolinjat kulkevatkin puolueiden sisällä eivätkä niiden välillä. Perverssissä tilanteessa pääministerin kaatamiseen pyrkivä oppositio pitää tätä vallassa estämällä tätä toteuttamasta haluamiaan uusia parlamenttivaaleja...

Suhteellisen vaalitavan oloissa Labour olisi takuuvarmasti jakaantunut länsieurooppalaisen perinteen mukaisesti kahteen tai useampaan vasemmistopuolueeseen. Pakkoavioliitto tuottaa harvoin harmonista yhteiseloja ja tahtoa.

Brittijärjestelmän kummallisuuksiin kuuluu, että Tony Blairin työväenpuolue sai vuoden 2005 vaaleissa kolmannen perättäisen voiton, kun 35,2 prosenttiin pudonnut kannatus riitti yhä enemmistöön parlamentissa. Jeremy Corbynin Labour puolestaan jäi 40 prosentin ääniosuudella vuonna 2017 nuolemaan näppejään.

Keskeinen kysymys kuuluu, kuinka pitkälle suhteellisesta edustuksellisuudesta voidaan tinkiä niin, että poliittinen järjestelmä kykenee vielä kanavoimaan yhteiskunnassa kumuloituvat paineet legitiimeiksi koetuiksi päätöksiksi. Kuinka rajuja ratkaisuja vähemmistöön nojautuvalla enemmistövallalla voidaan runnoa lävitse?

mikkomajander.fi 25.10.2019

Etuvartiossa vai etupiirissä?

Aseteknologiat ja sotastrategiat ovat muuttuneet, mutta Pietarissa ja Moskovassa katsellaan yhä myös karttoja.

KESKELLÄ Väinö Linnan 'Pentikulman-kierrosta' Urjalassa tulee vastaan yllättävä sotahistoriallinen muistomerkki. Ei, kyse ei ole sen enempää punakapinan kuin vapaussodan taistelu- tai terroripaikasta, saati nuijasodasta.

Kankaanpäänmäen puolustusvarustus on peräisin ensimmäisen maailmansodan vuosilta, jolloin keisarillinen Venäjä pelkäsi keisarillisen Saksan joukkojen maihinnousua Suomen suuriruhtinaskuntaan ja edelleen etenemistä tältä luoteiselta sivustalta kohti Pietaria.

Vallituksia erottaa yhä maastosta, mutta niitä kävellessä tulee epätodellinen olo. Siis kuvittelivatko linnoitusupseerit ja -insinöörit oikein tosissaan karttojensa ääressä, että tällä pienellä metsätörmällä syvällä sydän-Suomen sisämaassa padottaisiin hyökkäävää suurvaltavihollista?

Päällepäinhän Pietari näytti suojatulta poukamalta, kun Suomenlahden molemmat rannikot, sekä Viro että Suomi, kuuluivat Venäjän keisarikuntaan. Mutta maihinnousut olivat mahdollisia varsinkin, kun Venäjän Itämeren laivasto oli tuhoutunut 1905 kaukana Tsushiman meritaistelussa Japania vastaan.

Suursodan sytyttyä Venäjä satsasikin sitten paljon rahaa ja vaivaa rannikkopuolustukseen ja maalinnoituksiin, satoihin kohteisiin Suomen alueella. Urjalaankin saapui runsaasti rakennusjoukkoja, niin venäläistä sotaväkeä kuin monenmoista työmiestä muilta paikkakunnilta.

Porukkaa majoitettiin muun muassa Honkolan palokunta- ja työväentaloille, jotka sittemmin ovat sulautuneet yhteiseksi kansallisomaisuudeksi Linnan *Pohjantähti*-trilogiassa (1959–1962). Sen toisessa osassa kuvataan eläväisesti, miten vallitöiden myötä ”kylä reväistiin irti tavanomaisesta elämästään”.

URJALAN linnoituslinjalla ei lopulta tapeltu kuin kortti- ja ryyppyringeissä. Mutta eivät Pietarin perspektiivistä Eurooppaa katselleet strategit aivan väärässä olleet. Saksan sotilasmahti saavutti 1918 Suomessa vahvat asemat, ja sen kukistumisen jälkeen englantilaiset käyttivät Kannasta tuki-alueenaan muun muassa Kronstadiin suuntautuneisiin operaatioihin.

Unohtamatta suomalaisten omia heimoretkiä ja terrori-iskuja itärajan taakse. Mannerheim sentään maltoi – houkutuksista huolimatta – olla lähettämättä valkoista armeijaansa vapauttamaan Pietaria bolševikkivallasta.

Suuriruhtinaskunta oli ollut idän etuvartio, mutta nyt Suomen rintamasuunta kääntyi päinvastaiseksi. Takana oli Uno Kailaan sanoin ”Länttä ja Eurooppaa”, jota nuori tasavalta sankarillisesti varjeli. ”Tulkoot hurttina aroiltaan! / Mahtuvat multaan tänne.”

Uhon tueksi ei tosin ollut helppo löytää turvallisuuspoliittista perusratkaisua, johon nojautuen vakiinnuttaa saavutettua itsenäisyyttä. Suhteet Ruotsiin kangertelivat, ja niin sanottu reunavaltioyhteistyö Baltian maiden ja Puolan kanssa tuntui pidemmän päälle sisältävän enemmän riskejä kuin turvaa.

Olennaiseksi koettiin estää luisu takaisin osaksi Venäjä-keskeistä järjestelmää, kun siitä keran oli rimpuiltu irti. Neuvostoliiton ehdotukset hyökkäämättömyyssopimuksesta eivät vielä 1920-luvulla maistuneet. Nimet sellaiseen vedettiin kuitenkin vuonna 1932, vaikka luottamus paperin painoarvoon oli molemmin puolin hauras.

Kansainliiton jäsenyys antoi Suomelle kyllä tärkeän kansainvälispoliittisen referenssin, mutta sen tarjoamat turvatakuut eivät olleet häävit. Etenkään vuoden 1934 jälkeen, kun mukaan kollektiivista rauhaa organisoimaan tuli myös Neuvostoliitto – eli se maa, jota vastaan suojaa kaivattiin.

Vielä ehdittiin yrittää pohjoismaista puolueettomuutta, ennen kuin totuuden hetki koitti marras-joulukuussa 1939. Stalin sanoi hyökkäämättömyyssopimuksen irti ja hyökkäsi. Kansainliitto erotti viime töikseen ennen halvaantumista Neuvostoliiton jäsenyydestään, mutta siitä ei ollut Suomelle kuin kitkeränmakuista moraalista iloa.

TOISEN maailmansodan lopputulos tiesi Suomen siirtymistä takaisin Venäjän sotilaalliseen ja osin poliittiseen etupiiriin. Taistelukentillä oli sentään onnistuttu turvaamaan itsenäisyyttä niin, että ero kansandemokraattisiin satelliitteihin oli kategorinen, enemmän kuin kukonaskeleen mittainen.

Keväällä 1948 solmittu YYA oli etupiirisopimus, mutta sen soveltaminen kylmän sodan vuosikymmeninä jäi selvästi lähemmäksi minimiä kuin maksimia. Näinkin siinä oli nielemistä riittämiin, kaikesta reaalipoliittisesta ja liturgisesta suitsutuksesta huolimatta.

Neuvostoliiton seuraajavaltion Venäjän kanssa YYA-sopimus sitten siirrettiin tammikuussa 1992 ”historian roskakoriin ilman yhtäkään kiittävää sanaa”, kuten mukana ollut Jaakko Blomberg on kuvannut. Suomi erkautui selkeästi Moskova-keskeisestä järjestelmästä hakemalla lisäksi jäsenyyttä Euroopan unioniksi muuttuvassa läntisessä yhteisössä.

Uuteen perussopimukseen Venäjän kanssa kirjattiin kuitenkin turvallisuuspoliittista jatkuvuutta, hyvän naapurisuuden elementtejä. Sopimuspuolet lupasivat pidättyä voimakeinoilla uhkaamisesta tai niiden käytöstä toista vastaan. Keskinäiset riidat selvitettäisiin rauhanomaisin keinoin YK:n ja ETYK:n asiakirjojen mukaisesti.

Avunannosta ei enää puhuttu mitään, mutta muuten Suomi antoi saman sotilaallisen garantian, joka oli jo hyökkäämättömyys- ja YYA-sopimuksen ytimenä: ”Sopimuspuolet eivät käytä eivätkä salli aluettaan käytettävän aseelliseen hyökkäykseen toista sopimuspuolta vastaan.”

ANTTI Rinteen hallituksen ohjelmassa herätti huomiota turvallisuuspoliittisesti hiukan väljempi linjaus, jonka mukaan ”Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan”. Se pyrkii hälventämään huolia, joita tiivistyvä puolustusyhteistyö paitsi Ruotsin myös NATO:n ja sen johtavien asemahtien kanssa saattaa Venäjällä aiheuttaa.

Samalla yksipuolinen vakuutus rakentaa edellä kuvatulle traditiolle. Suomalaisesta näkökulmasta on turhanaikaista puhua Suomen kautta Venäjään kohdistuvasta uhkasta, mutta suurvallan mentaalinen muisti on pitkä. On sieltä tultu ennenkin.

Toisaalta Suomi on Sauli Niinistön johdolla kannattanut voimakkaasti Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamista. Presidentti on kertonut kyselleensä jo vuosia EU-maiden johtajilta, mitä nämä oikein ymmärtävät Lissabonin sopimuksen avunantoartiklalla 42.7.

Vaan eipä esimerkiksi Baltian maissa taideta tietää sen konkreettisemmin, miten Suomi tulkitsee saman lausekkeen velvoittavuutta. Lievennettiinhan artiklaa aikanaan lähinnä kai sotilaallisesti liittoutumattomia ajatellen toteamuksella, että se ”ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen”.

Jos tahtoo maalata piruja Itämeren turvallisuuspoliittiseen maisemaan, niin kriisin kohdassa Suomen avunanto – mitä se sitten sisältäisikään – vaikkapa Virolle voisi hyvinkin Venäjän näkökulmasta näyttäytyä ”vihamielisenä tarkoituksena”. Toki silloin oltaisiin jo keskellä sellaista selkkausta, jolla tässä ei ole mielekästä spekuloida pidemmälle.

”EMME kuitenkaan voi tässä hetkessä rakentaa omaa turvallisuuttamme sellaisen varaan, mitä ei vielä ole”, presidentti Niinistö totesi elokuussa Suomen suurlähettiläille EU:n yhteiseen puolustukseen viitaten. Sotilaallisesti on pidettävä huolta kansallisesta toimintakyvystä, jota laaja kirjo läntistä yhteistyötä täydentää eri tavoin.

Poliittisten keskipakoisvoimien kasvaessa ei voi sulkea pois sitäkään vaihtoehtoa, että paljosta puheesta ja lukuisista aloitteista huolimatta Euroopan unioni jää turvallisuuspoliittisesti pehmeäksi paperitiikeriksi. Kuin Kansainliitto aikanaan, vaikka yhteiset struktuurit ovatkin nyt täysin toista luokkaa.

Aseteknologiat ja sotastrategiat ovat sadassa vuodessa muuttuneet, ellei mullistuneet Urjalan varustuksista, ja monenmoiset kyber- ja hybridiulottuvuudet kuuluvat nykyään turvallisuuspolitiik-

kan arkipäivään. Siitä huolimatta voimme olla varmoja, että Pietarissa ja Moskovassa yhä katsellaan myös karttoja ja pohditaan, millaisia puskureita puolustus Venäjältä edellyttää.

Kanava 7/25.10.2019

Grass on jazz

OSKAR MATZERATHIN peltirumpu kieltäytyi soittamasta sotilasmusiikkia.

Kun Danzigin natsit pitivät 1930-luvulla sunnuntaista kokoustaan, kolmivuotiaan kokoinen Oskar piiloutui puhujanpöntön alle ja alkoi lyödä herkin rantein valssintahtia, johon esiintymislavan sotilasrummut hiljalleen taipuivat. Ja kohta fanfaaritrumpetit ja poikkihuilutkin soittivat 'Tonava kaunoista'.

Kansa kiitti, hypähteli innoissaan ja liittyi tanssiin. Puolueen koulutuspäällikkö Löbsack sen sijaan oli kummissaan, kun oli tottunut kulkemaan korokkeelle suoraviivaisen marssimusiikin saattelemana. Valssin hilpeät soinit söivät häneltä uskoa kansaan.

Pahempaa oli luvassa, kun Oscar vaihtoi rytmin charlestoniksi. Peltirumpu pärisi nyt 'Jimmy the Tigeriä', josta eri sukupolvea edustaneet soittajat eivät oikein saaneet kiinni, vaan puhalsivat torvillaan ihan mitä sattui. Huilutkin ajattelivat että anti mennä, hällä väliä.

Soittokunnan johtaja haukkui orkesterinsa pataluhaksi, mutta bändi pauhasi pian

kuin viimeistä päivää, ja sekös Jimmylle kelpasi, kuumimmassa tiikerielokuussa, ja niin kansalaiset, jotka tuhansin ja taas tuhansin tungeksivat korokkeen edessä, viimeinkin käsittivät: Jimmy the Tiger siinä kutsuu kansan charlestoniin!

Löbsack yritti pelastaa mitä pelastettavissa oli ja yhtyi hänkin tanssiin, ikään kuin Jimmy-musiikissa ei olisi mitään erikoista. Yksin kyttyränsä kanssa, koska daamit hänen lähettyviltään olivat varatut ja naisjärjestön jäsenet hytkyivät kaukana kovilla puupenkeillä.

Mutta mitään ei ollut enää pelastettavissa, sillä kansa katosi 'Jimmy the Tigerin' tahtiin viereiseen puistoon. Sieltä löytyi viidakkoa, jossa tiikerit astuivat samettitassuin. Laki ja järjestys häipyivät taivaan tuuliin.

SA:n ja SS:n komennuskunnat etsivät yli tunnin ajan lavarakenkelman sisältä jotakuta sosua tai kommarien terroriryhmää. Vaan kukapa olisi kiinnittänyt huomiota paikalta poistuvaan kolmivuotiaaseen koltiaiseen. Soittajat sen sijaan saivat osakseen simputusta, mutta Oskar ei isommin säälinyt noita päällikkönsä pillin mukaan hyppiviä poikia.

Kotona oli pöydässä lihamureketta, keitettyjä perunoita ja punakaalia, jälkiruuaksi suklaavanukasta vaniljakastikkeen kera. Illassa soivat raikastava ukonilma, kaatosade ja ihanasti rummuttava raekuuro. Oskarin väsynyt pelti sai levätä ja kuunnella.⁴²

mikkomajander.fi 12.11.2019

NÄINÄ viikkoina on muistettu 30 vuoden takaisia, itäisen Keski-Euroopan vapautumista kommunismin ikeestä. Juhlatunnelmaa hiukan varjostaa se, että näiden yhteiskuntien liberaali demokratiakehitys ei ole edennyt aivan odotetulla ja toivotulla tavalla.

Vaclav Havelin elämäkerturi ja perinnön vaalija Michael Zantovsky panee *New York Timesissa* asioita perspektiiviin: ”We have advanced to the same kind of mess as everybody else. It’s a strange measure of success. But it is a success of sorts.”

Facebook 14.11.2019

TÄNÄÄN Suomi–Liechtenstein...vai italialaisten naisohjaajien mykkäelokuvaa sadan vuoden takaa livejazzin säestyksellä?⁴³ Hmm.

Facebook 15.11.2019

MERKELDÄMMERUNG... Vaikka Angela vielä voitti Saksan viimeisimmät liittopäivävaalit, hän taisi sittenkin toistaa suuren edeltäjänsä Helmut Kohlin virheen: asettui ehdolle yhden kerran liikaa.

Facebook 22.11.2019

⁴² Günter Grassin *Peltirummun* (saks. 1959) luvusta ’Esiintymislava’ (suom. Oili Suominen, 2009) lyhentäen ja muokaten.

⁴³ Suomi saavutti ensimmäistä kertaa paikan jalkapallon miesten EM-kisoihin voittamalla Liechtensteinin 3–0. Kino Reginassa esitettiin Febo Marin *Cenere* (1916) ja Elvira Notarin *A Santanotte* (1922) italialaisen jazzduon (Marcello Allulli, tenorisaksofoni & Giovanni Ceccarelli, piano) säestyksellä.

Anders Borg ja porvariallianssin poikkeustie

”NEVER WASTE a good crisis”, Ruotsin entinen valtiovarainministeri Anders Borg kertoo muistelmissaan (*Finansministern*, 2019) suomalaiskollega Jyrki Kataisen siteeranneen Winston Churchillillä useampaan kertaan, kun kansainvälinen finanssikriisi iski rajusti Pohjolaan. Myrskyn silmässä piili mahdollisuuksia uudistuksiin, joita ei tyvenessä saisi runnotuksi lävitse.

Yhdysvaltalainen investointipankki Lehman Brothers oli kaatunut syyskuussa 2008, ja Borg tajusi heti myllerryksen rantautuvan maailmalta Ruotsiin asti. Samalla hän tunsu jossain munaskuissaan, että siinä ryskeessä ei neljän porvaripuolueen allianssi pystyisi uusimaan mandaattiaan. Hallitustaival jäisi yhteen kauteen.

Tavallaan se oli valtiovarainministerille vapauttava tunne. Yhtäkkiä kannatusmittausten numeroilla ei ollut enää niin väliä, ja voimat saattoi keskittää seuraavien vaalien sijaan ajankohtaisten vaikeuksien voittamiseen. ”Nu övergick vi till att arbeta för historieböckerna”, Borg kuvaa jälki- viisaasti, mutta uskottavasti tunnelman muutosta.

RUOTSIN bruttokansantuote sukelsi vuosina 2008–2009 lähes 6 prosenttia, Suomen jopa sitäkin syvemmälle. Molemmat putosivat kerta heitolla enemmän kuin Yhdysvallat tai euromaat yleensä.

Gallupeissa Fredrik Reinfeldtin johtama porvariallianssi oli pahimmillaan parikymmentä prosenttiyksikköä punavihreää blokkia perässä. Mutta se oli ennen finanssikriisiä. Ruotsin paradoksi on siinä, että talouden vaikeudet eivät nostaneet oppositiopuolueiden suosiota, vaan päinvastoin pelastivat istuvan hallituskoalition.

Reinfeldtin–Borgin hallitus onnistui kriisipolitiikassaan hyvin, ellei erinomaisesti, melkein pä millä mittarilla tahansa. Oikeistoa tai ei, se osoitti kykyä keynesiläiseen elvytykseen siinä missä paraskin vasemmiston vaihtoehto. Tai oikeastaan paremmin: Ruotsin BKT kasvoi 2010 jo yli 5 prosentilla, siinä missä Suomi jatkoi räppimistä vielä vuosia.

Tulokset toivat uskottavuutta valmistauduttaessa parlamenttivaaleihin, joissa demarit eivät onnistuneet enää palaamaan normaaleiksi valtionhoitajiksi porvarillisen välivaiheen jälkeen. ”Den socialdemokratiska dominansen över Sverige var bruten”, Borg päättää kirjassaan voittoisia vaaleja 2010 koskevan osuuden. Hegemonia oli murtunut.

RUOTSI OLI pääsemässä hyvin taantumasta yli kasvu-uralle, kun Kreikan ja euron kriisi vasta iski päälle. Yhteisvaluutan ulkopuolella oli toki helpompi operoida, mutta viennistä riippuvaisena EU-maana sen oli toki syytä olla huolissaan sekä unionista että sen markkinoista.

Borg valittaa, että (toinen toistaan tyhmempiä) päätöksiä tehtiin euroryhmässä, joka ohitti näin foorumina kaikkien jäsenmaiden talousministerit käsittävän Ecofin-neuvoston. Silti hänen mielestään Ruotsi esitti tärkeää roolia eurokriisin hoidossa.

Jaa-a, riippuu näkökulmasta. Talouskomissaarin postia hoitanut Olli Rehn on julkaissut asiasta kaksi tukevaa kirjaa (*Myrskyn silmässä*, 2012 & *Kuilun partaalta*, 2019), joiden henkilöhakemistoista etsii turhaan Borgin tai Reinfeldtin nimeä.

Suomi sai tuta, mitä tarkoitti olla EU:n ytimissä, Ruotsi mitä niiden ulkopuolella.

BORG OTTAA paljon kunniaa siitä, että Ruotsi pelasti aktiivisuudellaan talousvaikeuksiin ajautuneen Latvian – ja sitä myötä Baltian rahoitusmarkkinoita hallinneet pohjoismaiset pankit. Tarinan yhtenä konnana hääri Kansainvälisen valuuttarahaston pääjohtaja, pöyhkeä Dominique Strauss-Kahn, joka sittemmin veti paljon pehmeämpää linjaa Välimeren kriisimaihien nähden.

Ääni kellossa muuttui muillakin kummasti, kun riskit ja uhkat alkoivat levitä kohti Ranskan taloutta ja pankkeja. Borg arvioi olleensa ministerinä aloittaessaan naiivi, kun kuvitelli EU:n kohtelevan yhtäläisesti kaikkia jäsenmaita. Nyt hän toteaa, että Ruotsiin ei koskaan sovellettaisi samoja sääntöjä kuin Ranskaan, Espanjaan tai Kreikkaan.

Eurokriisi pani kyllä Churchillin maksimin mukaisesti EU:n vahvistamaan rakenteitaan, mutta Borgin mukaan tuskin riittävästi. Poliittiset näkökohdat käyvät liiaksi talouden realiteettien edellä. Rakennellun pankkiunionin hän povaa kaatuvan heti seuraavan finanssikriisiin. Ruotsin ei pidä siihen liittyä, niin kauan kuin se pitää omasta valuutasta kiinni.

mikkomajander.fi 27.11.2019

KÄVIN ADVENTTINA kysäisemässä Paasikiveltä, mitä mieltä Juho Kusti on Venäjän Voitonmuseon twiitistä talvisodan syttymistavasta.⁴⁴ Olin kuulevinani kivipaasin alta ärräpäiden pärinä... Mutta lumi oli kehystännyt haudalle kauniin kranssin, Hämmäläis-Osakunta laskenut seppeleen.

Facebook 2.12.2019

⁴⁴ Museon twiitin mukaan syy talvisodan alkamiseen oli Suomen tykistön tulitus neuvostojoukkojen asemia vastaan eli niin sanotut Mainilan laukaukset.

SDP ja identiteettipolitiikan haasteet

SANOTAAN, että elämme identiteettipolitiikan aikaa, joka sirpaloittaa poliittista järjestelmää. Suuret kansanpuolueet eivät enää kokoa äänestäjiä entiseen malliin, ja hallituskoalitiot ovat muuttuneet hauraiksi.

Suomessa 17,7 prosentin ääniosuus riitti kevään eduskuntavaaleissa suurimman puolueen asemaan. Viimeisimmissä mittauksissa perussuomalaiset ovat ylittäneet yli 20 prosentin kannatuksen, mutta sitä mandaattia ei ole lunastettu todeksi oikeissa äänestystilanteissa.

On syytä myös muistaa, että nykyiset perussuomalaiset eivät ole kantaneet hallitusvastuuta vielä päiväkään. Puolueen edellisen version suosiosta suli muutamassa kuukaudessa puolet pois, kun se 2015 istui Timo Soinin johdolla ministerikytyiin.

PUOLUEILTA identiteettipolitiikka edellyttää kilpailijoitaan vahvempaa omistajuutta tiettyyn tai pariin kantavaan teemaan. Perussuomalaiset erottuvat selkeästi muista kriittisellä asenteellaan maahanmuuttoa ja ilmastotoimia vastaan. Niissä vihreät taas profiloituvat vastapoolina.

Kokoomuksella näyttää säilyvän historiallisesti melko vakaa osuus porvarillisia ääniä. Keskustan ytimessä on yhä maakuntien Suomi, jonka painoarvo vain on kokonaisuudessa kuihtumaan päin. RKP:llä on kieli ja kristillisillä usko.

Vasemmistoliitto on onnistunut uudistamaan äänestäjäkuntaansa monenlaisten marginaalien ja epävarmuudessa elävien kirjoksi. Mutta mitä jää SDP:lle, jonka mahtiaika perustui kyvyille koota eri suuntiin vetäviä voimia laajaa hyväksyttävyyttä nauttivaksi uudistuspolitiikaksi?

VIIME vaalikausi osoitti, että sosiaalidemokraattien mobilisaatio nojaa työmarkkina-asetelmaan. Oppositio puolue pääsi kolmesti nauttimaan kannatuspiikistä, kun kansa nousi ensin vastustamaan pakkolakeja, sen jälkeen aktiivimallia ja sitten irtisanomissuojan heikennystä.

Ongelman muodostaa se, että pelkkä palkansaajan asian omistajuus ei riitä SDP:lle, joka ei halua leimautua ammattiyhdistysliikkeen poliittiseksi siiveksi. Puolue onkin tehnyt lujasti ohjelmatöitä näyttäytyäkseen jälleen pitkäjänteisenä tulevaisuusliikkeenä.

Uskottavuus tulee vasta ajan ja tekojen myötä. Antti Rinteen ”vihreä kansanrintama” syntyi kunnianhimoisesti tulevaisuusteman merkeissä, mutta talousnäköymien synkkeneminen ja työmarkkinoiden akuutit ongelmat ohjasivat katseen nopeasti pitkästä lyhyeen perspektiiviin.

KANNATUKSEN peitealueet puolueiden välillä ovat liukuvia. SDP:llä ei ole varaa menettää paineen alla olevien palkansaajien uskoa sen kykyyn puolustaa työntekijöitä. Jos tämä luottamus murenee, niin puolueelta katoaa kannatuspohja ajaa muita tärkeitä tulevaisuushankkeitaan.

Sama kiikkulauta pätee myös eläkeläisiin, jotka muodostavat suhteellisesti yhä suuremman osan SDP:n äänestäjistä. Valistuneet seniorikansalaiset tukevat kyllä ”tulevaisuusinvestointeja”, mutta ovat herkkiä tunteelle, että he eivät saa ansaitsemaansa arvostusta ja tarvitsemaansa hoivaa.

Konsensus ja arkiset kompromissit olivat yhtenäiskulttuurin Suomen tapa sovittaa eturyhmien intressejä toisiinsa. Identiteettipolitiikka jättää sellaiselle vähemmän tilaa – eikä tee rajallisen materiaalsen potin jakamista yhtään helpommaksi.

Suomen Kuvalehti 49/5.12.2019

Suomen ja Ruotsin puoluekentät lähenevät toisiaan

YLEISRADIO latasi tänään aamiaispöytään puolueiden kannatuksesta uudet mittaustulokset, joita nyt kaulitaan ja käännellään keskellä hallituskriisiä ja sen valossa. Vaikka gallupeihin voi (usein hyvästä syystä) suhtautua ikään kuin politiikan ajankohtaisviihteenä, ainakin puoluetuimistoissa niitä tutkitaan tarkkaan naamat vakavina.

Osallistun sopan hämmentämiseen mutta hiukan rakenteellisemmasta kulmasta, vertaillen vanhan harrastukseni mukaan, miltä luvut näyttävät Ruotsin poliittista tilannetta vasten.

Aikaisemmin viikolla naapurissa julkaistiin sikäläisen tilastokeskuksen mielipidetutkimus, jolle laajan otantansa vuoksi annetaan enemmän painoarvoa kuin gallupyritysten liukuhihnalta tuotamille luvuille. Trendit ovat kuitenkin selvät, ja tulokset tuntuvat vain vahvistavan toisiaan.

SEKÄ Perussuomalaiset (24,3) että Ruotsidemokraatit (22,6) paistattelevat kaikkien aikojen kannatushuipussaan. Suomen ”kansallinen” (18,6) ja Ruotsin ”maltillinen” (18,3) Kokoomuspuolue pitävät puolestaan samansuuruisella kannatuksella oikeisto-opposition kakkossijaa.

Sen sijaan kristillisdemokraatit ovat Ruotsissa (6,6) selvästi Suomea (3,9) vartenotettavampi voima, vaikka heidän kannatuksensa on ropissut kaksinumeroisista luvuista rajusti alaspäin.

Yhteen ynnäämällä näistä kolmesta puolueesta saadaan lähes identtiset kannatusprosentit: Suomessa 46,8 ja Ruotsissa 47,5. Pohjanlahden takana onkin orastavia merkkejä siitä, että Jimmie Åkessonin unelma kansalliskonservatiivisesta blokista voi vahvistua yhdeksi reaalipoliittiseksi mahdollisuudeksi.

Ruotsin Kokoomus on havahtumassa siihen, että sillä ei ole paluuta valtaan ilman Ruotsidemokraattien jonkin muotoista tukea, jolla tietysti on hintansa. Suomen veljespuolueessa ainakin varapuheenjohtaja Antti Häkkänen on laskeskellut julkisesti samansuuntaisesti.

HALLITUSPUOLELLA ei kummassakaan maassa kannata puhua blokista, vaan paremminkin koalitiosta, joka tarvitaan enemmistöön valtiopäivillä. Siinä missä Suomella on ”viisikko”, Ruotsin hallituksessa istuvat vain sosiaalidemokraatit ja Ympäristöpuolue, joita Keskusta ja Liberaalit sekä käytännössä myös Vasemmistopuolue tukevat.

Näiden liittoutumien kokonaiskannatus on molemmissa maissa yhtä identtinen kuin oppositiovoimillakin, Suomessa 50,0 ja Ruotsissa 50,9, mutta sisäinen jakauma puolueiden välillä heijastaa eroja poliittisessa perinteessä ja kulttuurissa.

Voimansa vuosina sosiaalidemokraateilla Ruotsissa oli vähintään puolitoistakertaa suurempi puolue kuin tovereilla Suomessa. Ja niin heillä on edelleen, mutta kovasti alemmalla kannatus tasolla. Sekä SAP (26,3) että SDP (13,2) matavat historiansa heikoimmissa luvuissa.

Ruotsin demarit ovat onnistuneet pitämään riveissään suuremman osan sitä ”edistyksellisyttä”, joka Suomessa on valunut vihreisiin (13,9). Viime vaaleissa naapurin Ympäristöpuolue oli jopa vaarassa kompastua äänikynnykseen, eikä uhka nykykannatuksella (5,1) ole suinkaan poistunut.

SUOMEN Keskusta (10,6) on pohjoismaisessa vertailussa ollut pitkään kummajainen, melkeinpä menneisyyden jäännös. Luonteeltaan sitä ei vielä kukaan oikein sovi rinnastaa Ruotsin Keskustaan (7,3), vaikka kannatusprosentit ja ehkä roolitkin politiikan kentällä lähenevät toisiaan.

Liberalismi on Suomessa elänyt levällään eri puolueiden suojissa, enemmän tai vähemmän vaikuttavina virtauksina. Pantakoon kuitenkin merkille, että RKP:n (3,9) kannatus vastaa Ruotsin Liberaaleja (4,1), jotka joskus kisasivat jopa maan johtavan porvaripuolueen paikasta.

Kylmän sodan vuosikymmeninä Suomea erotti Ruotsista myös vahva kommunistinen tai laitavasemmiston liike. Nyt molempien vasemmistoliitot ovat liikkuneet jo pitkään hyvin samankaltaisissa kannatusnumeroissa (8,4 ja 8,1).

SUORIA syy- ja seuraussuhteita ei politiikassa kannata vetää läheistenkään naapurimaiden välille. Merkitystä on niin perinteillä kuin persoonilla, gallup-mittauksissa hyvin ajankohtaisilla sattumuksillakin.

Toisaalta näin lähellä toisiaan eivät Suomen ja Ruotsin puoluekentät ole tainneet olla koskaan.

Pohjan perukoilla eletään samassa Euroopassa ja globaalitodellisuudessa, jossa politiikan il-mavirtaukset kulkevat vapaasti ja vilkkaasti rajojen ylitse. Jäämme seuraamaan, miten puolueet mo-lemmissa maissa niihin sopeutuvat – elleivät kykene niitä muokkaamaan.

mikkomajander.fi 5.12.2019

Klalar SDP statsministerns och partiledarens dubbelmakt?

Det blir intressant att se hur SDP hittar ett fungerande system i den nya politiska situation som uppstått efter statsminister Antti Rinnes avgång.⁴⁵ Han måste hålla sitt energiska behov att påverka inom sådana ramar att det inte tär på den nya statsministerns auktoritet, skriver Mikko Majander som är docent i politisk historia.

REGERINGSKRISEN och Antti Rinnes avgång leder till en situation där statsministern inte längre samtidigt är ordföranden för det största partiet. Socialdemokraterna väljer nu en ny regeringschef bland sina tyngsta politiker, men som parti är SDP inte i en inre kris och behöver inte byta ledningen.

Med all sannolikhet stannar Rinne på sin plats som partiledare ändå till juni 2020 då SDP enligt nuvarande tidtabell har sin nästa kongress i Tammerfors. Vad som händer där och efter det är en annan fråga.

Ett sådant arrangemang har Finland inte sett på nästan 30 år. Efter riksdagsvalet 1987 och det sorgliga kassaskåpsavtalet handplockade president Mauno Koivisto Harri Holkeri för att denne skulle bilda en blå-röd regering trots att Samlingspartiet bara var det näst största partiet och Ilkka Suominen dess ordförande.

Under den nuvarande grundlagen är en likadan handling inte möjlig. Presidents roll i regeringsbygget är minimal. Allt sker nu under riksdagens kontroll och mellan partierna som naturligtvis placerar sina ledare i högsta möjliga maktpositioner. Men det har inte alltid varit så.

VINTERN 1968 förnedrade SDP sin egen ordförande Rafael Paasio genom ett beslut att den socialdemokratiska partiledaren och statsministern inte borde vara en och samma person. En sårad Paasio valde då partiet och finansministern Mauno Koivisto blev den nya regeringschefen.

⁴⁵ Antti Rinne päätti erota pääministerin tehtävästä sen jälkeen, kun hallituskumppani Keskusta ilmoitti menettäneensä luottamuksensa häneen Postin järjestelyihin liittyvissä sotkuissa.

Inte en dålig arbetsfördelning i historiens ljus. Och också Paasio fick sin revansch när han 1972 ledde en socialdemokratisk minoritetsregering – utan att någon hänvisade till den tidigare pinsamma principen.

Efter att ha upprättat sin prestige kunde Paasio lämna först statsministeransvaret och 1975 också ordförandeskapet till partisekreteraren Kalevi Sorsa. ”Rafu” åtnjöt – och åtnjuter fortfarande – stor respekt som arbetarrörelsens sista stora proletär.

Det var just Sorsa som i Finlands politiska kultur först på 1970-talet skapade den moderna profil för ordföranden som partiets mer eller mindre obestridlige ledare som vi nu för tiden tar nästan för given.

Tidigare hade bland annat partisekreterarna spelat en mycket central roll. Eller så kallade starka män, som Väinö Tanner, oberoende av sina formella roller. Också Urho Kekkonen var statsminister fem gånger på 1950-talet, men aldrig Agrarförbundets ordförande.

SDP PRÖVADE 1979–1981 ”tvillingtornsmodellen” i vilken Sorsa ledde partiet och folkrörelsen och folkets favorit Koivisto regeringen. Experimenten var mestadels frustrerande och fungerade endast i den meningen att Koivisto vann presidentens post efter den gamle och sjuke Kekkonen.

Sorsa måste nöja sig med statsministerns roll som han skötte längre än någon annan i Finlands politiska historia. Hans skugga blev så pass tung att efterträdaren Pertti Paasio hade 1987 stora svårigheter att skaffa sig trovärdighet på partiledarens plats.

Det hjälpte inte alls till att Paasios utdragna entré i regeringen utåt närmast såg ut som en fars. Ur nationell synvinkel blev frågan inte alltför tillspetsad då SDP inte i det läget var ett statsministerparti.

Sonen Paasios tur i partiets högsta topp blev kort och slutade i en extra partikongress 1991. Tio år senare lyckades inte Ville Itälä bättre i Samlingspartiets ledning då gamle chefen Sauli Niinistö fortsatte på den mäktiga finansministerns plats.

För sin del kunde SDP:s ordförande Paavo Lipponen 2003 välja att bli riksdagens talman fast Socialdemokraterna blev Centerns juniorpartner i regeringen. Efter åtta år som statsminister var han som pappa Paasio i det senare skedet: Lipponen lämnade rum för andra utan att någon ville eller kunde utmana hans auktoritet.

DET FINNS ingen automatik att statsministern också måste vara en partiledare. I till exempel Tyskland nominerar partierna sina kanslerskandidater före förbundsdagsvalen.

Finland har delvis försökt kopiera den traditionen, men i praktiken brukar alla partier puffa fram sina respektive ordförande. Ett ”statsministerval” anses gynna de största partierna om de råkar ha en lämplig galjonsfigur i den eviga politiska kampen.

Finlands politiska kretsar tycks vara alltför små för delat ledarskap. Det behöver inte betyda en autoritär ledarstil utan att ansvaret ligger på samma axlar som makten. Var och en måste sedan hitta sitt sätt att bära beslut och skaffa godkännande för dem.

Sedan Kekkonens presidentera har statsministerns status och agerande blivit allt viktigare och medlemskapet i EU bara understryker trenden. Hen måste stå på egna ben och kan inte vara någons nickedocka.

DET BLIR intressant att se hur SDP hittar ett fungerande system i den nya situationen. Antti Rinne måste hålla sitt energiska behov att påverka inom sådana ramar att det inte tär på den nya statsministerns auktoritet.

Rivaliteten måste undvikas. Dagens läge är lättare än för 40 år sedan då allt skedde under presidentspelet och statsminister Koivisto som chefdirektör vid Finlands Bank var relativt oberoende av partiets ledning.

Den som SDP nu lyfter fram kommer säkert från partiets inre krets och är knappast en individualist – en ensamvarg. Ändå skulle man tro att det i den kommande ”dubbelmakten” främst är en fråga om en övergångsperiod fram till nästa sommar.

Som vi just har lärt oss: i politiken är även sex månader en lång tid.

Hufvudstadsbladet 6.12.2019

TÄSTÄKIN itsenäisyyspäivästä selvisi ilman paraatia ja kättelyseremoniaa. Niiden sijaan luin Kansalliskirjaston tuotantoa: *Nubbenin levyt. Taiteilija Lars-Gunnar Nordström jazzkeräilijänä* (2019). Kirjoittanut Janne Mäkelä, ”tuottanut” Kai Ekholm.

Onnittelut ja kiitokset molemmille kumppaneineen. Ulkoasusta erityismaininta Maara Kinnermälle, sillä jazz-estetiikka on paitsi korvan myös silmän ilo. Niin kuin Nordströmin taide on musiikkia silmille.

Päivän musiikista taas vastasi Kaartin soittokunnan sijaan TUM Records, jonka katalogin alkupään kansista löytyy monta Nubbenia. Motto: ”keräilyn tärkeimmät motiivit eivät ole täyttymys ja runsaus vaan odotus ja epätäydellisyys”.

Facebook 6.12.2019

Marin vai Lindtman?

Sdp:n puoluevaltuuston sunnuntaisessa kokouksessa päätetään Suomen seuraavasta pääministeristä. Poliitikan tutkija Mikko Majanderin mukaan valinnassa on kyse Sdp:n imagosta.

[...]

HELSINGIN yliopiston poliittisen historian dosentti Mikko Majander katsoo, että puoluevaltuuston kokouksessa punnitaan sitä, kummalla on paremmat edellytykset panna hallitusohjelmaa toimeen. Tämän lisäksi kysymys on puolueen imagosta, Magma-ajatushautomossa työskentelevä Majander sanoo.

Sdp:n kannatus on mielipidemittausten mukaan historiallisen alhaisella tasolla. Puoluevaltuuston päätökseen vaikuttaa Majanderin mukaan usko siitä, kumman johdolla Sdp:n kannatus saadaan paremmin nousuun.

Sunnuntaina valittavasta pääministeriehdokkaasta tulee hyvin todennäköisesti myös puolueen seuraava puheenjohtaja ja valinnalla voi näin olla kauaskantoisia vaikutuksia Sdp:n kannatuksen kehittymiseen.

”Sekä Marin että Lindtman tulevat puoluejohdon ytimeistä. Siinä mielessä tässä ei tehdä politiikan linjavalintaa vaan painopiste on hallituksen luotsaamisessa sekä siinä, kummalla on enemmän potentiaalia nostaa puolueen kannatusta”, Majander sanoo.

Hänen mukaansa Sdp:llä on tyypillisesti ollut vaikeuksia tavoittaa yliopistokaupunkien asukkaita ja nuoria äänestäjiä. Marin saattaa vedota heihin Lindtmania paremmin, mutta joutuu samalla kovaan kilpailuun vihreiden Maria Ohisalon ja vasemmistoliiton Li Anderssonin kanssa, Majander sanoo.

”Kysymys on laajemmin siitä, keiden äänistä Sdp ryhtyy kilpailemaan.”

SUNNUNTAIN puoluevaltuuston kokouksessa nimetään myös Sdp:n ehdokkaat ministereiksi. Ainakin yksi ministerin paikka on avoinna, sillä kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero erosi tehtävästään viime viikon perjantaina.

Puoluevaltuuston kokouksessa erityisen kiinnostavaa on se, päätyykö väistyvä pääministeri ja Sdp:n puheenjohtaja Antti Rinne uuden hallituksen ministeriksi.

”Ratkaisevaa on se, että Rinne löytää roolinsa uudessa tilanteessa”, Majander sanoo.

”Poliittiset vastustajat tarttuvat jokaiseen liikkeeseen, joka antaa ymmärtää, että Rinne on pelurina uuden pääministerin takana. Kysymys on siitä, miten puheenjohtajan ja pääministerin välinen kaksoisvalta ratkaistaan.”

Majanderin mukaan puolueen kannalta olisi viisainta, ettei keskustan luottamuspuolan takia pääministerin tehtävät jättävä Rinne jatka ministerinä.

[...]

Helsingin Sanomat 7.12.2019 (Elli-Alina Hiilamo)

SDP valitsee tänään nuoren pääministerin kovaan paikkaan

[...]

SEKÄ MARIN että Lindtman ovat osoittaneet kykyä kypsyä tehtäviensä mukana, arvioi poliittisen historian tutkija Mikko Majander Magma-ajatuspajasta. Siksi ei kannata liikaa tuijottaa sitä, mitä he ovat olleet.

– Aikaisemmin Marin oli melkoinen aatteen palon puhkuja, ja sujuu se häneltä yhä. Mutta on leimallista, miten hän on kasvanut tehtäviinsä, Majander sanoo.

Marinin ensimmäinen iso koetus oli Tampereen kaupunginvaltuuston puheenjohtajuus, jonka hän sai vuonna 2013. Marinin tapa johtaa valtuustoa esimerkiksi kiihkeissä raitiovaunukeskusteluissa keräsi kiitosta. Kevään 2019 vaaleissa hän puolestaan joutui paikkaamaan sairastunutta Antti Rinnettä.

Lindtman keräsi kannuksensa valtuuston puheenjohtajana Vantaalla. Aloittaessaan hän oli vain 27-vuotias. Eduskuntaryhmänsä puheenjohtajana Lindtman on hionut neuvottelutaitojaan entisestään.

– SDP on parin vuoden aikana eheytyntyt, joten nyt ei haeta uuden linjan vetäjää, vaan kykyä panna linjaa toimeen.

LISÄTASON uuden demaripääministerin työhön luo se, että Rinne pysyy puoluejohtajana.

– Sitä, onko pääministeri itsenäinen vai käyttäkö todellista valtaa puolueen puheenjohtaja, tullaan vahtimaan erityisen tarkkaan, Majander sanoo.

[...]

KAIKEN lisäksi uuden pääministerin pitäisi, totta kai, pystyä nostamaan SDP:n kannatusta. Se on pudonnut 4,5 prosenttiyksikköä kevään vaalien tasosta.

– Kuka valitaankin, hän välittää puolueen kuvaa ulospäin, sanoo Majander.

Jos tuleva pääministeri tässä onnistuu, hän on vahvoilla myös kesäkuussa, kun SDP valitsee itselleen puheenjohtajan. Siihen on kuitenkin vielä puoli vuotta aikaa, ja kuten Rinteen kohtalo osoittaa, se on tämän hetken suomalaisessa politiikassa pitkä aika.

Yle.fi 8.12.2019 (Ville Seuri)

TOUKOKUUSSA eurovaalien alla seurasin keskustelua, jossa Rinne, Halla-aho, Orpo ja Sipilä ottivat mittaa toisistaan. Ajattelin, että tällaista all male panelia ei Suomessa tulla enää näkemään.

Kirjoitin kaverille tekstiviestin: ”Maanantaina oli kravattiherrat 48–58 v. tv-tentissä. Seuraava polvi 30–38 v. onkin sitten Sanna, Laura, Elina, Annika + Maria ja Li.”

Annikan sijaan Kepun perikin Katri, ainakin toistaiseksi. Saapa nähdä, kuinka SDP:ssä käy illalla.⁴⁶ Ja Kokoomuksessa ensi kesänä.

Facebook 8.12.2019

Så här ser ministerrotationen ut

Sirpa Paateros återkomst till regeringen som kommunminister väcker förvåning bland statsvetare.

[...]

– Paatero offerades för att rädda statsminister Antti Rinne. När de avsikterna inte fungerade vill man nu be henne om ursäkt. Socialdemokraterna kan på det här sättet också visa att de förfogar över sina egna ministerutnämningar efter att ha blivit offentligt förnedrade, säger Majander.

[...]

KATRI Kulmunis nya job som finansminister väcker däremot inga höjda ögonbryn bland forskarna.

– Det var ganska givet att Kulmuni skulle överta posten som finansminister. Hon behöver en tung post för att bygga upp Centerns profil och prestige, speciellt efter sina svaga uttalanden i samband med regeringskrisen, säger Mikko Majander.

[...]

⁴⁶ SDP:n puoluevaltuusto kokoontui valitsemaan uutta pääministeriehdokasta Rinteen tilalle. Sanna Marin voitti Antti Lindtmanin tiukassa äänestyksessä luvuin 32–29.

Majander befarar att uppståndelsen kring utrikesminister Pekka Haavistos (Gröna) ministerstyrning och hanteringen av de finländska IS-barnen i lägret al-Hol inte är slutbehandlad.

– Beslutet att utnämna politiskt tillsatta statssekreterare och breddningen av den politiska stab som i detta fall omger utrikesministern har lett till hårdare politisk styrning, vilket föder tvister mellan politiker och tjänstemän, säger Mikko Majander.

[...]

Svensk Presstjänst SPT 9.12.2019 (Mikael Sjövall)

Antti Rinteen ”koko tarina” kaipaa uutta epilogia

LOKAKUUSSA julkaistiin sopivasti Helsingin kirjamesseille Antti Rinteen auktorisoitu elämäkerta, jonka alaotsikko täsmentää kyseessä olevan ei enempää eikä vähempää kuin ”koko tarina” (2019).

Takakansiteksti nostaa Matti Mörttisen ja Lauri Nurmen työstämän henkilökuvan lajissaan historialliseksi kirjatapaukseksi: ”yhdestäkään Suomen pääministeristä ei ole julkaistu vastaavaa teosta hänen ollessaan vallassa”.

Tiukoille se otti tälläkin kertaa. Kirja päättyy seesteisissä merkeissä Kesärannan verannalla, jossa lämmin syystuuli huokailee lounaasta. Viimeinen luku on saanut otsikokseen ”Hymyilevä pääministeri”.

Se hymy on muutaman viime viikon aikana hyytynyt, ja Rinne on enää eronnut pääministeri. Aikamme poliittinen historia on nopeatempoista ja julmaa. ”Koko tarina” kaipaisi päivitykseen pitkän epilogin.

JOULUMARKKINOILLE sellainen tuskin ehtii, vaikka toimittaja Nurmella on *Iltalehden* artikkeleissa hyvät pohjat kuvaukselle tämänkertaisesta politikoinnista kulissien takana. Ehkä tapahtumia on syytäkin hiukan sulatella, ennen kuin sitoo ne tulkinnaksi kansien väliin.

Poliittisen historian maisterina Nurmen pitäisi tuntea pikahistorian sudenkuopat. Tämän toteaminen ei vie ansioita tutkivalta journalismilta, jota ilman joutuisimme tyytymään julkisiin lähteisiin, odottamaan vuosikaudet asianosaisten muistelmia ja arkistojen avautumisia.

Salaliittoteorioiden helmasyntinä on hahmottaa liian suunnitelmallisina sellaisetkin tapahtumakulut, joiden käännteisiin on vaikuttanut silkka sattuma. Historia on jälkiviisaustiede, jos tiede ollenkaan, mutta aikaperspektiivi mieluummin ehkäisee kuin rohkaisee ylitulkintoja.

KUN PÄÄMINISTERI kävi tiistaina 3. joulukuuta jättämässä hallituksensa eroanomuksen tasavallan presidentille, *Iltalehti* kertoi jo samana iltana, ”miten ja miksi keskustalaiset toteuttivat operaatio-Rinteen”. Sen keskeiseksi arkkitehdiksi nimettiin Juha Sipilä, joka ei kuitenkaan ole tunnistanut itselleen tällaista roolia.

Tulkinta nojasi ennen muuta Keskustan sisältä vuodettuun viestiketjuun. Sen perusteella taas *Demokraatin* mukaan ”ei ole mitenkään pääteltävissä, että tällainen operaatio olisi ollut käynnissä”. Sipilä päinvastoin näyttäisi uskoneen, että omistajaohjausministeri Sirpa Paateron ero riittäisi putsaamaan pöydän.

Mene ja tiedä. Lisäevidenssiä odotellessa varaan ”operaatio-Rinteen” yhä tarkoittamaan Suomen lähihistoriassa Jutta Urpilaisen syrjäyttämishanketta SDP:n Seinäjoen puoluekokouksessa 2014. Siitä Mörttinen & Nurmi tarjoilevat tekijämiesten todistamana raadollisen kuvauksen Antti Rinteen ”tähänastisessa tarinassa”.

mikkomajander.fi 9.12.2019

KOVILLE OTTAA naapurissa. Että Ruotsi on ainoa pohjoismaa, jossa on pääministerinä mies. Ja on aina ollut. Siis tasa-arvon luvatussa maassa, joka vie maailmalle feminististä ulkopoliittikkaa. Omakuvaa koetellaan. Oppositiotakin johtavat Ulf ja Jimmie.

Facebook 11.12.2019

OTE EDUSKUNNAN pöytäkirjoista ajalta, kun Eurooppa-keskustelussa oli vielä svengiä ja Suomea EMUtettiin:

Tietysti Suomessa on vaikea päättää edes ”kyllä”, kun tuolla seinällä lukee ”jaa”. Minä kun olen beatlesmies, minä mieluummin ajattelin ”jee-jee-jee” vaikka. Ehkä se koko ajatus on juuri sitä, että Suomessa on vierailut Rolling Stones ja vaikka mitä tapahtuu, niin ”I can get no satisfaction, no, no, no”. Beatlesit eivät ole koskaan vierailleet Suomessa. Sen takia ehkä myönteisyyden todella lämmin, voisiko sanoa: karmaattinen, ydinsampomaisuus puuttuu tästä meidän maastamme. Puuttuu tämä jee-jee-jeen oivaltaminen, että kun on kerran otettu beibi kyytiin, viedään se sitten sinne Eurooppaan. Nyt on Suomi-neidosta kyse. (Pertti ”Velto” Virtanen 14.4.1998)

Facebook 12.12.2019

Pääministeristä tuli brändi

RUOTSILLA ON Greta, nyt Garbon lisäksi myös Thunberg, jonka *Time Magazine* valitsi vastikään vuoden henkilöksi. Vahvoja vangitsevia naisia, tai toinen vasta teinityttö, mutta ikonisia tähtiä molemmat.

Naapurissa on totuttu siihen, että sieltä tulee kansainvälisiä kuuluisuuksia. Eikä ajatus sukupuolten välisen tasa-arvon johtavasta maasta ole sekään ruotsalaisten omakuvulle aivan vieras. Feminististä ulkopolitiikkaa he ajavat päät pystyssä niin Donald Trumpien, Vladimir Putinien ja Xi Jinpingien seurassa kuin Saudi-Arabiassa.

Mutta nyt on Suomellakin omansa, Sanna Marin. Maailmalla on kiinnitetty valtavasti huomiota nuoren näyttävän naisen nousuun pääministeriksi – eli poliittisen johtajan paikalle, jolle Ruotsissa eivät ole yltäneet kuin miehet.

KANSAINVÄLINEN maine kasaa kenelle tahansa painetta pitää pää ja paketti kasassa, oli sitten nuori tai vanha. Ikään kuin pääministerin homman hanksaamisessa pelkän kotimaisen katseen alla ei olisi jo itsessään riittävästi haastetta.

Ja kuorma kasvaa, kun päälle pannaan sukupolvitoiveita ja -unelmia. Uuden hallituksen ensimmäisessä tiedotustilaisuudessa uutistoimisto AP:n toimittaja viittasi brittitabloidi *Daily Mailin* nimittäneen Marinia Instagram-ajan poliitikoksi ja kysyi, aikooko tämä jatkaa yksityiselämänsä aika avointa jakamista sosiaalisessa mediassa.

Marin vakuutti olevansa pääministerin tehtävästä huolimatta yhä yksilö, aito ja todellinen ihminen. Käyttäytyminen ei tule muuttumaan, vaikka varovainen pitää tietysti olla ja ottaa huomioon, että uudessa roolissa sanomiset ja esiintymiset voidaan liittää koko hallitukseen.

Paikalla olleesta viisikosta opetusministeri Li Andersson halusi lisätä, että yhteiskunnalle tekisi hyvää tuntea poliitikonsa paremmin. ”Minkälaisesta musiikista pidämme, mitä teemme vähällä vapaa-ajallamme, miten kemiamme toimivat yhteen kun neuvottelemme kulissien takana.” Ihmissihän tässä kaikki ollaan.

LÄPINÄKYVYYS on monessa hyväksi, mutta myös aikamme mantra. Voi olla, että suhtautuminen siihen on jossain määrin sukupolvisidonnaista, jolloin post-viisikymppisenä (miehenä) edustan jo mennyttä maailmaa.

Vierastan ajatusta, että politiikkaan ryhtyvän ja sen johtopaikoille pyrkivän tulisi avata ja altistaa sille koko persoonansa ja elämänsä. Algoritmien kasvattaessa otetaan oikeudesta yksityisyyteen on tullut yhä tärkeämpi yhteiskunnallinen kysymys.

Pitääkö poliitikon olla läpeensä julkinen eläin, kaikkien omaisuutta, koska saa oikeutuksensa toimia kansalaisten antamalla mandaatilla? Siitäkin on vahvoja viitteitä, että monelle potentiaaliselle toimijalle tämä on liian korkea hinta maksaa politiikkaan osallistumisesta.

Rajan vetäminen julkisen ja yksityisen väliin on taitolaji, jonka jotkut pärjäävät paremmin kuin toiset. Joskus rajan murtumista ei kykene kukaan kontrolloimaan, ja sen jälkeen on nopeasti jahti päällä.

SANNA MARIN on vastannut varmasti tuskastuttavan usein toistuviin kysymyksiin nuoresta iästään korostamalla asiakysymysten merkitystä ja hoitamista. Siitä huolimatta hän hallituksineen on irtipääsemättömästi myös brändi.

Heti hallituksen nimittämisen jälkeen somessa levisi maailmalle pensaspalon tavoin kuvia, kuinka Suomea johtaa nyt viisi naista. Kansallistunto on asiasta yhä korkealla, mutta ylenpalttinen hypetyks tekee asiasta samalla haavoittuvan.

Suomessa on aikaisemmin ollut kaksi naista pääministerinä, joista toinen kesti kymmenen viikkoa ja toinen kymmenen kuukautta.⁴⁷ Ne eivät ole Marinin mittapuut, mutta kyllä häntä väistämättä tarkastellaan myös siinä jatkumossa, vaikka sitä ei ole poliittisesti korrektia korostaa.

Ja kuten Alexander Stubb on oman kokemuksensa pohjalta todennut, moni toivoo pääministerin epäonnistuvan. Se on Suomen kannalta tyhmää, puolueväriin katsomatta. Poliittinen järjestelmämme ja maan tulevaisuus kaipaavat kompastumisten sijaan onnistumisia.

mikkomajander.fi 13.12.2019

”JOS YRITTÄÄ jatkuvasti pysyä ajan tasalla, siihen menee kaikki aika.” Pentti Saarikoski 35 v. lähettää *Pohjois-Haagan ja Keravan päiväkirjoissaan* (2019) terveisiä päivystävälle dosentille.

Facebook 15.12.2019

⁴⁷ Anneli Jäätteenmäki 17.4.–24.6.2003; Mari Kiviniemi 22.6.2010–22.6.2011 (toimitusministeristö huhtikuussa pidettyjen eduskuntavaalien jälkeen).

HEALING POWER? Sanovat, että musiikissa on parantavaa voimaa. Voi päteä sielullisiin ahdistuksiin, mutta ei tehoa arkiseen flunssaan sängyn pohjalla. Tai toimii kuin punaviini tai whisky: ei paranna, mutta lievittää oireita.

Saa edes ajan kulumaan, kun silmä ei jaksa lukea – korkeintaan seurata Miles Davis -dokkeja YLE Areenasta. *Birth of Coolin* (2019) päältä menossa *Miles Electric* (2004) eli Isle of Wightin megakeikka elokuulta 1970.

Facebook 18.12.2019

Kuppikuntia ja itsenäisiä ihmisiä

KAIKKI Suomen historiaa, politiikkaa ja kulttuuria harrastavat tuntevat käsitteen 'taistolaiset', vaikka eivät välttämättä osaa sanoa, keitä he olivat tai kenen mukaan saaneet kutsumanimensä.

Demariperinteessä 'leskisläiset' on yhtä tuttu. Sen määrittelyä hiukan hämärtää se, että SDP:n legendaarinen puoluesihteerinä Väinö Leskinen teki 1960-luvun jälkipuoliskolla poliittisen täyskäännöksen suhteessa presidentti Kekkoseen ja Neuvostoliittoon.

Aikaisemmin niin vankat kannattajat eivät seuranneet yhtä sutjakkaasti 'uusleskisläisyyteen'. Väiski putosi vuoden 1970 vaaleissa eduskunnasta, mutta Kekkonen teki hänestä ulkoministerin.

Puoluehajaannuksen vuosina sosiaalidemokraattien kilpailevaa ryhmittymää kutsuttiin 'skogilaisiksi'. Hieman hassusti, sillä Emil Skogin puolesta eivät rivimiehet olisi tulleet marssineet.

Johtajaprinsiipin perusteella Aarre Simosen mukaan ristityt 'simonistit' osui jo oikeampaan. Tosin se johtajuus taisi olla enemmän kiinni Moskovan kuin Suomen tovereista.

HENKILÖSIDONNAINEN ryhmäkuntien määrittely kukoisti kylmän sodan vuosikymmeninä, samoin kuin 'junttatoiminta' suurissa kansalliskeskusteluissa. Sisukkaasti niitä viljellään yhä, vaikka poliittinen kenttä ja kulttuuri sekä viestintäolosuhteet ovat tyystin muuttuneet.

Hiukan hämmästyttää, että monet toimittajat eivät tunnu saavan politiikan karttaa muuten jäsenneyksi ja haltuun. Ehkä pitkä kokemus kyynistää ajattelemaan, että kaikki on, jos ei pelkkää niin ensisijaisesti valtapeliä.

Ja kyllähän politiikka on kovasti henkilöitynyt. Silti minua tympäisee lähteä haastatteluun, jonka toimittaja aloittaa ryhmittelemällä sosiaalidemokraatit 'rinneläisiin', 'urpilaisiin' ja 'heinäluomalaisiin', kenties 'tuomiojalaisia' unohtamatta.

En epäile, että SDP:ssä ei riittäisi kuppikuntia, joissa sisäisiä lojaalisuuksia pidetään kunnia. Mutta paljon on heitäkin, joille oma integriteetti ja harkinta on arvokas itseisarvo.

Kollektiivisuutta kunnioittava liike ei tarkoita laumasieluisuutta.

HARVA POLIITIKKO nousee kastiin, jossa nimestä väännetään ryhmäkuntaisuuden sijaan periaatteellisempi, ajattelu- ja toimintatapaa luonnehtiva suuntaus. Kuten 'tannerilaisuus', jota on historian arvopörssissä taivutettu pahaisesta pilkkanimestä aina poliittiseen aateluuteen.

Yhä useammin kuulee myös kaihottavan 'lipposlaista sosiaalidemokratiaa'. SDP:n sisältä ei sille tosin ole pitkään aikaan löytynyt lipunkantajaa.

Demokraatti 24/19.12.2019

Punamulta 2.0

POLITIIKAN tutkija Mikko Majander näkee hallituskriisillä olleen myös myönteisiä vaikutuksia.

– Hiukan paradoksaalisesti kriisi on vahvistanut puolueiden sitoutumista hallitusohjelmaan, mikä nostaa kynnystä palata keskinäiseen nokitteluun.

Sanna Marinin ja Antti Lindtmanin kisa SDP:n pääministeriehdokkuudesta oli Majanderin mukaan sävyltään myönteinen.

– Marinin valinta vahvistaa monella tapaa puolueen julkikuvaa, ja kampanjasta jäi hyvä maku suuhun.

[...]

Demokraatti 24/19.12.2019

NÄINHÄN SIINÄ käy, kun ostaa itselleen joulukirjan. Flunssa iskee, ja uusin osa Pentti Saarikosken päiväkirjoja on luettu loppuun, kun pyhät ovat vasta alkamassa.

Poikkesin jaloille päästyäni antikvariaattiin jouduttamaan parantumista ja paikkaamaan akuuttia uuden lukemisen puutostautia. Sisään mennessä on mukava tunne ja avoin mieli, kun ei tiedä mitä etsii ja mihin törmää. Ja ulos tullessa on oltava jotain kainalossa, ettei suotta tule hukka-reissua.

Sormeilin uutuushyllystä Matti Klingeä ja Heikki Pursiaista. Klinge voitti, jos kohta hänen päiväkirjansakin voisivat kantaa Pursiaisen kirjan otsikkoa: *Olette kaikki väärässä* (2019). Hyvä että sentään jotkut ovat oikeassa ja meitä opettamassa.

Caniculan (2019) neljänneltä tekstisivulta luen, että 1960-luvun kulttuurikäänne merkitsi ”yleistä banalisaatiota”. Jahas, tästä se lähtee...

EI IHME, että 1970-luvun deliriumeissa Saarikoskea vainosi kouluaikaisen toverinsa ”Matti Klengen pieni pää”, joka ilmestyi ”ikkunaverhojen ylärakoon”. Pentille olivat antiikkia veistäneen varhaistuotannon jälkeen tilalle astuneet toiset toverit ja alkaneet politisoituneen Odysseuksen harhatretket, kuten päiväkirjat nyt summasivat:

Että minun ”osallistumiseni” ja julkkiksena pyörimiseni oli pelkkä pila, tai suorastaan jonkinlainen kokeilu (ja omalta kannaltani onnistunut). Vaikka se todellisuudessa oli yksinäisyyden ja kuoleman pelkoa. Se oli surkeata aikaa. Vaikea identiteettikriisi. Se alkoi ns. yhteiskunnallisen tietoisuuden heräämisestä ja päättyi sairaalloiseen julkisuudenkipyyteen ja hulluun juopotteluun. Kuvassa kaiken aikaa seksuaalinen avuttomuus.

Eli oikeassahan Klinge siis on – ja yhteydenotoillaan opastamassa ystäväänsä takaisin kohti klassista Kreikkaa? Jota runoilija ei ollut koskaan jättänyt. ”Kai minä nero olen kun tein niin hienon työn puolijuovuksissa”, Saarikoski tokaisee smikraantuneena kehuista, joita hänen suomennoksensa Homeroksen *Odyssiasta* (1973) niittää joka suunnasta.

HELMIKUUSSA 1975 Saarikoski soittaa Mia Bernerille Göteborgiin ja lupaa tulla heti kun se on mahdollista. Siellä odottaa elämäntyön hieno loppunousu, jonka synty tunnelmia jään odottamaan päiväkirjasarjan seuraavaan osaan.

”Väsyneenäkin käänsin Platonian jonkin verran”, Saarikoski kirjaa tällä erää viimeisiksi riveiksi.

Kaikki on jotenkin niin hyvin, onnellisesti, miksei olisi. Minä tunnen selvinneeni, minä hyppäsin kuilun yli, ja kaiken tämän olin itselleni järjestänyt. Kerroin Annalle [tyttärelle] sadun kaksipäisestä hevosesta, ja siihen hän nukahti.

Mutta nyt lukemaan, mitä muuta mestari Klinge puolestaan meille menneeltä vuodelta tarjoilee...

Facebook 21.12.2019

Kolme suurta?

VIIME PÄIVINÄ ja viikkoina on vedetty yhteen kuluneen vuoden ja vuosikymmenenkin (puolue)poliittista saldoa. Yhtenä keskeisenä muutoksena on viitattu siihen, että ”kolmen suuren” aika näyttäisi olevan ohitse.

Perinteisten valtapuolueiden SDP:n, Keskustan ja Kokoomuksen kannatus on valahtanut kullakin alle 20 prosenttiin, ja Perussuomalaisen vuoden 2011 eduskuntavaaleissa tekemä läpimurto eturiviin niiden rinnalle on osoittautunut pysyväksi.

Miksipä ei näinkin. Toisaalta tällainen ”kolmen suuren” käyttö kalskahtaa hieman pidemmässä poliittisessa historiassa anakronistiselta, kun käsitettä venytetään koskemaan koko toisen maailmansodan jälkeistä aikaa, ellei itsenäistä Suomea.

MUUALLA Euroopassa vielä sodittiin, kun Suomessa pidettiin maaliskuussa 1945 eduskuntavaalit. Niiden päältä kolme selvästi suurinta ryhmittymää antoivat yhteistoimintajulistuksen, josta tuli käytännössä uuden hallituksen ohjelma.

Nämä ”kolme suurta” olivat SDP (25,1 % – 50 paikkaa), SKDL (23,5 – 49) ja Maalaisliitto (21,4 – 49). Historioitsijat ovat joskus vitsailleet, että hallitukseen tuli neljäskin ”suuri”, pääministeri J. K. Paasikivi, joka veti luottomiehiään ministereiksi siinä missä puolueetkin.

Vaikka Paasikivi oli Kokoomuksen entinen puheenjohtaja, hänen ”kiintiönsä” painottui uudessa ulkopoliittisessa tilanteessa mieluummin puoluekentän vasemmalle kuin oikealle laidalle. Kokoomuksen kannatus (15,0 – 28) ja vaikutusvalta jäivät vähäiseksi – tai reserviin odottamaan otollisempia aikoja.

KOKOOMUKSEN tulos vuonna 1945 oli aika lailla linjassa puolueen sotia edeltäneen kannatuksen kanssa. Parhaimmillaan se oli yltänyt 18–19 prosenttiin, mutta esimerkiksi edellisissä eduskuntavaaleissa kesällä 1939 se oli jäänyt 13,5 prosenttiin.

’Ensimmäisen tasavallan’ aikaiseksi kannatuksen keskiarvoksi voi puolueelle laskea 15 prosenttia ja 30 kansanedustajaa. Parissa vaaleissa IKL:n jakaessa oikeiston äänipottia jopa RKP:n eduskuntaryhmä oli Kokoomusta suurempi.

Siirtyminen ’toiseen tasavaltaan’ ei itse asiassa hievauttanut Kokoomuksen kannatusta, joka eduskuntavaaleissa 1945–1975 säilyi keskimääräisesti lähes täsmälleen samoissa luvuissa kuin aikaisemmin. Puoluerankingissa se pysyi vakaasti neljännellä sijalla.

Poikkeuksen tekee vain vuoden 1970 vaalit, jolloin 18,1 prosentin kannatus nosti Kokoomuksen hetkellisesti toiseksi, mutta ei avannut vallan saleja. Nykyhorizontista katsoen on lähes kadonnut näkyvistä se, että SKDL:n eduskuntaryhmä oli vielä 1970-luvun jälkipuoliskolla parlamentin toiseksi suurin.

Kokoomus nousi ”kolmen suuren” joukkoon vasta vuonna 1979, ja on toistaiseksi siellä myös pysynyt. Tasonnousu on ollut selvä, sillä eduskuntavaaleissa on tullut keskimäärin 20 prosentin kannatus ja 43–44 kansanedustajan paikkaa.

SADAN TAI 50 vuoden perspektiivissä vaalikannatuksen muutos on Suomessa iskenyt ennen muuta perinteisiin kansanliikepuolueisiin. Ensimmäisenä kuivettuivat kansandemokraatit yhtä jalkaa sen kanssa, kun kommunismi menetti vetovoimansa maailmaa järjestävänä visiona.

Maalaisliiton piti menettää kannatuspohjansa jo aikaa sitten sitä mukaa, kun maa modernisoitui maaseutuyhteiskunnasta teollisuuteen ja taajamiin, palveluihin ja kaupunkeihin. Alueiden Suomi on kuitenkin pitänyt sisukkaasti pintansa, ja Keskusta kyennyt luovimaan taitavasti valtakonstellaatioiden käännteissä.

Perustrendit eivät siitä kuitenkaan muutu, mikä näkyy muun muassa jäsen- ja äänestäjäkunnan ikärakenteessa. Sama koskee myös työväenliikkeen sosiaalidemokraattista valtavirtaa, jonka kannatusluvuissa vasemmistolaisemman vaihtoehdon hiipuminen ei oikeastaan koskaan näkynyt erityisenä kannatuspiikkinä.

HISTORIALLISTI katsoen Kokoomus on ollut enemmän ”klubi” kuin kansanliike. Tämän taustan valossa on ymmärrettävää, että poliittisen toiminnan murros ja näivetyystauti eivät ole iskeneet siihen samalla tavalla kuin perinteisiin massapuolueisiin kankeine järjestökulttuureineen.

Poliittisen, saati sosiaalisen kollektiivisuuden kantamisen sijaan puolueet ovat yhä enemmän vaaliorganisaatioita, jotka mobilisoivat resursseja kampanjoihin. Ja siinä kilpailussa ei Kokoomus ole lainkaan altavastaajan asemassa.

mikkomajander.fi 27.12.2019

”TULEVAISUUS syntyy siellä, mihin nuoret naiset muuttavat”, olen tavannut jo vuosia tiivistää onelineriksi, kun meiltä ajatuspajaväeltä on tivattu Suomen tulevaisuusvisioita.

Facebook 31.12.2019

Hakemisto

- 7 + 7 (kirja) 192
4321 (kirja) 14
A Santanotte (elokuva) 198
Aalto, Touko 69, 77, 125
Aaltonen, Frank 14
Abba (yhtye) 168
Accelerated Projection (levy) 87
Ahma, Ilmari 23
Aho, Eero 145
Aho, Esko 53, 155
Ahti, Risto 93
Aikakuilu (kirja) 153
Ajan suunta (kirja) 190
Akimof, Liisa 129
Alastalo, Simo 57, 79, 150
Alaston lounas (kirja) 14
Aldridge, Neil 48
Alftan, Robert 93
Alkio, Santeri 27
Allen, Woody 191
Allulli, Marcello 198
Almodóvar, Pedro 90, 188
Alsta, Tuulikki 93
Amandan maailmat (kirja) 9
Amis, Martin 190
Anderson, Amos 89
Andersson, Lena 25, 65
Andersson, Li 97, 110–111, 123, 126, 207, 209, 212
Andrén, Erik 93
Angerkoski, Siiri 27
Anhava, Martti 28
Animal Collective (yhtye) 165
Anna Karenina (kirja) 85
Annan, Kofi 123
Antonioni, Michelangelo 29
Antti Rinne – Koko tarina (kirja) 160–161
Anttila, Sirkka-Liisa 85–86
Anyuru, Johannes 38
Ara, Agneta 93
Arhinmäki, Paavo 138
Aro, Markku 43
Aronpuro, Kari 93
Art Ensemble of Chicago (yhtye) 71, 87–88
Arvottomat (elokuva) 90
Asfalttihippi (kirja) 28
Asplund, Gunnar 166
Astral Weeks (levy) 165
Att bo granne med ondskan (kirja) 107
Atwood, Margaret 153
Aura, Teuvo 141
Auster, Paul 14
Bach, Johann Sebastian 169
Balzac, Honoré de 42
Banderas, Antonio 188
Bao Bao (panda) 44
The Beatles (yhtye) 211
Beauvoir, Simone de 191
Beineix, Jean-Jacques 90
Beljakov, Aleksei 141
Bells for the South Side (levy) 88
Berg, Alban 115–116
Bergman, Ingmar 24–25, 27, 169, 191
The Berlin Concert (levy) 88
Berlusconi, Silvio 29–30, 51
Berner, Anne 134, 137, 149, 179, 181
Berner, Mia 216
Bernstein, Leonard 191
Bertolucci, Bernardo 29
Birth of the Cool (dokumentti) 214
Bizet, Georges 29, 116
Bjon, Sylvia 20, 110
Björk, Nina 130
Björling, Jussi 29
Blair, Tony 40, 53, 193
Blake, James 165
Blod är tunnare än vatten (kirja) 26
Blomberg, Jaakko 195
Blue & Lonesome (levy) 26
Blue Maqams (levy) 88
Blum, Léon 147
Bolotowsky, Gideon 107
Bondestam, Anna 93
Borg, Anders 176, 187, 199–200
Bossi, Umberto 157
Botticelli, Sandro 29
Bowie, Lester 71, 88
Brahem, Anouar 88
Bright Lights, Big City (kirja) 35
Brotsky, Joseph 15

- Bruchfeld, Stéphane 106
 Büchner, Georg 115
 Burroughs, William 14
 Bush, George 102
 Cajander, Paavo 145
 Cameron, David 174
Canicula (kirja) 215–216
 Canth, Minna 123, 130, 169
Carmen (ooppera) 29, 116
 Carpelan, Bo 130
 Carter, Daniel 87
 Ceccarelli, Giovanni 198
Cenere (elokuva) 198
 Chamberlain, Neville 174–125
Cherbourg'in sateenvarjot (elokuva) 166
 Chevalier, Tracy 153
 Churchill, Winston 173–175, 199–200
The Churchill Factor (kirja) 175
 Civeyrac, Paul 101
 Clinton, Bill 9, 101
The Cockroach (kirja) 189–191
 Cohn-Bendit, Daniel 35
 Conrad, Joseph 105
 Cooper, Gary 95
 Corbyn, Jeremy 51, 193
The Crossing (kirja) 172
 Cyrille, Andrew 87
 Daladier, Edouard 147
Dark Continent (kirja) 105
 Davis, Miles 88, 214
Demokrati under hot? (kirja) 67
Demokratian itsepuolustus (kirja) 67
Demokratian kuolema (kirja) 182
Diiva (elokuva) 90
 Diktonius, Elmer 121
Dirt... And More Dirt (levy) 86
 Donner, Jörn 26, 93–94, 160–162
 Donner, Rafael 112
 Dostojevski, Fedor 84
Double Up, Plays Double Up Plus (levy) 86
 Drake, Hamid 87
Drömmen om det röda (kirja) 130
Dunbar (kirja) 106
 Dylan, Bob 38
 Ekelund, Hilding 112
 Ekholm, Kai 206
 Eklund, Jarl 112
 Ekström, Gustaf 108
Eläinten vallankumous (kirja) 190
 Emtö, Solveig 93
Ennen kuin olet poissa (kirja) 162
 Erdmann, Daniel 95
 Eriksson, Arja 93
 Eskelinen, Markku 43
 Essayah, Sari 97, 123, 156
Eteenpäin – elämään (elokuva) 27
Eurooppa-raportti (kirja) 161
Fanny ja Alexander (elokuva) 25
 Favors Maghostut, Malachi 71, 88
 Feldt-Ranta, Maarit 50
 Fellini, Federico 29
 Ferguson, Robert 168–170
 Ferrante, Elena 30
Finansministern (kirja) 199–200
 Fire! Orchestra (yhtye) 71
 Flynn, Gillian 153
 Forsström, Tua 93, 121
Freedom Suite (levy) 167
 Frisell, Bill 87
 Fukuyama, Francis 128
 Gandhi, Mahatma 123
 Garbo, Greta 95, 212
 Gestrin, Gunn 37
Get Happy (levy) 166
 Goodhart, David 129
 Gorbatšov, Mihail 101–103
 Grass, Günter 191, 197–198
 Green, Damian 9
 Grenell, Richard 104
 Griezmann, Antoine 38
 Gullichsen, Maire 112
 Gustafsson, Mats 71
 Gustavson, Jukka 164
 Gustavson, Mika-Rainer 164
 Haanpää, Pentti 43
 Haapalainen, Eero 27
 Haatainen, Tuula 18–19, 21, 23
 Haavisto, Pekka 20, 21–22, 62, 77, 79, 85, 98, 123, 126, 210
 Haglund, Carl 127
Hakaristin ritarit (kirja) 108
 Hakkarainen, Teuvo 9, 85
 Halifax, Edward (lord) 175
 Halla-aho, Jussi 98, 119, 122–123, 133, 138, 143, 149–150, 209
 Halonen, Tarja 19, 63, 123
Hamlet (näytelmä, elokuva) 144–145, 153, 161, 169

- Hammershøi, Vilhelm 169
Hamon, Benôit 37
Hamsun, Knut 168–169
Hansen, Miriam 167
Hansson, Per Albin 64, 122
Harakka, Timo 98, 164
Harkimo, Harry ”Hjallis” 34, 98, 123, 147, 179
Harma, Heikki (Hector) 28, 129
Hashemzadeh Bonde, Golnaz 30
Haussila, Petri 87
Havel, Vaclav 198
He hukkuvat äitiensä kyyneliin (kirja) 38
Heart of Darkness (kirja) 105
Hector (Heikki Harma) 28, 129
Heinäluoma, Eero 63, 122, 157–160, 214
Helasvuo, Esa 67
Henrikinkatu (kirja) 90–95
Henriksson, Anna-Maja 97, 123
Hernberg, Kaisa 68
Hett, Benjamin Carter 182
Hiilamo, Elli-Alina 138, 208
HIM (yhtye) 48
Hirmuinen mies (kirja) 150
Hitler, Adolf 105–106, 174
Holappa, Pentti 93
Holiday, Billie 165
Holkeri, Harri 204
Holland, Dave 88
Homeros 216
Hotakainen, Kari 64, 150
How Democracies Die (kirja) 182
Huhtasaari, Laura 20, 23, 91, 119, 158, 209
Hurme, Juha 9
Hynninen, Jorma 191
Hynynen, Eeva-Liisa 48
Häistä hautajaisiin (kirja) 27
Häkkänen, Antti 153
Hämäläinen, Helvi 93
Hämäläinen, Simo 93
Ibrahimovic, Zlatan 41
Ibsen, Henrik 168–169
Ihmisen ääni (Jörn Donner, kirja) 75
In Between the Tumbling a Stillness (levy) 87
Inhimillinen komedia (kirjat) 42
Innan du försvinner (kirja) 162
Innanen, Mikko 183
Isotalo, Kaarlo 93
Isästä poikaan (kirja) 28
Itkonen, Juha 192
Itälä, Ville 205
J. K. Paasikiven päiväkirjat (kirja) 105
Jacobson, Howard 153
Jag, Jörn Johan Donner (kirja) 94, 160
Jakobson, Max 24, 137
Jalonen, Olli 93, 183
Jansson, Jan-Magnus 92–94
Jansson, Tove 191
Jarman, Joseph 88
Jarmusch, Jim 90
Jarrett, Keith 28
Jeppe Niilonpoika (näytelmä) 170
Jere (kirja) 9
Joenpelto, Eeva 93
Joenpolvi, Martti 93
Johansson, Morgan 108
Johnson, Boris 173, 175, 189
Jokisipilä, Markku 39
Jordan, Michael 14
Joskitt, Jonna 171
Judt, Tony 105
Juga, Topi 40
Juhantalo, Kauko 61
Julia & Romeo (näytelmä) 48
Julius Caesar 105, 121
Julius Caesar (näytelmä) 105
Jumalan rakastaja (näytelmä) 29
Juncker, Jean-Claude 74, 84, 91
Jungner, Mikael 33, 131–132
Junkkari, Marko 34, 69, 148
Justiina (näytelmä) 27
Juti (kirja) 9
Jutila, Timo 9
Jätteenmäki, Anneli 61, 131, 155–156, 213
Kaarto, Lauri 93
Kafka, Franz 189–190
Kaikkonen, Antti 109, 147, 155, 173
Kailas, Uno 195
Kaipainen, Anu 93
Kaksi: Kohtauksia eräästä taiteilija-avioliitosta (kirja) 90
Kallio, Kyösti 83, 123
Kalliomäki, Antti 93
Kansa, Tapani 43
Karajan, Herbert von 42
Karalahti, Jere 9
Kari, Emma 68
Karjalainen, Ahti 81, 92, 141

Katainen, Jyrki 74, 113, 131, 136, 199
 Katajisto, Kati 142
 Kaurismäki, Aki 69, 151
 Kaurismäki, Mika 69
 Kekkonen, Urho 15, 67, 82, 91, 94–95, 123,
 140–141, 205–206, 214
 Kennedy, John F. 103
Kertokaa siitä lapsillenne... (kirja) 107
 Keskinen, Juha 13
Keskusteluja ystävien kesken (kirja) 165–166
 Kianto, Ilmari 184
 Kierkegaard, Søren 169
 Kihlman, Christer 93–94
 Kim Jong-un 64
 King, Martin Luther 123
 Kinnari, Pekka 93
 Kinnermäki, Maara 206
 Kirstinä, Väinö 93
 Kivelä, Kimmo 84
 Kivi, Aleksis 85
 Kivijärvi, Harry 82
 Kiviniemi, Mari 134, 213
 Klinge, Matti 93–94, 215–216
 Kohl, Helmut 70, 198
 Koivisto, Mauno 66, 91–95, 204–205
Komplekseja, kilpailua ja kumppanuutta (kirja) 6
Konsten att hållas flytande (rapport) 110
 Koski, Kari 21
 Kosloff, Vera 27
Kotiinpaluu (kirja) 23
 Kramp-Karrenbauer, Annegret 81
 Kristersson, Ulf 76, 78, 86, 211
Kuilun partaalta (kirja) 150
 Kuisma, Juha 172
 Kuisma, Mikko 82
 Kulmala, Juha 183
 Kulmuni, Katri 142, 173, 181, 209
Kulosaarentie (kirja) 90
Kulttuuritoimittaja (kirja) 191
Kuningas Lear (näytelmä, kirja) 151–152
 Kurenniemi, Marjatta 93
Kuritöö ja karistus (kirja, *Rikos ja rangaistus*) 44
 Kurz, Sebastian 104
 Kyllönen, Merja 20, 21, 23
Kylmän sodan ja ristoriitujen puolue (kirja) 6
Kylmän sodan Suomi (dokumenttisarja) 15
 Kytöhonka, Arto 93
 Kärki, Toivo 67
Kärsimys ja kunnia (elokuva) 188
 Kääriäinen, Seppo 77
 Köngäs, Heidi 90
 Laiho, Mia 170
 Laine, Jarkko 93
 Laretei, Käbi 27
 Larsson, Anders 108
 Laukkanen, Antero 139
 Lavonen, Ahti 28
 Lavonen, Maija 28
 Le, Nam 170–172
Lebroba (levy) 87
 Leggewie, Claus 35
 Lehtolainen, Leena 93
 Lehtomäki, Paula 134
 Leino, Eino 169
 Lendvai, Paul 34
 Lenin, Vladimir 28
 le Pen, Marine 56
 Lepokorpi, Erkki 93
 Lepomäki, Elina 35, 40, 118, 123, 134, 164, 187,
 209
 Leskinen, Väinö 80, 214
Less Than One (kirja) 15
 Levine, Paul A. 106
 Levitsky, Steven 182
 Lewinsky, Monica 9
 Lilla, Mark 129
 Lincoln, Abraham 101
 Lindfors, Bodil 93
 Lindtman, Antti 164, 207–208, 209, 215
 Linkola, Pentti 192
 Linna, Väinö 13, 57, 85, 93, 194
 Linnanahde Aki 9
 Linnanheimo, Regina 27
 Linné, Carl von 95
 Lipponen, Paavo 12, 18, 36, 53, 63, 96–97, 107,
 131, 155–156, 159, 205, 215
 Lohtaja, Matias 184
Lukemisen hulluus (kirja) 7
 Luxemburg, Rosa 130
Läpi seinän (elokuva) 189
 Löfven, Stefan 37, 56, 59, 78, 95, 108, 177, 187
 Lööf, Annie 78, 96
Macbeth (näytelmä, kirja) 105, 151–152
 Machiavelli, Niccolò 29
 Macron, Emmanuel 37–38, 53, 70, 72, 75
Mad Men (tv-sarja) 14
Madama Butterfly (ooppera) 25
 Maijala, Minna 130

- Majander, Seija 114–115
 Majander, Taito 114–115
Majavatie (kirja) 90
 Malouf, David 171
Mammutti (kirja) 161
 Mandela, Nelson 123
Manhattanin valot (kirja) 35
 Manner, Eeva-Liisa 93, 145
 Mannerheim, C. G. 83, 109, 194
 Manninen, Jukka 77
 Mao Zedong 66
 Mari, Febo 198
Mariankatu (kirja) 90, 94, 166
 Marin, Sanna 97, 207–209, 212–213, 215
 Marstrand, Otto 167
 Marstrand, Wilhelm 167
 Marx, Karl 66, 128
Mauno – Optimistinen pessimisti (kirja) 66
 May, Theresa 82, 113, 121–122, 174
 Mazower, Mark 105
 Mazzarella, Merete 93
 McEwan, Ian 189–191
 McInerney, Jay 35
Mediamoguli (kirja) 151–152
Meditation/Resurrection (levy) 87
 Mehldau, Brad 28
Meidän jengi (kirja) 190
 Melenchon, Jean-Luc 38
 Menna, Outi 151
 Meri, Veijo 93, 191
 Meriluoto, Aila 93
Merimatka (kirja) 170–171
 Merkel, Angela 42, 70, 77, 103, 123, 198
 Messi, Lionel 35
 Michelangelo 29
Mikko Innasen maakuntauudistus (levy) 183–184
Miksi olen (kirja) 161
Miles Electric (dokumentti) 214
 Mill, John Stuart 129
Minä, Jörn Johan Donner (kirja) 160
 Mitchell, Joni 165
 Mitchell, Roscoe 71, 87–88
Det moderna folkhemmet (kirja) 64
 Molotov, Vjatšeslav 23, 106
 Montand, Yves 95
 Morrison, Van 94, 166
 Moye, Famoudou Don 71
Mtsenskin piirikunnan Lady Macbeth
 (ooppera) 116
 Muhonen, Teemu 159
Muistelmat I (Paavo Lipponen, kirja) 96
 Mukka, Antero 15
 Müller, Jan-Werner 34
 Müller, Michael 103
 Multala, Sari 63
 Munch, Edvard 169
Muodonmuutos (kirja) 189–190
 Murdoch, Rupert 109
 Mustonen, Olli 169
Muukalaisten paratiisi (elokuva) 90
 Myller, Riitta 154
Myrsky (näytelmä) 144–145, 153
Myrskyn silmässä (kirja) 200
 Mäkelä, Janne 206
 Mörttinen, Matti 210–211
Najwa (levy) 87
 Napoleon 61
 Nars, Kari 66
Nenä (ooppera) 116
 Nesbø, Jo 151–152
 Niemi, Pyry 55
 Nieminen, Kai 93
 Niescier, Angelica 88
 Nikula, Sanna 22
 Niinistö, Jussi 108
 Niinistö, Sauli 15–16, 18–23, 83, 118, 123, 175,
 196, 205
 Niinistö, Ville 158
 Nikkilä, Jussi 145
 Nixon, Richard 190
Noidan sikiö (kirja) 153
 Nordström, Lars-Gunnar 206
Normal People (kirja) 165–166
 Norta, Yrjö 27
 Notari, Elvira 198
Nubbenin levyt (kirja) 206
 Nummi, Lassi 93
 Nurmi, Lauri 210–211
 Obama, Barack 103, 123
 Obama, Michelle 123
 Ocasio-Cortez, Alexandria 123
Odysseia (kirja) 216
 Ohisalo, Maria 97, 207, 209
 Ojajarju, Jorma 93
Olette kaikki väärässä (kirja) 215
Olimme kerran (kirja) 30
 Ollila, Jorma 62
...om detta må ni berätta... (kirja) 106

- Omar, Mohamed Ahmed Haji 184
Omura, Hiromi 25
Onali, Alma 54
Onnen Pekka (kirja) 96
Onninen, Oskari 129
Onerva, L. 27
Ontto kruunu – The Hollow Crown (tv-sarjat) 145
Oppivuodet pariisilaisittain (elokuva) 101
Oranen, Raija 150
Orbán, Viktor 34, 68, 119
Orpo, Petteri 39, 72, 98, 100, 123, 138, 143, 149–150, 154–155, 189, 209
Orwell, George 190
Osipow, Paul 112
Othello (näytelmä, ooppera) 116, 153
Paasikivi, Alli 83
Paasikivi, J. K. 82–84, 105, 150, 200, 217
Paasilinna, Arto 93
Paasio, Pertti 159, 205
Paasio, Rafael 123, 147–148, 204–205
Paatero, Sirpa 207
Paavilainen, Matti 93
Paavolainen, Olavi 31, 44
Palm, Matti 108
Palme, Olof 25, 65, 123
Palo, Tauno 27
Paloheimo, Heikki 158
Parikka, Valtteri 160
Paris, Texas (elokuva) 90
Parker, Evan 88
Parker, William 87
Parks, Rosa 87
Parland, Henry 68
Parras, Tytti 93
Parviainen, Jussi 29
Pasolini, Pier Paolo 29
Patrick Melrosen tarina (kirja) 71, 152, 166
Pekkarinen, Mauri 77, 157
Pelkonen, Jaana 63
Pelle Miljoona 124, 153
Peltirumpu (kirja) 197–198
Peltonen, Juhani 93
Pennanen, Eila 93
Penttilä, Risto E. J. 179
Persson, Göran 106
Petelius, Pirkka-Pekka 151
Peterson, Jordan 75–76
Petäistö, Helena 82
Piha, Kirsi 100
Pilke, Antti 16, 81
Pimeyden sydän (kirja) 80
Pinnalla pysymisen taito (raportti) 110
Platon 163
Pohjois-Haagan ja Keravan päiväkirjat 213, 215
Pohjola, Verner 121
Poikakirja (kirja) 183
Presidentti ja porvarivalta (kirja) 79
Profeetta (kirja) 27
Puccini, Giacomo 25
Pugatšova, Alla 191
Pulkkinen, Matti 93
Punainen viiva (kirja) 184
Pure Love (levy) 87
Pursiainen, Heikki 215
Putin, Vladimir 22, 34, 57, 83, 212
Päkkilä, Markku 152
Päätalo, Kalle 93, 112
Quatro, Suzi 43
Raamattu (kirja) 82, 85, 106, 151
Raatikainen, Mika 124
Raeste, Juha-Pekka 33
Raittila, Anna-Maija 93
Rajala, Ossi 19
Rajala, Panu 144
Rantala, Iiro 28–29
Rantalainen, Simo 9
Rantavaara, Minja 122
Rapport från Europa (kirja) 161
Rasa, Risto 93
Raukoilla rajoilla (kirja) 43
Rautio, Yrjö 182
Razmyar, Nasima 122
Reagan, Ronald 101–104, 129
Rehn, Elisabeth 63, 123
Rehn, Olli 74, 77, 134, 200
Reinfeldt, Fredrik 176–177, 187, 199–200
Rekola, Mirkka 93
Renvall, Yrjö-Juhani 93
Renzi, Matteo 30, 52
Ribbentrop, Joachim von 106
Rikhard III (näytelmä) 105, 145
Rinne, Antti 21, 39, 52, 63, 98, 123, 126, 131–132, 147–149, 154–155, 162–164, 175, 177–178, 181, 188, 196, 201, 204, 206–211, 214
Rinne, Matti 191
Rinnekangas, Reijo 93
Rintala, Paavo 93
Rislakki, Jukka 102

- Road to Somewhere* (kirja) 129
 Rohmer, Éric 90
 Roivainen, Ida 21
 The Rolling Stones (yhtye) 26, 211
 Rollins, Sonny 166–167
 Rollins, Valborg 167
 Romakkaniemi, Juho 187
Romeo ja Julia (näytelmä) 48
 Ronaldo, Christian 42
 Ronimus, Olli-Matti 93
 Rooney, Sally 165–166
 Roosevelt, F. D. 129
 Roselius, Aapo 107
 Rossellini, Roberto 29
 Rossi, Matti 145
 Roth, Philip 190
 Rothko, Mark 24
Ru (kirja) 172
 Rundman, Carl-Kristian 145
 Runeberg, J. L. 85
 Ruoho, Veera 9
Ruotsin malliin (raportti) 186
 Räikkönen, Kimi 64, 150
 Saarikko, Annika 123, 173, 209
 Saarikoski, Anna 216
 Saarikoski, Pentti 73, 83, 93, 213, 215–216
 Saavalainen, Teuvo 93
 Sahlberg, Asko 9
 Sahlén, Mona 56, 59
 Salinger, J. D. 165–166
 Sallinen, Klaus 124
 Salminen, Esko 145
 Salo, Arvo 93
 Salokoski, Emma 121
 Salvini, Matteo 30, 64, 157–158
 Sammallahti, Pentti 130
 Sandelin, Peter 93
 Sanders, Bernie 117
 Saukkonen, Mika 9
Saved (levy) 38
Saxophone Colossus (levy) 166
Scandinavians (kirja) 119–122
 Schildt, Runar 23
 Schjerfbeck, Helene 169
 Schulz, Martin 74, 104
 Seehofer, Horst 42
 Seppälä, Juha 183
Seraphic Light (levy) 87
 Seuri, Ville 209
 Shakespeare, William 48, 104–105, 116, 144–145, 151–153, 169
 Shipp, Matthew 87
Shot of Love (levy) 38
 Shultz, George 102
Shylock, ikuinen (kirja) 153
 Sibelius, Jean 169
Sieppari ruispellossa (kirja) 166
Signums svenska kulturhistoria (kirja) 97
 Silvennoinen, Oula 107–108
 Simone, Nina 26
 Simonen, Aarre 214
 Simula, Matti 173
 Sinervo, Elvi 117
 Sinisalo, Taisto 214
 Sinner, Dave (Esa Helasvuo) 67
Siperia opettaa (kirja) 23
 Sipilä, Juha 39, 40, 62, 81, 98, 113–114, 118, 123, 125, 132–134, 137–138, 141–143, 149, 154–155, 162, 173, 177, 179–181, 209, 211
 Sirén, Saara-Sofia 63
Sista striden (kirja) 161
 Sjövall, Mikael 61, 127, 210
 Skog, Emil 214
 Skogberg, Lena 67
Skrifter 1: Dikter (Henry Parland, kirja) 68
Slow Train Coming (levy) 38
 Smith, Adam 129
 Smith, Ches 88
 Smith, Wadada Leo 86–87
 Snellman, J. V. 123
 Snyder, Timothy 105
 Soini, Timo 56, 61–64, 119, 122, 138, 150, 201
Solo: Reflections and Meditations on Monk (levy) 87
 Solženitsyn, Aleksandr 24
Sonic Fiction (levy) 66
 Sorey, Tyshawn 88
 Soros, George 68
 Sorsa, Kalevi 205
 Šostakovič, Dmitri 116, 169
 The Sounds (yhtye) 67
 Spitfires (yhtye) 115
 St Aubyn, Edward 151–152
Staden–Kaupunki–La Ville–The City (kirja) 130
 Stalin, Josif 28, 83, 105
 Stam, Per 68
 Statovci, Pajtim 172

- Stenbäck, Pär 37, 67
 Stenius, Yrsa 93
 Strauss-Kahn, Dominique 200
 Streep, Meryl 191
 Strindberg, August 169
 Stubb, Alexander 74–75, 110–111, 113, 131, 136, 179, 213
 Stürmer, Wava 93
Sünge monoloog (kirja, *Synkkä yksinpuhelu*) 44
 Suomalainen, Kari 83
Suomalaiset fasistit (kirja) 107
Suomi/Finland (kirja) 161
 Suominen, Ilkka 204
 Suominen, Oili 198
 Suosalmi, Kerttu Kaarina 93
Suursiivous (kirja) 31
 Svanberg, Ingvar 107
Svean poika (kirja) 65
Sverige och förintelsen (kirja) 107
 Svinhufvud, P. E. 17
 Swanljung, Magnus 112
 Swanström, Andre 108
Såsom i en översättning (kirja) 27
 Särkkä, Toivo 27
 Södergran, Edith 89
 Taborn, Craig 88
 Takase, Aki 95
Talo Rantakadulla (kirja) 28
Talvinen tarina (näytelmä) 152
Tamminiemen pesänjakajat (kirja) 95
 Tanner, Väinö 12, 64, 84, 122, 205, 215
Tare (kirja) 9
 Tarkka, Pekka 96–97
Tasavallan toinen teatteri (kirja) 144
 Tavio, Ville 90–91
 Teittinen, Paavo 77, 136
 Terho, Sampo 57, 98, 123
 Tervo, Jari 15
 Tervonen, Petteri 182
 Theodora, kuningatar 124
Think Tank Funk (levy) 67
Thinking the Twentieth Century (kirja) 105
 Thors, Astrid 109
 Threadgill, Henry 86
 Thunberg, Greta 123, 212
 Thúy, Kim 172
 Tiainen, Arja 93
Tie Tampereelle (kirja) 10
 Tiilikainen, Kimmo 124, 134
 Tikka, Marko 107
 Tikkanen, Henrik 89–95, 166
 Tikkanen, Märta 90, 92, 94
Tikkanens blick (kirja) 94
 Timmermans, Frans 75
Tiranan sydän (kirja) 172
 Toivakka, Lenita 63
 Tolstoi, Leo 84–85
 Toppelius, Mikael 170
 Tordini, Christopher 88
 Torsti, Pilvi 122
 Torvalds, Nils 20, 91, 112, 156–157
 Townshend, Pete 191
 Trifonov, Juri 28
Trouble No More (levy) 38
 Truffaut, François 90
 Trump, Donald 22, 29, 64, 103–104, 212
 Tsahar, Assif 87
Tuhansia merkkejä politiikasta I–III (kirjat) 6
 Tujunen, Taru 100
Tuntematon Kimi Räikkönen (kirja) 64, 150
Tuntematon sotilas (kirja) 130
 Tuomioja, Erkki 108, 214
 Turunen, Susanna 121
Två: Scener ur ett konstnärsäktenskap (kirja) 90
 Tydén, Mattias 107
 Tyler, Anne 152
Työmiehen vaimo (näytelmä, kirja) 130
Täällä Pohjantähden alla 1–3 (kirjat) 13, 194
 Ulvenlöv, Johan 108
Uncharted Territories (levy) 88
 Urpilainen, Jutta 63, 211, 214
Utan ånger (kirja) 108
 Utrio-Linnilä, Kaari 93
Uusi maammekirja (kirja) 161
Uusi poika (kirja) 153
 Uusivirta, Tarmo 9
 Valo, Ville 48
 Vanhanen, Matti 20, 23
Vankileirien saaristo (kirja) 24
 Vapaavuori, Jan 36, 40, 138, 159
 Vares, Vesa 107
 Varoufakis, Yanis 37
 Vartiainen, Juhana 33, 117–118, 131, 134, 164, 176
 Vaughan, Stevie Ray 164
Venetsian kauppias (näytelmä) 152
 Vennamo, Veikko 122–123, 140
 Vento, Heikki 63

- Vento, Johanna 183
 Verdi, Giuseppe 90
Verraton Virolainen (kirja) 142
Vesi on verta sakeampaa (kirja) 26
Viileää veljeyttä (kirja) 107
Viimeinen metro (elokuva) 90
Viimeinen taisto (kirja) 161–62
 Viinanen, Iiro 155
 Vilva, Nora 105
 Vinci, Leonardo da 157
 Virolainen, Johannes 92, 140–142
 Virtanen, Matti 42, 148
 Virtanen, Pertti ”Veltto” 211
 Visconti, Luchino 29
 Volanen, Risto 180
Volga virtaa nyt Moskovaan (kirja) 44
 Vuorinen, Aimo 93
 Vuortama, Juri 59
 Väyrynen, Paavo 20, 23, 62, 98, 123, 127
 Wahlroos, Björn 192–193
 Walder, Carmela 154, 157
 Wallin, Stefan 127
 Waltari, Mika 28, 31
 Waltari, Satu 93
 Ware, David S. 87
 Weber, Manfred 75
 Wenders, Wim 90
 Westerberg, Paavo 144
 Westerlund, Tommy 64
 Weston, Randy 166
 Westö, Kjell 121, 191–192
What Is Populism? (kirja) 34
 Winckelman, Barbara 93
 Winterson, Jeanette 152
 Wirkkala, Tapio 191
Wozzeck (ooppera) 115–116
 Wrede, Johan 94
 Wuolijoki, Hella 27
 Xi Jinping 22, 212
 Yli-Huttula, Tuomo 79
 Ylikangas, Heikki 10
 Yliruusi, Tauno 93
 Yousafzai, Malala 123
Yrjönkatu (kirja) 89–90
 Zantovsky, Michael 198
 Zeman, Miloš 57
Zero (levy) 66
 Zibblatt, Daniel 182
 Zyskowicz, Ben 138
 Åkesson, Jimmie 59, 64, 76, 79, 119, 122, 202,
 211
 Åmark, Klas 107
Äkäpussi (kirja) 152

Alkuasetelma herra presidentti ja seitsemän kääpiötä pysyi myös loppuasetelmana.
Sauli Niinistö oli vaalien ainoa ilmiö. (29.1.2018)

Jos joku kerran väittää tietävänsä, mitä politiikassa on tehtävä, niin silloin on reilumpaa panna
itsensä peliin, työntää nyrkit saveen ja mennä täysillä mukaan. (5.9.2018)

Tulevaisuuden kannalta keskeiset kysymykset ratkaistaan
kaupungeissa, tai ne jäävät ratkaisematta. (10.5.2018)

Pidemmällä perspektiivillä en oikein usko kolmiportaiseen vaalidemokratiaan
Suomen väestöpohjalla ja maantieteellä. (3/2018)

Mutta ihminen ei elä pelkästä Pho-keitosta. (15.1.2019)

Voittavatko bolševikit siis historian tulkinnan,
vaikka hävisivät itse reaalisen historian? (24.1.2019)

Toryjen ahdinkoa, ellei epätoivoa brexitin edessä kuvastaa se, että viime keinonaan
he antavat nyt entisen hovinarrinsa yrittää vetää kaniinia tyhjistä hatusta. (28.7.2019)

Moskovassa ja Hongkongissa pamppudemokratiaa, El Pasossa ja Daytonissa
yksilönvapautta ase kädessä. Hyvästi kesäloman lintukoto. (5.8.2019)

Juha Sipilä tuli tahtomattaan todistaneeksi, että Suomea ehkä voikin
johtaa kuin yritystä, mutta Suomen Keskustaa ei. (12.8.2019)

Tasavalta ei jaa valtaa tasan kuin sen hetken, joka kullakin kuluu
ehdokkaansa numeron piirtämiseen äänestyslippuun. (17.9.2019)

Kovin harva meistä kuitenkaan kykenee ryhtymään
oman elämänsä penttilinkolaksi. (24.10.2019)

...voimme olla varmoja, että Pietarissa ja Moskovassa yhä katsellaan myös karttoja
ja pohditaan, millaisia puskureita puolustus Venäjältä edellyttää. (25.10.2019)

Ruotsin Kokoomus on havahtumassa siihen, että sillä ei ole paluuta valtaan ilman
Ruotsi-demokraattien jonkin muotoista tukea, jolla tietysti on hintansa. (5.12.2019)

Tulevaisuus syntyy siellä, mihin nuoret naiset muuttavat. (31.12.2019)